

ANATOLI RÎBAKOV, scriitor sovietic rus, născut în 1911, de profesie inginer economist. În anii Marelui Război pentru Apărarea Patriei a făcut parte din unitățile auto ale armatei sovietice. Debutează în literatură cu romanul pentru copii Stiletul (1948). A mai publicat romanele : „Oameni la volan" (1950), pentru care a primit Premiul de Stat, „Ekaterina Voronina" (1955), „Pasărea de bronz" (1956).

Lei 7

EDITURA ION CREANGĂ

AVENTURI DIN LUMEA LARGĂ

ANATOLI RÎBAKOV

Stiletul

ANATOLI RÎBAKOV

Stiletul

АНАТОЛИЙ РЫБАКОВ

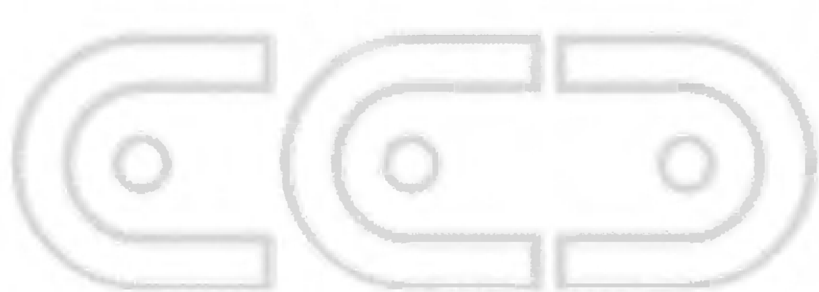
КОРТИК

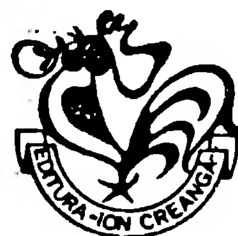
ДЕТГИЗ 1955

ANATOLI RÎBAKOV

Stiletul

în româneşte de
MARCEL GAFTON şi P. BUCŞA

EDITURA ION CREANGĂ

Coperta colecției :
DONE STAN
Ilustrația coperții :
SOCOLIUC VASILE

PARTEA ÎNTÎI

Revsk

1
O cameră veche de bicicletă

Mişa se dădu încetişor jos din pat, se îmbrăcă şi se furişă în cerdac.

Strada largă şi pustie dormita în soarele dimineţii. Se auzeau doar trîmbiţele cocoşilor, care parcă se chemau unii pe alţii ; din cînd în cînd cîte o tuse ori un mormăit prin somn răzbăteau surd din casă — primele semne de viaţă în liniştea răcoroasă a zorilor.

Mişa, care abia putea ţine ochii deschişi, îşi strînse umerii înfrigurat. Aşternutul cald îl trăgea înapoi, dar gîndul la praştia cu care se tot fălise în ajun roşcovanul de Ghenka îl trezi de tot. Păşi cu grijă pe duşumeaua cerdacului, ca să nu facă zgomot, şi se strecură în cămară.

O fîşie îngustă de lumină cădea prin ferestruica din tavan peste bicicleta rezemată de perete — o

bicicletă veche, din piese disparate, cu cauciucurile pe jantă, spiţele frînte, ruginite, şi cu lanţul rupt. Deasupra ei era atîrnată o cameră de bicicletă plină cu petice de toate culorile. Mişa luă camera, tăie cu briceagul două fîșii înguste, apoi o puse la loc, astfel ca tăieturile să nu se vadă.

Deschise uşa cu băgare de seamă, dînd să iasă din cămară, dar în aceeaşi clipă se trase înapoi ; în cerdac apăru pe neaşteptate Polevoi, într-un tricou marinăresc, desculţ şi cu părul zbîrlit. Băiatul smuci repede uşa, lăsînd-o crăpată cît să vadă, şi rămase la pîndă.

Polevoi coborî în curte şi se apropie de cuşca părăsită a cîinelui. Ajuns acolo se opri o clipă, uitîndu-se scrutător în toate părţile.

„De ce s-o fi sculat cu noaptea-n cap ? se gîndea Mişa. Hm, cam ciudată privirea asta a lui..."

Lui Polevoi toţi în spuneau „tovarăşul comisar". Fost marinar, umbla şi astăzi în pantaloni negri, largi, şi într-o bluză ce duhnea a tutun. Era un om înalt, spătos, cu părul bălai, cu ochi şireţi şi veseli. Pe şold i se legăna un nagan [1], de care nu se despărţea niciodată. Toţi băieţii din Revsk îl invidiau pe Mişa : doar locuia în aceeaşi casă cu Polevoi !

„De ce s-o fi sculat cu noaptea-n cap ? se întrebă pentru a doua oară Mişa. Din pricina lui n-o să mai pot ieşi din cămară, asta-i !"

Polevoi, care se aşezase pe un buştean de lîngă cuşca cîinelui, îşi roti încă o dată privirea cercetătoare prin curte ; ochii îi lunecară peste uşa în spatele căreia pîndea Mişa, apoi peste ferestrele casei.

---

[1] Nagan — revolver cu butoiaş.

Vîrî mîna sub cuşcă şi bîjbîi mult timp, pipăind şi vrînd parcă să se încredinţeze de ceva, pe urmă se ridică şi se întoarse în casă. Uşa de la odaia lui scîrţîi, patul trosni sub greutatea trupului voinic, apoi se făcu linişte.

Mişa ardea de nerăbdare să-şi facă praştia, dar... ce-a căutat oare Polevoi ?

Băiatul se apropie tiptil de cuşca cîinelui. Rămase locului, chibzuind.

„Să mă uit ? Dacă mă vede cineva ?" Se aşeză pe buştean şi aruncă o privire spre ferestrele casei. Nu, nu se cuvenea... să fie atît de curios...

În ciuda acestor gînduri, vîrî mîna sub cuşcă şi începu să scotocească. Nu putea să fie nimic ascuns acolo. I s-a părut că Polevoi a căutat ceva... Mişa scotocea mai departe. Cu siguranţă că nu era nimic ascuns ! Bîjbîia mereu, dar nu simţea decît pămîntul şi lemnul jilav... Deodată dădu cu mîna de o spărtură. Şi chiar dacă ar fi ceva ascuns, nu era curios să vadă ce-i — voia doar să se convingă. Dădu peste ceva moale la pipăit, parcă o cîrpă. Va să zică, nu s-a înşelat. Ce să facă ? Să scoată lucrul acela din ascunzătoare ? Mişa aruncă din nou o privire spre casă ; trase mîna încetişor de sub cuşcă şi scoase la iveală un mic sul, înfăşurat într-o cîrpă murdară de pămînt. Scutură pămîntul, desfăcu sulul şi în razele soarelui sclipi tăişul unui pumnal. Un stilet ! Asemenea stilete purtau numai ofiţerii de marină. Era fără teacă, cu tăişul în trei muchii. În jurul mînerului de os, puţin înnegrit, se încolăcea trupul de bronz al unui şarpe, prin a cărui gură deschisă ieşea o limbă subţire, îndoită în sus.

Un obişnuit stilet de marinar! Atunci, de ce-l ţinea Polevoi ascuns? Ciudat. Foarte ciudat. Mişa cercetă iarăşi stiletul, îl înfăşură în cîrpă şi, după ce-l vîrî la loc în ascunzătoare, se întoarse în cerdac.

Porţile începură să se deschidă cu zgomot. Vacile ieşeau agale de prin curţi, dînd din coadă, şi se alăturau cirezii care trecea pe stradă. Un băieţaş desculţ, într-un suman zdrenţuit şi lung pînă-n călcîie, cu o căciulă de oaie pe cap, le mîna din urmă, strigînd mereu şi pocnind cu dibăcie din biciul care se tîra după el prin colb, ca un şarpe.

Mişa sta în cerdac meşterindu-şi praştia, dar stiletul nu-i mai ieşea din minte.

„Un stilet obişnuit; doar şarpele de bronz e mai acătării... De ce-l ţine ascuns Polevoi?"

Praştia era gata. Ehei, avea să fie de o mie de ori mai bună decît a lui Ghenka! Mişa potrivi o pietricică în praştie şi ţinti în vrăbiile care ţopăiau în drum. Nu nimeri... Vrăbiile îşi luară zborul în grădiniţa casei vecine. Vru să mai tragă o dată, dar auzi un zgomot de paşi, zăngănitul uşiţei de la sobă şi apa plescăind în ciubăr; ascunse praştia în sîn şi intră în bucătărie.

Bunica tocmai aşeza pe laviţă nişte panere cu vişine. Purta rochia ei de fiece zi, nu tocmai curată şi cu buzunarul umflat de mulţimea cheilor prinse în şirag. Faţa bunicăi era brăzdată de cute adînci şi umbrită de griji. Ochii ei mici, cu vederea slăbită de bătrîneţe, priveau cruciş.

— Unde te bagi? Ei, tu! strigă ea, văzîndu-l pe Mişa cu mîna în paner. Auzi ce-i trece prin cap, să se repeadă la vişine cu mîinile murdare!

— Vreau să mănînc! Ori nu te-nduri de vişine? bombăni Mişa.

— Ai timp! Du-te întîi şi te spală.

Mişa se apropie de lavoar, îşi udă puţin palmele, îşi atinse doar vîrful nasului, se şterse în fugă cu prosopul şi trecu în sufragerie.

Bunicul stătea ca totdeauna în capul mesei lungi, acoperită cu o muşama cafenie înflorată. Bătrînel, cărunt, cu o bărbuţă rară şi cu mustăţi roşcate, priza tacticos tabac cu degetul cel mare şi strănuta într-o batistă galbenă. Ochii lui vioi, în jurul cărora se adunau încreţituri caraghioase şi pline de bunătate ca nişte raze, priveau zîmbitori. Surtucu-i răspîndea un miros dulce şi plăcut, pe care băiatul îl ştia atît de bine.

Încă nu începuseră să mănînce. În aşteptare, Mişa acoperi un trandafir pictat pe muşama cu farfuria din faţa lui şi începu să cercuiască farfuria şi trandafirul cu furculiţa.

O zgîrietură adîncă apăru pe muşama.

— Respectele mele, Mihail Grigorievici! auzi Mişa glasul vesel al lui Polevoi, care se ivise în prag cu un prosop petrecut în jurul mijlocului, în chip de brîu.

— Bună dimineaţa, Serghei Ivanîci! răspunse Mişa şi îl privi cu o licărire şireată în ochi. Polevoi nu s-ar fi gîndit nici în ruptul capului că el ştie ceva despre stilet!

Bunica intră cu samovarul, iar băiatul acoperi repede cu coatele zgîrietura de pe muşama.

— Unde-i Simion? întrebă bunicul.

— S-a dus în cămară, răspunse bunica. Azi i s-a năzărit cu noaptea-n cap să-şi repare bicicleta.

Mişa tresări. Trase coatele de pe muşama, uitînd de zgîrietură. Să repare bicicleta ?! A naibii treabă ! Toată vara, unchiul Senea nu s-a atins de bicicletă, şi tocmai azi, parcă dinadins, s-a apucat de ea ! O să vadă camera tăiată şi, gata răfuiala !

Ce mai pisălog şi unchiul Senea ! Bunica l-ar fi certat puţin, şi atît. Ei, dar unchiul Senea va strîmba din buze, apoi va începe să turuie de parcă ar spune o lecţie ! În asemenea împrejurări se uită mereu într-o parte, îşi tot scoate şi-şi pune ochelarii pe nas şi se tot trage de nasturii auriţi de la vestonul lui studenţesc. Dar el nu-i nici un fel de student ! L-au dat afară de mult de la universitate — pentru „dezordine". Hm, ce fel de dezordine putea să facă unchiul Senea, el, care e întotdeauna aşa de ordonat ?... Faţa lui palidă, umbrită de o mustăcioară, e mereu serioasă. La masă are obiceiul să citească, tot stă cu ochii în carte, nici cînd duce lingura la gură nu-şi lasă năravul.

Din cămară se auzi zăngănind bicicleta. Mişa tresări din nou. Cînd unchiul Senea apăru în uşă, cu camera tăiată în mînă, băiatul sări în picioare, trîntind scaunul la pămînt şi o zbughi afară.

2

Băieţii de pe străzile Ogorodnaia şi Alexeevskaia

Mişa străbătu glonţ curtea şi sări gardul în strada Ogorodnaia, din spatele casei lor. Pînă la ulicioara care dădea în strada Alexeevskaia nu erau mai mult de o sută de paşi. Dar băieţii de pe Ogorodnaia — vrăjmaşi neîmpăcaţi ai celor de pe Alexeevskaia —

îl şi zăriră. Alergară buluc din toate părţile, strigînd şi chiuind la gîndul răfuielii cu unul de pe Alexeevskaia, şi mai ales cu cel venit de la Moscova.

Într-o clipă, Mişa se căţără înapoi, încălecă muchea gardului şi pufni :

— Ei, ce, m-aţi prins ! Sperietori de ciori ce sînteţi !

Porecla asta era cea mai mare ocară cu putinţă pentru băieţii de pe Ogorodnaia.

O grindină de pietre zbură spre Mişa. El îşi dădu drumul în curte. Se trezi cu un cucui în frunte.

Pietrele zburau mai departe pe deasupra gardului, căzînd foarte aproape de casă. Bunica ieşi pe neaşteptate în cerdac, se uită cu ochii ei miopi în jur, apoi se întoarse cu faţa spre casă şi chemă pe cineva — pesemne pe unchiul Senea...

— Staţi, fraţilor ! Ascultaţi ce vă spun ! ţipă Mişa lipindu-se de gard.

— Ce-i ? se auzi un glas de dincolo.

— Nu mai daţi cu pietre !

Se căţără din nou pe gard, se uită cu teamă la mîinile băieţilor şi zise :

— Ce săriţi toţi pe unul singur ? Hai la trîntă, da' cinstit : unul contra unul.

— Hai ! strigă Petka Petuh, un băietan voinic, de vreo cincisprezece ani, scoţîndu-şi la iuţeală haina peticită şi sumecîndu-şi vitejeşte mînecile cămăşii.

— Cu o condiţie, adăugă Mişa. Al treilea nu se amestecă !

— Bine, bine, dă-te jos !...

Unchiul Senea ieşise în cerdac şi acum se afla lîngă bunica.

Mişa sări în stradă şi Petuh, care era aproape de două ori mai voinic, păşi îndată spre el.

— Ce-i asta ! zise Mişa, împungînd cu degetul în catarama curelei lui Petka.

Potrivit regulei, în timpul luptei nu trebuia să ai asupra ta nimic de metal, şi Petuh fu nevoit să-şi scoată cureaua. Purta pantalonii lui tată-său, care îi cădeau mereu în vine, de largi ce erau. Băiatul şi-i săltă cu o mînă, apoi şi-i prinse cu un capăt de sfoară, pe care i-o întinse cineva. În acest timp Mişa începuse să dea la o parte pe ceilalţi, spunînd : „Loc, fă loc !" Şi deodată, împingînd mai tare pe unul, o rupse la fugă.

Băieţii de pe Ogorodnaia se aruncară cu strigăte şi fluierături pe urma lui. Petuh, stînjenit de pantalonii cei largi, venea în coadă şi aproape plîngea de necaz.

Mişa fugea de-i scăpărau călcîiele. Auzea desluşit tropăitul, gîfîitul şi strigătele urmăritorilor. Iată cotitura. O ulicioară scurtă... Intră ca un bolid pe strada lui. Cei de pe Alexeevskaia îi săriră îndată în ajutor, iar băieţii de pe Ogorodnaia făcură cale întoarsă, neîncumetîndu-se să primească lupta.

— De unde vii ? întrebă roşcovanul de Ghenka.

Mişa îşi trase răsuflarea, îşi roti privirea asupra tuturor, apoi zise cu nepăsare :

— Am fost pe Ogorodnaia. M-am bătut cu Petuh. Cinstit. Dar cînd am început să-l răzbesc, au sărit cu toţii pe mine.

— Te-ai bătut tu cu Petuh ? făcu Ghenka, neîncrezător.

— Da' cine crezi ? Nu cumva tu ! E voinic, n-am ce zice. Ia uită-te ce felinar mi-a atîrnat ! şi Mişa îşi pipăi cucuiul din frunte.

Toţi se uitară plini de respect la acest semn al vitejiei sale.

— Da' şi eu i-am dat, să mă ţină minte ! Pe deasupra i-am luat şi praştia, urmă Mişa, şi scoase din sîn praştia întocmită din cele două fîşii de gumă roşie. Asta-i mai bună ca a ta !

O ascunse îndată, se uită dispreţuitor la fetiţele care se jucau în nisip, cîţiva paşi mai departe, apoi îl întrebă batjocoritor pe Ghenka :

— Da' tu ce faci aici ? Te joci „de-a v-aţi ascunselea", „Alabala portocala, cioc, boc, treci la loc..."

— Da' de unde ! zise Ghenka, scuturîndu-şi chica roşcată, dar în aceeaşi clipă se înroşi la faţă şi spuse repede : Hai, „de-a bricegele" !

— Pe cinci „fierbinţi-unsuroase".

— Fie !

Trecură amîndoi pe trotuarul podit şi începură să împlînte pe rînd bricegele în scîndură : le dădeau drumul de sus, le aruncau din palmă, le azvîrleau de vîrf, apoi peste umăr şi soldăţeşte...

Mişa făcu primul cele zece figuri ale jocului ; Ghenka îi întinse palma, iar învingătorul, fără grabă, cu un surîs răutăcios pe buze, ridică în aer două degete umezite cu salivă ; clipele astea i se păreau nesfîrşite lui Ghenka.

— Unsoarea s-a uscat ! zise Mişa lăsînd mîna şi-şi udă din nou degetele cu salivă.

Asta se repetă înaintea fiecărei lovituri ; în sfîrşit, Mişa lipi pe palma lui Ghenka şi ultima din cele cinci „fierbinţi". Acesta sufla de zor în mîna învineţită, căutînd să-şi ascundă lacrimile.

Soarele se ridica tot mai sus. Umbrele se scurtau, lipindu-se de gardurile grădinilor. Strada dormita

istovită de arşiţă. Zăduf... Era straşnic să te scalzi pe o vreme ca asta...

Băieţii o porniră spre rîul Desna.

Drumul îngust, cu făgaşuri învîrtoşate, şerpuia prin cîmpie. Lanurile gata să dea în pîrg ba coborau povîrnişurile domoale, ba suiau dîmburi scunde, unduindu-se spre zare ca o apă liniştită, verzui-surie, care purta parcă pe faţa ei colibele, loznițele singuratice, gardurile de nuiele părăginite şi luntrile norilor ce te-mbiau la visare.

Grîul înalt sta nemişcat. Băieţii rupeau spice şi mestecau boabele, scuipînd apăsat cojile care se lipeau de cerul gurii. Zgomote nedesluşite se auzeau pe întinderea lanului. Din cînd în cînd, păsări speriate ţîşneau chiar de sub picioarele copiilor.

Cînd ajunseră la rîu, băieţii se dezbrăcară pe malul nisipos şi se zvîrliră în apă, împroşcînd stropi mari. Înotară, se cufundară, se zbenguiră în fel şi chip, săriră de pe un podeţ şubred de lemn, apoi ieşiră pe mal şi se îngropară în nisipul fierbinte.

— Spune, Mişa, la Moscova este vreun rîu ? întrebă Ghenka.

— Sigur să este. Rîul Moscova. Ţi-am mai spus de-o mie de ori.

— Şi curge chiar prin oraş ?

— Da. Chiar prin oraş.

— Şi cum se scaldă oamenii în el ?

— Foarte simplu : în chiloţi. Fără chiloţi te alungă de la o poştă. Rîul e păzit de miliţia călare.

Ghenka zîmbi neîncrezător.

— Ce tot îţi dai aere ? se supără Mişa. Afară de Revskul tău, n-ai văzut nimic şi-ţi mai vine să rîzi !

Tăcu o vreme, apoi, uitîndu-se la niște cai care se apropiau de rîu, întrebă :

— Spune-mi, ştii care-i cel mai mic cal din lume ?

— Mînzul, răspunse Ghenka, fără să stea pe gînduri.

— Habar n-ai ! Cel mai mic cal este poneiul. Cei englezești sînt de mărimea unui cîine, iar cei japonezi abia cît o pisică.

— Minţi !

— Eu mint ? Dac-ai fi fost măcar o dată la circ, n-ai mai fi vorbit aşa. Dar n-ai fost ! Spune drept : ai fost ? Poftim... şi mai spui că mint !...

Ghenka tăcu o clipă, apoi zise :

— Un cal ca ăsta nu face două parale. Nu-i bun pentru cavalerie şi nici altundeva...

— Ce amesteci aici cavaleria ? Crezi că războiul se face numai cu cai ? Dacă vrei să ştii, un marinar poate să doboare singur trei cavalerişti !

— Nu zic nimic de marinari, dar fără cavalerie nu se poate, spuse Ghenka. Uite, banda lui Nikitski e toată călare.

— Banda lui Nikitski, mare scofală ! se strîmbă Mişa dispreţuitor. Azi-mîine, Polevoi o să-l prindă pe Nikitski.

— Nu-i chiar aşa uşor cum crezi. E un an de cînd îl tot prind, şi n-au pus încă mîna pe el.

— O să-l prindă ! zise Mişa cu convingere.

— Ţie ţi-e uşor să vorbeşti ! spuse Ghenka, ridicînd capul. Nikitski ăsta în fiecare zi deraiază trenuri. Tata aproape că se teme să mai plece pe locomotivă.

— Nu-i nimic. Au să-l prindă.

Mişa căscă, se îngropă mai adînc în nisip şi aţipi. Somnul îl prinse și pe Ghenka. Moleşiţi de căldură, băieţilor le era lene să se mai ciorovăiască.

Soarele frigea ; stepa tăcută şi arsă luneca leneş spre orizont, ferindu-se parcă din calea lui dogoritoare.

3

Intîmplări adevărate și visuri

Ghenka, înfometat, plecă acasă degrabă să mănînce. Mişa se duse în piaţa plină de larmă şi de lume, unde hoinări mult timp.

Peste tot vedeai căruţe cu castraveţi sau pătlăgele roşii, coşuri cu poame. Purceii guiţau de-ţi luau auzul. Gîştele băteau din aripile lor albe. Boii rumegau, lăsînd să se prelingă la pămînt fire lungi şi lipicioase de bale.

Tot hoinărind prin piaţă, Mişa îşi aduse aminte de pîinea acră de la Moscova şi de laptele apos, pe care îl căpăta în schimbul cojilor de cartofi. Și totuşi, tînjea după Moscova, cu tramvaiele şi cu luminile ei palide.

După un timp, băiatul se opri în faţa unui invalid. Acesta rostogolea pe o măsuţă trei bile mici : una, roşie, una albă şi una neagră, acoperind una din ele cu un degetar. Cine ghicea culoarea bilei acoperite, cîştiga. Nimeni însă nu izbutea să ghicească.

— Ehei, frăţiorilor, spunea invalidul jucătorilor păcăliţi, dacă fiecare dintre voi ar cîştiga, mi-aş pierde și piciorul ăstălalt. Ce naiba !

Mişa, care stătea acolo şi căsca gura, simţi deodată o mînă pe umăr. Se întoarse şi se pomeni faţă în faţă cu bunica.

— Unde mi-ai umblat toată ziua ? se burzului ea, fără să-i slăbească umărul din strînsoare.

— M-am scăldat ! bombăni Mişa.

— „M-am scăldat !“ repetă bunica. S-a scăldat... Las' că vorbim noi acasă.

Îi puse în mînă un coş plin de tîrguieli şi porniră amîndoi spre casă.

Bunica mergea fără să scoată o vorbă. Rochia ei mirosea a ceapă, a usturoi şi a untură încinsă, aşa cum miroase la bucătărie.

„Ce-au să-mi facă ?“ se gîndea Mişa. Mda, nu-i a bună ce-l paşte. Bunica şi unchiul Senea sînt împotriva lui ; numai bunicul şi Polevoi îi ţin parte. Dacă Polevoi nu era acasă ? Rămînea bunicul singur. Şi dacă bunicul dormea ? N-o să mai fie nimeni care să-i ţină parte, iar bunica şi unchiul Senea au să-şi verse în voie mînia. Au să-l certe pe rînd : cînd îl va certa unchiul Senea, bunica se va odihni ; cînd îl va certa bunica, se va odihni unchiul Senea.

Şi cîte n-au să spună ! Că este prost crescut, că nu va fi nimic de capul lui, că e ruşinea familiei, că îi amărăşte zilele mame-si, pe care, dacă n-a băgat-o încă în mormînt, are să o facă foarte curînd (mamă-sa era însă la Moscova şi el n-o văzuse de două luni încheiate), că-i de mirare cum de-l mai rabdă pămîntul.. şi aşa la nesfîşit...

Cînd ajunseră acasă, Mişa lăsă coşul în bucătărie şi deschise uşa sufrageriei. Bunicul stătea la fereastră. Unchiul Senea, întins pe canapea, fuma o ţigară şi discuta politică. Nici nu se uitară la Mişa. Asta într-adins ! Îl socoteau un om de nimic, la care nici nu merită să te uiţi... şi o făceau anume ca să-l chinuiască. Mă rog, cu atît mai bine ! Pînă o începe să-l

certe unchiul Senea, te pomenești că vine și Polevoi. Mișa se așeză pe un scaun și ciuli urechea la ce vorbeau.

Era limpede !... Unchiul Senea răspîndea zvonuri alarmiste ! Cică Mahno a ocupat cîteva orașe, iar Antonov s-a apropiat de Tambov... Ca să vezi ! Unchiul Senea răspîndise și anul trecut asemenea zvonuri ; ba că polonezii au ocupat Kievul, ba că Vranghel a pătruns în Donbas... Ei, și ? Armata Roșie i-a nimicit pe toți !

Înaintea lor au avut aceeași soartă Denikin, Kolceak, Iudenici și alți generali albi. Le-a venit de hac Armata Roșie. Ceștilalți o să pățească la fel.

De la Mahno și Antonov, unchiul Senea trecu la Nikitski.

— Despre el nu se poate spune că-i un bandit, rosti el, descheindu-și gulerul vestonului studențesc. Aud chiar că e om cu carte, fost ofițer de marină. De fapt, noi avem un război de partizani, cu aceleași legi pentru amîndouă părțile...

Nikitski nu-i bandit ? !... Mișa simțea că se sufocă de indignare. Nikitski aprinde satele, omoară pe comuniști, pe comsomoliști, pe muncitori... Și auzi, nu-i bandit ! Ți-e și silă să asculți ce îndrugă unchiul Senea !

Într-un tîrziu apăru și Polevoi. Acum a scăpat ! Răfuiala se amîna pe mîine.

Polevoi își scoase haina și bocancii, se spălă, apoi se așezară cu toții la masă. Polevoi rîdea cu hohote, îi spunea bunicului : „tătucă“, bunicăi : „mămucă“ și-i făcea cu ochiul lui Mișa, căruia i se adresa numai și numai cu Mihail Grigorievici. Cînd sfîrșiră

cina, ieşiră amîndoi şi se aşezară pe treptele cerdacului.

Seara cobora încet, răcoroasă. Undeva departe se auzeau fete cîntînd ; prin grădinile de zarzavat, cîinii lătrau fără încetare.

Polevoi, care trăgea cu sete dintr-o ţigară, povestea despre călătorii depărtate şi despre revolte marinăreşti, despre cuirasate şi submarine, despre Ivan Poddubnîi şi alţi luptători vestiţi, care purtau tricouri negre, roşii şi verzi, despre atleţi neînchipuit de puternici, în stare să ridice dintr-o dată cîte trei cai cu căruţe cu tot, ba şi cu cîte zece oameni în fiecare.

Mişa asculta uimit. Luminiţe roşietice clipeau sfios în şirul întunecat al căsuţelor de lemn, ale căror umbre se lipeau parcă înfricoşate de caldarîmul străzii tăcute.

Polevoi îi mai povesti despre cuirasatul „Împărăteasa Maria", pe care slujise în timpul războiului mondial — un vapor mare, cel mai puternic vas blindat de linie din flota Mării Negre. Lansat la apă în iunie 1915, se scufundase din pricina unei explozii în rada portului Sevastopol, la o jumătate de milă de ţărm, în octombrie 1916.

— A fost o întîmplare misterioasă, spunea Polevoi. Nici tu mină, nici tu torpilă : a explodat aşa, din senin. Întîi a sărit în aer depozitul de pulbere din primul bastion, unde erau vreo 3 000 puduri de pulbere. Şi pe urmă, exploziile s-au ţinut lanţ... După un ceas, vasul se scufundase. Din oamenii echipajului au scăpat mai puţin de jumătate, aproape toţi schilodiţi şi plini de arsuri.

— Şi nu s-a descoperit cine-i vinovat de explozie ? întrebă Mişa.

Polevoi ridică din umerii lui voinici şi zise :

— Eh, au scormonit multă vreme afacerea asta, dar tot nu i-au dat de capăt. Pe urmă a izbucnit revoluţia... Pe amiralii ţarişti trebuia să-i fi întrebat.

— Serghei Ivanîci, vorbi Mişa pe neaşteptate, cine-i mai mare : ţarul sau regele ?

— Hm !... tot un drac ! făcu Polevoi, aruncînd un scuipat înnegrit de fum.

— Dar în alte părţi mai sînt ţari ?

— Mai sînt, pe-alocuri.

„...Să-l întreb de stilet ! se gîndi Mişa. Nu, nu, are să creadă că l-am urmărit..."

Plecară la culcare. Bunica cercetă casa, închise obloanele şi trase cu zgomot zăvoarele. Apoi stinse lampa de gaz, atîrnată în sufragerie de tavan. Fluturii şi toate gîngăniile nopţii, care roiau în jurul ei, dispărură în întuneric.

Mişa nu putu să adoarmă multă vreme.

Prin crăpăturile obloanelor, luna îşi furişa un mănunchi de raze palide. În bucătărie, după sobă, începu să ţîrîie un greier.

În casa lor de la Moscova nu se auzea nici un greier. Şi ce-ar căuta un greier într-o casă mare, plină de zgomot, unde oamenii umblă toată noaptea şi unde toată noaptea se trîntesc uşile şi ţăcănesc comutatoarele ? ! Numai aici, în casa liniştită a bunicului, cînd era singur noaptea în odaia lui şi se lăsa în voia visurilor, putea să asculte ţîrîitul unui greier.

Ce bine ar fi dacă Polevoi i-ar da lui stiletul ! Ar fi şi el înarmat, nu ca acum. Timpurile sînt atît de tulburi... E război civil. Bande de albi umblă în voie

prin satele ucrainiene, iar prin oraşe auzi adesea cum şuieră gloanţele. Pe străzi circulă toată noaptea patrule. Dar puştile lor nu sînt încărcate. Nişte vechituri, cu cocoşul ruginit.

Mişa visa la timpul cînd va fi înalt şi puternic, va purta pantaloni marinăreşti, bufanţi ; ba nu, mai bine moletiere frumoase, soldăţeşti, kaki. Va avea puşcă, grenade, o bandă plină cu cartuşe petrecută peste umăr, şi un centiron scîrţîitor de piele, de care-şi va atîrna naganul.

Va avea şi un cal, negru ca pana corbului, cu picioarele subţiri, gîtul scurt, ochii ageri, crupă puternică şi lucioasă.

Şi el, Mişa, îl va prinde pe Nikitski şi-i va nimici întreaga bandă. Pe urmă va pleca cu Polevoi pe front, vor lupta vitejeşte amîndoi, iar el îl va scăpa pe Polevoi din mîinile duşmanului, printr-o faptă eroică. La urmă, el va fi ucis şi Polevoi va rămîne singur, îndurerat pentru totdeauna de această pierdere, căci un băiat ca el nu va mai putea întîlni niciodată în viaţă...

Deodată, o mogîldeaţă neagră şi tăcută îi amestecă gîndurile — aşa cum amesteci o pereche de cărţi de joc — şi totul se învălmăşi şi se risipi ca un fum.

Mişa adormise.

4

Pedeapsa

Ce mai vorbă, numai unchiul Senea a putut să născocească pedeapsa asta ! Cine altul mai era în stare de aşa ceva ? Şi culmea, bunicul ţinea cu unchiul Senea !

Dimineața, la ceai, bunicul îl privi lung pe Mișa:
— Ieri ai alergat destul. Foarte bine, ți-ajunge pentru o săptămînă. Azi stai acasă — nu pleci nicăieri.

Să stai în casă toată ziua! Și tocmai azi, duminică! Azi băieții aveau să se ducă în pădure și poate că au să treacă spre ostrov cu luntrea, iar el...

Mișa se strîmbă de ciudă și vîrî nasul în farfurie.

— Ce te-ai îmbufnat așa ca șoarecele în fața arpacașului? zise bunica. Numai de năzbîtii te ții...

— Dă-i pace, îi tăie vorba bunicul, ridicîndu-se de la masă. Și-a primit porția, i-ajunge!

Mișa umbla posomorît prin toate odăile. Ce casă plicticoasă!

Pe pereții întunecați ai sufrageriei, dați în ulei, cu vopseaua crăpată pe alocuri, era pictată o mare albastră, care-și tălăzuia valurile sub aripile deschise ale unui pescăruș uriaș; apoi, cîțiva cerbi, cu coarne bogate, privind dintre niște brazi drepți ca lumînarea; mai mulți cocostîrci stînd într-un picior și cîțiva vînători bărboși umblînd prin baltă, în cizme cu carîmbi înalți, cu arme, patrontașe și pene la pălărie, însoțiți de ogari isteți, care adulmecau vînatul.

Deasupra divanului atîrna o fotografie din tinerețe a bunicăi și a bunicului. Bunicul avea mustăți stufoase și un guler tare, înalt, cu colțurile răsfrînte, în care parcă-și sprijinea bărbia. Bunica era într-o rochie neagră, închisă la gît și purta un medalion cu lănțișor lung. Avea părul strîns într-un coc înalt, care ajungea pînă la rama tabloului.

În cele din urmă, Mișa ieși în curte.

Doi oameni tăiau lemne cu joagărul. Lama lată de oțel zumzăia vesel: „Dzin-dzin, dzin-dzin“, iar pă-

mîntul din jurul caprei era acoperit de rumeguş galben.

Băiatul se aşeză pe buşteanul de lîngă cuşcă şi cătă la tăietorii de lemne : unul era mai vîrstnic, cam de vreo patruzeci de ani, de statură mijlocie, îndesat şi negricios ; o şuviţă din părul cîrlionţat îi cădea pe fruntea asudată. Celălalt, un flăcău bălan, pistruiat, cu sprîncenele decolorate de soare, părea moliu şi stîngaci.

Pe furiş, căutînd să nu le atragă atenţia, Mişa vîrî mîna sub cuşcă şi pipăi sulul cu stiletul. Oare să-l scoată ? Se uită la tăietori cu coada ochiului. Aceştia lăsaseră lucrul şi acum şedeau pe cîte un lemn ; cel vîrstnic îşi răsuci cu îndemînare o ţigară groasă, pe care o aprinse şi începu să fumeze cu lăcomie ; cel tînăr aţipi, dar după un timp deschise ochii şi căscă.

— Mi-e somn ! zise el.

— Ţie cînd ţi-e somn, dormi şi dacă pui capul pe-o piatră ! răspunse cel vîrstnic.

Tăcură amîndoi.

În curte nu se auzeau decît ciocurile găinilor răpăind în teica din care beau apă, ridicînd caraghios spre cer capetele lor împodobite cu creste mici, sîngerii...

Tăietorii se ridicară şi se apucară să spargă lemnele. În acest timp, Mişa scoase pe furiş sulul cu stiletul ; desfăcu învelitoarea de cîrpă şi, privind lama cu luare-aminte, desluşi un lup gravat pe o muchie. Răsuci pumnalul : pe cealaltă muchie era gravat un scorpion, iar pe cea de a treia — un crin.

Lup, scorpion şi crin. Ce-or fi însemnînd ?

Deodată, ascunse stiletul la piept, tresărind : lîngă el căzuse o scurtătură de lemn.

— Pleacă, puştiule, o să te lovească ! zise tăietorul cel negricios.

— Nu-i nici un puşti p-aci !

— Măăă, da' isteţ te mai arăţi ! rîse negriciosul. Al cui eşti ? Nu cumva eşti băiatul comisarului ?

— Care comisar ?

— Ei, al lui Polevoi, zise negriciosul şi privi spre casă.

— Nu, răspunse Mişa. Polevoi stă la noi.

— Acuma-i acasă ? Şi negriciosul lăsă toporul, cercetîndu-l pătrunzător.

— Nu. Da' trebuie să vie la masă. Aveţi vreo treabă cu el ?

— Nu... am întrebat şi eu aşa.

Tăietorii sfîrşiră lucrul. Bunica le aduse pe o farfurie nişte pîine, slănină şi un şip cu votcă. Băură amîndoi — bălanul în tăcere, negriciosul zicînd : „Doamne ajută !" Plescăind din buze, se grăbi să rupă o bucată de pîine, pe care o mestecă cu poftă.

— Eh, că bună mai e ! vorbi el, icnind apăsat ca să se dreagă de arsura băuturii, şi-i făcu lui Mişa cu ochiul.

Mîncau fără grabă, tăind slănina cu grijă în bucăţi mici şi ronţăind cu poftă şoriciul. Cînd sfîrşiră, băură cîte un urcior cu apă şi plecară.

Bunica însă nu se urni din loc. Se apucă să aşeze pirostriile, aduse vreascuri, aprinse focul şi rîndui împrejur cîteva cărămizi ca să-l apere de vînt. Pe urmă puse la foc tingirea de aramă, cea cu coadă lungă. Fierbea dulceaţă — asta însemna că nu avea să plece curînd. Ce să facă cu stiletul ? În cele din urmă, Mişa îl ascunse în mînecă, se ridică şi se în-

dreptă spre casă. Cînd ajunse în dreptul bunicăi, ea bombăni :

— Vezi să nu faci gălăgie, că doarme bunicul.

— O să umblu încet ! făgădui Mişa.

Băiatul se duse în odaia lui şi ascunse stiletul sub sulul divanului. Cum o să plece bunica din curte, el o să pună stiletul la loc, în ascunzătoare. În cel mai rău caz, o să facă asta deseară, cînd se va întuneca.

În casă era linişte. Se auzea doar tic-tac-ul pendulei şi bîzîitul unei muşte care se tot izbea de geam. Ce să mai facă ?

Se apropie de uşa de la odaia unchiului Senea şi ascultă. Din încăpere se auzea o tuse şi, în răstimpuri, cîte un fîşîit uşor. Deschise uşa şi intră.

— Unchiule Senea, întrebă el, de ce poartă marinarii stilete ?

Unchiul Senea, tolănit pe un pat îngust, citea. Îl privi pe deasupra ochelarilor şi răspunse nedumerit :

— Ce marinari ? Ce stilete ?

— Cum unchiule ? Doar numai marinarii poartă stilete. De ce or fi purtînd ei stilete ? Şi Mişa se aşeză pe un scaun, hotărît să nu se mişte de aici pînă la prînz.

— Nu ştiu, răspunse nerăbdător unchiul Senea. Aşa e uniforma lor. Asta-i tot ce-ai vrut să ştii ?

Întrebarea îi dădea să înţeleagă că trebuie să se cărăbănească, dar băiatul stărui rugător :

— Mai lasă-mă la matale. Nu fac gălăgie.

— Fie, numai să-mi dai pace ! Şi unchiul Senea se cufundă din nou în cartea lui. Mişa rămase cuminte pe scaun, cu mîinile sub el.

Odaia unchiului Senea era mică — nu avea decît un pat, un dulap pentru cărţi şi o masă de scris, pe

care se afla o călimară în formă de pistol. Cînd apăsai pe trăgaci, capacul sărea în sus. Straşnic ar fi să aibă şi el o călimară ca asta! Ce l-ar mai invidia băieţii la şcoală!

Pe pereţi, de jur împrejur, atîrnau tablouri şi portrete. Uite portretul lui Nekrasov. La şcoală, Şurka Vlăjganul recita pe Nekrasov de cîte ori avea vreo serbare; ieşea pe scenă şi începea: „*Cui i-e bine în Rusia,* poezie de Nekrasov". Parcă nu se ştia şi fără să mai spună el că poezia asta e scrisă de Nekrasov! Tare închipuit mai era şi Şurka ăsta!

Alături de portretul lui Nekrasov se afla un tablou: „Pe neaşteptate". Un deportat s-a întors pe neaşteptate acasă la el. Toţi sînt buimăciţi. Fetiţa lui îl priveşte mirată, se vede că şi-a uitat tatăl. Tatăl lui Mişa însă nu se va mai întoarce. A pierit în deportare pe vremea ţarului. Mişa nu-l mai ţinea minte.

Cîte cărţi avea unchiul Senea! În dulap, deasupra dulapului, sub pat, pe masă... Lui Mişa nu-i dădea însă nici una să citească. Parcă el n-ar şti cum se umblă cu cărţile. Acasă, la Moscova, avea doar o bibliotecă proprie. Numai „Lumea aventurilor" singură cît valora!

Unchiul Senea îşi vedea mai departe de citit, fără să-l bage în seamă. Iar cînd băiatul plecă, nici măcar nu ridică ochii de pe carte.

Ce plictiseală! De-ar veni odată ceasul prînzului sau de-ar fi gata mai repede dulceaţa! Spuma, ce mai vorbă, era partea lui... Mişa se apropie de fereastră. O muscă mare, verde, cu aripioarele cenuşii, aci se plimba liniştită, aci bîzîia puternic, lovindu-se de geam. Da, straşnică idee! O să-şi încerce voinţa: o să se uite la muscă, silindu-se să nu se atingă de ea.

Un timp nu-şi luă ochii de la muscă. Tare mai bîzîia! Te pomeneşti că-l trezeşte pe bunicul! Nu! O prinde şi o aruncă el afară, fără să-i facă nici un rău.

Să prinzi o muscă pe geam e un fleac. Pac! şi gata. Mişa ţinea musca în pumn. Apoi, desfăcînd încetişor degetele, o apucă de aripioare. Musca se zbătea, încercînd să scape. Nu! N-ai să fugi!

Băiatul deschise fereastra şi rămase pe gînduri. E păcat să dai drumul unei muşte. La ce bun ai mai prins-o? Pe urmă se ştie că muştele răspîndesc tot felul de microbi... Stătea pe gînduri: să-i dea drumul, sau s-o omoare? Deodată simţi că cineva îl priveşte. Se uită în stradă: în faţa ferestrei sta Ghenka, zîmbind.

— Noroc, Mişa!

— Noroc, răspunse Mişa cu grijă.

— Multe muşte ai prins azi?

— Ce te priveşte pe tine?

— Nu vii afară?

— N-am chef.

— Aiurea... Nu te lasă.

— Multe mai ştii tu, mă! Dacă vreau, ies îndată.

— Hai să te vedem.

— N-am chef, ţi-am mai spus.

— N-ai chef! rîse Ghenka. Zi mai bine că n-ai voie.

— N-am voie?

— Nu, n-ai voie!

— Ei, dacă-i aşa!... Şi Mişa încălecă pervazul şi sări într-o clipă în stradă, lîngă Ghenka. Ce mai spui acum?

Ghenka nu apucă să răspundă.

— Mişa, vino acasă ! Numaidecît ! strigă bunică-sa, care se ivise pe neaşteptate la fereastră.

— S-o ştergem ! şopti Mişa.

Băieţii o rupseră la fugă. Străbătură o curte de trecere şi intrară în grădină la Ghenka, ascunzîndu-se în frunzar.

5

Frunzarul

Frunzarul lui Ghenka era întocmit dintr-o podină, între trei copaci, la aproape doi stînjeni înălţime şi acoperit cu frunziş bogat. De jos, de la pămînt, nici nu-l băgai de seamă, dar din el se vedea întreg orăşelul, gara, rîul Desna, precum şi drumul spre satul Nosovka. Aici era răcoare şi mirosea a pin ; frunzele tremurau sub soarele viu de iulie, ce cobora spre asfinţit.

— Acuma, cum te mai duci acasă ? întrebă Ghenka. Ai s-o păţeşti cu bunică-ta.

— Nu mai mă duc acasă ! spuse Mişa.

— Cum aşa ?

— Foarte simplu. Ce să caut acasă ? Mîine, Polevoi pleacă cu un detaşament să nimicească banda lui Nikitski şi mă ia şi pe mine. Trebuie să le vină de hac bandiţilor !

— Ce-o să fii tu în detaşament ? Ajutor de băgător de seamă ? Şi Ghenka rîse cu hohote.

— Rîzi, rîzi, mormăi Mişa liniştit. Polevoi mă ia cu el ca să mă trimită în recunoaştere. În război, numai băieţii sînt cercetaşi. Polevoi mi-a poruncit să mai aleg cîţiva, dar... Mişa se uită compătimitor la

Ghenka — n-am găsit nici unul potrivit. Se vede că va trebui să mă duc singur... sfîrşi el oftînd.

Ghenka cătă la Mişa cu o rugăminte mută în ochi.

— Ei bine, făcu Mişa îngăduitor, adu-mi ceva de mîncare şi mai mă gîndesc. Numai bagă de seamă, nu sufla o vorbă la nimeni. Asta-i un mare secret !

— Ura ! izbucni Ghenka. Mă iei şi pe mine ?

— Poftim ! se supără Mişa. Te-ai şi apucat să strigi în gura mare. N-ai auzit că-i secret ? Gata, nu te mai iau.

— Uite că tac... tac ! şopti Ghenka.

Se dădu jos din frunzar, lăsîndu-se pe trunchiul unui copac şi dispăru în grădină.

Aşteptîndu-l, Mişa se lungi pe podină, sprijinindu-şi bărbia în pumni. Ce-i de făcut acum ? Doar n-o să doarmă pe stradă... Să se întoarcă acasă, nu poate. I-e ruşine de bunicul. Deodată îşi aduse aminte de stilet... Dacă dă cineva peste el ? Atunci să vezi tărăboi !

Se uită printre frunzele copacilor în grădină : meri pitici, peri cu ramuri mari şi bogate, tufe de zmeură şi de agrişe se vedeau peste tot. De ce oare fiecare copac face alte poame ? Doar cresc unul lîngă altul şi pămîntul e acelaşi pentru toţi !

O buburuză rotunjoară, cu trupşorul apărat de o crustă roşie şi tare şi capul cît o gămălie neagră poposi pe mîna lui Mişa. Băiatul o puse în palmă şi se apucă să murmure :

Buburuţă-ruţă,
Suie-te-n căruţă,
Du-te pîn' departe,
Adă-ne de toate !

Și buburuza își desfăcu aripioarele subțiri, luîndu-și zborul.

O viespe i se roti zumzăind pe deasupra capului, apoi i se așeză pe picior. Are să-l înțepe, sau nu? Dacă nu miști, viespea nu înțeapă. Mișa încremeni. Viespea i se plimbă un timp pe picior, apoi își luă zgomotos zborul.

O întreagă lume de ființe mărunte mișuna în jur. Iată o furnică ducînd o dată cu umbra ei cea firavă și colțuroasă un ac de brad. Un cosaș cu picioarele lungi, care păreau rupte de la jumătate de îndoite ce erau, sărea prin iarbă. Pe cărare țopăia o vrabie. Un motan tolănit pe treptele frunzarului o pîndea cu ochii mijiți, dar ageri. Un vînt ușor purta pe aripile lui mireasma ierburilor, parfumul florilor și aroma merilor. O moleșeală plăcută îl cuprinse pe Mișa. Băiatul se lăsă furat de somn, uitînd de necazurile de peste zi...

Ghenka se cățără gîfîind în frunzar; în sîn avea o bucată mare de carne aburindă, dar nefiartă îndeajuns.

— Uită-te! șopti el. Am luat-o chiar din ciorbă.

— Ai căpiat! se îngrozi Mișa. I-ai lăsat flămînzi pe-ai tăi.

— Ei, și ce? dădu Ghenka din cap cu bravură. Eu plec, o să fiu cercetaș. N-au decît să-și facă altă ciorbă... — și rîse mulțumit de sine.

Mișa mesteca de zor, ținînd bucata de carne cu amîndouă mîinile și rupînd din ea cu dinții. Mare prostănac și Ghenka ăsta! Are s-o pățească rău de data asta! Tată-său, mecanic de locomotivă — un om înalt, slab și cu mustățile cărunte — era foarte aspru. Pe deasupra, avea și mamă vitregă.

— Ai aflat noutatea ? întrebă deodată Ghenka.

— Ce noutate ?

— Nu-ţi spun !

— N-ai decît ! Da' ce fel de cercetaş o să fii ? Şi-atunci o să te ascunzi de mine ?

Ameninţarea care se ghicea în cuvintele lui Mişa îl îngrijoră pe Ghenka. Acum, după ce furase carnea din oală, îi rămăsese doar o singură cale : să se facă cercetaş. Din pricina asta se gîndi că e mai bine să-i facă pe voie.

— Adineauri a fost la noi un ţăran din Nosovka — spunea că banda lui Nikitski e pe undeva, foarte aproape de Revsk.

— Şi ce-i cu asta ? întrebă Mişa, mestecînd cu furie carnea.

— Cum ? Banditţii pot să atace Revskul !

Mişa rîse :

— Tu crezi într-o poveste ca asta ? Hm ! Şi zici că vrei să fii cercetaş ?

— Da' tu ce crezi ? întrebă tulburat Ghenka.

— Nikitski e acum tocmai lîngă Cernigov. Afară de asta, nici nu se încumetă ei să ne atace, fiindcă aici în Revsk avem o garnizoană. Pricepi ? O gar-ni-zoa-nă...

— Ce-i aia „garnizoană" ?

— Garnizoană ? Păi tu nu ştii ? Este... Cum să-ţi spun... este...

— Taci ! Auzi ? şopti Ghenka pe neaşteptate.

Mişa conteni cu mestecatul şi ciuli urechile.

Undeva, în apropiere, răbufniră cîteva împuşcături. Ecoul lor se pierdu în văzduhul albastru. Sirena de

la gară începu să urle. În răstimpuri se auzea țăcănitul unor rafale scurte de mitralieră.

Băieții se pitiră speriați pe podina frunzarului și apoi, făcînd loc printre crengi, se uitară cu grijă de jur împrejur.

Pe drumul dinspre Nosovka se vedeau nori deși de praf. La gară se auzeau împușcături și peste cîteva clipe pe strada pustie trecură într-o goană turbată cîțiva călăreți. Purtau căciuli mițoase, cu fundul roșu, pocneau din nagăici și scoteau urlete sălbatice. În oraș năvăliseră albii.

6

Atacul

Mișa rămase ascuns la Ghenka. Ieși în stradă abia cînd împușcăturile încetară și se strecură spre casă pe lîngă gardurile grădinițelor de flori.

Bunicul era în cerdac, buimăcit și palid. Lîngă casă fornăiau cîțiva cai cu șei căzăcești, lac de sudoare.

Băiatul se repezi să intre în casă, dar încremeni în prag : în sufragerie, Polevoi se lupta cu înverșunare cu vreo șase bandiți. Se apăra ca un leu, însă bandiții izbutiră să-l trîntească la pămînt, și pe podea prinse să se rostogolească un ghem viu, răsturnînd totul în cale. Fața de masă, scoarțele, perdelele erau ghemotocite la pămînt.

Unul dintre bandiții albi — pesemne căpetenia lor — stătea nemișcat lîngă fereastră, urmărindu-l cu încordare pe Polevoi.

Mișa se ascunse după hainele atîrnate în cuier. Inima îi bătea să-i spargă pieptul. Da, acum totul se

va petrece așa cum a visat el : Polevoi o să se ridice și o să se scuture o dată, asvîrlindu-i pe toți cît colo. Numai că Polevoi nu se ridica. Sforțările lui desperate de a se descotorosi de bandiții care îl țintuiau pe podea slăbeau din ce în ce. În cele din urmă îl luară pe sus, cu mîinile răsucite la spate, și-l duseră în fața celui de lîngă geam.

Polevoi sufla din greu. Părul lui bălai era năclăit de sînge. Desculț, numai în flanea, se vedea că fusese surprins de bandiți în timpul somnului. Albii, înarmați cu puști, pistoale și săbii, tropăiau asurzitor cu cizmele pe podea.

Cel care părea căpetenia lor nu-l slăbea din ochi pe Polevoi. De sub căciula-i căzăcească, împinsă pe ceafă, atîrna o șuviță de păr negru, ce-i acoperea cicatricea roșie ca focul de pe obrazul drept. Ochii lui cenușii aveau o privire sfredelitoare.

În încăpere se făcu deodată liniște. Se auzea numai gîfîitul oamenilor și tic-tac-ul monoton al pendulei.

— Stiletul ! rosti brusc gardistul alb, cu o voce tăioasă și surdă. Stiletul ! repetă el, și ochii i se bulbucară de furie.

Polevoi tăcea. Gîfîia din greu și mișca încet din umeri.

Banditul făcu un pas, ridică mîna și-l plesni cu nagaica peste față. Mișa închise ochii, cutremurîndu-se.

— Ai uitat de Nikitski ? Ți-aduc eu aminte ! strigă banditul.

Iată deci cum arăta Nikitski ! Iată de cine ascundea Polevoi stiletul !

— Ascultă, Polevoi, spuse liniştit Nikitski. Nu scapi tu din mîna mea. Dă-mi stiletul şi poţi să te duci la dracu' ! Altfel te spînzur !

Polevoi tăcea.

— Bine ! urmă Nikitski. Va să zică, aşa ? Făcu un semn cu capul spre doi dintre bandiţi, care se îndreptară spre odaia lui Polevoi.

Mişa îi recunoscu : erau cei doi tăietori de lemne de azi-dimineaţă. Bandiţii începură să caute. Răsturnară, aruncară totul pe jos, sparseră uşa dulapului cu patul puştilor, străpunseră pernele cu săbiile, răscoliră cenuşa din sobă şi desfăcură scîndurile duşumelei.

Da, acum au să intre în odaie la el.

Biruindu-şi teama, Mişa ieşi din ascunzătoare şi se strecură în odaia lui.

Se înserase. Băiatul pipăi pe întuneric încetişor catifeau roasă a canapelei. Simţi sulul cu oţelul rece al stiletului. Îl luă şi-l ascunse în mînecă, ţinînd capătul mînecii în pumn, dimpreună cu mînerul stiletului.

Percheziţia continua. Polevoi stătea în picioare, aplecat de umeri, cu mîinile răsucite la spate. În stradă se auzi deodată un tropăit de cai. Cineva străbătu cerdacul cu pas grăbit, apoi uşa se deschise. În casă intră un alt bandit, care se apropie de Nikitski şi-i şopti ceva. Acesta stătu o clipă pe gînduri, apoi pocni din nagaică şi spuse poruncitor :

— Pe cai !

Polevoi fu împins în antreu, de unde se putea ieşi atît în stradă, cît şi în curte. În clipa cînd trecea pragul, Mişa îi căută mîna şi desfăcu pumnul. Mînerul atinse palma lui Polevoi. Acesta luă stiletul, făcu

un pas înainte, ridică fulgerător braţul şi împlîntă tăişul în ceafa banditului din faţa lui. Mişa se aruncă între picioarele celuilalt, care se împiedică şi se rostogoli peste el, iar Polevoi sări în cerdac, pierind în noapte.

Băiatul nu mai văzu dacă Polevoi a scăpat sau nu. O lovitură aprigă cu mînerul naganului se abătu asupra lui, făcîndu-l să se prăvălească fără cunoştinţă într-un colţ, sub mantaua de ploaie atîrnată în cuier.

7

Mama

Mişa, bandajat la cap, stătea liniştit în pat, ascultînd larma depărtată a străzii. O boare de vînt legăna uşor perdeaua subţire în fereastra deschisă.

Pe trotuarul de lemn răsunau paşii trecătorilor şi vorba lor ucraineană, sonoră...

O căruţă trecu scîrţîind...

Un băiat se juca cu cercul, gonindu-l din urmă cu un beţişor; cercul se rostogolea lin, săltîndu-se uşor, atunci cînd atingea pămîntul cu partea înnădită.

Mişa auzea totul nedesluşit şi totul se amesteca în mintea lui cu frînturi de vise aproape uitate: Polevoi... gardiştii albi... întunericul care l-a înghiţit pe Polevoi... Nikitski... stiletul... sîngele care le şiroia amîndurora pe faţă — un sînge cald, lipicios...

Între timp, bunicul îi povestise cum s-au petrecut lucrurile: un detaşament de muncitori de la calea ferată a înconjurat orăşelul, şi doar puţini dintre bandiţi au izbutit să fugă pe caii lor iuţi. Printre ei era şi Nikitski. În timpul luptei, Polevoi fusese rănit de un glonţ şi acum se afla internat la spitalul gării.

— Ei tu, eroule! zise bunicul, mîngîindu-l pe creştet.

Ce fel de erou era el, Mişa? Hm, dacă i-ar fi împuşcat pe bandiţi şi l-ar fi prins pe Nikitski, atunci da, ar fi fost altceva.

Tare era curios să ştie cum o să-l întîmpine Polevoi! Sigur, o să-l bată pe umăr şi o să-i spună: „Ei, Mihail Grigorievici, ce mai e nou?“ Poate o să-i dăruiască un centiron şi un revolver, iar băieţii au să se uite la ei cum merg pe stradă înarmaţi şi bandajaţi, ca nişte adevăraţi ostaşi. De acum înainte, nici de Petuh n-o să-i mai fie frică!

În odaie intră mama lui Mişa, care abia sosise de la Moscova, chemată printr-o telegramă. Netezi cearşaful, potrivi perna, apoi luă farfuria şi pîinea de pe masă şi strînse firimiturile.

— Mămico, întrebă Mişa, în casa unde săm noi mai e cinematograf?

— Da.

— Ce film joacă?

— Nu mai ţin minte. Stai liniştit.

— Stau. Da' soneria e reparată?

— Nu. Cînd vii acasă, o repari tu.

— O repar, auzi vorbă! Mămico, ce mai ştii de băieţi? Pe Slavka l-ai mai văzut?

— L-am văzut.

— Da' pe Şurka Vlăjganul?

— Şi pe el, şi pe el... Stai liniştit, zău!

Eh, tare rău îi pare că o să plece la Moscova nebandajat! Cum l-ar mai invidia băieţii! Ce-ar fi dacă n-ar scoate bandajul? Dacă ar pleca aşa bandajat? Tii, o grozăvie! N-ar trebui nici să se mai spele.

Mama şedea pe fereastră şi cosea.

— Mămico, întrebă iar Mişa, cît mai stau în pat ?

— Pînă te faci sănătos.

— Păi, mă simt bine de tot. Lasă-mă pe stradă.

— Cum de-ţi trece prin minte ? Stai liniştit şi nu mai vorbi.

„Mă cocoloşeşte ! se gîndi Mişa posomorît. Să stai culcat mereu... Las' că fug eu !“ Şi băiatul îşi închipui cum mama va intra în odaie şi nu-l va mai găsi. Va plînge, se va necăji, dar totul va fi zadarnic, fiindcă n-o să-l mai vadă niciodată.

Mişa o privi pe furiş : mama stătea aplecată asupra lucrului şi rupea din cînd în cînd aţa cu dinţii. Da, o să-i fie greu fără el. Va rămîne singură de tot. Se va întoarce de la lucru şi nu va găsi pe nimeni acasă. Odaia va fi pustie, în casă va stăpîni întunericul. Şi toată seara se va gîndi numai la el. I se făcu milă de ea... Maică-sa era o fiinţă nespus de plăpîndă, tăcută, cu ochii cenuşii, strălucitori. Muncea neobosită. Venea tîrziu de la fabrică, pregătea masa, deretica, îi spăla cămăşile, îi cîrpea ciorapii, îi ajuta să-şi facă lecţiile, iar lui îi era lene să spargă lemne, să se ducă la „coadă“ după pîine sau să pună mîncarea la încălzit.

Cît e de bună, cît de mult ţine la ea ! Şi el o amărăşte mereu. N-o ascultă, la şcoală face pozne ! Într-o zi, a chemat-o directorul, iar ea s-a rugat să-l ierte. Cîte lucruri din casă n-a stricat, cîte cărţi, cîte haine n-a rupt ! Şi toate astea apasă pe umerii slabi ai mamei. Mama munceşte cu răbdare, cîrpeşte, coase, iar lui îi e ruşine să meargă cu ea pe stradă, ca „un copil mic“. Nu o sărută niciodată, fiindcă astea-s dulcegării de fetiţă. Astăzi chiar se gîndea la o şotie,

deşi ar fi amărît-o, da, ar fi amărît-o pe mama, care a lăsat totul la o parte şi s-a chinuit o săptămînă întreagă pe drum, în vagoane de marfă, ca să-i aducă lucrurile de care avea el nevoie. Iar acum nu se dezlipeşte o clipă de lîngă patul lui...

Mişa închise uşor ochii.

Înserarea se furişase în odaie. Doar colţul unde stătea mama era luminat de răsfrîngerile aurii ale asfinţitului. Stătea aplecată asupra lucrului şi cînta încetişor :

Crudă-i inima tiranului şi neagră
Cum e toamna bolta fără stele,
Dar mai neagră se rînjeşte-n pîclă
Temniţa cu doruri sub zăbrele.

Cîntecul tărăgănat şi trist răsuna ca un suspin. Era cîntecul unui deţinut tînăr, frumos, cu faţa luminoasă, care şi-a încleştat mîinile de gratii şi priveşte lumea minunată de afară, libertatea de care el nu are dreptul să se bucure.

Mama cînta mereu. Mişa deschise ochii : în lumina slabă a înserării abia îi mai desluşea faţa palidă.

Cînta un cîntec după altul, toate la fel de tărăgănate şi de triste.

Băiatul izbucni în hohote de plîns. Mama veni lîngă pat, se aplecă asupra lui şi întrebă îngrijorată :

— Mişenka, ce ai, dragul mamei ?

Mişa o cuprinse cu braţele pe după gît, o trase spre el şi, ascunzîndu-şi faţa la pieptul ei, aşa cum făcuse de atîtea ori, şopti :

— Mămico dragă, tare mult te iubesc !

8

Vizite

Mişa se înzdrăvenea repede. Parte din bandaje îi şi fuseseră scoase ; mai rămăsese doar cu bandajul de la cap. Cîteodată se dădea jos din pat, dar nu pentru multă vreme.

În sfîrşit, într-una din zile, Ghenka primi încuviinţarea să-şi viziteze prietenul.

Cînd intră în odaie, Ghenka se opri în uşă, cuprins de sfială. Mişa, care se uita la el cu coada ochiului, spuse cu o voce slabă :

— Stai jos !

Ghenka abia îndrăzni să se aşeze pe marginea unui scaun. Căută să-şi ascundă sub scaun picioarele desculţe şi murdare, şi se holbă la prietenul lui rămînînd cu gura căscată.

Mişa stătea culcat pe spate, cu ochii aţintiţi în tavan. Suferinţa îi era întipărită pe faţă. Din cînd în cînd îşi pipăia bandajul de la cap, nu pentru că l-ar fi durut, ci numai ca să atragă atenţia lui Ghenka.

— Cum te simţi ? întrebă Ghenka în cele din urmă, luîndu-şi inima-n dinţi.

— Bine ! făcu încetişor Mişa, şi oftă adînc, vrînd să arate cît îi este de rău, dar că suportă eroic totul.

După un timp, Ghenka deschise iarăşi gura :

— Pleci la Moscova ?

— Da ! zise Mişa, şi oftă din nou.

— Aud c-ai să pleci cu detaşamentul lui Polevoi.

— Da ? Şi Mişa se ridică într-o clipă pe marginea patului. De unde ştii ?

— Am auzit eu.

Tăcură amîndoi, apoi Mişa se uită iscoditor la Ghenka :

— Ei, ce-ai hotărît să faci ?

— Nu înţeleg !

— Vii la Moscova ?

Ghenka dădu din cap supărat :

— La ce mai întrebi ? Tata nu vrea să mă lase, ştii bine !

— Dar Agripina Tihonovna, mătuşă-ta, de cînd te tot cheamă ! Şi-acuma a scris, prin mama. Haide, o să stăm amîndoi în aceeaşi casă.

— Tu n-auzi, tata nu mă lasă, şi nici mătuşa Niura ! oftă Ghenka.

— Mătuşa Niura nu ţi-e mătuşă adevărată.

— Ea-i bună ! dădu Ghenka din cap a împotrivire.

— Agripina Tihonovna e şi mai bună.

— Cum să plec ?

— Foarte simplu ! În lada de sub vagon. Te ascunzi acolo, şi cînd ne depărtăm de Revsk ieşi afară şi facem drumul împreună.

— Şi dacă se nimereşte tocmai tata pe locomotivă ?

— Atunci ieşi din ascunzătoare abia la Bahmaci, unde se schimbă locomotiva.

— Şi ce să fac eu la Moscova ?

— Ce vrei ! Dacă vrei — înveţi ; dacă vrei — intri strungar în fabrică.

— Cum, adică, strungar ? Habar n-am de vreo meserie.

— Nu şti strungăria ? Ce-are a face ! Înveţi. Gîndeşte-te. Eu îţi vorbesc serios.

— Eh, tu şi de plecarea în detaşament mi-ai vorbit serios, dar ce-am păţit pentru carnea aia, numai eu ştiu !

— Ce, eu sînt de vină că Nikitski a atacat Revskul ? se dezvinovăţi Mişa. Altfel am fi plecat, asta-i sigur. Lasă, cum ajungem la Moscova, ne înscriem voluntari şi plecăm pe front, ca să-i batem pe albi. Mergi ?

— Unde ? întrebă nedumerit Ghenka.

— Întîi la Moscova, şi pe urmă pe front, ca să-i batem pe albi.

— Dacă-i vorba să-i batem pe albi, atunci merg ! răspunse Ghenka.

Ghenka plecă. Mişa rămase singur cu gîndurile lui. Se gîndea la Polevoi. De ce nu mai vine ? Ce-o fi cu stiletul ? Ce rost o fi avînd şarpele încolăcit de pe mîner ? Dar lupul, scorpionul şi crinul de pe cele trei muchii ? Ce înseamnă toate astea ?

Unchiul Senea intră în odaie, curmîndu-i firul gîndurilor. Îşi scoase ochelarii — fără ochelari, ochii lui păreau mici, roşii şi parcă speriaţi — apoi şi-i puse din nou şi întrebă :

— Cum te simţi, Mihail ?

— Bine ! Pot să mă dau jos din pat.

— Nu, nu ! Te rog să stai culcat, spuse neliniştit unchiul Senea, văzîndu-l că vrea să se ridice. Stai culcat, te rog.

Parcă frămîntat de un gînd, unchiul Senea rămase un timp pe loc, în picioare, apoi se plimbă puţin prin cameră şi din nou se opri.

— Mihail, vreau să-ţi vorbesc, spuse el.

„Nu cumva despre camera de bicicletă ?" se gîndi Mişa.

— Sper că tu... hm, ești destul de matur, ca să zic așa... și ești in stare să mă înțelegi și să tragi învățăminte din cuvintele mele.

„Gata, a început!“

— Uite, continuă unchiul Senea. Ultima întîmplare, care a avut pentru tine urmări atît de triste, eu nu o consider drept o ștrengărie, ci... intrarea ta foarte timpurie în lupta politică.

— Cum? Cum? îl privi Mișa mirat.

— Nu înțelegi? Am să-ți explic: în jurul tău se desfășoară o luptă politică, iar tu, om tînăr, încă neformat, ai luat parte la această luptă. Și nu trebuia s-o faci.

— Cum adică? sări Mișa. Bandiții să-l omoare pe Polevoi, și eu să nu mă amestec?! Așa crezi?

— Ca un om de onoare, desigur, ești obligat să aperi pe oricine se află în primejdie. Dar asta, în cazul cînd, să zicem, Polevoi ar fi fost atacat de tîlhari. În cazul de față, însă, e cu totul altceva. Între gărzile roșii și albi se dă o luptă, și tu ești prea mic să te amesteci în politică. Trebuie să stai deoparte.

— De ce? întrebă Mișa tulburat. Eu sînt de partea roșilor.

— Nu fac propagandă nici pentru gărzile roșii, nici pentru albi. Socot însă de datoria mea, ca rudă apropiată, să te previn: nu te amesteca în politică!

— Va să zică, după părerea dumitale, burghezii trebuie să domnească? Și Mișa se lăsă pe spate, trăgînd plapuma pînă sub bărbie. Nu! Să știi, unchiule Senea, că nu sînt de acord!

— Nu-ți cere nimeni părerea! se supără unchiul Senea. Tu ascultă ce spun cei mari!

— Păi, asta şi fac — ascult ! Polevoi e mai mare, tata era mai mare şi el. Şi Lenin e mai mare. Ei toţi sînt contra burjuilor ! Sînt şi eu contra lor !

— Hm, cu tine nu se poate vorbi ! dădu unchiul Senea din mînă, şi ieşi din odaie.

9

Cuirasatul „Împărăteasa Maria"

La Revsk neliniştea creştea şi mama lui Mişa se grăbea să se întoarcă la Moscova. Mişa putea să se dea jos din pat, dar nu avea voie să iasă pe stradă. Putea să stea la geam şi să se uite la joaca prietenilor săi. Toată lumea îl privea cu stimă. Pînă şi Petka Petuh din strada Ogorodnaia veni să-l vadă, aducîndu-i în dar un băţ împodobit cu spirale, pătrăţele şi romburi, crestate cu briceagul.

— Mişa, te rog să vii pe strada noastră oricînd vrei, îi spuse el la plecare. Nimeni n-o să se atingă de tine.

Polevoi însă nu se arăta nici acum. Ce bine e să stai cu el pe cerdac şi să-i asculţi minunatele povestiri despre mări şi oceane, despre lumea cea frămîntată şi fără de margini !

Ce-ar fi să se ducă la spital şi să-l roage pe doctor să-i dea drumul lui Polevoi ?

N-a fost însă nevoie. Polevoi veni singur acasă. Glasul lui vesel se auzi tocmai din capul străzii. De bucurie, Mişa era aproape să leşine.

Polevoi apăru îmbrăcat militar, cu cizme, aducînd cu el ceva din prospeţimea aerului de afară, din miresmele verii cu cer senin şi din nepăsarea şăgalnică a soldatului încercat. Se aşeză lîngă pat,

pe un scaun care scîrţîi plîngător şi se clătină o clipă sub greutatea corpului voinic.

Se uitară unul la altul și zîmbiră. Polevoi îi dădu una cu mîna peste plapumă şi-i făcu şiret cu ochiul :

— Să trăiești, Mihail Grigorievici ! Ce mai e nou?

Mișa zîmbi fericit.

— Cînd te dai jos din pat ?

— Mîine o să ies pe stradă.

— Ei, asta-i bine ! se bucură Polevoi și, după ce tăcu o clipă, rîse : Da' bine l-ai mai trîntit pe cel de-al doilea ! Straşnic ! Bravo ţie ! Mi-ai fost de mare ajutor. Îţi sînt recunoscător. Cînd mă întorc de pe front, am să te răsplătesc.

— De pe front ? îngăimă băiatul cu glas tremurător. Unchiule Serioja... te rog, nu te supăra... ia-mă şi pe mine. Te rog foarte mult. Ia-mă şi pe mine.

— Ei, dacă vrei tu, n-am încotro, încruntă Polevoi din sprîncene, ca şi cum ar fi chibzuit. Mergi cu eşalonul pînă la Bahmaci, iar de acolo te trimit la Moscova. Înţelegi ? Și rîse.

— Numa' pînă la Bahmaci !... mormăi Mişa dezamăgit. Mă necăjeşti.

— Lasă, nu te supăra ! zise Polevoi, lovind iar cu mîna peste plapumă. Ai tot timpul să pleci pe front. Mai bine spune-mi altceva : cum de-a ajuns stiletul la tine ?

Mișa se înroși tot.

— Nu-ți fie teamă, rîse Polevoi, că nu te mănînc !

— Printr-o întîmplare, pe cuvîntul meu ! se bîlbîi Mişa, tulburat. O simplă întîmplare. L-am scos din ascunzătoare ca să mă uit la el, și tocmai atunci a ieşit bunica în curte. N-a fost chip să-l mai pun

la loc şi l-am ascuns sub pernă. Dar n-am vrut să-l iau, pe cuvîntul meu.

— Ai spus cuiva despre stilet ?

— La nimeni, pe cuvîntul meu.

— Te cred, te cred, îl linişti Polevoi.

— Unchiule Serioja, prinse băiatul curaj, de ce caută Nikitski stiletul ?

Polevoi nu răspunse. Stătea cu privirile aţintite în podea, gîrbovit într-un fel ciudat. Oftă adînc, de parcă s-ar fi scuturat de un gînd.

— Ţi-am povestit odată despre cuirasatul „Împărăteasa Maria", mai ţii minte ?

— Da.

— Ei, uite ce-a fost : Nikitski slujea pe vas ca miciman [1]. Era un ticălos, dar asta nu interesează. Înainte să vină explozia... cam aşa, cu vreo trei minute, Nikitski a împuşcat de moarte un ofiţer. Eu singur am văzut asta, numai eu. Ofiţerul de care-ţi spun abia venise pe vasul nostru, nici nu-i ştiu numele... Mă aflam lîngă cabina lui. De ce ? Asta-i o poveste mai lungă. Aveam cu Nikitski socotelile mele. Prin urmare, eram lîngă cabina ofiţerului. Aud ceartă. Nikitski îi spunea pe nume — Vladimir... Deodată : pac !... o împuşcătură. Mă reped în cabină. Ofiţerul zăcea pe podea, iar Nikitski tocmai scotea dintr-un geamantan stiletul ăsta. Cînd m-a văzut a tras ! Pe alături... Am apucat stiletul. El a sărit pe mine. Deodată : bum !... explozia ! Apoi a doua, a treia explozie... Mi-am redobîndit cumpătul abia pe punte. În jur, învălmăşeală, totul se prăbuşea. Aveam în mînă stiletul, dar fără teacă ; teaca rămăsese la Nikitski. Şi el dispăruse.

---

[1] Miciman — primul grad de ofiţer din marina rusă.

Polevoi tăcu o clipă, apoi continuă :

— Zăceam la spital, şi iată că izbucneşte revoluţia, războiul civil. Deodată aflu că Nikitski e şeful unei bande de contrarevoluţionari. Acum ne-am reîntîlnit. Pesemne a auzit că în Revsk e un Polevoi şi a mirosit că eu sînt. Cu atacul ăsta a urmărit să lichideze vechile socoteli dintre noi doi. N-a izbutit. Se vede treaba că şi-acum are nevoie de stilet. Degeaba, n-o să pună mîna pe el. Tot ce-i de folos duşmanului e în dauna noastră. Cînd o să se sfîrşească războiul, da, atunci vedem noi ce şi cum.

Polevoi tăcu un timp şi murmură gînditor, parcă numai pentru sine :

— Era unul de aici, din Revsk, care a fost ordonanţa lui Nikitski. Credeam că o să dau de el, dar nu... s-a ascuns.

Se ridică de pe scaun.

— Am stat prea mult de vorbă, zise el. Spune-i maică-ti să te pregătească de drum. Peste vreo două zile plecăm. Ei, la revedere !

Polevoi luă mîna mică a băiatului în mîna lui mare, clipi şiret din ochi şi ieşi din odaie.

10

Plecarea

Garnitura se şi formase în gară şi Mişa cu Ghenka se repezeau mereu să o vadă. Ostaşii din detaşament întocmeau în vagoanele de marfă iesle şi stănoage pentru cai.

Sub singurul vagon de călători, băieţii văzură o ladă mare de fier.

— Uite cît loc e ! îi spuse Mişa lui Ghenka, vîrîndu-se în ladă. Aici poţi să şi dormi ! Ce, ţi-e frică ? Numai o noapte stai ascuns. Pe urmă, poftim, treci tu în vagon şi intru eu în ladă.

— Pentru tine-i uşor să vorbeşti ! Şi cu surioara mea ce fac ? scînci Ghenka.

— Mare lucru ! N-are decît trei ani. Nici n-o să bage de seamă c-ai plecat. În schimb, tu ajungi la Moscova ! Şi Mişa plescăi ademenitor din buze. O să-ţi fac cunoştinţă cu băieţii. Habar n-ai ce băieţi sînt la noi ! Slavka îţi cîntă la pian tot ce pofteşti, fără să se uite pe note. Şurka Ogureev e un artist : cînd îşi lipeşte barbă, nu-l mai recunoşti. Pe urmă, la noi în Arbat, chiar în clădirea unde stăm, e şi un cinema — „ARS". Grozav cinema. Toate filmele rulează de cîte trei ori pe zi... Dacă nu vrei să mergi, nu te silesc. Aici însă nu vezi nici circul, nu vezi nimic. Rămîi, n-ai decît...

— Fie, se hotărî Ghenka. Merg !

— Bravo ! se bucură Mişa. Cînd ajungem la Bahmaci, îi scrii o scrisoare lui taică-tu : „Eu am plecat la Moscova, la mătuşa Agripina Tihonovna. Vă rog să nu fiţi neliniştiţi din pricina mea..." Şi gata, totul o să fie bine.

Porniră amîndoi, în lungul garniturii. Pe peretele unui vagon scria cu cretă : „Statul major" şi erau lipite o mulţime de afişe.

Mişa se apucă să-i explice lui Ghenka caricaturile de pe afişe.

— Ăsta-i ţarul, spuse el. Îl vezi ? Coroană, mantie şi nas roşu ! Ăsta în veston alb şi cu nagaică în mînă e un ofiţer de poliţie ; ăl' cu ochelari şi cu pălărie de

pai e un menşevic ; şarpele cu trei capete de colo îi arată pe Denikin, Kolceak şi Iudenici.

— Asta cine mai e ? întrebă Ghenka, împungînd cu degetul un afiş.

Caricatura înfăţişa un burghez cu joben, burtos şi cu nasul coroiat, prădalnic. Şedea pe un sac plin cu aur, iar de pe degetele lui cu unghiile ca nişte gheare se prelingeau picături de sînge.

— Un burghez ! pufui Mişa. Nu vezi ? Stă pe sacul cu bani. El crede că poate cumpăra tot cu parale.

— De ce scrie dedesubt : „Antanta“ ?

— Tot un drac. Antanta au făcut-o toţi ăştia din lume care au bani, ca să lupte împotriva Puterii Sovietice. Pricepi ?

— Pricep... spuse Ghenka, deşi era încă destul de nedumerit. Da' aici ? Aici de ce scrie : „Internaţionala“ ? şi arătă un afiş care înfăţişa globul pămîntesc înlănţuit şi un muncitor voinic sfărîmînd lanţurile cu un ciocan greu.

— Asta-i Internaţionala, adică unirea muncitorilor din toate ţările. Muncitorul, arătă Mişa spre afiş, reprezintă Internaţionala, iar lanţurile — Antanta. Cînd lanţurile vor fi sfărîmate, atunci peste tot în lume va stăpîni puterea muncitorilor şi nu va mai fi picior de burghez.

...În sfîrşit, veni şi ziua plecării.

După ce bagajele fură încărcate într-o căruţă, mama lui Mişa îşi luă rămas bun de la bunici, care stăteau în cerdac — mărunţei şi bătrînei amîndoi — bunicul în surtucul lui ros, bunica în rochia ei de toate zilele. Bunica îşi ştergea întruna lacrimile, iar faţa ei era şi mai încreţită. Bunicul, cu ochii umezi, priza tabac, zîmbea şi bombănea :

— Totul are să fie bine! Totul are să fie bine!
Mişa se cocoţă deasupra geamantanului. Căruţa porni cu zgomot, hurducîndu-se prin hîrtoape şi aplecîndu-se ba într-o parte, ba în alta. Cînd cotiră din Alexeevskaia pe strada care ducea spre gară, băiatul se uită înapoi şi văzu pentru ultima oară căsuţa de lemn a bunicilor, cu obloanele ei verzi şi cele trei sălcii din lungul gărduleţului de la grădina de flori. De sub tencuiala căzută atîrnau bucăţi de şindrilă şi de cîlţi, iar la mijloc, între două ferestre, stătea ţintuită o plăcuţă de tablă rotundă şi ruginită, cu inscripţia: «Societate de asigurare „Phoenix“, anul 1872».

11

La drum cu eşalonul

Mişa, cu faţa lipită de geam, privea afară, în noapte. Licăritul stelelor se îngîna cu luminile din gară.

Şuieratul prelung al sirenelor, pufăitul locomotivelor, zgomotul surd al tampoanelor de la vagoanele ataşate la garnitură, strigătele feroviarilor care ungeau osiile umblînd grăbiţi în lungul trenului, cu felinare în mînă — totul tulbura noaptea, împrăştia nelinişte şi tristeţe.

Mişa nu se mai deslipea de la fereastră şi desluşea tot mai limpede lucrurile prin întunericul de afară. Deodată, trenul se smuci înapoi, în zăngănitul tampoanelor izbite între ele, încremeni locului o clipă, apoi se smuci iarăşi — de astă dată înainte — şi porni; trecu huruind peste îmbucăturile şinelor şi luă viteză.

Luminile gării se depărtau tot mai mult. Luna se ivi din vata pufoasă a norilor. Copacii, cantoanele,

platformele goale ale vagoanelor alergau în urmă, ca o panglică cenuşie.

Rămas bun, Revsk...

A doua zi, dis-de-dimineaţă, cînd Mişa se trezi, trenul stătea pe loc. Băiatul se dădu jos din vagon şi se apropie de ladă.

Era o gară oarecare. Eşalonul zăcea pe o linie moartă, fără locomotivă. Pustietate. Doar o santinelă moţăia într-o gheretă. De prin vagoane se auzea tropăitul cailor.

Mişa ciocăni în peretele lăzii şi şopti :

— Ghenka, ieşi afară !

Nici un răspuns.

Ciocăni din nou în peretele lăzii.

Tăcere.

Se strecură sub vagon şi văzu lada goală. Unde o fi Ghenka ? Să fi fugit acasă ?

Glasul puternic al trompetei care suna „deşteptarea" îi curmă firul gîndurilor.

Într-o clipă, detaşamentul fu în picioare şi întreaga gară se însufleţi. Soldaţii săreau de prin vagoane şi se spălau ; cei de serviciu apărură cu gamele şi ceainice. În aer se răspîndi aburul îmbietor de caşă. Ici răsună un strigăt, colo — o înjurătură. Apoi întreg detaşamentul se alinie în lungul eşalonului şi începu apelul.

Soldaţii erau îmbrăcaţi prost şi pestriţ. Puteai vedea coifuri de-ale diviziei lui Budionnîi, căciuli cenuşii, chipie de cavalerist, bonete marinăreşti şi căciuli căzăceşti. Unii aveau cizme, alţii bocanci, alţii pîslari, alţii erau desculţi. Detaşamentul era format din soldaţi, marinari, muncitori, ţărani — bătrîni şi tineri.

Uitîndu-se pe fereastra de la vagonul statului major, Mişa îl văzu pe Ghenka, care plîngea şi-şi ştergea lacrimile cu mîneca hainei. În faţa lui, la o masă şedea un băieţandru într-un veston ponosit, încins cu centură şi diagonală şi cu nişte pantaloni din calea-afară de bufanţi, împodobiţi cu vipuşcă roşie şi bazoane de piele.

Cîrn, cu urechile clăpăuge, băieţandrul ţinea între dinţi o pipă şi scuipa flegmatic peste masă, chiar lîngă Ghenka ; el tresărea de fiece dată, ca şi cum s-ar fi ferit din calea unui glonţ.

— Aşa ! rosti băieţandrul. Cum zici că te cheamă ?

— Petrov, scînci Ghenka.

— Aha, Petrov ! Nu cumva minţi ?

— Nu-u-u...

— Bagă de seamă !

— Zău că nu mint, scînci Ghenka.

Tăcere. Băieţandrul trase din pipă, scuipă şi continuă interogatoriul. Aceleaşi întrebări şi răspunsuri se repetau la nesfîrşit.

Ghenka era arestat !

Mişa alergă să-l caute pe Polevoi. Îl găsi numaidecît. Cerceta împreună cu ceilalţi comandanţi tunurile detaşamentului, instalate pe platforma unui vagon.

— Serghei Ivanîci, i se adresă el, Ghenka... a fost arestat. Te rog spune să-i dea drumul. Ghenka merge cu noi la Moscova.

— Cine l-a arestat pe Ghenka al tău ? se miră Polevoi.

— La statul major, acolo... E un comandant tînăr, cu pantaloni albaştri.

Toţi cei de faţă schimbară între ei priviri vesele şi izbucniră în rîs.

— Asta-i Steopa ! exclamă unul.

— Fie ! se învoi Polevoi. Mergem la statul major să-l rugăm pe comandant pentru Ghenka al tău. Poate că-i dă drumul.

Cînd intrară la „statul major“, băiețandrul sări în picioare, ascunse pipa în buzunar, lipi mîna de cozorocul rupt al chipiului și, stînd smirnă în fața lui Polevoi, spuse, căutînd să-și îngroașe glasul cît mai mult :

— Tovarășe comandant, raportez... ăă... ă... am prins un suspect, și arătă spre băiatul care scîncea. La cercetări și-a recunoscut vina, că se numește Petrov, prenumele Ghenadi, că a fugit de acasă și se duce la Moscova, la o mătușă. Tatăl lui este mecanic de locomotivă. Asupra numitului s-au găsit arme : trei tuburi de cartușe de pistol nagan ; a fost prins asupra faptului, în lada de sub vagon, dormind !

Băiețandrul, doar cu o șchioapă mai răsărit decît Ghenka, lăsă mîna de la chipiu, rămînînd în poziția de drepți și prefăcîndu-se că nu ia în seamă rîsetele zgomotoase din jur.

Abia stăpînindu-și rîsul, Polevoi cătă încruntat la Ghenka :

— De ce te-ai ascuns sub vagon ?

Ghenka începu să plîngă și mai tare :

— Nene, zău că mă duc la Moscova, la mătușă-mea. Să spună și el ! sughiță băiatul, arătînd spre Mișa.

— Lasă, vedem noi cum stau lucrurile ! hotărî Polevoi. Steopa — se adresă el băiețandrului — fugi după plutonier și cheamă-l încoace.

— 'țeles, tovarășe comandant : fug după plutonier și-l chem încoace ! repetă Steopa cu importanță, apoi salută, făcu stînga-mprejur și sări din vagon.

— Iar voi, haide, ştergeţi-o ! se întoarse Polevoi către băieţi.

După ce Ghenka ieşi din vagon, Mişa mai zăbovi o clipă şi-l întrebă în şoaptă pe Polevoi :

— Cine e flăcăul acela ?

— Hei, frate, rîse Polevoi. E un om mare : Stepan Ivanovici Reznikov, curierul principal al statului major !

12
Căsuța cantonierului

Trecuseră două săptămîni de cînd eşalonul stătea în gara Nizkovka.

— Gara Bahmaci nu poate face nimic, n-are locomotivă, explică Ghenka.

El, ca băiat de mecanic, se socotea atotştiutor în treburile căilor ferate.

Acum, Ghenka nu se mai ascundea, călătorea cu eşalonul în mod legal. Tată-său îi dăduse de urmă şi-i trăsese o urecheală bună, vrînd să-l ia înapoi la Revsk, dar Polevoi şi mama lui Mişa îi ţinuseră parte.

Polevoi îl chemase pe mecanic la el în vagon ; nu se ştie ce-au vorbit amîndoi, dar cînd a coborît din vagon, tatăl s-a încruntat la băiat şi i-a spus că deocamdată nu-l ia, dar că se va duce la Revsk, şi apoi „cum va hotărî mama". De la Revsk s-a întors chiar a doua zi, aducîndu-i hainele şi o scrisoare către mătuşa lui. A stat mult de vorbă cu el, dîndu-i sfaturi, şi a plecat încredinţat de mama lui Mişa că-l va „preda" ea însăşi pe Ghenka mătuşii Agripina Tihonovna.

Eşalonul zăcea însă mai departe în gara Nizkovka. Ostaşii făceau focuri între linii să-şi fiarbă ciorba. Seara, tăciunii pîlpîiau pînă tîrziu. Şi pînă tîrziu se auzea cîte o armonică, ori o balalaică şi răsunau cîntece vesele. Cei mai vîrstnici şedeau pe traversele şinelor sau de-a dreptul pe pămînt şi vorbeau despre politică, despre regulamentul căilor ferate, despre Dumnezeu, dar mai cu seamă despre mîncare.

Mîncarea nu ajungea.

Într-una din zile, Mişa şi Ghenka porniră spre pădure după ciuperci. Pădurea era departe, la vreo cinci verste. Băieţii plecară dis-de-dimineaţă, cu gîndul să se întoarcă spre seară, dar lucrurile ieşiră cu totul altfel.

Mai întîi şi întîi au trebuit să facă mai mult de cinci verste, deoarece fuseseră greşit îndrumaţi. Au rătăcit o mulţime şi într-un tîrziu au dat de ciuperci. Erau berechet — să tot culegi. Cînd au pornit înapoi începuse să se însereze. Dar începuse şi ploaia. Cerul era negru de nori.

„De ce-or fi traversele aşezate aşa neregulat ? se gîndea Mişa, mergînd alături de Ghenka printre şine. Nu poţi păşi niciodată la fel : trebuie să faci un pas mare, pe urmă unul mai mic. Mai lesne mergi pe drum“.

Şinele lunecau înainte pe terasament, pierzîndu-se în stepa fără de margini. La mari răstimpuri, prin perdeaua ploii se întrezărea cîte un sătuc — undeva, departe, departe. Atunci li se năzărea că aud mugetul vacilor, lătratul cîinilor şi scîrţîitul unei cumpene de fîntînă — toate aceste sunete slabe şi nedesluşite care se înfiripă în auzul drumeţului, atunci cînd vede prin noapte luminile unei aşezări omeneşti.

În cele din urmă, băieţii ajunseră la un canton. De acolo pînă la Nizkovka mai erau trei verste.

— Hai să intrăm, spuse Ghenka.

— De ce ? Pierdem vremea.

— Ce, vrei să ne mureze ploaia ? Dormim aici, şi mîine dimineaţă o pornim.

— Nu se poate ! Mama o să fie îngrijorată. Pe urmă şi eşalonul... dacă pleacă ?

— Auzi la el ! pufni Ghenka. Nici peste o săptămînă nu pleacă. Afară de asta, noi venim dinspre Bahmaci, şi-o să-l vedem. Hai să intrăm. Barem să bem un pic de apă.

Bătură la uşă. Un cîine se porni să latre furios în curte. După cîteva clipe se auzi o voce de femeie :

— Cine-i acolo ?

— Mătuşică, se rugă Ghenka cu glas subţirel. Ne dai niţică apă de băut ?

În curte, după gard, cîinele se smucea în lanţ tot mai furios.

Se auzi zgomotul zăvorului tras şi uşa se deschise. Băieţii intrară într-o tindă îngustă, apoi într-o odaie scundă, dar încăpătoare.

Cineva se mişcă pe cuptor, tuşi de vreo două-trei ori şi întrebă cu o voce bătrînească :

— Matriona, cui ai dat drumul ?

— Ia, nişte flăcăuaşi, răspunse femeia, scărpinîndu-se şi căscînd. Vor niţică apă. Ia spuneţi, aţi fost după ciuperci ?

— Da !

— Şi încotro aţi pornit-o ?

— La Nizkovka.

— Cam depărtişor, spuse femeia tărăgănat. Şi cum de v-aţi încumetat la drum, voi nu vedeţi că e noapte ?

— Uite, mătuşico, şi eu ziceam tot aşa, se agăţă Ghenka de vorba femeii. Nu ne lăsaţi să dormim aici ?

— Păi de ce nu v-am lăsa ? Loc se găseşte, şi nu-i cu supărare. Unde să porniţi acuma, noaptea, pe ploaie ? N-auziţi cum toarnă ? Şi femeia trase de pe cuptor un cojoc, pe care îl aşternu pe jos. Unde să porniţi ? Că azi mişună tot felul de bandiţi. Ba puteţi nimeri şi sub roţile trenului. Culcaţi-vă colea şi dormiţi pînă la ziuă, că mîine ajungeţi degrabă.

Femeia trase zăvorul la uşă, stinse opaiţul şi se urcă tuşind pe cuptor. Băieţii puseră capul jos şi adormiră cît ai clipi.

13

Bandiţii

Mişa visa ceva tare încurcat : un mînz negru, cu coada scurtă în vînt, zburda pe cîmp, în apropierea unei stînci abrupte. Toţi rîdeau : Polevoi, bunicul, Slavka, Nikitski... rîdeau de el, de Mişa. Iar mînzul, aci se oprea lăsînd capul în pămînt şi zvîrlind din picioarele dinapoi, aci o lua iarăşi razna pe cîmp. Deodată... — acum însă mînzul era un cal mare, negru — o porni în goană spre stînca dreaptă ca un perete şi începu să se caţăre pe ea. Şi cum se căţăra el aşa, părea o uriaşă muscă neagră. Nikitski bătea cu coada nagaicii într-un lemn şi striga : „Ţine calul, ţine calul !"

Calul cel negru urca din ce în ce mai încet. „Ţine calul, ţine calul", striga Nikitski. Deodată, calul se

desprinse de stîncă şi se prăbuşi cu zgomot asurzitor în prăpastie...

...Zgomotul se sfărîmă la picioarele lui Mişa : se auzi un zdrăngănit de găleată, apoi totul se linişti.

— Ţine calul ! se auzi iarăşi un glas, de astă-dată din casă, către cineva de afară, apoi şuieră o înjurătură. Uf, drace ! se mînie glasul. Cine lasă găleata în mijlocul drumului ?

Se auzi zgomotul unui chibrit scăpărat. Flacăra mică lumină un om înalt, îmbrăcat într-o burcă. Cîţiva cai fornăiau în curte. Cîinele lătra furios.

— Cine-s ăştia ? întrebă omul cu burcă, arătînd cu coada nagaicii spre băieţii culcaţi pe jos, în colţul odăii.

— Nişte copilaşi de la gară. Au fost după ciuperci, răspunse posomorît cantonierul, stăpînul casei.

Numai în cămaşă şi izmene, ţinea opaiţul în mînă. Barba-i zburlită arunca o umbră tremurîndă pe perete.

— Dorm amîndoi, n-ai de ce-ţi face griji !

— Gura ! se răsti omul în burcă.

Apoi se apropie de copii şi se apleacă asupra lor, cercetîndu-i cu privirea. Iar cînd Mişa, care se prefăcea că doarme, crăpă genele, întrezări pentru o clipă o privire ascuţită, o şuviţă de păr căzută pe frunte şi o căciulă căzăcească. Nikitski !

— Locomotiva spre Nizkovka a trecut ? întrebă Nikitski, apropiindu-se de cantonier.

— Da, a trecut, răspunse acesta posac.

— Mă, diavol bătrîn, ce umbli cu cioara vopsită ? făcu Nikitski, şi-l înşfăcă pe bătrîn de piept, răsucindu-i cămaşa în pumn şi smucindu-l spre el.

Cantonierul îşi dădu capul pe spate.

— Nu-nu bag eu sufletul în păcat ! murmură el răguşit.

— Nu ? zbieră Nikitski şi-l lovi peste faţă cu coada nagaicii. Nu ? Trenul trebuie să treacă peste un ceas, şi tu o faci pe sfîntul cu mine, hai ? Şi-l mai lovi o dată.

Bătrînul se prăbuşi pe podea, iar Nikitski ieşi ca o furtună.

O vreme se mai auziră strigăte şi tropote de cai, apoi totul se linişti. Doar cîinele mai lătra, smucindu-se furios în lanţ.

Prin urmare, peste un ceas trebuia să treacă trenul dinspre Nizkovka ! Locomotiva a şi plecat spre gară. Poate ca să ia eşalonul lor...

O bănuială cumplită îl fulgeră pe Mişa. Banditii vor să atace eşalonul.

Într-o clipă, băiatul fu în picioare.

Ce era de făcut ? Cum să-şi prevină tovarăşii ? Era cu neputinţă să ajungă într-un ceas la Nizkovka !

Cantonierul zăcea pe duşumea, gemînd. Bătrîna ofta şi bocea lîngă el.

— Scoală-te ! îl scutură Mişa pe Ghenka. Auzi ? Scoală-te !

— Ce, ce vrei ? mormăi somnoros Ghenka.

Mişka trăgea de el, dar Ghenka se smuci, vrînd să se întoarcă pe partea cealaltă.

— Scoală-te ! îi şopti Mişa, zgîlţîindu-l. Hai, scoală-te, scoală-te odată... Nikitski e aici ! Vrea să atace eşalonul !

Băieţii se furişară pe nesimţite în curte.

Ploaia contenise, dar streşinile mai picurau monoton. Pămîntul răspîndea un abur jilav. Discul lunii îşi odihnea razele pe marginile norilor împrăştiaţi pe

cer şi pe terasamentul căii ferate, dînd şinelor o vie strălucire. Cîinele urla ca o cobe, fără să se mai smucească în lanţ.

Băieţii, îngroziţi, o rupseră la fugă, pe cărăruia ce mergea în lungul terasamentului. Văzură nişte mogîldeţe sbuciumîndu-se între linii şi se opriră.

Se auzeau izbituri de ciocane : banditii desfăceau şinele !

Era punctul cel mai înalt al terasamentului, la numai cîţiva paşi de un podeţ ce trecea peste o rîpă adîncă. Din păduricea aflată pe povîrnişul rîpei, băieţii auziră zgomote, un zvon de glasuri şi nechezat de cai. Se lăsară să alunece pe povîrnişul terasamentului, ocoliră păduricea şi începură să alerge cît îi ţineau picioarele.

Zarea prinse să se lumineze din ce în ce. În cele din urmă se iviră luminile gării.

Băieţii alergau din răsputeri, fără să simtă sub tălpi pietrele ascuţite, nici vîntul care le biciuia faţa.

Deodată, în depărtare răsună prelung şuieratul unei locomotive.

Copiii se opriră locului o clipă, apoi porniră iarăşi să alerge ; nu vedeau decît barele de fier de la scara locomotivei, învăluite într-un nor albicios de abur. Se măreau din ce în ce, pînă ajunseră să întreacă şi locomotiva.

Mişa vru să se apuce de barele scării. O mînă puternică îl opri...

În faţa copiilor se afla Polevoi.

— Ei pe unde-mi umblaţi ? îi luă el la rost.

— Serghei Ivanîci, începu Mişa, care abia îşi mai trăgea răsuflarea. Nikitski !

— Unde-i ? întrebă repede Polevoi.

— La canton. Acum sînt la rîpă.

— La rîpă ?

— Da !

— Va să zică, aşa ! făcu Polevoi îngîndurat. Şi noi care-i aşteptam aici... Bravo vouă, cercetaşilor ! Hai, duceţi-vă la eşalon şi... băgaţi de seamă : să nu-mi mai ieşiţi din vagon, că vă încui înăuntru.

14

Despărţirea

Lupta nu ţinu mult. Bandiţii fugiră lăsînd morţi în urma lor. Cai stingheri goneau bezmetic pe cîmp. Ostaşii roşii îi prindeau şi le scoteau şeile, apoi îi închideau în vagoanele ce slujeau de grajduri. Alţi ostaşi refăceau linia, şi curînd trenul porni mai departe.

La Bahmaci, vagonul de călători fu desprins de eşalon, urmînd să plece spre Moscova. În aceeaşi zi, eşalonul trebuia să pornească spre front.

Înainte de plecarea eşalonului, Polevoi îl luă pe Mişa şi merseră de se aşezară amîndoi lîngă magazia gării, la umbră. Mişa se aşeză de-a dreptul pe pămînt, Polevoi — pe o ladă.

O vreme tăcură, fiecare cu gîndurile lui sau, poate, gîndindu-se amîndoi la acelaşi lucru.

— Ei, Mihail Grigorievici, ce-ai să-mi spui acum, la despărţire ? zise Polevoi în cele din urmă, ridicînd ochii şi zîmbind.

Mişa se feri să-i întîlnească privirea. Tăcea.

— Mda, continuă Polevoi. A venit vremea să ne luăm rămas bun, Mişka. Nu ştiu dacă ne vom revedea, şi din pricina asta, uite...

Zicînd aceasta, Polevoi scoase la iveală stiletul — același stilet cu mîner înnegrit și cu șarpele de bronz încolăcit pe mîner. Ținînd stiletul în mîna stîngă, răsuci mînerul în partea încotro priveau ochii șarpelui, deșurubîndu-l încet. După aceea desprinse șarpele și scoase din mîner a foaie de metal fin, făcut sul, pe care o desfăcu cu grijă. Foaia era acoperită de tot felul de semne, fără nici o noimă : puncte, liniuțe și cercuri mici.

— Știi ce-s astea ?

— O scrisoare cifrată, răspunse Mișa cu oarecare șovăială, uitîndu-se întrebător la Polevoi.

— Da ! adeveri el. E o scriere cifrată. Cheia cifrului se află în teaca stiletului, iar teaca e la Nikitski. Acum înțelegi de ce-i trebuie stiletul ?

Mișa încuviință din cap.

— Pentru stiletul ăsta, zise Polevoi, vîrînd foaia de metal în ascunzișul ei și înșurubînd mînerul la loc, a fost omorît un om. Prin urmare, trebuie să fie ceva la mijloc — o taină. Aveam de gînd să descopăr taina asta, dar nu-i vreme pentru așa ceva. Nu pot să-l mai păstrez asupra mea, oftă Polevoi. Nimeni nu-și cunoaște soarta, mai ales acum, cu războiul. Uite, ți-l dau ție, ia-l... — și-i întinse stiletul. Haide, ia-l ! Cînd mă întorc de pe front, o să descurc eu și povestea asta. Iar dacă nu mai viu — Polevoi ridică pe neașteptate capul și-i făcu cu ochiul — dacă nu mai viu înapoi, vreau să ai o amintire de la mine.

Mișa luă stiletul.

— De ce taci ? Nu cumva ți-e frică ?

— Nu. De ce să-mi fie frică ?

— Principalul e să nu trăncănești, îl sfătui Polevoi. Și mai cu seamă, de un anume om să te pă-

zeşti, adăugă el privind băiatul drept în ochi.

— De Nikitski ?

— Nikitski nici măcar n-o să te bănuiască. Şi-apoi, unde să-l mai întîlneşti ? Vezi însă că mai e cineva amestecat în povestea asta. Nici eu n-am putut să-i dau de urmă. Ăsta-i de fel din Revsk. Cine ştie prin ce întîmplare v-aţi putea întîlni... aşa că păzeşte-te !

— Cine este ?

Polevoi îl privi din nou :

— Să te păzeşti de omul ăsta, dar el să nu bănuiască nimic. Îl cheamă Filin.

— Filin... repetă Mişa gînditor. La noi în curte stă unul Filin.

— Filin... şi mai cum ?

— Nu ştiu ! Eu îl cunosc numai pe Borka, băiatul lui, pe care băieţii l-au poreclit „Gheară".

— „Gheară", rîse Polevoi. Filin ăsta este din Revsk ?

— Nu ştiu.

— Mda, făcu Polevoi, după ce rămase o vreme pe gînduri. Vezi că sînt o mulţime cu numele de Filin. Jumătate din Revsk ! Şi cel de care-i vorba nu cred să fie la Moscova. Trebuie să stea ascuns pe undeva, la adăpost. Tu fii cu băgare de seamă. Ăsta-i din tagma celor care te trimit pe lumea cealaltă într-o clipită. Înţelegi ?

— Înţeleg, răspunse Mişa încet.

— Curaj, Mihai Grigorievici ! îl îmbărbătă Polevoi bătîndu-l pe umăr. Acum se poate spune că eşti bărbat. Ai şi intrat în viaţă. Dar ţine minte ce-ţi spun...

Polevoi se ridică în picioare. Mişa făcu la fel.

— Ține minte, Mişka, urmă el. Viața e ca şi marea. Dacă trăieşti numai pentru tine, eşti ca un pescar singuratic, într-o luntre prăpădită: cauți tot locuri unde apa-i mai mică, te uiți mereu către acelaşi țărm şi încerci s-astupi spărturile luntrei cu ghemotoace rupte din nădragi. Dacă însă trăieşti pentru popor, atunci porneşti cu o corabie mare şi ieşi în largul necuprins al mării. Nu-ți va fi teamă de nici o furtună! Lumea întreagă ți se va deschide înainte! Tu — pentru toți, şi toți — pentru tine. Înțelegi? Asta-i tot!

Polevoi îi întinse mîna şi zîmbi din nou, apoi se depărtă păşind peste traverse — înalt, puternic, cu mantaua cenuşie aruncată pe umeri...

Înainte de plecarea eşalonului, în gară avu loc un miting, la care luară parte locuitorii oraşului şi muncitorii de la depou.

Pînă la începerea mitingului, fetele din Bahmaci se plimbară pe peron, ronțăind semințe de floarea-soarelui şi glumind cu soldații.

Mitingul fu deschis de Polevoi, care stătea pe acoperişul vagonului cu statul major, chiar în dreptul afişului care simboliza Internaționala. El spuse că peste Rusia Sovietică pluteşte o amenințare, că burghezia din întreaga lume s-a năpustit împotriva tinerei republici sovietice, dar că puterea muncitorilor şi țăranilor va zdrobi pe duşman, făcînd să fluture deasupra întregii lumi drapelul libertății.

Cînd Polevoi sfîrşi de vorbit, izbucniră urale puternice.

Pe urmă luă cuvîntul un soldat care arătă că, în ciuda lipsurilor, armata e puternică, prin dîrzenia ei şi prin încrederea în dreptatea cauzei pentru care luptă. Aplauzele şi uralele izbucniră şi de astă-dată.

Ghenka şi Mişa, care stăteau şi ei pe vagonul statului major, băteau cu însufleţire din palme şi strigau mai tare ca toţi.

După ce mitingul luă sfîrşit, eşalonul porni la drum.

Ostaşii roşii se înghesuiau în uşile larg deschise ale vagoanelor : unii, încălţaţi cu bocanci scîlciaţi şi cu moletiere zdrenţuite, şedeau cu picioarele atîrnînd în afară ; în spatele acestora se îngrămădeau alţii, şi toţi cîntau „Internaţionala".

Cîntecul umplu gara, apoi trecu în largul stepei, rostogolindu-se peste întinderea ei de necuprins.

Mulţimea de pe peron cînta şi ea „Internaţionala" Cînta şi Mişa cu vocea lui răsunătoare.

Băiatul îşi simţea inima vibrînd o dată cu cîntecul. Simţea cum îl cuprinde un fior de neînţeles ; deodată i se opri un nod în gît şi ochii i se umplură de lacrimi, lucru de neiertat unui băiat mare ca el.

Trenul se depărta tot mai mult. Curînd, pieri în zare, tîrînd după el coada-i lungă de vagoane.

Seara aprinse luminiţe tremurînde pe cer. Oamenii se împrăştiară şi peronul rămase pustiu.

Mişa însă tot nu se îndura să plece. Se uita şi acum în urma trenului, spre locul unde şinele lucitoare se contopeau într-o dungă de oţel care tăia orizontul învăluit în ceaţă ; i se părea că are şi acum în faţa ochilor eşalonul, ostaşii roşii, pe Polevoi în mantaua lui cenuşie şi pe muncitorul vînjos de pe afiş, care sfărîmă cu un ciocan greu lanţurile ce încătuşează globul pămîntesc.

PARTEA A DOUA

Curtea din Arbat

15

După un an

Un zgomot se auzi pe coridor. Mişa se trezi, deschise un ochi şi-l închise îndată.

O rază de soare se furişa prin perdea, din spatele clădirilor vecine. Mii de firicele de praf horeau în trîmbă între fereastră şi covoraşul aşternut pe podea. Tigrul brodat în mijlocul covoraşului dormita parcă şi el, cu capul între labe, şi urzeala ponosită a covorului îi dădea o înfăţişare ca vai de lume — părea bătrîn.

Subţiindu-se din ce în ce, raza de soare se preumblă încet prin odaie, lunecă de pe covoraş pe marginea mesei, se oglindi în barele nichelate de la patul mamei, apoi pe maşina de cusut, şi deodată pieri, ca şi cum nici n-ar fi fost.

Odaia se întunecă. O boare răcoroasă izbea încetişor gemuleţul deschis. De jos, din stradă, se auzeau claxoane de automobile, strigătele tocilarilor şi ale telarilor, glasuri vesele de copii, larma voioasă a străzii în plină primăvară.

Mişa moţăia. Să mai doarmă puţin. Doar nu era să se scoale devreme şi în prima zi de vacanţă, aşa ca de obicei ! Astăzi avea să hoinărească toată ziua ! Straşnic !

Mama intră în odaie cu fierul de călcat în mînă, îl puse pe capacul întors al samovarului şi aşternu pe masă o pătură potrivită în patru. Alături, pe un scaun, aştepta un morman de rufe.

— Scoală-te, Mişa ! Hai, dragul mamei, scoală-te ! Eu am de călcat !

Mişa tăcea mîlc. Cum de ghicea mama întotdeauna dacă doarme sau nu ! Doar el ţinea ochii închişi...

— Hai, scoală-te, nu te mai face că dormi... spuse ea, apropiindu-se de pat.

Mişa abia îşi mai stăpînea rîsul. Mama vîrî mîna sub plapumă, el îşi feri picioarele, dar degeaba... Mîna rece nu voia să-i dea pace cu nici un chip. Pînă la urmă nu se mai putu stăpîni, izbucni în rîs şi sări din pat.

Se îmbrăcă repede şi plecă să se spele.

În bucătăria întunecoasă, mama nu apucase încă să facă rînduială. Pietricelele albe din pardoseala de mozaic — crăpată ici-colo de la spartul lemnelor — sclipeau. Pereţii erau pătaţi şi varul coşcovit în multe locuri — isprava ţevii de apă care plesnise în timpul iernii.

Îşi scoase cămaşa, hotărît să se spele pînă la brîu. Luase de mult hotărîrea asta — să se spele cu apă

rece pînă la brîu chiar din prima zi de vacanță.

Zgribulindu-se, deschise robinetul. Apa țîșni cu putere, împroșcînd stropi reci și înțepîndu-i umerii. Da, apa era încă prea rece... Firește, a hotărît să se spele pînă la brîu cu apă rece chiar din prima zi de vacanță, dar... vacanța a început cu două săptămîni mai devreme. Trebuia să înceapă la 1 iunie, și azi era abia 15 mai. Ce vină avea el că la școală s-au apucat de reparații ? Da, rămîne hotărît : de la 1 iunie o să se spele cu apă rece pînă la brîu în fiecare dimineață. Și Mișa îmbrăcă împăcat cămașa...

Pe cînd stătea în fața oglinzii și se pieptăna, se examină cu atenție. Găsi că are bărbia urîtă ! Dacă ar avea bărbia ieșită în afară, ar însemna că e înzestrat cu o voință puternică. Și Jack London scrie despre asta. Iar el are musai nevoie de o asemenea voință. Desigur, astăzi s-a purtat ca un laș în privința spălatului cu apă rece. Și așa se întîmpla întotdeauna. De pildă, odată s-a gîndit să țină un jurnal. Și-a pregătit un caiet anume, a mîzgălit la început cîteva desene, dar a lăsat totul baltă : n-avea răbdare. Altădată, a hotărît să facă gimnastică în fiecare dimineață : și-a cumpărat chiar și cîteva greutăți, dar tot degeaba. Dimineața, ba trebuia să se grăbească la școală, ba se ivea altceva. La drept vorbind, îi era lene. Începea cu amînările de cum îi intra în cap cîte ceva : amîna totul, fie pînă lunea viitoare, fie pînă la începutul lunii viitoare, fie pînă la începerea noului an școlar... Da ! Asta însemna, pur și simplu, lipsă de voință și de caracter. Era timpul să se lepede de aceste năravuri.

Își împinse bărbia înainte cu mîna. Uite, așa arată un băiat cu voință. Dacă va sta cu dinții încleștați,

încetul cu încetul o să ajungă şi el să aibă bărbia ieşită în afară.

Pe masă abureau cîţiva cartofi. Alături, pe o farfurie, erau două bucăţi de pîine neagră — raţia mamei şi a lui pe ziua de astăzi.

Mişa împărţi porţia ce i se cuvenea în trei — pentru masa de dimineaţă, de prînz şi de seară. Mîncă una. Bucata de pîine era atît de mică, încît nici nu-şi dădu seama cînd a înghiţit-o. Oare să mai ia una ? Doar seara se poate şi fără pîine... Nu ! Nu se poate ! Dacă o mănîncă acum, deseară mama o să-l silească să mănînce porţia ei, şi ea va rămîne fără pîine...

Mişa puse bucata de pîine la loc, pe farfurie. Îşi împinse cu hotărîre bărbia înainte, şi cum tocmai mestecа un cartof fierbinte, îşi muşcă zdravăn limba.

16

Raftul cu cărţi

După ce mîncă, Mişa dădu să plece, dar mama îl întoarse din uşă :

— Încotro ?

— Să mă plimb.

— Prin curte ?

— Da... trec şi prin curte.

— Şi cărţile ? făcu mama, umezindu-şi degetul şi încercînd fierul dacă s-a înfierbîntat. Cărţile cine le aşază ?

— Of, mamă, acum n-am vreme.

— Va să zică, eu trebuie să fac ordine în urma ta ? — şi mama puse fierul pe capacul samovarului, aruncîndu-i o privire întrebătoare.

— Bine, stau să le-aşez! bombăni Mişa. Matale întotdeauna te legi de mine, de parcă n-ai şti că fiecare minut mi-e socotit.

Poliţa lui era a doua de jos, dar cum nu exista alt dulap în casă, îl foloseau şi pentru rufărie, şi pentru vase, deşi era menit să slujească drept bibliotecă.

Mişa scoase mai întîi toate cărţile afară, şterse praful cu peria de ghete, aşternu cu grijă pe poliţă o foaie din ziarul „Viaţa economică", apoi se lăsă jos, pe podea, şi începu să le aşeze la loc, cercetînd fiecare carte în parte.

Mai întîi luă în mînă cele două volume din enciclopedia „Brockhaus şi Efron". Erau cărţile lui cele mai de preţ. Dacă ar avea toate cele o sută zece volume ale enciclopediei, n-ar trebui să se mai ducă la şcoală. Le-ar învăţa de dinafară, şi gata — ar fi un om învăţat, nu glumă.

După enciclopedia lui Brockhaus, veni la rînd „Lumea aventurilor" — povestire în două volume, apoi „Opere" de N. V. Gogol, „Copilăria", „Adolescenţa" şi „Tinereţea" de Tolstoi, „Oblomov" de Goncearov şi „Aventurile lui Tom Sawyer" de Mark Twain.

— Asta ce carte o fi? Hm! „Prinţesa Djavaha" de Cerskaia...

Ţinea cartea în mînă nehotărît. Fleacuri! O carte plîngăreaţă, bună doar pentru fetişcane! Numai copertele sînt de ea. Să facă schimb cu Slavka. Lui Slavka îi plac cărţile cu coperţi frumoase.

Cu cartea în mînă, Mişa se săltă pe pervaz şi deschise fereastra...

Larma străzii năvăli în încăpere. Nenumărate clădiri cu multe etaje se înălţau de jur-împrejur. Bal-

coanele cu îngrăditura lor de fier şi scările înguste de incendiu păreau lipite de ziduri. Rîul Moscova şerpuia ca o panglică albăstrie, prinsă în inelele negre ale podurilor. Cupola de aur a bisericii Mîntuitorul strălucea ca mii de sori, iar undeva, în spatele ei, Kremlinul îşi semeţea spre cer vîrfurile ascuţite ale turnurilor.

Mişa se aplecă în afară, întoarse capul spre clădirea vecină şi strigă :

— Slavka-a-a !

La o fereastră de la etajul doi apăru Slavka, un băiat bolnăvicios, cu faţa palidă şi mîinile subţiri şi prelungi. Purta fundă la gît, cînta la pian şi nu se bătea niciodată — din care pricină ceilalţi băieţi îl necăjeau, poreclindu-l „Burjuiul". Mama lui Slavka era o cîntăreaţă renumită, iar tatăl lui — inginer-şef la fabrica Sverdlov, unde lucrau mama lui Mişa, mătuşa lui Ghenka şi alţi vecini de-ai lor. Fabrica nu funcţionase multă vreme, dar acum se pregătea să se pună pe treabă.

— Slavka, strigă Mişa, hai să facem schimb ! Ceva grozav !... adăugă el, fluturînd cartea „Prinţesa Djavaha" în mînă. O citeşti pe nerăsuflate...

— Nici nu mă gîndesc ! i-o întoarse Slavka. Am şi eu cartea asta.

— Şi ce dacă ? Numai coperţile să le vezi ! Uite, tu să-mi dai „Tăunul".

— Nici nu mă gîndesc !

— Ei, nici n-am nevoie ! Mîine o să mă rogi tu, şi n-o să mai vreau eu...

— Vii în curte ? întrebă Slavka.

— Da, numaidecît.

— Ne-ntîlnim la Ghenka.

— Bine.

Mişa se întoarse de la fereastră şi puse cartea pe poliţă, lîngă celelalte. Nu-i nimic. La toamnă, la şcoală, are să o schimbe el cu cineva.

Apoi începu să aşeze celelalte cărţi. Astea, da, cărţi : „Ciorap de piele", „Călăreţul fără cap", „Douăzeci de mii de leghe sub mări", „În desişurile Africei"... Cow-boy, prerii, indieni, cai mustangi...

Aşa. Acum, cărţile de şcoală : Kiselev, Rîbkin, Kraevici, Saposnikov şi Valţev, Glezer şi Petzhold... Anul trecut, le deschisese cam rar. La şcoală nu se făcea foc, şi copiii nu prea puteau ţine creta în mînă cu degetele îngheţate. Veneau la şcoală numai pentru o farfurie cu zeamă lungă, dar fierbinte, zisă ciorbă : era în iarna cumplită şi plină de lipsuri a anului 1921.

După ce rîndui pe poliţă şi caietele, albumul cu timbre, compasul cu acul îndoit şi echerul cu gradaţia milimetrică ştearsă, Mişa se uită cu coada ochiului la mamă-sa şi pipăi sulul ascuns după un vraf de suplimente vechi ale revistei „Niva".

Stiletul era la locul lui. Băiatul simţi prin învelitoare oţelul tare al lamei... Pe unde-o fi Polevoi ? De cînd a plecat, le-a trimis o singură scrisoare. Dar se va întoarce, se va întoarce negreşit. E adevărat, războiul s-a terminat, dar nu chiar de tot. Abia acum, în primăvară, au fost scoşi finlandezii albi din Carelia. În Orientul Îndepărtat, ostaşii roşii încă mai luptă cu japonezii. Iar Antanta pregăteşte un nou război. Asta se vădeşte în toate.

Nikitski a fost ucis, desigur, sau a fugit peste graniţă, ca atîţia ofiţeri albi. Teaca cu cheia cifru-

lui a rămas la el şi secretul stiletului nu va fi descoperit niciodată...

Băiatul căzu pe gînduri. Ce hram o fi purtînd acest Filin, şef de depozit, tatăl lui Borka? Nu cumva e tocmai omul despre care vorbea Polevoi? Se zice că e de fel din Revsk... Se zice... O întrebase de cîteva ori pe mamă-sa despre Filin, dar ea nu ştia prea bine. Atunci se gîndise că ar putea să afle de la Agripina Tihonovna, mătuşa lui Ghenka. Odată, aducînd vorba despre Filin, femeia a scuipat şi a bombănit furioasă: „Nu ştiu şi nici nu vreau să ştiu... Un ticălos. Neam de neamul lui tot aşa au fost". Agripina Tihonovna n-a spus mai mult. De vreme ce pomenise însă de „neam", se vede că ştia ea ce ştia... Dar parcă puteai s-o tragi de limbă? Înaltă şi voinică, era cel mai sever locatar din toată clădirea. Toţi se temeau de ea, chiar şi administratorul, care o linguşea, spunîndu-i: „Impunătoarea noastră Agripina Tihonovna". În plus, era şi „delegată" — femeia cea mai de vază din fabrică. În faţa Agripinei Tihonovna, singur Ghenka nu se pierdea cu firea! Ori de cîte ori se întîmpla ceva, el începea îndată să-şi strîngă lucrurile, spunînd că pleacă acasă la Revsk. Iar Agripina Tihonovna, fireşte, se dădea bătută.

...Cum ar putea să afle ceva despre Filin? De ce nu i-a venit în minte să-l întrebe pe Polevoi numele întreg al lui Filin?

Mişa oftă, ascunse stiletul cu grijă după maldărul de reviste, închise uşile dulapului şi o şterse la Ghenka.

17

Ghenka

Ghenka şi Slavka jucau şah pe un scaun. Slavka stătea în picioare, Ghenka pe marginea patului larg, acoperit cu plapuma ; la capătul patului, la perete, pînă la iconiţa atîrnată aproape de tavan se înălţa o adevărată piramidă de perne.

Agripina Tihonovna întindea o foaie de aluat pe masă. Era nemulţumită de ceva, se vedea de la o poştă. Cînd apăru Mişa îi aruncă o privire tăioasă.

— Unde fuseşi, mă ? izbucni Ghenka. Uită-te colea : din trei mişcări îl fac mat pe Slavka ! Deschide ochii : *ein, zwei, drei*...

— „Zwei, drei" ! îl îngînă Agripina Tihonovna. Ia scoală de pe pat ! Ţi-ai găsit locul...

Ghenka făcu o mişcare uşoară, ca şi cum ar fi vrut să se dea jos din pat.

— Nu te mai codi, scoală-te odată ! Cu cine vorbesc eu ?

Şi Agripina Tihonovna începu să titirisească furioasă foaia de aluat.

— Ce ruşine ! mormăi ea după cîteva clipe. Băiat mare, şi mi-a stricat bunătate de varză ! Mi-a ciopîrţit o căpăţînă întreagă ! De ce-ai ciopîrţit varza ?

— Uite că spun : ca să scot coceanul. Tot n-aveai ce face cu el.

— Dar nu puteai să-l scoţi cu grijă, mintosule ? Pusesem varza deoparte pentru sarmale, şi tu mi-ai prăpădit-o...

— Sarmalele, mătuşico, sînt mofturi de burjui ! făcu Ghenka alene, gîndindu-se la mişcarea urmă-

toare. Și noi nu sîntem nepmani[1] ca să mîncăm sarmale. Și ce sarmale sînt astea, mă rog, numai cu păsat de mei? Eh, de-ai avea carne, da, mai zic...

— N-ai să mă înveți tu cum să gătesc.

— Zău, mătușico, își urmă Ghenka vorba, fără să-și ia ochii de la tabla de șah. Mă mir de matale. Matale ești o personalitate, zău, și uite, mori de poftă după niște sarmale... Pentru un biet cocean de varză îți ieși din fire, îți zdruncini sănătatea...

— Lasă, n-avea tu grijă de sănătatea mea, mormăi Agripina Tihonovna, începînd să taie tăițeii. Și mai taci din gură, că acuș îți pun sucitorul pe spinare!

— Tac, mătușico. Da' cu sucitorul să nu mă ameninți, că tot nu dai în mine.

— Cum? — și Agripina Tihonovna se îndreptă, amenințătoare, de spate, cît era ea de voinică.

— Matale tot nu dai în mine, mătușico!

— Și de ce mă rog? S-auzim!

— De ce? tărăgănă îngîndurat Ghenka, rămînînd în mînă cu pionul cu care tocmai chizbuia o nouă mișcare. Fiindcă ții la mine, mătușico, fiindcă ții la mine și mă respecți...

— Tii, că prost mai ești, mare prost! rîse Aripina Tihonovna. Ia spune-mi: de ce te prostești tu așa?

— Mat! răsună deodată glasul lui Slavka.

— Cum, mă? Să văd! Unde-i mat? se necăji Ghenka. Mda, ai dreptate... Uite, mătușico! se văicări el. Din pricina sarmalelor matale am pierdut o partidă sigură.

---

[1] Nepman — negustor afacerist din perioada nepului.

— Mare pagubă! pufni Agripina Tihonovna şi trecu în bucătărie.

— Ghenka, de ce te cerţi tu mereu cu mătuşa-ta? întrebă Slavka. Cum de nu ţi-e ruşine?

— Eu? Eu mă cert? Aiurea. Ce, asta-i ceartă? Aşa-i vorba ei — şi băiatul începu să aşeze piesele pe tabla de şah. Mişa, facem o partidă?

— Nu, hai mai bine în curte... M-am săturat de-atîta stat în casă!

Ghenka strînse piesele, închise cutia de şah şi ieşiră toţi trei în curte.

18

Borka, poreclit „Gheară"

Era în mai, dar zăpada din fundul curţii nu se topise încă. Peste iarnă, zăpada se clădise în troiene care se chirciseră şi se înnegriseră cu vremea. La adăpostul clădirilor cu cîte şapte etaje îngrămădite de jur împrejur, nu voiau cu nici un chip să se predea soarelui: razele soarelui lunecau arareori pe aici, prin fundul curţii, aşternîndu-se fugar pe fîşia îngustă de pavaj şi pe pătrăţelele albe trase cu creta, unde fetiţele jucau şotron.

Apoi soarele se căţăra leneş pe ziduri, tot mai sus, pînă ce se ascundea în spatele caselor. De prin crăpăturile pietrelor încinse ieşea un abur cald, tulburător.

Băieţii jucau „palma de perete" cu bani de aramă de pe vremea ţarilor, izbind banul pe rînd de zid. Ghenka îşi desfăcea degetele cît putea, ca să ajungă de la banul lui la cel al lui Mişa.

— N-ajungi ! îl necăji Mișa. Degeaba te căznești ! Hai, Gheară, acuma-i rîndul tău.

— Îl încalec eu ! mîrîi Borka, ochind către banul lui Slavka. Îl încalec, numa' să vezi... Este !

Banul lui șters, de cinci copeici, căzu într-adevăr peste banul lui Slavka.

— Dă-mi o copeică, burghezule !

Slavka se îmbujoră :

— Sînt lefter. Îți rămîn dator.

— Atunci, de ce joci ? se răsti Borka. La joc nu merge pe datorie. Scoate copeica !

— N-am, ți-am spus. O să cîștig și-ți dau.

— Aha, așa ?! — și Borka se repezi de înhăță banul de cinci copeici al lui Slavka. Ți-l dau înapoi cînd îmi plătești datoria...

— Cu ce drept ? îl înfruntă Slavka, și glasul îi tremura de revoltă, în vreme ce obrajii palizi i se îmbujorară. Cu ce drept îmi iei tu banul ?

— Am tot dreptul, mormăi Borka, vîrîndu-l în buzunar. Să-ți fie învățătură de minte.

— Na, Gheară, interveni Mișa, întinzîndu-i o copeică. Dă-i înapoi banul. Iar tu, Slavka, dacă te știi lefter nu juca.

— N-am nevoie ! scutură Borka din cap a împotrivire. Nu primesc bani străini. Să plătească singur.

— Vrei să faci alea cinci copeici pe numele tău ?

— Și ce te privește ?...

— N-o să-ți meargă. Dă-i înapoi banul.

— Ce te bagi tu ? i-o reteză cu răutate Borka. Ce, tu ești stăpîn pe joc ?

— Nu vrei să dai banul ? se răsti Mișa și păși înainte.

— Pe el, Mișka! strigă Ghenka, vîrîndu-se în Borka.

Mișa însă îl dădu deoparte.

— Stai, Ghenka. Lasă-mă singur... Te întreb pentru ultima oară : dai banul ?

Borka se trase un pas înapoi, se uită în lături, apoi scoase și zvîrli banul, care zăngăni îndelung pe pietre.

— Na-ți-l, da' să n-aibă parte de el! Ca să vezi ce apărător și-a găsit!

Și se depărtă, aruncînd priviri dușmănoase spre Mișa...

Jocul se sparse. Copiii ședeau acum rezemați de zid, pe cimentul încins, și se prăjeau la soare.

Printre vîrfurile copacilor firavi se strecura dangătul clopotelor de la biserica Sfîntul Nicolaie din Plotniki. Pe cîteva sfori legate de trunchiuri se legănau rufe întinse la uscat : cîrligele mici de lemn se aplecau cînd într-o parte, cînd într-alta. La etajul patru, o femeie se urcase fără frică pe prichiciul ferestrei și spăla geamurile, ținîndu-se cu o mînă de pervaz.

Mișa, cocoțat pe niște calorifere ruginite, depozitate în curte, se uita batjocoritor la Borka. Azi i s-a înfundat! A vrut să se facă stăpîn pe banul altuia, dar nu i-a mers! Nu degeaba l-au poreclit băieții „Gheară" ! Între altele, face și comerț ambulant în Piața Smolensk : vinde țigări cu bucata și caramele pe care le linge ca să aibă luciu. Și tată-său, Filin, administratorul unui depozit, e tot un speculant...

În vremea asta Borka povestea băieților despre „săritori" ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

— Săritorul se înfăşoară într-un cearşaf, se smiorcăia Borka pe nas, are în gură un bec electric şi arcuri la picioare. Din stradă sare drept la etajul patru şi-i jefuieşte pe toţi locatarii, la rînd. Şi peste case sare. Iar cînd vine miliţia, sare de pe o stradă pe alta.

— Ia mai lasă-te de palavre ! zise Mişa, dînd batjocoritor din mînă. Eşti un palavragiu, nimic mai mult. „Săritori" !... îl imită el pe Borka. Despre hrubă şi despre stafiile tale nu ne spui nimic ?

— Păi să ştii tu că-n hrubă sînt stafii ! mormăi Borka. Acolo a fost înainte un cimitir. Noaptea, stafiile răcnesc şi se vaită, de te apucă groaza.

— Apă de ploaie ! i-o reteză Mişa. Spune-i bunică-ti poveştile astea. „Cimitir", „stafii".

— A fost cimitir, zău ! stăruia Borka. Mai e şi o galerie subterană, care trece pe sub toată Moscova. Ivan cel Groaznic a făcut-o.

Băieţii izbucniră în rîs.

— Ivan cel Groaznic a trăit acum patru sute de ani, iar clădirea e făcută abia de zece ani, îl luă la vale Mişa. Minte şi tu, dar nici aşa !

— Eu mint ? rîse Borka răutăcios. Hai cu mine în hrubă. Ţi-arăt şi galeria, şi stafiile !

— Să nu te duci, Mişka, zise Ghenka. Ăsta te ia cu el, ca să rîdă de tine.

Borka se îndeletnicea în mod obişnuit cu treaba asta. El singur dintre toţi cunoştea ca-n palmă „Hruba" — cum numeau copiii subsolul întunecos şi lung al clădirii.

Convingea pe cîte un băiat să meargă în subsol, apoi rămînea în urma lui şi tăcea. Băiatul se pomenea dintr-o dată singur în întuneric, neştiind încotro

să apuce, şi-l striga zadarnic pe Borka. Borka tăcea mîlc, și numai după ce-l chinuia și-l făcea să-i promită ceva, îl scotea la lumină.

— Nu mai găseşti tu proşti ! urmă Ghenka, care se lăsase păcălit o dată. N-ai decît să te duci singur.

— Cum vreţi, pufni Borka, cu o nepăsare prefăcută. Dacă v-aţi speriat, nu mergeţi.

Mişa se supără.

— Cui îi spui asta ? întrebă el.

— Știu eu ? ridică Borka din umeri. Cui i-e frică !

— Aha, așa !... vorbi tărăgănat Mişa, și se ridică în picioare. Haidem.

Ieşiră în curtea din faţă, coborîră în hrubă, apoi porniră încet, cu băgare de seamă, pipăind zidul lunecos. Borka mergea înainte, Mişa după el. Picioarele li se afundau în pămîntul jilav ; uneori, izbeau cu zgomot cîte o tinichea sau un ciob de sticlă. Mişa îşi dădea limpede seama că Borka voia să-şi bată joc de el. Bine, o să se vadă pînă la urmă care pe care...

Merseră aşa pînă în fundul hrubei. Aici, Borka rămase nemişcat.

„Aha, începe !“ se gîndi Mişa.

— Ei, cînd se arată stafiile tale ? întrebă el, căutînd să pară cît mai liniştit.

Glasul îi răsună surd şi se pierdu, fărîmiţîndu-se undeva în ungherele depărtate și cufundate în beznă.

Borka nu răspunse, dar îl ghiceai aproape, la numai cîţiva paşi. Mişa nu-l mai strigă.

Trecură astfel cîteva minute chinuitoare. Îşi ţineau amîndoi răsuflarea, aşteptîndu-l pe celălalt să deschidă gura. Mişa o porni îndărăt, pipăind zidul cu mîinile. Lasă, găseşte el drumul şi singur ! Iar cînd

o să iasă la lumină, o să închidă ușa și o să-l țină pe Borka în întuneric o jumătate de ceas. Să-i fie învățătură de minte...

Mișa pășea încet. În urma lui se auzea un fîșîit ușor : Borka se furișa după el. Aha, l-a răzbit frica ! Nu s-a încumetat să rămînă singur !

Băiatul continua să înainteze. Nu ! Nu mergea bine. Galeria ar fi trebuit să se lărgească, dar iată că se făcea tot mai îngustă. Nu se opri. Cum de vedea Borka pe o asemenea întunecime ? Dacă o să-l lase singur și nu va mai găsi drumul ?Era ceva îngrozitor !

Galeria se îngustă de tot. Mișa atinse cu umărul celălalt perete. Se opri. Să-l strige pe Borka ? Nu ! Cu nici un preț ! Ridică mîinile și pipăi un tub rece de fier. Undeva se auzea un clipocit ca de apă. Deodată auzi un fîșîit puternic și i se păru că o broască uriașă a căzut peste el. Se aruncă înainte, pierdu pămîntul de sub picioare și se prăbuși în gol.

După cîteva clipe, dezmeticindu-se, se ridică de la pămînt. Nu se rănise. Aici era mai multă lumină și zidurile cenușii, zgrunțuroase, se vedeau nedeslușit. Se afla într-o galerie îngustă, săpată cam la jumătate de metru mai jos, care tăia perpendicular galeria prin care mersese mai înainte.

— Mișka-a-a ! răsună un glas, iar în galeria de sus se deslușí ca o pată întunecată silueta lui Borka. Mișka, unde ești ?

Mișa nu răspunse. Aha, i s-a dezlegat limba ! Lasă-l să se mai perpelească !

Băiatul se lipi de perete, fără să zică nici pis.

— Mișa ! Mișa ! Unde ești ? vorbi neliniștit Borka, aplecîndu-se și uitîndu-se în jos. De ce taci ? Mi...

— Unde ți-e galeria subterană ? întrebă Mișa batjocoritor. Unde ți-s stafiile ? Arată-mi-le !

— Asta-i galeria, șopti Borka. Nu putem merge mai departe. Colo sînt coșciugele.

— Grozav mă mai sperii cu stafiile tale ! îl ironiză Mișa, și dădu să pornească înainte.

Borka îl prinse de umăr :

— Să vezi, Mișa, se bîlbîi el. Ascultă-mă, hai înapoi, că altfel e de rău.

— Vrei să mă sperii ?

— Nu te duce mai departe. Fără felinar tot nu găsim nimic. Mîine fac rost de un felinar și venim iar.

— Mă tragi pe sfoară ! Știu eu cine-mi ești !

— Zău ! Să mor chiar în clipa asta dacă te trag pe sfoară. Să știi că plec singur. N-ai decît să-ți lași ciolanele pe aici !

— Grozav mă mai sperii ! repetă disprețuitor Mișa, dar porni înapoi cu Borka.

Cînd ieșiră din subsol, soarele îi orbi.

— Bagă de seamă, îi aminti Mișa. Mîine dimineață...

— S-a făcut, întări Borka. Rămînem înțeleși...

19

Șurka Vlăjganul

La puțin timp după aceea apăru Șura Ogureev — „Vlăjganul“, cum îi spuneau băieții, cel mai înalt din toată curtea. Șura era socotit un mare artist și făcea parte din cercul dramatic al clubului. Clubul se afla într-o încăpere la subsolul primului corp de clădire și aparținea comitetului de administrare a imobilului.

Nici unul dintre băieţi nu era primit la club, şi din pricina asta Şurka se ţinea foarte mîndru.

— A, salutare, stîlp de telegraf ! strigă Mişa, zărindu-l.

— Ce-nseamnă purtarea asta copilărească ? clămpăni Şura, privindu-l de sus. Credeam că nu mai eşti puşti.

— Ehei, ce serios e ! se minună Ghenka. Unde ai învăţat să fii aşa ? Nu cumva la club ?

— Şi ce dacă am învăţat la club ? i-o întoarse Şurka, apoi făcu o pauză plină de înţeles şi adăugă : Ştiţi foarte bine că la club nu sînt primiţi decît cei mari.

— Ia te uită la el ce mare se crede ! pufni Mişa. Eşti lung cît o prăjină, de asta te-au primit la club.

— Eu sînt membru al clubului, preciză grav Şurka. Şi dacă ţi-e ciudă, n-ai decît s-o spui.

— Pe noi nu ne primesc la club, fiindcă nu sîntem organizaţi, zise Slavka. Am auzit că-n Krasnaia Presnia e un detaşament de tineri comunişti şi că ei au clubul lor.

— Da, confirmă Şurka cu autoritate. Numai că lor li se spune altfel, am uitat cum. În orice caz, asta-i organizaţia din care fac parte cei mici, fiindcă cei mari intră în Comsomol.

Şurka le dădu astfel să înţeleagă că el se duce la şedinţele organizaţiei de Comsomol din fabrică şi că se pregăteşte să intre în Comsomol.

— Grozav ! făcu gînditor Mişa. Auzi, copiii au un detaşament al lor !

— Pesemne că-s cercetaşi, spuse Ghenka. Tu, Slavka, le cam încurci.

— Nu, nu încurc nimic, se apără Slavka. Cercetaşii poartă cravate albastre, iar ei au cravate roşii.

— Roşii ? se interesă Mişa. Dacă au cravate roşii, inseamnă că sînt pentru Puterea Sovietică. Și-apoi, ce fel de cercetaşi pot să fie în Krasnaia Presnia ? Ăsta-i cartierul cel mai proletar.

— Da, întări Șura. Sînt pentru Puterea Sovietică !

— Și zici că au clubul lor ?

— Da, repetă Şurka, şi adăugă nesigur : Şi au carnete de mebru, cu toţii.

— Grozav ! se aprinse Mişa, tărăgănînd vorbele. Cum se face că eu n-am auzit nimic ? Tu, Slavka, de unde ştii toate astea ?

— Mi-a spus un băiat de la şcoala de muzică.

— De ce ? Cum le zice, unde-şi au clubul, pe cine primesc în club ?...

— Pe cine primesc ?! rîse Şura. Vă închipuiţi poate că-i simplu : te duci, şi gata, te primesc. S-o credeţi voi !

— Și de ce nu ne-ar primi ?

— Păi nici chiar aşa ! clătină Șurka din cap. Mai întîi trebuie să dovedeşti cine eşti şi ce poţi.

— Cum adică „să dovedeşti“ ?

— Ei... — dădu Șurka din mînă — să te evidenţiezi... De pildă, aşa ca unii care activează la club şi se duc la şedinţele de Comsomol...

— Bine, Şurka, înţeleg, i-o reteză Mişa. Tu nu ştii decît să te fuduleşti... Fii mai la locul tău.

— Adică ?

— Foarte simplu. Tu te pregăteşti să intri în Comsomol. Dar comsomoliştii au luptat pe front, iar acum lucrează toţi în uzine şi fabrici. Pe cînd tu ? Tu stai în culise, mucegăieşti în figuraţie... Ia zi, n-ai vrea să fi regizor ?

— Cum, regizor ? Noi avem regizor, pe tovarăşul Mitea Saharov.

— El e regizorul cercului dramatic al celor mari. Dacă noi, ceştilalţi, organizăm un cerc dramatic, ne-ar primi pe toţi la club. Montăm o piesă ; venitul — pentru ajutorarea înfometaţilor de pe Volga. Și aşa, ne evidenţiem.

— Adevărat ! zise Slavka. Am putea organiza şi un cerc de pictură, un cerc de muzică, un cor.

— N-o să ne lase... murmură Şura, clătinînd din cap a îndoială, dar în ochii lui se citea dorinţa arzătoare de a deveni regizor.

— Ba au să ne lase ! stărui Mişa. Mergem la tovarăşul Mitea Saharov şi-i spunem că vrem să organizăm un cerc dramatic. Crezi că el poate să zică nu ?

— O să vă dea una după ceafă ! strigă Borka, de lîngă groapa de gunoi în care scormonea căutînd sticle.

— Nu-i treaba ta ! îl ameninţă Ghenka cu pumnul. Tu vezi-ţi de negustoria cu caramelele !

— Mda, continuă Șura să gîndească cu glas tare. N-ar fi rău... Numai că eu am talent de artist, şi nu de regizor.

— Ei şi ? Cu atît mai bine ! îl convinse Mişa. O să fii și artist, şi regizor. Haide, ce naiba !

— Fie, se învoi Șura în cele din urmă. Cu o condiţie : să fiu ascultat în totul. În artă, lucrul principal este disciplina. Tu, Ghenka, vei juca rolul prostănacului ; Slavka, tu joci rolul eroului, şi, fireşte, te ocupi și de partea muzicală ; pe Mișa îl propun ca administrator.

Şurka aruncă o privire protectoare asupra băieţilor şi adăugă :

— Asupra principalului rol feminin şi a celorlalte care mai sînt voi hotărî mai tîrziu, după ce voi examina pe fiecare.

Clubul

Clubul era o sală cu scenă şi bănci pentru public. Cînd nu aveau loc spectacole sau adunări ale locatarilor, băncile erau trase la o parte și prin toate colţurile se instalau cercurile ce activau în cadrul clubului. Într-un colţ, gospodine şi muncitoare casnice învăţau la cercul de alfabetizare, pe scenă se desfăşura repetiţia cercului dramatic, iar în mijlocul sălii, cîţiva jucau biliard, atingînd uneori cu tacurile lungi şi pe muzicanţii din orchestră. Responsabilul clubului şi totodată regizor al cercului dramatic era Mitea Saharov — un tînăr veşnic preocupat, îmbrăcat într-o rubaşcă lungă şi decolorată, cu nişte pantaloni strîmţi ca două burlane şi cu o lavalieră neagră şi lucioasă la gît... Mitea Saharov avea nasul lung, subţire, şi mărul lui Adam atît de proeminent, încît aproape te temeai să nu-i străpungă beregata. Îşi trecea într-una degetele răsfirate prin părul lung, aspru și spălăcit, aducîndu-l înapoi spre ceafă.

Şura îl împinse înainte pe Mişa de cum intrară cu ceilalţi băieţi pe uşă.

— Vorbeşte tu, doar eşti administrator, zise el, şi se trase la o parte, cu aerul că ia în rîs năzăririle de puşti ale celor cu care venise şi că nu are nici un amestec aici.

— Mda ! făcu Mitea Saharov printre dinţi, după ce-l ascultă pe Mişa. Mda... Numai că vezi, clubul nostru nu-i şcoală de artă dramatică, ci o instituţie de cultură. Mda... Instituţie de cultură, patronată de comitetul locatarilor... Apoi se îndreptă spre scenă,

și după o clipă îl auziră cum se tînguie : Tovarășă Parașina, trăiește-ți rolul, intră în rol...

— N-am făcut nimic ! le spuse Mişa băieţilor, apropiindu-se de ei. Nu vrea. Zice că aici nu-i şcoală de artă dramatică, ci o instituţie de cultură, patronată de comitetul locatarilor.

— Aţi văzut ? se amestecă Șura în vorbă. Știam eu că aşa o să fie.

— Tu pe toate le „ştii" ! se supără Mişa.

Băieţii stăteau îngîndurați. Pe postavul verde al mesei de biliard, bilele se loveau cu zgomot surd una de alta. Orchestra repeta „Marş turc" de Mozart ; de pe un afiş din perete un bătrîn istovit întindea o mînă osoasă : „Ajutaţi înfometaţii de pe Volga !" Ochii lui aprinşi ca de febră te urmăreau stăruitor, de oriunde ai fi privit afişul, de parcă bătrînul ar fi întors capul după tine.

— Mai este o cale, vobi Mișa.

— Care ?

— Să mergem la tovarășul Jurbin.

— Ei ! dădu Șura din mînă. Crezi tu că un membru al Sovietului orășenesc are vreme de noi ? Eu, unul, nu merg. Te pomeneşti că dăm acolo peste muma pădurii, mai știi !

— N-ai decît, eu mă duc ! se hotărî Mişa. La urma-urmei, clubul nu-i proprietatea lui Mitea Saharov. Haidem, Ghenka !

Urcară scara largă, la etajul al patrulea, unde locuia Jurbin. Ghenka rămase în urmă, pe trepte, în vreme ce Mişa apăsă butonul soneriei. Ghenka tremura de frică şi, cînd se auzi zgomot în spatele uşii, se repezi pe scară în jos, sărind cîte trei trepte odată.

O femeie înaltă, uscăţivă, cu faţa încruntată şi cu dinţii mari, ieşiţi în afară, se ivi în prag : locuia în acelaşi apartament cu Jurbin, şi copiii o porecliseră „muma pădurii".

— Ce pofteşti ? îl luă ea la rost.

— Caut pe tovarăşul Jurbin.

— Pentru ce ?

— Am ceva de rezolvat.

— Ce anume ? Umblaţi brambura, asta-i ! mormăi femeia, trîntindu-i uşa în nas.

— Muma pădurii ! strigă Mişa, şi o tuli pe scară.

Pe cînd cobora scara în goană, se ciocni deodată de cineva. Mişa ridică ochii : în faţa lui se afla tovarăşul Jurbin.

— Ce-i asta ? Ai căpiat ? se răsti el.

Mişa lăsă ochii în pămînt, fără să deschidă gura.

— Ei, ce-i cu tine ? Ai surzit ?

— N-nu...

— Atunci, de ce taci ? Bagă de seamă, să nu te mai prind a doua oară ! Şi Jurbin plecă, urcînd scara cu pas greoi.

Mişa porni în jos. Cum a mai scrîntit-o !

Paşii apăsaţi ai lui Jurbin răsunau pe scară. Deodată se făcu linişte. Se auzi zgomotul cheii în broască şi scîrţîitul uşii.

Băiatul se opri, se întoarse şi strigă :

— Tovarăşe Jurbin, staţi puţin !... — şi urcă într-un suflet.

— Ce vrei ? întrebă Jurbin din uşă, privindu-l mirat.

— Tovarăşe Jurbin, începu Mişa gîfîind. Noi vrem să organizăm un cerc dramatic... Da, întări el, trăgîndu-şi răsuflarea. Noi vrem, dar tovarăşul Mitea Saharov nu ne lasă.

— Cine, „noi“ ?
— Noi, copiii din curte.
Jurbin surîse pe sub mustață. O lumină veselă i se aprinse în ochi. Dar nu spunea nimic. Stătea și zîmbea, uitîndu-se drept în ochii albaștri ai băiatului. Cătă la părul lui negru, zburlit, la coatele ascuțite, pline de zgîrieturi. De ce zîmbea și la ce anume se gîndea acest om greoi, pe pieptul căruia strălucea ordinul „Drapelul Roșu“, Mișa nu putu să priceapă.
— Ei, hai înăuntru, să stăm de vorbă, zise Jurbin în cele din urmă, și intră în casă.
Mișa intră după el. „Muma pădurii“ se uită îmbufnată la băiat, dar nu spuse nimic.

21

Acrobații

După o jumătate de ceas, Mișa ieși de la Jurbin și coborî ca o vijelie în curte. Între timp, aici se strînsese o mulțime de lume, atrasă de niște artiști ambulanți. Făcîndu-și loc prin mulțime, băiatul se strecură pînă-n rîndul din față.
Un băiat și o fetiță, în tricouri albastre cu brîie roșii, făceau felurite acrobații pe un covoraș așternut la pămînt, în timp ce un bărbat cu fața rasă, îmbrăcat și el într-un tricou albastru, tot striga : „Allez !“
Parcă erau de gumă, nu altceva ! Mai cu seamă fetița — zveltă, cu ochii albaștri și cu niște gene lungi, întoarse. Făcea cîte o reverență plină de grație, apoi, scuturîndu-și cu nepăsare părul lung de culoarea inului, devenea dintr-o dată serioasă și se avînta într-un nou salt.

Ceva mai departe se afla un măgăruş, înhămat la un cărucior pe două roţi de bicicletă. Pe pereţii laterali ai căruciorului erau două tăblii de placaj, pe care scria cu o vopsea ţipătoare :

2 BUŞ

REPREZENTAŢII ACROBATICE

2 BUŞ 2

Măgăruşul stătea liniştit, mişcînd caraghios din urechile-i lungi, uitîndu-se mirat, cu ochii lui mari, la mulţimea spectatorilor.

Cînd reprezentaţia luă sfîrşit, bărbatul cel ras spuse că ei nu sînt cerşetori, ci artişti, că numai „împrejurările" îi fac să umble prin curţi şi roagă „onoratul public" să-i răsplătească pentru reprezentaţie, fiecare cu cît poate.

Fetiţa şi băiatul treceau prin mulţime cu cîte o farfurioară de aluminiu în mînă. De la ferestre li se aruncau bani înfăşuraţi în hîrtie. Copiii ridicau banii de pe jos şi-i dădeau acrobaţilor. Mişa ridică şi el o monedă înfăşurată în hîrtie şi aştepta să se apropie fetiţa cu farfurioara.

După cîteva clipe, fetiţa se opri surîzătoare în faţa lui, privindu-l cu ochii ei albaştri şi mari. Băiatul stătea nemişcat, ca pierdut.

— Ei ? făcu ea, împungîndu-l uşurel în piept cu farfurioara.

Dezmeticindu-se, Mişa aruncă pe farfurioară mototolul de hîrtie. Fetiţa porni mai departe, dar după cîţiva paşi întoarse capul şi-i zîmbi. Ceva mai tîrziu, cînd acrobaţii plecară din curte, petrecuţi de spec-

tatorii lor, fetița se întoarse în poartă și-i zîmbi din nou.

Mișa se simți bătut pe umăr. Se întoarse îndată. Șura, Ghenka și Slava erau lîngă el.

— Ce ți-a spus Jurbin ? întrebă Șura.

— Uite, citiți ! zise Mișa, deschizînd pumnul și despăturind o bucată de hîrtie.

Ce era asta ? În hîrtia mototolită, liniată strîmb și pătată de grăsime, găsi o monedă de zece copeici. Da, fără îndoială, i-a dat fetiței, din greșeală, biletul lui Jurbin !

— Numai cu zece copeici te-ai ales de la Jurbin ? tărăgănă batjocoritor Șura.

Mișa o zbughi pe poartă, în curtea vecină.

Reprezentația acrobaților era pe sfîrșite. Așteptă, iar cînd fetița începu să umble printre privitori, se apropie de ea și, punîndu-i cele zece copeici pe farfurioară, murmură fîstîcit :

— Adineauri ți-am dat din greșeală altă hîrtiuță. Dă-mi-o înapoi, te rog. E un bilet foarte important.

— Ce bilet ? rîse fetița. Caraghios mai ești... De unde ai semnul ăsta pe frunte ?

— Nu te privește pe tine, răspunse sec Mișa. Mi l-au făcut gardiștii albi. Tu dă-mi biletul.

— Mi se pare că ești un bătăuș ! îl amenință fetița cu degetul. Mie nu-mi plac bătăușii !

— Asta nu mă interesează, mormăi el posac. Tu dă-mi biletul.

— Ești un caraghios în lege ! ridică fetița din umeri. N-am văzut nici un bilet. Poate că e la Buș... stai puțin.

Cînd sfîrși cu cheta, dădu banii bărbatului cu fața rasă, căruia îi șopti ceva. Acesta avu un gest nervos, dar fetița stărui, ba chiar bătu din piciorul ei ascuns

într-un pantofior de mătase. Atunci, bărbatul cel ras vîrî mîna într-un săculeţ de doc, încruntîndu-se şi mormăind; scotoci cît scotoci şi scoase la iveală o foaie de hîrtie îndoită în patru — biletul pe care i-l dăduse Jurbin lui Mişa. Băiatul îl luă şi se întoarse în goană în curte la el. Fetiţa îl privi din urmă şi rîse. Lui Mişa i se păru că şi măgăruşul a clătinat din cap, arătîndu-şi batjocoritor dinţii lui lungi şi îngălbeniţi...

22

Cinematograful „ARS"

Băieţii, cu capetele grămădite unul într-altul, citeau biletul lui Jurbin.

Pe foaia albă de hîrtie era scris cu creionul:

„Tovarăşe Saharov! Iniţiativa copiilor trebuie sprijinită. Munca cu copiii este un lucru important, mai ales pentru club. Te rog să ajuţi negreşit copiii din blocul nostru să organizeze cercul dramatic.

Jurbin."

— E-n regulă! exclamă Şura. Ştiam eu că la Jurbin găsim sprijin. Mîine convocăm o adunare. Şi-acum, la revedere! sfîrşi el, uitîndu-se cu înţeles la ceilalţi. Mă grăbesc... trebuie să mă duc la o consfătuire importantă...

— Eh, tare-i mai place s-o facă pe grozavul! zise Ghenka, după ce Şura plecă. Auzi... o consfătuire importantă! Parcă l-ar aştepta cineva! I-ar trebui o mamă de bătaie ca să nu mai ţină nasul sus!

Tustrei — Mișa, Ghenka și Slava — ședeau pe treptele de piatră de la intrarea cinematografului „Ars". Seara învăluise totul într-o pîclă cenușie; doar în mijlocul curții se mai deslușea capacul de fontă de la gura de incendiu. De undeva se auzeau acordurile unei chitare. Răsună un rîs puternic de femeie.

Din Arbat se furișau ultimele zgomote ale zilei, care descreșteau și piereau treptat-treptat.

— Băieți, voi știți că putem intra pe gratis la cinema ? vorbi Ghenka.

— Știm, răspunse Mișa. Dar pentru asta trebuie să umbli o zi întreagă cu reclama în spate. Mare scofală !

— De-am avea un cărucior ca ăla al acrobaților ! plescăi Ghenka din buze. Să tot umbli cu reclama...

— Sigur, se învoi Mișa. Numai s-o faci tu pe măgărușul...

— Ghenka nu poate trage cărutul în locul măgarului, interveni Slava cu seriozitate. Măgăruși roșcați nu există...

— Rîdeți, rîdeți, se bosumflă Ghenka. Reclamele o să le poarte Borka, și tot el o să intre la cinema pe gratis.

— Borka nu se bagă la reclame, îl asigură Mișa. Acum face negoț cu timbre. Tare-aș vrea să știu de unde face rost de timbre.

— Eu știu de unde. De la un filatelist bătrîn de pe Ostojenka.

— Da ? ! se miră Mișa. Am fost de multe ori acolo, dar nu l-am văzut niciodată.

— Nici n-ai să-l vezi. El intră prin curte, pe ușa din dos.

— Ciudat ! continuă Mişa cu mirare. Nu cumva fură timbrele ? Că le vinde aproape pe nimic.

— Asta n-o mai ştiu, spuse Ghenka. Dar sînt sigur că se duce pe acolo. L-am văzut cu ochii mei...

— Bine, spuse Mişa. Ia ascultaţi : ştiţi voi ce mi-a spus Jurbin ?

— De unde să ştim ? ridică Slava din umeri.

— Ei bine, mi-a vorbit despre copiii din Krasnaia Presnia. „Tineri pionieri", aşa le zice.

— Şi ce fac ? întrebă Ghenka.

— Cum ce fac ? Asta-i o organizaţie comunistă a copiilor. Înţelegi ? Co-mu-nis-tă ! Prin urmare, ei toţi sînt comunişti... numai că-s copii. Ştiţi cum e la ei ? Ca la armată !

— Au şi arme ? întrebă Ghenka.

— Sigur că da ! Habar n-ai cine sînt ! Ehei ! Mişa tăcu o clipă, apoi adăugă : Jurbin mi-a mai spus : „Muncind în cercul vostru şi venind la club veţi deveni şi voi pionieri".

— Zău ?

— Chiar aşa !

— Şi unde-i detaşamentul ăsta ? se interesă Slava.

— În Krasnaia Presnia. A luat fiinţă pe lîngă o tipografie. Vezi, eu am aflat totul, nu ca tine.

— Ar fi bine să mergem odată la ei să-i vedem şi noi, propuse Slava, prefăcîndu-se că nu l-a auzit pe Mişa.

— Da, ar fi bine ! încuviinţă Mişa. Dar mai întîi trebuie să aflăm pe ce stradă e tipografia.

Băieţii tăcură.

Prin uşile larg deschise pentru aerisirea cinematografului se vedeau rîndurile negre ale spectatorilor, deasupra cărora tremura fîşia luminoasă a aparatului de proiecţie.

Alla Sergheevna, mama lui Slava, o femeie frumoasă şi elegantă, trecu pe lîngă ei. Cînd o văzu, băiatul se ridică în picioare.

— Slava, spuse ea, punîndu-şi mănuşile negre şi fine, e timpul să te duci acasă.

— Bine, mamă, numaidecît.

— Să nu întîrzii. Daşa o să-ţi dea să mănînci. Pe urmă, culcă-te.

Şi se îndepărtă lăsînd în urmă o undă de parfum.

— Mama se duce la concert, spuse Slava. Băieţi, ştiţi ceva ? Haidem la cinema ! Azi rulează seria a doua din „Drăcuşorii roşii".

— De unde bani ?

Slava se fîstîci :

— Mama mi-a dat două ruble. Voiam să cumpăr nişte partituri...

— Păi de ce nu spui ? sări Ghenka. Gata, mergem la cinema ! De unde să cumperi acuma partituri ? Toate magazinele sînt închise !

— Ei, pot să le cumpăr mîine, răspunse înţelept Slava.

— Mîine ? Pînă mîine mai este ! Şi-apoi, nu ştii ? Nu lăsa treaba de azi pe mîine ! Dacă azi putem să mergem la cinema, gata, hai să mergem.

Cumpărară bilete şi intrară.

Un coridor îngust ducea într-un hol meschin, pe pereţii căruia se vedeau portrete de actori vestiţi, reclame de filme vechi şi nişte afişe tot atît de vechi. Un ostaş roşu, cu o budionovcă pe cap, arăta spre tine cu degetul : „Nu eşti dezertor ?" Într-o vitrină, în josul unor caricaturi, se puteau citi cîteva versuri de Maiakovski, scrise cu cerneală roşie ; deasupra bufetului cu prăjituri uscate şi limonadă —

un alt afiş : „Să luptăm pentru a stîrpi vagabondajul copiilor !"

Spectatori de tot felul umpleau holul : ostaşi lăsaţi la vatră, cu chipie şi mantăi militare, muncitoare cu basmale pe cap, tineri în rubăşti, cu pantaloni bufanţi lăsaţi peste carîmbii cizmelor.

Răsună zbîrnîitul unei sonerii. Lumea se grăbi să intre în sală, dornică să găsească un loc mai bun. Lumina se stinse şi aparatul de proiecţie începu să zumzăie cu furie. Acordurile monotone ale unui pian se înfiripară dezacordat. Spectatorii se înghesuiau pe băncile înguste : şuşoteau, ronţăiau seminţe sau fumau pitind ţigara în palmă.

După ce se termină filmul, băieţii ieşiră în stradă. Dar cu gîndul erau tot la „drăcuşorii roşii" şi la aventurile lor nemaipomenite.

Comsomolişti adevăraţi ! Eh, ce păcat că pe vremea cît a stat la Revsk, el, Mişa, era încă un puşti ! Acum ar şti cum să-i vie de hac lui Nikitski !

Gata şi prima zi de vacanţă ! Acum, trebuia să se ducă fiecare acasă.

Strada era cufundată în beznă. Singură lumina de la intrarea cinematografului „Ars" tremura ca un imens licurici, reflectîndu-se în asfalt. Pe un panou, în spatele unei reţele de sîrmă împletită, se vedeau nişte fotografii învechite. Colţurile sfîşiate ale afişelor fluturau în vînt, lovind surd în uşă.

23

Cercul dramatic

A doua zi, ieşind în curte, Mişa îl văzu pe unchiul Vasili, îngrijitorul imobilului, venind pe poarta din dos, cu un ciocan şi nişte cuie în mînă.

Alergă îndată la subsol : intrarea fusese bătută în scînduri. Ce mai era şi asta ?

O zbughi afară. Unchiul Vasili stropea curtea cu furtunul.

— Dă-mi să stropesc eu, unchiule Vasili ! se rugă Mişa.

— Lasă, lasă ! făcu bătrînul posac. Se vedea cît de colo că nu e în apele lui. Prea mulţi gospodari în curtea asta ! Uf, numai de drăcii vă arde...

Mişa îl privi lung şi întrebă cu băgare de seamă :

— Da' de cînd te-ai făcut matale tîmplar, unchiule ?

Îngrijitorul smuci furios de furtun, împroşcînd cu apă geamurile de la etaj.

— Să-ţi spun : Filin are grijă de depozitul lui şi-a fost musai s-astup intrarea de la subsol. S-a ţinut scai de mine. Cică orice pungaş poate să intre în depozitul lui, şi eu am datoria s-astup intrarea. Nu mi-ar părea rău, da' afară de nişte fiare vechi nu ţine mai nimic în depozit... N-am avut încotro, a trebuit să-i fac pe plac... Mofturi !

Va să zică aşa ! Filin a poruncit să se astupe intrarea de la subsol. Aici nu-i lucru curat ! Nu degeaba l-a oprit Borka ieri să meargă mai departe prin galerie... Da, hotărît, aici nu-i lucru curat !

Borka stătea în poartă şi vindea ţigări.

— Ei, mergem în hrubă ? întrebă Mişa, apropiindu-se.

— Mai pune-ţi pofta-n cui ! rîse Borka batjocoritor. Intrarea-i astupată.

— Cine-o fi poruncit asta ?

— Cum cine ? se smiorcăi Borka pe nas. Administratorul !

— De ce oare? continuă Mişa cu întrebările.

— „De ce"... „Pentru ce"... îl îngînă Borka. Ca să nu fugă stafiile... Apoi, sărind într-o parte strigă : Şi pentru ca unii ca tine să nu mai umble brambura prin subsol !

Mişa se repezi după Borka, dar el se furişă la taică-său, în depozit, aşa că nu-i mai rămase decît să-l ameninţe cu pumnul. Pe urmă se duse la club.

Scrisoarea lui Jurbin avu efectul dorit. Mitea Saharov îi primi, dar le spuse din capul locului că nu le va da nici o copeică.

— Principiul de bază al artei teatrale, cuvîntă el, este să faci faţă cheltuielilor cu propriile mijloace. Învăţaţi să munciţi fără subvenţii...

Tovarăşul Mitea Saharov le-a mai înşirat o mulţime de lucruri, numai că ciripea într-o păsărească de neînţeles.

Şurka Vlăjganul fixă un examen pentru cei doritori să activeze în cercul dramatic ; la acest examen, erau obligaţi să recite poezia „Prorocul" de Puşkin. De recitat, o recita fiecare, dar nici unul nu o recita ca lumea, iar Şurka se simţea dator să le arate cum trebuie să spună poezia. La versurile :

Şi limba ce greşit-a mult
Din gură el aprig mi-a smult,

faţa lui Şurka devenea fioroasă ; părea că-şi smulge disperat limba şi că o azvîrle cît colo. Spus de el, versul acesta era cutremurător ! Micul Vovka Baranov, pe care băieţii îl porecleau „viţeluş", se tot căznea să se uite în gura lui Şurka, vrînd să vadă dacă mai are limba în gură.

După examen, începu alegerea piesei.

— „Pavel Ivanov“ ! propuse Slava.

— Plictisitoare, plictisitoare ! ripostă Șura. E o piesă răsuflată și mic-burgheză...

Împăratul persan, năpraznicul Kir,
În fugă și-a rupt al său mundir,

declamă el, strîmbîndu-se. Ştim noi ce-i cu Kir ăsta ! Nu, nu merge... adăugă după o clipă, pe un ton care nu îngăduia împotrivire.

După discuții nesfîrșite, alegerea căzu asupra unei piese în versuri — „Chiaburul și argatul“, care înfățișa viața unui băiat, pe nume Vanea, argat la chiaburul Pahom.

Șura avea să joace rolul chiaburului, Ghenka — rolul lui Vanea, iar rolul bunicăi lui Vanea fu încredințat Zinei Kruglova — o fetiță grăsuță și foarte veselă, care locuia în clădirea din față.

Mișa nu se prezentă la examen : stătea la o măsuță de șah, cu bărbia sprijinită în pumni și se gîndea la hrubă.

Borka l-a înșelat cu bună știință. El i-a spus totul lui taică-său, iar Filin a poruncit să se astupe intrarea de la subsol. Prin urmare, există o trecere din hrubă în depozit, deși depozitul se află în curtea vecină. De ce se feresc atît ? Acolo nu erau decît niște strunguri vechi și niște piese stinghere, aruncate la voia întîmplării, fără nici o pază ! Cine să aibă nevoie de ele ? Cine să intre în depozit, mai ales prin hrubă, unde trebuia să mergi de-a bușilea ?...

Și-apoi, cine era Filin, tatăl lui Borka ? Să fie oare tocmai omul despre care i-a vorbit Polevoi ?

Mişa îşi aminti de faţa lui ascuţită, turtită parcă din amîndouă părţile, şi de ochii lui mici sfredelitori. Odată — era iarnă — venise la ei şi dăduse mamei un săculeţ cu un pumn de făină neagră, în schimbul unui costum de haine cu vestă — costumul tatei, aproape nou. Se tot uita prin casă, cu ochii lui mici care scormoneau fiecare colţişor, vrînd parcă să mai găsească ceva vrednic de schimb. Iar cînd mama i-a spus că-i pare rău de costum, fiind ultima amintire de la tata, Filin i-a răspuns: „Dumneata ai de gînd să mănînci amintirea asta cu unt? Ei, atunci mănînc-o sănătoasă!" Mama a oftat şi n-a mai spus nimic...

Da, da! Lucrurile trebuiau lămurite negreşit! Borka să nu-şi închipuie că l-a dus de nas!

Mişa se ridică şi începu să cerceteze clubul cu o privire atentă. Oare de aici nu se putea pătrunde în hrubă? Doar şi clubul se afla la subsol — e adevărat, într-altă aripă a clădirii, dar asta n-avea importanţă. Trebuie că era legat într-un fel de restul clădirii.

Făcu înconjurul sălii, scrutînd cu încordare pereţii. Mută panourile, diagramele, se vîrî pe după dulapuri. Nimic. La urmă se duse în culise, unde erau îngrămădite tot felul de decoruri vechi. Desluşeai în semiîntuneric nişte mesteceni de placaj, cu trunchiuri cenuşii, rezemate de perete, cîteva case ţărăneşti cu ferăstruici sculptate şi interiorul unei odăi cu vedere spre rîu, în care trona o pendulă.

Mişa începu să mute decorurile din loc, cu gîndul să ajungă la perete, cînd deodată apăru tovarăşul Mitea Saharov.

— Poleakov! Ce faci aici?

— Am pierdut zece copeici, Dmitri Ivanovici, și n-o găsesc...

— Ce spui c-ai pierdut ?

— Păi, știți, cum să vă spun ? Un ban rotund de zece copeici, mormăi Mișa, cu ochii ațintiți într-un anumit punct.

În spatele unui decor care înfățișa un conac boieresc, cu coloane albe la intrare, se vedea o ușă de fier.

— Știți, un ban de argint de douăzeci de copeici... continuă el, fără să-și ia ochii de la ușa de fier.

— Mda... Ce tot îndrugi ? Ai pierdut ba zece copeici, ba douăzeci. Ai căpiat ?

— Nu, se apără Mișa, cu ochii tot la ușă. Am avut zece copeici, dar am pierdut douăzeci. E limpede, nu ?

— Limpede, limpede ! ridică din umeri Mitea Saharov. Mda, foarte limpede. Haide, găsește-ți mai iute banii, zece sau douăzeci de copeici cît ai pierdut, și șterge-o.

Și Mitea Saharov se îndepărtă, aruncîndu-și părul pe spate cu degetele răsfirate.

24

Hruba

Mișa, Ghenka și Slava stăteau pe malul rîului Moscova, lîngă castelul de apă, în apropiere de podul Dorogomilov.

Slava, lungit pe spate, se uita gînditor la cer. Ghenka arunca cu pietre în rîu, numărînd de cîte ori sar pe oglinda apei. Iar Mișa căuta să-i convingă pe amîndoi să meargă cu el, să cerceteze hruba.

Se însera. Ghemotoace de ceață, ca niște mingi cenușii, săltau încet peste rîu, aproape atingînd fața apei. Pe pod huruiau tramvaie, goneau automobile, se perindau trecători grăbiți.

— Gîndiți-vă, spunea Mișa. Stafii, sicrie — basme! Ți-ai găsit: Filin să aibă grijă de morți! Au născocit totul ca să ne bage-n sperieți! Da, da... Acolo, ori e vreo galerie subterană, ori ascund ei ceva.

— Nu te mai încăpățîna, Mișa, oftă Ghenka. Sînt și morți care nu se liniștesc niciodată. Intri în hrubă, și ei dau buzna peste tine.

— Nu există morți acolo, asta-i sigur! își spuse părerea Slava. La urma-urmei, ce ne privește pe noi? Filin ascunde ceva, doar știm toți că e un speculant. Și ce ne privește pe noi?

— Și dacă hruba noastră dă într-o galerie care trece pe sub toată Moscova? Ei?!

— Totuna, n-o s-o dibuim noi, obiectă Slava. N-avem măcar un plan.

— Bine-e! făcu Mișa, sărind în picioare. Sînteți niște fricoși. Și mai vreți să fiți pionieri! Degeaba v-am spus totul. Lasă, n-am nevoie de voi!

— Eu nu mă dau în lături! scutură Ghenka din cap. Am spus eu ceva? Doar așa, despre morți. Ce, nu-i voie nici să vorbești? Slava se dă în lături. Eu unul, poftim, și-acuma merg...

— Cînd m-ai auzit tu pe mine că nu merg? se apără Slava, înroșindu-se. Am spus c-ar fi mai bine dac-am avea un plan al hrubei, atît. Ce, nu-i așa?

La următoarea repetiție a cercului dramatic, cei trei prieteni veniră la club înaintea tuturor.

Cercul dramatic făcea repetiții între 2 și 4 după-amiază. La 4, mătușa Elisaveta se îngrijea de cură-

ţenie şi închidea clubul. După un ceas, la orele 5, îl deschidea iar : acum se adunau aici cei mari. Prin urmare, între 4 şi 5 trebuiau să pătrundă în hrubă.

Mişa şi Slava se ascunseră în culise. Ghenka rămase să-i aştepte pe ceilalţi băieţi. Curînd repetiţia începu.

Din locul unde erau ascunşi, Mişa şi Slava auzeau totul : Şura — chiaburul, căuta să-l convingă pe Ghenka — Vanea : „Măi Vanea, doar eu te-am botezat“, la care Vanea răspundea mîndru : „Ce, te-am rugat eu ?“ Pe urmă începu o ceartă : cum să stea Ghenka în momentul acestei replici — cu faţa spre public şi cu spatele la Şura, sau invers ? La drept vorbind, mai mult se certau, decît repetau. Şura ţipa la toţi şi ameninţa că va lăsa piesa baltă, toată strădania lui fiind „pierdere de vreme“. Ghenka striga şi el, nu se lăsa mai prejos, iar Zina Kruglova rîdea într-una ca de obicei.

În cele din urmă, repetiţia luă sfîrşit. Ghenka se furişă neobservat lîngă Mişa şi Slava. Ceilalţi plecară, mătuşa Elisaveta închise clubul, iar cei trei prieteni rămaseră singuri în faţa uşii masive de la subsol.

Scoaseră cu un cleşte cuiul care înţepenea uşa cu o bară de fier, apoi o traseră spre ei. Uşa se deschise greu, scîrţîind.

Un val de aer umed şi stătut îi izbi în faţă. Mişa aprinse o mică lanternă şi toţi trei intrară în hrubă.

Lanterna abia lumina. Aproape că trebuia să o lipeşti de zidul cenuşiu şi zgrunţuros ca să vezi ceva. Un şir de încăperi dreptunghiulare formau hruba. Zidurile lor erau însăşi temelia clădirii. Încăperile stăteau goale ; într-una singură văzură două cazane

mari — era camera cazanelor de încălzit, acum părăsită. Pe jos zăceau bucăți de tuburi, bulgări de var, cărămizi, cărbuni, tărgi cu ciment învîrtoșat.

Lumina lanternei slăbea tot mai mult și în cele din urmă se stinse. Băieții înaintau acum prin întuneric, pipăind zidul cu mîinile. Uneori li se părea că se învîrtesc în loc. Mișa înainta cu îndărătnicie, iar Ghenka și Slava se țineau după el.

Deodată se zări o geană de lumină. Iată și intrarea bătută în scînduri. Lumina zilei pătrundea prin crăpăturile dintre scînduri ; de partea cealaltă se vedea scara îngustă a casei, cu trepte înalte și balustrada de fier.

Porniră mai departe prin hrubă, ținînd tot partea dreaptă. Galeria se îngusta din ce în ce. Mișa ridică mîna și pipăi tavanul. Iată și tubul acela gros de fier ! Rămase locului și ascultă : undeva deasupra se auzea susurînd încet apa.

Se lăsă pe vine și scăpără un chibrit. Jos, în fața lui, văzu o trecere îngustă — pe aici căzuse el data trecută, cînd se speriase de acel fîșîit neașteptat. Se tîrîră toți trei pe brînci. După ce ieșiră din strîmtoare, Mișa se ridică în picioare, căutînd să atingă tavanul cu mîna. Aici tavanul era înalt. Scăpără alt chibrit și văzură că se află într-o încăpere pătrată.

— Băieți, șopti Ghenka. Uite, sicrie...

În lungul zidului se deslușeau contururile unor sicrie mari.

Cei trei prieteni încremeniră.

Flacăra chibritului se stinse. Se auzeau niște zgomote nedeslușite și o larmă de glasuri, care venea parcă dintr-un mormînt. Copiii stăteau ca împietriți. Deodată auziră în tavan, drept deasupra lor, un scîr-

ţîit, apoi un zgomot de paşi. O fîşie de lumină tot mai largă spinteca bezna.

Tustrei se aruncară înapoi, în trecerea cea îngustă. Se pitiră acolo, ţinîndu-şi răsuflarea.

În tavan se căscă o trapă, prin care fu lăsată o scară. Doi oameni coborîră cu grijă. Cineva de sus le dădea nişte lăzi ; ei le aşezau alături de celelalte, pe care băieţii, în spaima lor, le luaseră drept sicrie.

Pe urmă coborî pe scară un al treilea ; el se poticni de o treaptă şi scăpă o înjurătură. Mişa se cutremură : i se păru un glas cunoscut.

Noul-venit, un bărbat înalt şi spătos, străbătu încăperea de la un capăt la altul, se uită la lăzi, apoi, adulmecînd aerul, întrebă :

— Cine a aprins chibrite aici ?

Băieţii simţiră că le îngheaţă sîngele în vine.

— Vi s-a părut, Serghei Ivanîci, răspunse unul din cei doi.

Băieţii recunoscură glasul lui Filin.

— Mie nu mi se pare nimic, niciodată ! Ţine minte asta, Filin ! Şi se apropie de trecere, oprindu-se la un pas de locul unde erau pitulaţi băieţii. Stătea cu spatele la ei, aşa că nu i-au putut vedea faţa.

— Aţi înfundat trecerea ? întrebă el după cîteva clipe.

— Da, am avut grijă, răspunse Filin, grăbit. Am bătut intrarea în scînduri şi-am înfundat trecerea.

Filin minţea : trecerea nu era înfundată.

Cei trei ieşiră, trăgînd scara. Trapa din tavan se închise şi iarăşi se făcu beznă. Băieţii porniră înapoi şi ajunseră în sala clubului. Acum clubul era deschis.

Mişa, Ghenka şi Slava o zbughiră îndată în stradă.

25
Oameni suspecți

Abia răpăise o ploaie iute de vară. Geamurile vitrinelor, prelatele cenușii ale birjelor, mătasea neagră a umbrelelor, caldarîmul — totul strălucea. Prin rigole, alergau pîrîiașe tulburi, bolborosind în gurile de canal cu grilaje de fier.

Cîteva fetișcane umblau desculțe prin băltoace, ținîndu-și pantofii în mîini și rîzînd voioase. Muncitorii sezonieri purtau glugi de saci pe cap. Dintr-un burlan spart, apa șiroia în zid, împroșcînd cu stropi mari trecătorii care săreau speriați în lături. Sus pe cer sclipea un soare vesel, ale cărui raze se zbenguiau peste tot, destrămînd norii mari și pufoși.

— Ce făcuși, Ghenastîi ? Să ne bagi în sperieți, și alta nu ! mormăi Mișa. Oriunde te uiți, ție ți se năzăresc numai sicrie !

— Parcă vouă nu v-a fost frică ? se apără Ghenka. V-ați speriat singuri, și-acum dați vina pe mine... Și, după o clipă, adăugă : Eu știu ce-i în lăzi.

— Ce ?

— Ață.

— De unde știi ?

— Uite că știu. Azi, toți speculanții vînd ață. Asta-i marfa cea mai căutată...

Lui Mișa îi răsuna fără încetare în urechi glasul acela tăios, care i se părea cunoscut. Cine să fie omul acela ? Îl cheamă Serghei Ivanîci... Pe Polevoi tot așa îl cheamă, dar nu era Polevoi... O simplă potrivire de nume.

Cei trei prieteni stăteau lîngă intrarea cinematografului „Ars“. Mișa pîndea poarta depozitului, în

timp ce Ghenka şi Slava se uitau la pozele filmului „Foamete... foamete... foamete..." — lipite pe o placardă apărată de o reţea de sîrmă. Filmul înfăţişa foametea din regiunile Volgăi.

Iura Stoţki, băiatul doctorului de „nas, gît şi urechi", trecu pe lîngă ei. Fusese pînă de curînd cercetaş, dar acum, cercetăşia fiind desfiinţată, nu mai purta uniformă. Băieţii însă îl strigau tot „Iurka Cercetaşul". Iurka era cu doi prieteni şi ţinea în mînă bastonul de cercetaş.

— Hei, mă, cercetaşilor ! se legă Ghenka de ei, şi apucă bastonul lui Iura. Dă-mi mie băţul ăsta !

Ghenka trăgea bastonul spre el, în timp ce Iura şi prietenii lui se împotriveau din răsputeri. Era singur contra trei. Se uită la Slava şi Mişa, nedumerit că nu-i sar în ajutor.

Lui Slava nici prin gînd nu-i trecea aşa ceva ; cît despre Mişa, el îi spuse scurt : „Lasă-i în pace !" fără să-şi ia ochii de la depozitul lui Filin.

Cum adică, „să-i lase în pace" ? Adică să se dea bătut ? Şi încă de cine ? De nişte cercetaşi, de nişte pui de burghezi, care se ploconesc nu ştiu cărui general englez ? Le-arată el general englez !

Ghenka începu să dea cu picioarele, smucind bastonul spre el.

—Lasă-i în pace, ţi-am mai spus ! se răsti Mişa.

Băiatul dădu drumul bastonului şi mormăi gîfîind :

— Las' c-o să vă arăt eu vouă !

— Hai să te vedem ! rîse Iura bătăios. Ne prăpădim de frica ta !

Şi se îndepărtă, însoţit de prietenii lui.

Ghenka se uită nedumerit la Mişa, dar acesta nu-l băgă în seamă, nici pe el, nici pe Iura.

Deodată, pe ușa depozitului ieși un om înalt și uscățiv, cu cizme și cămașă albă caucaziană, încins cu o curelușă neagră, cu cataramă de argint. Necunoscutul se opri o clipă în loc să-și aprindă o țigară. Scăpără un chibrit, pe care îl feri în palme de vînt. Palmele îi ascundeau fața. Omul zvîrli chibritul pe trotuar și porni spre piața Arbat. Mișa se luă după el. Necunoscutul tăie strada pe neașteptate, sări din mers într-un tramvai și dispăru...

Mișa hoinări pe străzi pînă spre seară, cuprins de neliniște. Amurgul aprinse focuri de aur pe cupolele bisericilor. Asfaltul încins și praful făceau seara înăbușitoare. Pe bulevardele înverzite copiii se zbenguiau fără grijă. Pe bănci, ici-colo, vedeai cîte o bătrînă.

Mișa mergea și se gîndea. De ce oare i s-a părut cunoscut glasul acela ? Unde l-a mai auzit ? Ce-o fi ascunzînd Filin în hrubă ? Oare nu ascunde nimic ? Să fie vorba de un simplu depozit ? Glasul acela îi era cunoscut... sau s-a înșelat ?... Dar dacă... Nu era cu putință ! Să fie Nikitski ? Nu ! Necunoscutul nu semăna cu el. Unde-i era cicatricea și moțul ? Nu ! Nu era Nikitski ! Și-apoi ceilalți îi spuneau Serghei Ivanîci... Nikitski să se plimbe nestînjenit pe străzile Moscovei ? Era cu putință una ca asta ?

Băiatul ieși prin strada Vozdvijenka în Mohovaia. În lungul grilajului Universității se înșiruiau tarabele anticarilor. Cărți deschise te îmbiau de pe brîul zidului. Literele păreau și mai negre pe filele îngălbenite. Cotoarele erau scrise cu aur. Oameni în vîrstă, uscățivi, ori aduși de spate, cu ochelari și pălării mototolite, zăboveau pe trotuar, cercetînd cîte o carte. Pe porțile Universității tocmai ieșeau studenții

de la facultățile muncitorești, în rubăști sau scurte de piele, cu serviete ponosite la subsuoară.

În colțul străzii Bolșaia Nikitskaia, Mișa fu oprit de o coloană de manifestanți. Erau muncitori de la „Krasnaia Presnia". Coloana purta placarde din pînză, late cît strada, pe care sta scris : „Moarte slugilor Antantei !", „Moarte agenților imperialismului internațional !" Muncitorii se îndreptau spre Casa Sindicatelor, unde, în sala coloanelor, urma să aibă loc judecarea unor socialiști-revoluționari de dreapta.

Din Piața Lubianskaia și din Piața Roșie se scurgeau alte coloane. Erau muncitorii din Sokolniki, Zamoskvorecie, de la „Gujon", „Bromlei", „Mihelson"... Glasurile comsomoliștilor răsunau vesel. De pe tribunele improvizate, vorbitorii arătau cum capitaliștii din America și Anglia au vrut să sugrume Republica Sovietică, cu mîinile trădătorilor socialiști-revoluționari, dar că n-au reușit prin luptă deschisă și au suferit o jalnică înfrîngere. Ei arătau de asemenea că și în prezent capitaliștii pun la cale comploturi și trimit în Uniunea Sovietică spioni și diversioniști...

Gîndurile începură să-l frămînte din nou pe Mișa. Poate că Nikitski n-a fugit peste graniță... Poate că se ascunde pe undeva și urzește un complot, ca și cei care erau judecați astăzi... Nikitski doar era gardist alb, dușman neîmpăcat al Puterii Sovietice... Dar dacă tatăl lui Borka era tocmai acel Filin de care i-a spus Polevoi ? Dacă bărbatul cel voinic era Nikitski, dacă Nikitski se ascundea la Filin, sub înfățișarea asta schimbată și sub un nume fals ?... Poate că ei aveau în hrubă arme pentru banda lor

de gardiști albi... Erau lucruri care nu-i dădeau pace.

Da, adevărat, Polevoi l-a prevenit să se ferească... Dar asta cînd ? Pe atunci era încă mic... Azi, însă, știa să se descurce în orice împrejurare. Putea oare să aștepte întoarcerea lui Polevoi ? Dacă se punea la cale un complot și acolo, în hrubă, erau depozitate arme ? Nu, nu putea să aștepte...

Furat de gînduri, Mișa se pomeni la intrarea în Casa Sindicatelor. Doi ostași roșii controlau permisele celor care intrau. Mișa încercă să se strecoare înăuntru, dar o mînă puternică îl înșfăcă de umăr :

— Încotro ? Permisul !

Mișa se trase înapoi. Tii, ce pază ! Ostașii roșii stăteau aici și nici nu le trecea prin minte ce complot avea să descopere el singur.

26

Calea aeriană

Depozitul administrat de Filin se afla în curtea vecină. Era alcătuit din încăperi de zid scunde, cu uși largi și ferestre oblonite, care se înșiruiau pînă în fundul curții. Fiare ruginite și fel și fel de piese zăceau aruncate peste tot.

Acum, Mișa dădea adeseori tîrcoale depozitului. Odată chiar se furișă în curte, dar Filin îl alungă de cum îl văzu. Mișa începu să supravegheze totul de departe, postîndu-se ba în fața cinematografului, ba lîngă birtul de alături, cu o firmă galben-verzuie, ba în fața brutăriei. Stătu la pîndă zile întregi. Degeaba : lunganul în cămașă albă caucaziană nu mai apăru. Într-una din zile, Mișa se furișă din nou în

hrubă. Văzu că nu se mai putea pătrunde spre depozitul lui Filin : trecerea fusese înfundată.

Între timp, repetițiile cercului dramatic erau în toi. Se apropia ziua spectacolului. Șura cerea stăruitor „rechizită".

— Dacă ești administrator, îl pisălogea el pe Mișa, trebuie să te îngrijești de toate. Decorurile le facem singuri, dar cu machiajul, cu perucile, cu cădelnița cum o scoatem la capăt ?... Eu sînt ocupat cu munca de creație, n-am vreme de treburi administrative.

Mitea Saharov nu le dădu nici un ban. Din senin, Mișa se hotărî să organizeze o loterie : premiul era volumul de „Opere" al lui N. V. Gogol. Îi venea greu să se despartă de cartea asta, dar n-avea încotro : îl durea inima de spectacol ! Și-apoi, vorba lui Șurka Vlăjganul, „arta cere sacrificii"...

Cele o sută de bilete de loterie a cîte treizeci de copeici se vîndură repede. Cît despre Borka, el nu numai că nu cumpără nici un bilet, dar căuta pe toate căile să submineze loteria, strigînd în gura mare că biletul cîștigător va fi biletul lui Mișa, care va umfla toți banii. Încasă el cîteva scatoalce de la Mișa și de la Ghenka, dar tot nu se astîmpără.

În ultimul timp, Borka se împrietenise cu Iurka Cercetașul, care se arăta tot mai des în curte. Vrînd cu tot dinadinsul ca băieții să lase baltă cercul dramatic, se apucară amîndoi și înjghebară o cale aeriană.

Calea aeriană era o simplă parîmă legată deasupra curții din fund — un capăt de scară de incendiu, la înălțimea etajului întîi, iar celălalt de trunchiul unui pom, la înălțimea parterului. Pe parîmă luneca o rotiță cu făgaș ca de scripete, de care atîrna un lea-

găn de frînghie. „Călătorul“ se așeza în leagăn, își făcea vînt și zbura pe deasupra curții. După aceea, leagănul era tras înapoi, spre scara de incendiu, cu o sfoară lungă. Cel dintîi călători pe calea aeriană Borka ; după el, Iura, apoi alți doi-trei băieți. Născocirea asta atrase atenția tuturor. Chiar și băieți de prin vecini veniră să o vadă. Cei mari se uitau curioși de pe la ferestre. Unchiul Vasili, îngrijitorul curții, stătu o vreme proptit în mătură și plecă bombănind : „Tii, ca să vezi drăcie !“

Curînd, Borka opri cursa și, după ce se sfătui cu Iurka, le spuse băieților că plimbarea pe gratis s-a terminat și că fiecare cursă costă cinci copeici.

— Cine n-are, adăugă el, să dea înapoi biletele de loterie și să ceară banii lui Mișka. Ce vă trebuie vouă loterie ? Tot n-o să cîștigați nimic !

Primul îi ascultă povața Egorka, poreclit de băieți „hulubarul“, fiindcă se dădea în vînt după porumbei. După el, Vaska „buzatu“. Amîndoi întinseră biletele și cerură banii înapoi. Văzînd cum stau lucrurile, Ghenka se postă în fața lui Mișa și le vorbi mieros, imitîndu-l pe vînzătorul de la brutărie :

— Cetățeni, scuzați vă rog... Marfa odată vîndută nu se mai primește înapoi. Banii se numără la casă.

Se iscă o larmă de nedescris. Borka striga în gura mare că asta e tîlhărie curată. Egorka și Vaska țipau cerîndu-și banii. Cît despre Iurka, el stătea deoparte și zîmbea plin de răutate.

Mișa îl împinse pe Ghenka din fața lui, se uită liniștit la băieții din jur și scoase banii strînși din vînzarea biletelor de loterie. Toți amuțiră.

Mișa numără banii — erau treizeci de ruble în cap.

Îi puse pe treptele de la intrarea din dos, cu o piatră deasupra, ca să nu-i ia vîntul, apoi se întoarse spre ei :

— N-am nevoie de banii voștri. Luați-i înapoi. Dar mai întîi gîndiți-vă : de ce încearcă Iurka și cu Borka să pună bețe-n roate spectacolului nostru ? Iurka se ducea la clubul cercetașilor, știți bine. Cercetașii sînt pentru burjui, ei nu vor să avem și noi un club al nostru. De Borka nici nu mai vorbesc. Așa stau lucrurile. Acuma, cine n-are în el barem un pic de conștiință să-și ia singur banii și să pună biletul alături.

Mișa tăcu, se așeză pe un calorifer și întoarse capul.

Nimeni nu se apropie de bani. Băieții stăteau nehotărîți și rușinați. Fiecare avea aerul că el nici nu s-a gîndit să dea înapoi biletul de loterie.

Între timp, Ghenka se cățărase pe scara de incendiu și se căznea să dezlege parîma — calea aeriană.

— Dă-te jos ! strigă Borka. Nu cumva să-ndrăznești !

Parîma însă căzuse la pămînt, cu leagăn cu tot.

Ghenka sări de pe ultima treaptă a scării și se duse întins la Borka.

— Ce tot faci pe grozavul ? Ce, crezi că noi nu știm nimic ? Noi știm totul ! Și despre hrubă, și despre lăzi. Hai, acuma șterge-o de-aici !

Borka se uită încruntat la toți, ridică parîma, o strînse colac și plecă din curte fără o vorbă.

— Gata, ai și trăncănit! îl luă Mișa la rost pe Ghenka. Gură spartă ce ești!

— Ce, trebuia să tac? sări Ghenka. Să tac și să-l las să pună bețe-n roate spectacolului?

Băieții erau acasă la Slava, într-o odaie mare și luminoasă, cu covoare pe jos. O lampă cu un glob frumos atîrna din tavan. Pe divan erau așezate cîteva perne mici, brodate în diferite culori.

Ghenka ședea pe taburetul de la pian și răsfoia un teanc de partituri; se simțea vinovat, dar nu voia să recunoască și căuta prilej de vorbă.

— „Paganini"... citi el. Cine-i Paganini ăsta?

— Un violonist celebru, spuse Slava. Înaintea unui concert, dușmanii lui i-au rupt strunele de la vioară, lăsîndu-i numai una, dar el a cîntat pe o singură strună, fără să-și dea nimeni seama de asta.

— Și ce mare scofală! bufni Ghenka. Pe locomotiva tatei era un fochist, Panfilov: el îți cînta orice pofteai lovind în două-trei sticle. Să-ncerce și Paganini al tău, să-l văd ce poate!

— La ce îmi pierd vremea cu tine? se supără Slava. Habar n-ai de muzică...

— Ce, n-am voie să vorbesc? se supără Ghenka și, făcîndu-și vînt cu mîinile de pian, se învîrti de cîteva ori cu taburetul.

— Știi ce, Ghenka, interveni Mișa posomorît. Înainte să deschizi gura, gîndește-te la ce spui. Dacă gîndeai puțin, nu i-ai fi spus lui Borka despre lăzi.

— Mai ales că-s goale, adăugă Slava.
— Nu-i adevărat, nu-s goale, susţinu Ghenka. Sînt pline cu aţă!
— De unde pînă unde eşti sigur că-i aţă? bombăni Slava.
— Uite că-s sigur, şi gata! zise Ghenka, scuturîndu-şi chica.
— Tu trăncăneşti mereu aiurea! i-o reteză Mişa. Cu totul altceva e-n lăzi.
— Ce?
— Aha, crezi că-ţi spun? Ca să baţi toba şi să afle toată lumea!
— Zău că tac! făgădui Ghenka, ducînd mîna la inimă. Să nu mă mai mişc de-aici! Să...
— Poţi să te juri pînă mîine, îl repezi Mişa, că tot degeaba e. Nu-ţi spun nimic. Gură spartă ai fost, gură spartă rămîi...
— Eu n-am scos o vorbă, se supără Slava. Aşa că mie poţi să-mi spui.
— Nu vă mai spun nimic! se oţărî Mişa. Voi nu ştiţi să păstraţi un secret.
Un timp tăcură îmbufnaţi toţi trei.
— Nu-i cinstit să te ascunzi de noi, spuse Slava în cele din urmă. Ne-am vîrît tustrei în hrubă, prin urmare secretele n-au ce căuta între noi.
— De unde să ştiu că trebuia să tac? murmură Ghenka, întorcîndu-se spre Slava. Credeam că-s nişte lăzi şi atîta tot. Mişa nu m-a prevenit. El umblă cu ascunzişuri, şi alţii sînt de vină.
Mişa tăcea. Simţea şi el că nu prea are dreptate. Ar fi trebuit să-l prevină pe Ghenka. Ce mai încoace şi încolo, nu s-a purtat cu adevărat prieteneşte. Ar fi trebuit să le împărtăşească băieţilor bănuielile lui. Dar atunci... cum rămînea cu stiletul? Să le poves-

tească și despre stilet ? Da, amîndoi sînt prieteni de nădejde și n-au să-l trădeze, iar Ghenka, dacă va ști totul, nu va mai sufla o vorbă la nimeni. Să le spună despre stilet ? Nu, mai bine să le spună numai despre Filin și despre Nikitski. Deocamdată să nu pomenească despre stilet... Mai tîrziu o să vadă el... Și totuși, ar putea să le spună și despre stilet... Singur n-o să poată face nimic.

În ciuda acestor gînduri, Mișa bombăni :

— Omul are cap ca să judece și singur... Și cînd colo, uite-l, se plînge că n-a fost „prevenit“ !

Simțind în cuvintele lui Mișa dorința de împăcare, Ghenka începu să se dezvinovățească cu și mai multă însuflețire :

— Măi Mișka, înțelege și tu : de unde să știu ? Cum să-mi închipui că tu te ascunzi de noi ? Că eu n-ascund nimic de tine...

— Și-apoi, adăugă Slava, odată ce ai secrete față de noi, nu mai avem ce vorbi...

— Ei bine, am să vă spun tot, se dădu bătut Mișa. Dar băgați de seamă, asta-i o mare taină. Taina asta nu mi-a încredințat-o un oarecare. Mi-a încredințat-o... Mișa tăcu o clipă, se uită la fețele încordate ale băieților și rosti tare : Mi-a încredințat-o Polevoi. Chiar el !

Ghenka făcu ochii mari la Mișa. Slava, care auzise de la amîndoi despre Polevoi și Nikitski, îl privea țintă.

— Ei, urmă Mișa, așa stau lucrurile. Întîi și-ntîi trebuie să vă dați cuvîntul de onoare că n-o să trăncăniți niciodată nimic, la nimeni.

— Îmi dau cuvîntul, cuvîntul meu de onoare ! rosti Ghenka solemn, izbindu-se cu pumnul în piept.

— Jur pe onoarea mea ! zise Slava.

Mişa se ridică, se apropie în vîrful picioarelor de uşă, o crăpă grijuliu şi, după ce aruncă o privire pe coridor, o închise încet. Apoi cercetă camera, se uită sub divan şi arătă spre uşa dormitorului întrebînd în şoaptă :

— Nu-i nimeni dincolo ?

— Nimeni, îl încredinţă Slava, tot în şoaptă.

— Uite, începu Mişa, uitîndu-se misterios în jur. Nikitski are în banda lui pe unul care e mîna lui dreaptă. Pe ăsta — aici Mişa tăcu o clipă şi rosti apăsat — îl cheamă Filin. Asta-i tot.

Efectul acestor cuvinte fu uluitor.

Ghenka şedea aplecat înainte, cu gura căscată şi ochii holbaţi, ţinîndu-se de scaun. Părul i se făcuse măciucă în cap. Slava clipea, de parcă i-ar fi aruncat cineva cu nisip în ochi.

Mulţumit de urmarea spuselor sale, băiatul continuă :

— Şi uite... eu bănuiesc că lunganul ce-a coborît ultimul în hrubă — vă aduceţi aminte, ăla în cămaşa caucaziană ?... e... Nikitski !

Ghenka era cît pe ce să cadă de pe scaun. Slava sări în picioare şi se uită pierdut la Mişa :

— Cum ?... Vorbeşti serios ?... îngînă el.

— Păi cum crezi ? ridică Mişa din umeri. Poţi să glumeşti cu asemenea lucruri ? Aici, frate, nu-i de glumă. I-am recunoscut glasul ! E drept, nu l-am văzut la faţă, dar sînt sigur că şi-a schimbat înfăţişarea, ca să nu-l mai recunoască nimeni...

— Nemaipomenit ! prinse grai şi Ghenka.

— Mda, numai că tu trăncăneşti pe unde se nimereşte.

— Trebuie să anunțăm miliția ! spuse Slava.

— Nu se poate ! se împotrivi Mișa cu un aer misterios.

— De ce ?

— Nu se poate ! repetă el.

— De ce nu se poate ? se miră Slava.

— Mai întîi trebuie să lămurim totul, spuse Mișa cu o umbră de șovăială.

— Ce mai e de lămurit aici ? mormăi Slava. Să zicem că nu ești sigur că lunganul e Nikitski. Dar Filin...

Lucrurile se încurcau. Slava ăsta era atît de meticulos ! Acum o să înceapă să despice firul în patru, și Mișa nici de Filin nu era sigur că e omul căutat...

— Nu v-am spus tot ! le mărturisi Mișa, ridicîndu-se cu hotărîre. Haideți cu mine.

Plecară. Cînd trecură prin curte, Ghenka se uită bănuitor în toate părțile : i se părea că Nikitski poate să răsară în fața lor în orice clipă.

28

Scrierea cifrată

Acasă la Mișa, Ghenka și Slava se așezară în tăcere în jurul mesei.

Se însera, dar nu aprinseră lumina.

Cei doi îi urmăreau fiece mișcare, ținîndu-și răsuflarea. Mișa împinse încetișor zăvorul la ușă și trase perdelele. Odaia se întunecă și mai mult. Sfîrșind cu toate aceste măsuri de prevedere, scoase sulul din dulap și-l puse pe masă.

— Ia uitaţi-vă, şopti el tainic, desfăcînd sulul.

Ghenka şi Slava se aplecară mult peste masă.

În mîinile lui Mişa apăru stiletul.

— Un stilet ! murmură Ghenka.

Mişa ridică degetul prevenitor.

— Tăcere ! Uitaţi-vă, spuse el, arătînd chipurile gravate pe tăiş. Un lup, un scorpion şi un crin... Vedeţi ? Aşa. Acum vă arăt altceva, principalul...

Zicînd aceasta, băiatul deşurubă cu îndemînare mînerul stiletului şi scoase placa — o foiţă de metal făcută sul — pe care o întinse pe masă.

— O scriere cifrată ? şopti Slava, cătînd întrebător la Mişa.

— Da, o scriere cifrată, adeveri el. Din păcate, cheia cifrului se află în teaca stiletului... Înţelegeţi ? Iar teaca e... la Nikitski... Asta-i situaţia. Şi acum, ascultaţi...

Cu o voce joasă, dînd din mîini şi rotindu-şi ochii în jur, Mişa povesti despre cuirasatul „Împărăteasa Maria", despre scufundarea navei şi despre omorîrea ofiţerului cu numele de Vladimir...

Băieţii ascultau în tăcere, cutremuraţi de această istorie enigmatică. În odaie se întunecase de-a binelea. O linişte mormîntală domnea în toată casa. Se auzea doar susurul apei în ţeavă şi mieunatul prelung şi trist al unei pisici fără stăpîn. Copiilor li se năzărea că văd vapoare, pămînturi depărtate şi nelocuite, simţeau briza sărată a mării şi zăreau apropiindu-se monştri marini înfricoşători...

Mişa se ridică şi răsuci comutatorul. Un bec mic clipi sub globul ce atîrna din tavan, luminînd chipurile lor emoţionate şi masa acoperită cu o faţă albă,

pe care sclipea lama de oțel a stiletului cu șarpele de bronz încolăcit pe mineru-i înnegrit...

— Ce să fie asta ? spuse Slava, curmînd primul tăcerea.

— Greu de spus, făcu Mișa. Nici Polevoi nu știa. S-ar putea să nu știe nici Nikitski. El caută stiletul ca să descifreze scrierea de pe plăcuța asta. Prin urmare, o taină și pentru el. Altfel, de ce-ar vrea atîta să pună mîna pe stilet ?

— E limpede ca lumina zilei ! sări Ghenka. Nikitski caută o comoară — și basta ! Scrierea din mînerul stiletului arată locul unde se află comoara. Of, ce de bănet mai trebuie să fie acolo !...

— Comori se găsesc numai în romane, îl întrerupse Mișa. Astea-s născociri pentru trîntori. Vezi pe cîte unul că stă cu mîinile-n sîn : n-are chef să muncească și visează la comori, să se căpătuiască...

— Desigur, nu poate fi vorba de nici o comoară, i se alătură Slava. Totuși, pentru stiletul ăsta, Nikitski a ucis un om. Tu, Ghenka, ai ucide un om pentru bani ?

— Ehei !... bombăni Ghenka. Strașnic exemplu, ce să zic ! Eu sînt eu, iar Nikitski e Nikitski. Sigur că n-aș omorî. Dar pentru el, asta-i floare la ureche. El e burghez, și burghezul îl spintecă și pe tat-său pentru bani.

— Poate să fie și un secret militar, spuse Slava. Lucrurile s-au petrecut doar în timpul războiului, pe un vas militar...

— Și eu m-am gîndit, mărturisi Mișa. Să zicem că Nikitski e un spion german. Păi ce rost mai are să caute stiletul în anul 1921, cînd războiul s-a terminat ?

— Să nu uităm că orice scriere cifrată poate fi descurcată și fără cheia cifrului, continuă Slava. La Edgar Poe...

— Știm, știm ! îl întrerupse Mișa. Am citit și noi „Cărăbușul de aur“. Aci însă e cu totul altceva. Uitați-vă... — și toți trei se aplecară asupra plăcuței de metal. Vedeți ? Sînt trei feluri de semne : niște puncte, niște linii și niște cerculețe. Dacă fiecare dintre ele reprezintă o literă, înseamnă că sînt numai trei litere. Vedeți, semnele astea sînt dispuse vertical.

— Poate că fiecare coloană reprezintă o literă, presupuse Slava.

— M-am gîndit și la asta, răspunse Mișa. Dar cele mai multe coloane au cîte cinci semne. Numărați ! Sînt șaptezeci de coloane, dintre care patruzeci cu cîte cinci semne. E cu neputință ca una și aceeași literă să se repete de patruzeci de ori, cînd sînt șaptezeci cu totul.

— Lasă filozofia, pufni Ghenka. Trebuie să căutăm teaca. Cu atît mai mult cu cît Nikitski e aici.

— Încă nu știm dacă e sau nu e el, observă Slava. Deocamdată avem o simplă bănuială. Nu-i așa ?

— Nu, e Nikitski ! se încăpățînă Ghenka. Filin e aici, și Filin cu Nikitski fac parte din aceeași bandă. Adevărat, Mișka ? Mișa păru încurcat.

— Dacă v-am povestit toate astea, scutură el cu hotărîre din cap, atunci trebuie să fiu cinstit pînă la capăt : încă nu știu dacă Filin e omul pe care-l căutăm noi.

— Cum, nu ști ? îngăimară băieții înmărmuriți.

— Polevoi mi-a spus numai numele. Noi trebuie să stabilim dacă tatăl lui Borka este acel Filin pe care-l căutăm. Nu știu de ce, dar cred că el este.

— Mda, spuse Slava. O ecuație cu două necunoscute.

— Poftim, a început iar cu algebra lui ! se bosumflă Ghenka. El e, ce mai vorbă. Se vede după mutră că e un bandit.

— Mutra nu dovedește nimic, obiectă Slava.

— Fie, zise Mișa. Sînt de acord că nu avem dovezi. Dar să judecăm puțin... În primul rînd îl cheamă Filin. Numele corespunde. Mai departe. Este el un individ suspect, sau nu ? Este, asta-i sigur ! E un speculant. Ce mai încolo și încoace — numai om cinstit nu poți spune că e. Bun. În al doilea rînd : se ocupă el de afaceri dubioase ? Da, se ocupă. Depozitul din hrubă, lăzile, intrarea astupată din ordinul lui, trecerea înfundată... În al treilea rînd : lunganul este suspect și el, ori nu ? Este. Ați văzut cum a cercetat strada pe deasupra palmelor ce-i acopereau fața ? În plus, i-am recunoscut glasul... Să zicem totuși că lunganul nu-i Nikitski. Dar e sigur faptul că avem de-a face cu o bandă. Poate că-s chiar gardiștii albi. Poate, spioni. Avem noi dreptul să stăm cu mîinile-n sîn ? Nu, nu avem acest drept ! Datoria noastră e să descoperim banda.

— Așa e, încuviință Ghenka. Trebuie să descoperim banda, să luăm teaca stiletului, și comoara s-o împărțim pe din trei.

— Mai slăbește-ne cu comoara ta ! izbucni Mișa. Dă-mi pace. Sigur, ar fi foarte ușor să-i denunțăm la miliție, dar... dacă în lăzile din hrubă nu-i nimic ? Ce facem atunci ? O să rîdă toți de noi. Nu ! întîi să lămurim totul... Să stabilim dacă Filin, tatăl lui Borka este sau nu omul pe care-l căutăm, să aflăm ce

ascund ei în hrubă și, mai ales, să-l urmărim pe lunganul în cămașă albă și să vedem ce hram poartă.

— Grea afacere ! murmură Slava, dar, băgînd de seamă privirea ironică a lui Ghenka, se grăbi să adauge : Da, desigur, avem datoria să descoperim banda. Totul trebuie însă bine chibzuit.

— Da, totul trebuie bine chibzuit, încuviință Mișa. Să facem totul cu cap. Uite ce zic eu : să stăm la pîndă pe rînd, ca să nu dăm de bănuit nici lui Filin, nici lui Borka. Iar cînd dibuim banda și lămurim întreaga poveste, anunțăm „Ceka“ [1].

— Strașnic ! exclamă Ghenka. Să descoperim noi trei o bandă !

— Păi ce crezi tu ? îl luă la rost Mișa. Crezi că prinzi o bandă chiar așa, cu una, cu două ? Abia cînd o să izbutim, o să se vadă de ce sîntem noi în stare. Orice s-ar spune, asta parcă e altceva decît să zbieri la club, în culise...

---

[1] Ceka — comisia extraordinară pentru combaterea contrarevoluției și a sabotajului.

PARTEA A TREIA

Cunoştinţe noi

29

Ellen Buş

Cîteva zile mai tîrziu, Mişa cu Şurka Vlăjganul se duseră în piaţa Smolensk să cumpere farduri pentru machiaj. Pe stradă îl văzură pe Ghenka : se plimba prin faţa depozitului lui Filin.

— Ce te-ai proţăpit aici ? întrebă Şura. Hai cu noi să cumpărăm farduri.

— Am treabă, răspunse grav Ghenka, schimbînd cu Mişa o privire plină de înţeles.

Prin faţa tarabelor din piaţă era un necontenit du-te-vino. Copiii vagabonzi se strecurau cu îndemînare prin mulţime ; gramofoanele cîntau asurzitor ; vreo cîţiva se tocmeau de mama focului pentru nişte ceasornice. Nişte babornițe posomorîte, cu pălării de modă veche, vindeau lacăte stricate şi

sfeşnice de aramă. Un flăcău de la ţară, leoarcă de sudoare, se tîrguia de dimineaţă să cumpere o armonică şi, înconjurat de gură-cască, îi zicea neobosit din armonică acelaşi cîntec : „Durere". Un papagal scotea planete care preziceau viitorul şi desvăluiau amănunţit trecutul. Ţigănci cu fuste largi şi cu basmale viu colorate foiau în toate părţile.

Talciocul din piaţa Smolensk părea fără margini. Se întindea pînă departe în buza bulevardului Novinski, cu trotuarele numai coji de seminţe, în lungul cărora muncitorii de la gospodăria comunală tocmai aşezau primele coşuri metalice pentru gunoi şi împrejmuiau cu sîrmă lucitoare porţiunile de gazon.

Băieţii se opriră la taraba unui bătrînel, care vindea „tot ce trebuie pentru teatru". Deodată, Mişa simţi o mînă pe umăr. Se întoarse şi o văzu pe fetiţa acrobată. Purta o rochie obişnuită şi nici nu semăna a artistă.

— Bună, bătăuşule ! zise ea, întinzîndu-i mîna.
Lui Mişa nu-i plăcu tonul ei protector. Abia deschise gura :

— Bună !

— Ce ai de eşti îmbufnat ?

— Nu sînt îmbufnat. Aşa sînt eu de obicei.

— Cum te cheamă ?

— Mişa.

— Pe mine, Ellen.

— Ellen ? Ce nume e ăsta ? ridică Mişa din sprîncene.

— Numele meu de artistă : Ellen Buş ! Toţi artiştii şi-aleg un nume sub care apar în faţa publicului. Numele meu adevărat este Elena Frolova.

— Dar băiatul care făcea acrobaţii cu tine cine-i ?
— Fratele meu, Igor.
— Dar omul ăla ras ?
— Care ?
— Ăla care era cu voi. El e stăpînul ?
— Stăpîn ? rîse Lena. Nu, e tata, Buş. E numele nostru de artişti, ţi-am explicat.
— Tot prin curţi umblaţi ?
— Nu. Tata a făcut un contract. Cînd începe sezonul o să jucăm la circul Solomonski. Tu ai fost la circ ?
— Sigur că da. Acum avem un cerc dramatic al nostru. El e regizorul, adăugă Mişa, arătînd spre Şura.
„Vlăjganul" se îndreptă de spate şi dădu cu demnitate din cap.
— Duminică avem primul nostru spectacol, continuă Mişa. O piesă minunată. Vino cu fratele tău. La sfîrşit vă produceţi şi voi.
— Bine, zise Lena. O să-i spun lui Buş.
După ce se gîndi puţin, întrebă :
— Cît ne plătiţi pentru reprezentaţie ?
— Cum ? făcu Mişa nedumerit.
— Cît ne plătiţi ? Cîţi bani ne daţi pentru reprezentaţie ?
— Să plătim ?! strigă revoltat Mişa. Ce, nu eşti în toate minţile ? Noi dăm piese în folosul copiilor înfometaţi de pe Volga. Artiştii noştri joacă fără să primească un ban.
— N-nu ştiu, dădu Lena din cap cu îndoială. Cred că Buş n-o să vrea.
— Nici n-avem nevoie. Spectacolul o să meargă şi fără voi ! Alţii dau de la ei pentru înfometaţi, şi voi vă gîndiţi la cîştig. Ruşine !

— Stai, stai, nu te supăra ! rîse Lena. Supărăcios mai eşti ! Uite cum facem : eu cu Igor îi spunem lui Buş că ne ducem la plimbare, şi venim la voi. Aşa-i bine ?

— Bine.

— Ei, la revedere, spuse Lena, dîndu-le mîna pe rînd. Şi te rog, nu te supăra.

— De ce să mă supăr ?

După ce Lena se îndepărtă, Mişa se întoarse spre Şura :

— Uf, mare încurcătură şi cu fetele astea !

30

Cumpărarea celor trebuincioase pentru spectacol

Începură să aleagă fardurile.

— Astea-s cele mai potrivite, spuse Şura, care tot învîrtea în mînă o cutie cu creioane de machiaj. Vezi, culoarea asta se numeşte „bordo". Gata, le luăm.

Mişa vîrî mîna în buzunar să scoată banii, dar în aceeaşi clipă îşi dădu seama cu groază că i-a dispărut portofelul. Totul începu să i se învîrtească înaintea ochilor. Zări un mic vagabond furişîndu-se prin mulţime, scoase un strigăt desnădăjduit şi se năpusti în urma lui. Puştiul o luă la goană printre tarabe şi coti într-o ulicioară, împiedicîndu-se mereu în poalele paltonului lung şi zdrenţuros ; mînecile măturau pămîntul, iar vatelina slinoasă atîrna printr-o sumedenie de rupturi. Străbătu o curte de trecere şi ieşi într-un maidan. Mişa îl ajunse din urmă şi-l însfăcă de piept.

— Dă-mi banii ! zise el, răsuflînd din greu.

— Nu pune mîna pe mine, că eu-s bolnav ! strigă sălbatic vagabondul, și ochii i se bulbucară, gata să iasă din orbite, scăpărînd înspăimîntători pe fața lui mînjită de funingine.

Se încleștară. Vagabondul scoase un țipăt și își înfipse dinții în mîna lui Mișa, care-l trîntise și-l țintuia la pămînt, scotocindu-i zdrențele murdare și căutînd cu înfrigurare portofelul. Vagabondul se zvîrcolea să scape și-l mușcă din nou de mînă. Mișa smuci de mîneca paltonului și rămase cu ea în mînă. În aceeași clipă, văzu portofelul rostogolindu-se la pămînt. Simți că-l cuprinde o furie cumplită. Cît s-a zbătut el pentru înjghebarea cercului dramatic ! Cît a alergat, de cîți s-a rugat, pe cîți s-a străduit să-i convingă ! S-a despărțit pînă și de volumul lui Gogol din biblioteca lui ! Și-acuma, pungașul ăsta era cît pe ce să-i nimicească toată munca ! Unde mai pui că băieții ar fi putut să-și închipuie că el a luat banii... Eh, să-i mai dea cîteva !

Vagabondul zăcea la pămînt. Gîtul lui murdar părea nefiresc de plăpînd și de subțire în răscroiala gulerului. Mîneca smulsă dezgolise un braț murdar și zdrelit.

Ajunge. Și-apoi, nimeni nu lovește în cel căzut. Mișa îl împinse ușor cu piciorul, dornic să se arate strașnic pînă la capăt, și zise :

— Așa, să te-nveți minte, și altă dată să nu mai furi...

Vagabondul nu se ridică.

Mișa plecă. După cîțiva pași se întoarse.

— Hai, scoală-te, nu te mai preface ! strigă el posomorît.

Vagabondul se săltă în capul oaselor. Îşi şterse faţa cu pumnii şi începu să se văicărească printre sughiţuri :

— M-ai bătut... m-ai bătut...

— Da' tu de ce mi-ai umflat portofelul ? Eu nu ţi-am făcut nimic.

— Du-te la dracu' !

— Drăcuieşte ! drăcuieşte ! vorbi ameninţător Mişa. Acum îţi mai dau cîteva !...

Furia însă îi trecuse. Știa bine că nu o să-l mai lovească.

Sughiţînd şi văicărindu-se, puştiul se apleacă şi ridică mîneca desprinsă. Paltonul se desfăcu, dezgolindu-i pieptul cu coastele ieșite în afară : n-avea nici măcar cămaşă pe el.

— Cum ai s-o coşi ? întrebă Mişa, lăsîndu-se lîngă el şi cercetînd mîneca.

Vagabondul învîrtea mîneca în mînă şi tăcea posomorît.

— Știi ceva ? Hai la mine acasă și ţi-o coase mama.

Micul vagabond îl privi neîncrezător.

— Vrei să mă baţi iar ?

— Pe cuvîntul meu de onoare că nu ! Cum te cheamă ?

— Mihail.

— Ce potriveală ! rîse Mişa. Și pe mine tot Mihail mă cheamă. Hai la noi, la club.

— N-am nevoie de clubul vostru.

— Lasă, hai cu mine. Fetele au să-ţi coasă mîneca într-o clipă.

— Știu eu cum sînt fetele voastre !

— Dacă nu vrei la club, atunci mergem la mine acasă. Mănînci cu noi.

— Nu-mi trebuie mîncarea voastră.

— Încăpățînat mai ești ! se supără Mișa. Gata, mergem ! Și se ridică, trăgîndu-l de mîneca cealaltă. Haide, sus !

— Lasă-mă ! strigă puștiul, dar era prea tîrziu : se auzi un pîrîit surd și Mișa rămase în mînă cu cealaltă mînecă.

— Vezi ? se fîstîci Mișa. Nu ți-am spus să mergem ?

— Vrei să mă iei cu sila ?

Paltonul micului vagabond avea acum amîndouă mînecile smulse. Brațele goale îl atîrnau pe lîngă corp.

— E-n regulă ! spuse Mișa cu hotărîre. Acum mergi acasă la mine ! Și-i luă amîndouă mînecile. Dacă nu mergi, nu ți le mai dau înapoi. N-ai decît să umbli așa, fără mîneci !

31

Korovin, micul vagabond

„Ce-o să zică mama, cînd m-o vedea cu el ? se întrebă Mișa, pășind alături de micul vagabond. Te pomenești că ne dă afară. Eh, ce-o fi o fi !"

Trecură pe lîngă Ghenka, care se afla la pîndă, la post. Băiatul se uită cu mirare la Mișa și la zdrențărosu-i însoțitor. Copiii din curte la fel.

Mișa se opri, numără banii și-i dădu lui Slava.

— Ține tu banii. Cînd vine Șurka, să se ducă singur după cumpărături, că eu n-am timp.

Ajungînd în fața ușii, Mișa îl împinse pe micul vagabond în casă și rosti hotărît :

— Mamă, băiatul ăsta o să mănînce cu noi...
Mama nu răspunse.
— I-am smuls mînecile de la palton, adăugă Mişa. Fără să vreau. Pe el tot Mişa îl cheamă.
— Şi mai cum ? întrebă mama.
Mişa se întoarse spre el.
Micul vagabond se smiorcăi şi răspunse grav :
— Korovin.
— Eh, oftă mama, măcar du-te şi te spală, tovarăşe Korovin.

Trecură amîndoi în bucătărie, dar pe Korovin parcă nu prea-l trăgea inima să se spele. Şi nici nu s-ar fi putut spăla ca lumea, aşa, la iuţeală. Zăboviră puţin la robinet, apoi se întoarseră şi se aşezară amîndoi la masă.

Korovin mînca fără grabă. După fiecare sorbitură punea lingura pe masă. Pe faţa de masă, acolo unde ţinea coatele, apărură două pete întunecate.

Mişa mînca în tăcere, uitîndu-se pe furiş la mamă-sa, care pusese paltonul lui Korovin pe spătarul unui scaun şi-i cosea mînecile. Posomoreala de pe faţa ei îi spunea băiatului că după plecarea lui Korovin nu o să-i fie moale. Lăsă ochii în farfurie şi continuă să mănînce în tăcere.

După ce isprăviră ciorba, mama le dădu nişte cartofi prăjiţi.

Mişa împinse farfuria la o parte :
— Mulţumesc, m-am săturat...
— Mănîncă, stărui mama. Am cartofi pentru toţi.
Odată prinse mînecile, se îngriji şi de căptuşeală.
Korovin sfîrşi tot ce era în farfurie şi lăsă furculiţa pe masă.

— Uite, zise mama, ridicîndu-se și ținînd paltonul pe brațe, gata șuba. Ia spune, nu ține prea cald ? întrebă ea, după ce i-l dădu să-l îmbrace.

Micul vagabond prinse grai abia după ce se văzu cu paltonul pe el.

— Nu-i nimic, sînt învățat...

— Tu n-ai familie ?

Korovin tăcea.

— Mamă, tată ? Pe nimeni ?

Băiatul se smiorcăi lîngă ușă fără să răspundă nici de astă dată.

„Unde o să se ducă acum ? se gîndi Mișa. Tot pe stradă ?"

Și-l întrebă, fără să se uite la mamă-sa :

— Unde te duci acum ?

Korovin îi aruncă o privire mirată, își strînse paltonul la piept și bolborosi :

— Rămîneți cu bine !

— Așteaptă puțin. Aici, în săliță, e întuneric ! spuse Mișa și se grăbi să-i deschidă ușa de la intrare. Mai vino pe la mine. Te-aștept. Mă găsești totdeauna acasă, ori jos în curte.

Korovin nu scoase o vorbă și începu să coboare scara.

32

Convorbirea cu mama

Mișa se întoarse numaidecît în odaie. Mama stătea acum la mașina de cusut și tocmai petrecea firul de ață prin urechea acului. Mașina de cusut era așezată lîngă fereastră și razele soarelui făceau să scînteieze metalul strălucitor pe roata de oțel și emblema aurită a fabricii.

Mişa luă o carte şi se apucă să citească.

Era linişte. Se auzea doar duruitul maşinii de cusut, care contenea în răstimpuri.

Discuţia era inevitabilă. Mama tot avea să deschidă gura pînă la urmă. Cu cît mai repede, cu atît mai bine...

— Unde l-ai cunoscut ? întrebă ea după o bucată de vreme, fără să se întoarcă.

— În talcioc. Mi-a furat banii.

— Ce bani ? întrebă mama, lăsînd maşina de cusut şi întorcîndu-se spre băiat.

— Banii pe care i-am strîns cu loteria. Ţi-am povestit doar... Plecasem cu Şurka să cumpărăm farduri.

— Ei, şi ţi i-a dat înapoi ?

— Ba bine că nu ! zîmbi Mişa. L-am ajuns din urmă şi ne-am bătut, se-nţelege...

— Aşa aţi făcut voi cunoştinţă ?

— Aşa ! rîse băiatul.

Mama clătină din cap şi se aplecă din nou asupra lucrului

— Frumos, n-am ce zice ! vorbi ea. Te baţi pe stradă cu copiii vagabonzi !

— Nu ne-a văzut nimeni, mamă. A fost pe un maidan. Şi nici nu ne-am bătut : l-am scuturat puţin, şi gata.

— Da, da... clătină ea din cap. Şi de ce mi l-ai adus acasă ? Dacă ne fura ceva ?

— N-ar fi pus mîna pe nimic.

— Crezi ?

— Sînt convins.

Un timp tăcură amîndoi. Se auzea numai duruitul monoton al maşinii de cusut.

— Mamă, eşti supărată ?

— Ce ţi-a venit să-l aduci acasă ? murmură mama în loc de răspuns.

— Nici eu singur nu ştiu.

— Ţi-a fost milă de el ? Şi mama se întoarse şi-l privi lung.

— Milă, de ce ? ridică Mişa din umeri. Vezi... eu i-am smuls mînecile de la palton şi trebuiau cusute la loc.

— Da, ai dreptate, încuviinţă mama, şi din nou puse la treabă pedala maşinii de cusut.

Fîşia albă de pînză luneca în valuri pe podea, lîngă scaun.

— Mai eşti supărată că l-am adus acasă ?

— Nu spun asta. Dar recunoaşte şi tu că nu-i o cunoştinţă prea plăcută. Asta în primul rînd. În al doilea rînd, erai gata să-l pofteşti să rămînă la noi. Ar fi trebuit mai întîi să te sfătuieşti cu mine. Am şi eu un cuvînt în casa asta.

— Ai dreptate, zise Mişa. Mi-era milă de el... Iar să bată străzile după furtişaguri...

— Milă, da, da... şopti mama. Milă... Azi, mulţi iau copii ca el să-i îngrijească. Tu ştii bine însă că mie nu-mi stă în putinţă aşa ceva...

— Mamă, curînd n-ai să mai vezi copii vagabonzi ! spuse băiatul cu căldură. S-au înfiinţat o mulţime de cămine pentru ei !

— Da, ştiu, am auzit. Dar e tare greu să-i aduci pe calea cea bună. Strada le-a dat deprinderi urîte. Cu timpul toate se vor face, fireşte, dar deocamdată statul nostru e încă foarte sărac.

— Mamă, ştii ? începu Mişa. La noi, în Moscova, există un detaşament, detaşamentul tinerilor pionieri. Copiii din detaşament au grijă de copiii vagabonzi, aşa cum au comsomoliştii. Ei duc la bun sfîrşit orice muncă li se încredinţează, adăugă băiatul cu un gest vag. Uite, eu, Ghenka şi Slavka ne-am hotărît să intrăm şi noi în detaşament. E pe Panteleevka. Duminică ne ducem acolo.

— Pe Panteleevka ? Tare departe.

— Mare lucru ! E vară, vacanţă, şi-avem timp berechet... Iar cînd împlinim paisprezece ani intrăm în Comsomol.

— Te pregăteşti de pe acum să intri în Comsomol ? întrebă mama, aruncîndu-i o privire bucuroasă.

— Acum n-au să mă primească. Dar mai tîrziu...

— Vezi ? oftă mama cu un zîmbet blajin. O să intri în Comsomol, o să fii prins de treburi, şi pe mine o să mă laşi singurică.

— Cum de vorbeşti aşa, mamă ? exclamă Mişa, zîmbind şi el. Cum crezi una ca asta ? ! — şi, înroşindu-se, îşi ascunse faţa în carte.

— Ei haide, haide... îl îmbună ea, apoi se apleacă din nou asupra lucrului.

Băiatul ridică ochii furiş spre mamă-sa. Părul ei castaniu era strîns într-un coc bogat, deasupra gulerului scrobit al bluzei verzi, lucioase.

Se apropie încetişor şi o cuprinse pe după umeri, lipindu-şi faţa de părul ei.

— Ce e ? întrebă mama, lăsîndu-şi mîinile pe genunchi.

— Mamă, ştii ceva ? şopti Mişa, mijind şiret ochii.
— Ce ?
— Da-mi răspunzi cinstit ! Da ?
— Fie.
— Mi se pare... că tu nu eşti de loc supărată pe mine... e-adevărat ? Hai, spune... e-adevărat ?
Mama începu să rîdă încetişor şi dădu din cap a împotrivire încercînd să scape de îmbrăţişarea lui.
— Hai, spune ! strigă vesel Mişa. Spune odată... Şi mai ştii ceva ?
— Ce ?
— Mi se pare... urmă el după o clipă, că tu ai fi făcut la fel dacă erai în locul meu. Adevărat ? Spune !
— Da, da, e-adevărat ! mărturisi mama, desprinzîndu-se din îmbrăţişarea băiatului şi netezindu-şi părul. Dar vezi să n-aduci în casă prea mulţi copii vagabonzi...

33

Evantaiul negru

— Mişa-a ! răsună din curte glasul lui Ghenka. Băiatul se duse la fereastră şi-l văzu pe Ghenka cu capul răsturnat pe spate şi ochii în sus.
— Ce e ?
— Vino repede, am treabă cu tine ! îi strigă el, aruncînd o privire plină de înţeles spre depozitul lui Filin.
— Ce-oi mai fi vrînd ? bombăni Mişa, care nu avea nici o poftă să plece de acasă.
— Vino mai repede ! îl zori Ghenka, cu o mutră acră. Înţelegi ?

Şi, printr-o sumedenie de semne, căută să-l convingă că n-au o clipă de pierdut.

Mişa coborî ca o vijelie în curte. Ghenka se apropie îndată.

— Ştii unde-i lunganul ?

— Unde ?

— La birt.

Băieţii zvîcniră în stradă şi se repeziră spre birt. Prin geamul mare şi aburit se vedeau oameni la măsuţele de marmură. Ornamentele din stucatura tavanului parcă înotau în valurile albastre ale fumului de tutun. Printre mese trecu legănîndu-se un chelner măruntel, cu o tavă cu halbe. Spuma albă a berii i se prelingea pe şorţ.

La o măsuţă şedea Filin. Era singur.

— Unde ţi-e lunganul ?

— Adineauri era aici ! îngăimă nedumerit Ghenka. La aceeaşi masă cu Filin... Unde-o fi ?...

— Lasă, hotărî repede Mişa. N-a avut timp s-ajungă prea departe. Tu vezi la stînga, spre piaţa Smolensk. Eu o iau la dreapta, spre Arbat.

Porni în direcţia pieţii Arbat, scrutînd strada. Ajuns în ulicioara Nikolsk zări un om în cămaşă albă, care dispăru în spatele bisericii Uspenie. Alergă într-un suflet şi, ajuns lîngă biserică, se opri şi se uită în toate părţile. Lunganul păşea grăbit pe ulicioara Miortvîi, îndreptîndu-se spre strada Precistenka. O tuli după el. Lunganul traversă Precistenka şi apucă pe ulicioara Vsevolojski. Lîngă Ostojenka, Mişa aproape că-l ajunse din urmă. Tramvaiul, care tocmai venea, îi despărţi pentru o clipă şi Mişa nu-l mai văzu.

Băiatul se uita buimăcit în toate părţile. Că doar n-a intrat în pămînt !

Ceva mai încolo, pe cealaltă parte a străzii, văzu un magazin filatelic, de unde cumpăra cîteodată timbre pentru colecţia lui. După spusele lui Ghenka, pe aici venea şi Borka Filin...

Trecu strada şi intră în magazin. Clopoţelul de deasupra uşii clincăni scurt.

Înăuntru nu era nimeni. Sub geamul tejghelei stăteau expuse o mulţime de timbre ; în rafturi se vedeau felurite cutii şi albume.

La sunetul clopoţelului, dintr-o odăiţă din fund apăru stăpînul magazinului — un bătrîn chel cu nasul roşu. După ce închise uşa cu grijă, se întoarse spre Mişa şi-l întrebă ce doreşte.

— Aş putea să văd ceva timbre ? ceru Mişa.

Bătrînul aruncă pe tejghea cîteva plicuri cu timbre şi apoi se întoarse în odăiţa din fund, lăsînd uşa întredeschisă.

Mişa învîrtea în mînă un timbru din Boemia şi Herţegovina, trăgînd cu coada ochiului spre odaia unde intrase bătrînul.

Odaia nu avea fereastră şi era foarte întunecoasă ; în mijloc, pe o masă, ardea o lampă electrică. Mai era cineva acolo. Vorbea cu bătrînul pe şoptite. Din pricina tejghelei, băiatul nu putea să-l vadă, dar ar fi jurat că e lunganul cu cămaşa albă. Nu desluşi nimic din ce vorbeau.

Un scaun dat deoparte hîrşîi pe podea. Da, au să iasă ! Mişa se aplecă deasupra tejghelei cu timbre şi aşteptă încordat. Acum are să-l vadă la faţă pe lungan... Se auzi scîrţîind o uşă şi după cîteva minute bătrînul apăru singur. A naibii treabă ! Lunganul a şters-o pe uşa din dos.

— Ai ales ? întrebă bătrînul posomorît, trecînd în spatele tejghelei.

— Numaidecît, răspunse Mişa, prefăcîndu-se că se uită cu atenţie la timbre.

— Haide odată, îl zori bătrînul. E timpul să închid.

Şi se întoarse în odăiţa întunecoasă din fund. De astă dată nu mai închise uşa.

Lampa lumina un colţ de masă. Băiatul văzu mîinile osoase ale bătrînului adunînd nişte hîrtii şi rînduindu-le într-un sertar. În mîinile bătrînului apăru apoi un evantai — un evantai negru. Un timp, bătrînul îl ţinu desfăcut, pe urmă mîinile lui îl strînseră încet, încet, şi evantaiul se prefăcu într-un obiect de formă alungită...

După aceea, mai văzu lucind ceva — parcă un inel şi o bilă mică, pe care bătrînul le puse în acelaşi sertar, laolaltă cu evantaiul.

34

Agripina Tihonovna

Mişa se întorcea încet spre casă. N-a putut să-l vadă la faţă pe lunganul misterios ! Orice s-ar zice, totul e foarte suspect. Necunoscutul ce-a ieşit pe uşa din dos, bătrînul cel atît de prevăzător, Borka, poreclit „Gheară“, care venea pe la magazinul lui de timbre, toţi sînt suspecţi...

Pe cînd se apropia de casă, Mişa începu să se gîndească la evantai. O bănuială neaşteptată îi trecu prin minte : cînd bătrînul a strîns evantaiul, parcă s-a transformat într-o teacă... Iar inelul — parcă era un inel din cele care strîng un mîner, aşa cum strînge şina obada unei roţi. Evantaiul să fie o teacă ?

Tulburat de acest gînd, băiatul fugi să-şi caute prietenii. Îi găsi acasă la Ghenka. Stăteau amîndoi în jurul mesei : Slava linia o hîrtie, iar Ghenka scria ceva, cu picioarele cocoţate pe scaun şi aproape culcat pe masă. În faţa lor stătea Agripina Tihonovna, cu nişte ochelari cu ramă de metal pe vîrful nasului. Cînd intră Mişa, îl privi pe deasupra ochelarilor, apoi începu din nou să dicteze, depărtînd de ochi foaia de hîrtie pe care o ţinea în mînă.

— ...„Rubţova Ana Grigorievna", rosti rar Agripina Tihonovna. Ai scris ? Scrie mai citeţ, mai citeţ, nu te grăbi ! Aşa... „Semenova Evdokia Gavrilovna".

— Ia te uită, Mişa ! strigă Ghenka. Am o funcţie nouă : sînt secretar al comitetului de femei ! Şi rîse vesel.

— Nu te mai suci atîta ! îl mustră Agripina Tihonovna. Ai să mîzgăleşti toată foaia !

Mişa se uită peste umărul lui Ghenka : „Tabel. Muncitoarele din secţia textile, care au absolvit cursul de alfabetizare". În dreptul fiecărui nume era arătată vîrsta. Nici una nu avea mai puţin de patruzeci de ani.

— N-ai astîmpăr ? mormăi Agripina Tihonovna. Uite ce frumos liniază Slava... Stai binişor şi tu... Ei, ai scris-o pe Evdokia Gavrilovna ?...

— Am scris-o, am scris-o... Zi mai departe. Ce v-a venit să le-nvăţaţi carte pe femeile astea bătrîne ?

Agripina Tihonovna îl privi lung :

— Cum ce ne-a venit ? Vorbeşti serios ?

Ghenka parcă se fîstîci, dar după o clipă urmă arţăgos :

— Păi sigur că da. Uite, arătă el cu tocul pe tabel, asta are cincizeci și patru de ani. La vîrsta ei, ce-i mai trebuie carte ?

— Va să zică, de ăștia îmi ești ! spuse rar Agripina Tihonovna, scoțîndu-și ochelarii. De ăștia îmi ești... și eu habar n-aveam...

— Nu înțeleg, de ce te superi ? făcu Ghenka, fîstîcindu-se de-a binelea.

— Va să zică, asta e... repetă Agripina Tihonovna, fără să-l slăbească din ochi. Va să zică, știința de carte e numai pentru tine ?

— Eu nu...

— Să taci, să nu-mi iei mie vorba din gură ! Va să zică, știința de carte e numai pentru tine ! Numai pentru unul ca tine s-au dobîndit toate cîte ne stau la îndemînă ? Așa crezi tu ? Semenova, care s-a ingheboșat în fabrică patruzeci de ani în șir, să moară tot neluminată la minte ? ! După tine, și eu am învățat tot degeaba, nu-i așa ? Am pierdut doi feciori în războiul civil, și asta ca să poți învăța numai tu, Ghenka, iar eu să rămîn așa ca mai înainte ! Pe Asafieva am mutat-o din subsol într-o casă ca lumea ; zi, asta tot degeaba am făcut-o ? Putea să moară acolo în subsol, doar a trăit acolo șaizeci de ani... La atîta te duce pe tine capul ? Da ? Spune !

— Mătușică, scînci Ghenka. Nu m-ai înțeles. Am spus-o în glumă.

— Ba te-am înțeles foarte bine ! i-o reteză Agripina Tihonovna. Te-am înțeles foarte bine, stimabile. Nici prin gînd nu-mi trecea, Ghenadi, să fii așa. Nu credeam că gîndești așa despre omul muncitor.

— Mătușică, șopti Ghenka fără să ridice ochii. Am spus-o fără să mă gîndesc. Nu... nu m-am gîndit, și-am spus o prostie...

— Ei, vezi! rosti sfătos Agripina Tihonovna. Vezi? Trebuie să te gîndești cînd deschizi gura. Vorba e ca vrabia: a zburat, n-o mai prinzi... Bine, adăugă ea, ridicîndu-se greoi de pe scaun. Celui ce-și recunoaște greșeala, nu i se taie capul. Altă dată să te gîndești...

35

Filin

Agripina Tihonovna trecu în bucătărie.

— Ei, făcu ironic Mișa, văzîndu-și prietenul cu nasul în pămînt. Ai încasat-o de data asta! Da' tot nu-i de ajuns pentru cît ești tu de limbut.

— Lasă-l, Mișa, sări Slava. Doar și-a recunoscut greșeala.

— Fie, se învoi Mișa. Ei, Ghenka, ia spune: l-ai văzut pe lungan?

— N-am văzut pe nimeni, mormăi Ghenka, fără să ridice ochii.

— Ascultați, vorbi Mișa, sprijinindu-se cu cotul de marginea scrinului și căutînd să pară nepăsător. Cît ați stat voi aci, eu... am văzut teaca...

— Ce teacă? întrebă Slava nedumerit.

— Teaca stiletului.

Ghenka săltă iute capul și-l privi neîncrezător.

— Zău, mă? întrebă Slava.

— Zău. Am văzut-o cu ochii mei.

— Unde? întrebă și Ghenka, ridicîndu-se de pe scaun.

— La filatelistul cel bătrîn de pe Ostojenka.

— Minți!

— Ai să vezi că nu mint.

— Foarte bine, spuse tărăgănat Ghenka. Dar cum, unde?

Pînă să se întoarcă Agripina Tihonovna din bucătărie, Mişa le povesti în grabă despre bătrînul filatelist, despre lunganul necunoscut şi despre evantaiul negru.

— Mda, mda ! făcu Ghenka. Credeam că ai văzut teaca, nu un evantai.

— Ecuaţia avea două necunoscute, interveni Slava. Acum are trei : prima — Filin ; a doua — Nikitski ; a treia — evantaiul. Dacă Filin nu este omul nostru, atunci totul nu-i decît năzărire, trebuie să înţelegi asta, Mişa !

— Aşa e, Mişa, îl sprijini Ghenka pe Slava. Poate că totul nu-i decît o năzărire.

Mişa nu răspunse. Stătea sprijinit în cot de marginea scrinului acoperit cu un ştergar alb, tivit cu dantelă, ale cărui capete atîrnau de-amîndouă părţile.

Pe scrin — o oglindă în ramă pătrată, cu o frunză verde în colţul stîng de sus, un ghem de aţă străpuns cu o andrea şi cîteva fotografii vechi, în rame ovale, cu numele fotografilor în litere aurite. Erau nume diferite, dar fotografiile aveau toate acelaşi fundal : un iaz cu un boschet depărtat, învăluit în ceaţă, între două perdele cenuşii.

„Poate că Slavka are dreptate, cugeta Mişa. Nu, nu se poate, aici e ceva necurat la mijloc !"

— Dacă nu te-ai fi certat cu mătuşă-ta, spuse el uitîndu-se la Ghenka, poate că aflam ceva despre Filin.

— Cum ?

— Aşa. Doar îl cunoaşte. Ne-ar fi spus măcar dacă e sau nu din Revsk.

— Păi ne spune ea şi-acum, de ce să nu ne spună ?

— Aş ! Nici n-o să stea de vorbă cu tine !

— Cum ? Să nu stea mătuşica de vorbă cu mine ? N-o cunoşti ! A uitat totul, mai ales că mi-am cerut şi iertare. Trebuie să ştii cum s-o iei... O să vezi numaidecît...

Agripina Tihonovna tocmai se întorcea din bucătărie. Se uită la băieţi, mirată de tăcerea lor, şi se apucă să strîngă lucrurile de pe masă.

După cîteva clipe, Ghenka începu cu aerul că reia o discuţie întreruptă :

— Eu îi spun : „Taică-tu e un speculant şi tot neamul vostru e neam de speculanţi. Pe voi, zic, vă ştie tot Revskul..."

— De cine vorbeşti ? întrebă Agripina Tihonovna.

— De Borka Filin, răspunse Ghenka, privind-o cu ochii cei mai nevinovaţi din lume. „Tot Revskul vă ştie", zic. „Noi, sare Gheară, nici n-am călcat în Revsk. Aşa că ăia nu ştiu nimic de noi..."

Băieţii îşi aţintiră ochii asupra Agripinei Tihonovna.

— Ce mi te tot înhăitezi cu Borka ? se supără ea, curăţind faţa de masă cu palma. Ţi-am spus de atîtea ori : nu te înhăita cu Filin, că n-ajungi departe...

— Da' de ce minte ? Dacă eşti din Revsk, recunoaşte : da, sînt din Revsk. Ce rost are să minţi ?

— Ei, el poate că nici nu e din Revsk, vorbi Agripina Tihonovna.

— Eu nu spun de el, de taică-su. De ce minte ?

— Poate că băiatul habar n-are de unde-i taică-su.

— Păi era şi Filin de faţă. Rîdea cînd a auzit. „Noi, zice, sîntem moscoviţi get-beget, proletari..."

— Proletari, ei ? izbucni Agripina Tihonovna, nemaiputînd să se stăpînească. Filin a slujit în poli-

ție, a fost jandarm la Revsk. Și-acum, poftim : cică-i muncitor ! Proletar...

— Cine-a fost jandarm, Borka ? întrebă Mișa.

— Nu el, taică-său. Dar așchia nu sare departe de trunchi. Voi aveți grijă, nu vă băgați în ciorbă cu ei.

Zicînd acestea, Agripina Tihonovna strînse fața de masă și ieși din odaie.

— Ei, ați văzut ? se împăună Ghenka, făcîndu-le cu ochiul. Acum, ce mai spuneți ? Am aflat tot ce-am vrut ! O știu eu pe mătușica. Totul e limpede. Tatăl lui Borka e Filin, omul nostru. Prin urmare, aici e și Nikitski, și teaca stiletului... Simt, simt comoara pe aproape ! încheie el, frecîndu-și cu încîntare mîinile.

— Nu chiar totul e limpede, obiectă Slava. Tu singur spuneai că Revskul e plin de alde Filin. Poate că tatăl lui Borka e un alt Filin.

— Aș ! se împotrivi Ghenka dînd din cap. Neam de jandarmi ! El e, ce mai încolo și încoace !

— Bine, spuse vesel Mișa. Se poate să fie, și se poate să nu fie omul nostru. Oricum, știm că e din Revsk. Acum trebuie să aflăm dacă a slujit sau nu pe „Împărăteasa Maria".

— Și cum aflăm asta ? întrebă Ghenka.

— Foarte simplu ! Ce, nu sîntem noi în stare să-l tragem de limbă pe Gheară ?

36

Krasnaia Presnia

Duminică, așa cum hotărîseră în ajun, cei trei prieteni porniră spre strada Panteleevka, la tipografie, în vizită la detașamentul pionierilor. Din pri-

cina sărăciei de curent electric, tramvaiele nu circulau duminica, așa că băieții se sculară dis-de-dimineață.

O porniră repede pe Arbat. Strada învăluită în ceață era pustie. Nici măcar îngrijitorii curților nu puseseră măturile la treabă.

Mergeau voioși, înviorați de răcoarea dimineții. Trotuarul răsuna de pașii lor. Din cînd în cînd, staturile scunde ale celor trei prieteni se oglindeau în vitrine.

„Cît de ciudată e strada pustie, fără oameni !“ se gîndea Mișa.

Strada Arbat părea îngustă de tot și stătea cufundată în liniște. Abia acum puteai privi nestînjenit la clădirile înșiruite în lungul ei.

Mișa întoarse capul. Uite cinematograful „Carnaval“ și alături clădirea tribunalului militar. Uite și casa unde a trăit Alexandr Sergheevici Pușkin — o casă obișnuită, cu etaj, la fel cu celelalte. Ți se părea ciudat gîndul că Pușkin a locuit în casa aceea. De bună seamă că și el mergea pe Arbat, ca toți oamenii din vremea lui, și nimeni nu se mira de asta. Ia să apară astăzi Pușkin pe Arbat — tii, ce învălmășeală ar mai fi ! Toată Moscova s-ar îmbulzi să-l vadă !

— Să vedem și noi ce-i și cu pionierii ăștia, turuia Ghenka. Mda, să vedem și noi. Poate nu-i nimic de capul lor ! Poate că stau și brodează floricele ca fetițele...

— Ei, și tu ! i-o reteză Mișa. Asta-i organizație comunistă, pricepe odată ! Prin urmare, au preocupări serioase.

— Zău, parcă nu ţi-e prea la îndemînă să te duci acolo, la ei, zise Slava.

— De ce?

— Aşa... făcu Slava, ridicînd din umeri. Au să ne întrebe cine sîntem şi de ce am venit. Te simţi nu ştiu cum...

— Ba te simţi foarte bine! hotărî Mişa. De ce să nu te simţi bine? Poate că dorim şi noi să fim pionieri. Ce, n-avem dreptul?

Tăcură.

Soarele minunat al dimineţii se ridica nevăzut, undeva, în spatele caselor. Razele-i piezişe aşterneau pînă la mijlocul străzii umbrele caselor de pe partea aceea; umbrele mătăhăloase şi dreptunghiulare se tîrau, scurtîndu-se şi apropiindu-se din ce în ce de trotuar, în timp ce trotuarul din faţă era scăldat într-o lumină orbitoare.

Strada se trezea la viaţă. Factorii ieşeau de la poştă cu genţile lor de piele, ticsite de ziare şi scrisori. Lăptăresele treceau zdrăngănindu-şi balercile. Un şir de căruţe, trase de cai de povară, se scurgea încet pe stradă.

Iată şi piaţa Kudrinskaia.

— Uită-te, Ghenka! îi arătă Mişa o casă din colţ, cu zidurile ciuruite de gloanţe şi de schije. Ştii ce-a fost aici?

— Ce?

— Aici s-au dat lupte înverşunate în timpul revoluţiei. Ai noştri trăgeau cu tunurile în cadeţi. Eu cu Slavka am văzut asta cu ochii noştri... Mai ţii minte, Slavka?

— Eu nici n-am călcat pe aici, mărturisi Slava. Şi cred că nici tu.

— Eu ? Ehei, de cîte ori n-am fost ! Alergam încoace cu Şurka. Odată mi-am umplut căciula cu gloanţe... Ce-i drept, e tare mult de-atunci... Aveam vreo opt ani. Tu, da, n-ai văzut nimic. Şedeai acăsică... Maică-ta nu te lăsa să scoţi nasul afară...

În cele din urmă ajunseră în strada Panteleevka. Ferestrele mari ale tipografiei lăsau să se vadă săli lungi, pline cu fel şi fel de maşini. Atelierele erau pustii. Deasupra intrării era o firmă : „Tipografia Trustului poligrafic din Moscova".

Intrară pe sub bolta porţii de pontaj.

Într-o gheretă de scînduri, după o bară scundă, şedea un om — paznicul, pesemne. Sorbea tacticos cu lingura dintr-o strachină mare cu ciorbă. O fetiţă de vreo zece ani, cu codiţele legate într-o fundă roşie se învîrtea şi ea pe acolo.

Cînd auzi poarta, paznicul ridică ochii din strachină, îşi şterse mustăţile cu dosul palmei şi se uită întrebător la băieţi.

— Unde se află detaşamentul pionierilor, vă rog ? i se adresă Mişa.

— Pionieri ? făcu paznicul, apucînd din nou lingura. Întîi să vă întreb eu : de unde sînteţi ? De la Comitetul raional, sau de unde ?

— Vedeţi... noi... am venit... se pierdu Mişa. Am venit aici cu o treabă.

Fetiţa se uită mirată la băieţi. Paznicul sfîrşi de mîncat şi puse strachina la o parte.

— Da, avem din ăştia, pionieri, zise el. Pesemne că acuşa-s la club, la ei...

— Şi unde-i clubul ?

Fetiţa continua să-i privească la fel de mirată.

— Hm... făcu paznicul. Păi cum, voi nu ştiţi clubul nostru ?

— Nu ştim, îngăimă Mişa. Noi sîntem din alt raion. Din Hamovniki.

— A, aşa! se dumeri paznicul. Aşa, va să zică. Clubul e pe Sadovaia, nu-i departe.

— Care Sadovaia?

— Ce caraghioşi! chicoti fetiţa. Habar n-au unde-i clubul! Bunicule, ei habar n-au de clubul nostru!

— Ţîst, lăcustă! o mustră paznicul cu blîndeţe. Că tu multe mai ştii! Hai, du-te tu şi arată-le. Or fi avînd vreo treabă la club... Tot ce se poate! mormăi el, ca pentru sine, uitîndu-se cu îndoială la băieţi.

— Numaidecît, bunicule.

Fetiţa clăti mai întîi strachina şi lingura într-un ciubăraş. După ce le înfăşură într-un ştergar, ieşi cu băieţii în stradă.

— Eu îi cunosc bine pe pionieri, turuia ea pe drum. Vaska al nostru e cel mai mare — are şi tobă, e toboşar.

Mişa o privi ironic, dar nu spuse nimic. Ce să vorbească el cu o gîgîlice de fată ca asta!

— Au şi trompetă! sporovăia neobosită fetiţa. Ştii ce disciplină e la ei? Nu-i voie să înjuri, să mergi pe tampoanele tramvaielor, nici să stai cu mîinile-n buzunare, nici să baţi fetiţele. Păi, da! Numai cu burjuii ai voie să te baţi! Cînd te baţi, trebuie să scoţi cravata. Cu cravata nu-i voie.

— Nu vezi că te vîri în picioarele mele? se oţărî Mişa la ea.

— Ei primesc şi fete în detaşament, continuă fetiţa, dar nu orice fată... Numai pe cele mai mari.

— Vaska ăsta al vostru cîţi ani are? se interesă Slava.

— El e mare... Are pai'șpe ani, poate chiar cin' șpe ! Și-i tare serios ! Vine la tine și-ți ia tot.

Băieții o priviră nedumeriți.

— Cum adică ? întrebă Ghenka.

— Uite-așa, răspunse fetița încruntîndu-se. Pentru... pentru casele unde sînt copii vagabonzi. Pionierii adună îmbrăcăminte pentru ei. De la mine au luat o bluzică, adăugă ea cu mîndrie.

— Ți-au luat o bluză ?

— Da !

— Asta sigur e-o minciună ! rosti Ghenka. Nimeni n-are dreptul să ia cu de-a sila.

— N-au luat-o cu de-a sila, se fîstîci fetița. Mămica le-a dat-o.

— Și ție îți pare rău ? rîse Slava.

— De loc. Am vrut să le dau și căciulița mea de anul trecut. „Nu, zice Vaska, n-o luăm, că data viitoare n-o să ai ce să mai dai... Nu te necăji, că mîine adunăm iar lucruri..." Așa a și fost : de dimineață au luat bluza, și seara au venit după căciuliță. Avem o groază de copii vagabonzi ! oftă fetița. Cu ce să-i încalți și să-i îmbraci pe toți ?

Ajunseră la casa din Sadovaia.

— Uite, aici e, la etajul trei, spuse fetița. Plec, să nu mă vadă Vaska, adăugă ea grăbită și o porni înapoi.

37

O mică neînțelegere

După ce fetița plecă, băieții rămaseră nehotărîți în fața intrării. Se simțeau cuprinși de o sfială de neînțeles. În ușă apăru un băiețaș. Se uită la ei și

dispăru îndată. După cîteva clipe răsări capul bălai al unui alt băiat, care dispăru tot atît de repede.

Cei trei prieteni nu știau ce să facă. Mișa s-ar fi întors acasă. Cine știe, poate nu-i primesc și-i alungă... Din păcate, Ghenka și Slava erau lîngă el. Tocmai el să dea dovadă de o asemenea lașitate ?

Băiatul se smulse din loc și începu să urce scara. Ceilalți doi îl urmară îndată.

Ajunși la etajul trei, deschiseră încetișor o ușă sculptată și grea de stejar. Se pomeniră într-o sală mare, pătrată. Lîngă peretele din fund, pe un piedestal — un drapel strîns, cu ciucuri de aur și capătul de sus al lăncii terminat într-un vîrf ascuțit de bronz. Deasupra, pe o fîșie de pînză roșie, cît peretele, era scris : „Organizarea copiilor — calea cea mai bună pentru educarea comunarzilor. Lenin". Alături, pe o măsuță — o tobă și o trompetă.

În colțurile încăperii se afla cîte un steguleț cu cîte un chip brodat pe pînză. Pe pereți se vedeau desene și lozinci.

Sala era pustie. Scara de asemenea. De la etajul de deasupra — e adevărat — se auzi un zgomot de pași, dar într-o clipă totul se cufundă în tăcere.

Băieții începură să se uite plini de curiozitate la toate din jur. Pe fiecare din stegulețele aflate în colțurile încăperii era brodat un chip de animal — patru cu toate : o bufniță, o vulpe, un urs și o panteră. Alături, pe perete, se vedeau desene, articole și fotografii tăiate din ziare, precum și o planșă cu alfabetul Morse pentru semnalizarea cu steguleţe. Cîteva caiețele atîrnau de o sforicică ; pe coperta fiecăruia scria : „Jurnalul grupei".

Pe cînd cercetau unul din aceste caiete, cei trei prieteni auziră deodată un zgomot în spatele lor. Se

întoarseră şi văzură nişte băieţi cu cravate roşii, care se apropiau tiptil. Înfăţişarea lor spunea limpede ce au de gînd. Cît ai clipi, Mişa, Ghenka şi Slava se puseră „în gardă". Pionierii se aruncară cu strigăte înainte. Atacul fu respins cu uşurinţă.

Trăgîndu-se într-un colţ, ca să nu poată fi luaţi pe la spate — Mişa la mijloc, Ghenka şi Slava în stînga şi în dreapta lui — cei trei prieteni luptau cu mîinile şi cu picioarele, căutînd să nu lase duşmanul să se apropie şi să-i despartă.

Pionierii porniră pentru a doua oară la atac. Comanda o avea un băieţaş slăbuţ, bălai, cu banderolă pe braţ şi grozav de înfierbîntat.

— Înainte ! striga el, aruncîndu-se cînd într-o parte, cînd într-alta. Atenţie... Aşa... Fiţi calmi... Să le tăiem retragerea... Fiţi calmi... Să-i despărţim... Fiţi calmi...

Cel de al doilea atac avu mai mult succes. Pionierii reuşiră să-l smulgă pe Slava de lîngă prietenii săi. Mişa se aruncă să-l scape. Linia lor de luptă se destrămă. Acum erau despărţiţi şi se băteau fiecare în altă parte...

— Aşa... Fiţi calmi !... strigă bălaiul, năpustindu-se asupra lui Slava. Fiţi calmi... Boxează-l... Atenţie... Serioja, dă alarma !

Unul dintre pionieri se smulse din învălmăşeală şi începu să bată cu furie din tobă.

Mişa îl scoase cu chiu cu vai pe Slava din mijlocul pionierilor. Apărîndu-se cu picioarele şi dîndu-se pe nesimţite înapoi, cei trei prieteni reuşiră să ocupe din nou vechea lor poziţie din colţ.

Amîndouă taberele erau istovite. Luptătorii gîfîiau din greu. Pionierii aveau cravatele hîite într-o parte,

Slava avea gulerul rupt. Ghenka își tot pipăia chica roșcată, vrînd parcă să se convingă că mai are păr în cap.

— Ce-aveți cu noi ? întrebă în cele din urmă Mișa, abia trăgîndu-și răsuflarea.

— Gura ! Sînteți prizionieri ! strigă bălaiul. O să vă leg cu nod dublu marinăresc.

Toba duruia asurzitor. Cîțiva pionieri intrară în fugă. Alții veneau după ei.

— Fiți calmi ! strigă bălaiul, agitîndu-se iarăși dintr-o parte într-alta. Nu vă apropiați ! Ei sînt prizonierii grupei noastre, se înțelege ?... Hei, voi din grupa „ursul"... și voi din grupa „vulpe"... nu vă amestecați... Ce, sînt prizonierii voștri ? Noi i-am prins...

Un băietan voinic, într-o flanea și niște pantaloni negri, lungi, cu cravată roșie și el, apăru într-un suflet.

Bălaiul luă poziția de drepți și raportă cu glas întretăiat de emoție :

— Grupa noastră a prins trei agenți de recunoaștere ai cercetașilor. Voiau să fure drapelul detașamentului. I-am mirosit încă din stradă. S-au sfătuit înainte să intre. S-au sfătuit o mulțime, uitîndu-se în toate părțile...

— Destul ! spuse instructorul detașamentului. Faceți loc !

Pionierii, care stăteau ca un zid în fața celor trei prieteni, se traseră în lături, lăsîndu-i să iasă din colțul lor.

— Așa, făcu instructorul, cercetîndu-i cu privirea. Acum spune mai departe, Vasea.

— Se uitau în toate părţile, îşi urmă povestirea bălaiul, apoi au pornit-o pe scară. Noi am intrat pe uşa din dos şi am urcat la etajul patru. Ei au deschis uşa clubului şi, cînd au văzut că nu-i nimeni, au dat buzna bucuroşi înăuntru. Noi am picat pe negîndite asupra lor şi i-am luat prizonieri.

Bălaiul tăcu un timp, apoi întrebă plin de importanţă :

— Acum ce facem ? Îi judecăm noi, aici, sau îi ducem altundeva ?

— Cine sînteţi voi ? se adresă instructorul celor trei prieteni.

— Sîntem şi noi trei băieţi şi-am venit aici să vedem ce sînt pionierii, răspunse posomorît Mişa.

Toţi izbucniră în rîs.

— Nu vor să recunoască ! strigă bălaiul. Sînt cercetaşi toţi trei. Pe ăsta îl cunosc chiar eu, arătă el spre Slava. E cercetaş.

— Nu-i adevărat ! se împotrivi Slava, înroşindu-se pînă în vîrful urechilor. Eu n-am fost niciodată cercetaş.

— Da ? N-ai fost ? Auzi, mai şi vorbeşte ! Te ştiu eu, lasă... De cîte ori nu te-am văzut ? Spune şi tu, Seriojka ?

— Aşa e ! întări fără să clipească băieţaşul care dăduse alarma.

— Vedeţi ? triumfă bălaiul, întorcîndu-se spre ceilalţi. Şi mai tăgăduieşte. Îi ştiu eu pe toţi trei. Sînt de pe strada Bronnaia.

— Nu-i adevărat, vorbi Mişa. Noi stăm pe Arbat.

— Pe Arbat ? se miră instructorul. Atunci cum aţi nimerit aici ?

— Fiindcă... e singurul detașament de pionieri.

— Nu, nu-i singurul, zise instructorul. Și la voi, în raionul Hamovniki, e un detașament. La Imprimeriile Statului. Aveți și o Casă a Pionierilor. De ce nu v-ați dus acolo ?

— Păi, n-am știut, se fîstîci Mișa. Ni s-a spus că-n Moscova e un singur detașament de pionieri — al vostru.

— Cine v-a spus ?

— Tovarășul Jurbin.

— Tovarășul Jurbin ? De unde-l cunoașteți ?

— Stă în aceeași curte cu noi.

— A-a... făcu instructorul, și zîmbi prietenos. Îl cunosc pe tovarășul Jurbin. Prin urmare, el v-a spus. Detașamentul nostru a fost singurul, azi mai sînt și altele : unul în raionul Sokolniki, la atelierele căilor ferate, unul la voi, la Imprimeriile Statului. Părinții voștri unde lucrează ?

— La fabrica Sverdlov, se grăbi Ghenka să răspundă. În clădirea noastră funcționează un club. Noi avem un cerc dramatic al nostru.

— Da, întări Mișa. Avem un cerc dramatic, dar... noi... vrem să fim și pionieri.

— Bine, rîse instructorul. Acum totul e limpede. A fost o mică neînțelegere la mijloc. Pionierii noștri se războiesc mereu cu cercetașii. Și uite, ați încasat-o și voi. Dar nu-i nimic. Descurcăm noi și treaba asta.

Instructorul dădu un semnal de fluier, și întreg detașamentul se înșiră în careu de-a lungul pereților. În mijloc stătea instructorul, iar alături de el — Mișa, Ghenka și Slava.

Cei trei prieteni se uitau cu admirație în jur. Era un detașament de pionieri, și nu o droaie învălmășită de copii. Domnea o aliniere desăvîrșită. Se rînduiseră pe grupe, fiecare grupă cu stegulețul ei în flancul drept. Razele piezișe ale soarelui năvăleau prin ferestrele mari, învăpăind cravatele roșii, înșiruite în aceeași aliniere fără de cusur. Băieții erau în chiloți de sport, fetele în șorturi. Tot chipuri arse de soare, semețe.

— Trompetist, onorul ! comandă instructorul.

Răsună un semnal vioi și melodios.

— Pionieri ! începu instructorul. Avem oaspeți din raionul Hamovniki. Ei au venit să cunoască viața și munca noastră, dornici să urmeze exemplul nostru. Vor să devină și ei pionieri. Să-i rugăm să ducă tuturor copiilor din Hamovniki salutul nostru fierbinte, pionieresc.

Pionierii din Krasnaia Presnia salutară pe viitorii pionieri din Hamovniki cu un „ura" puternic, repetat de trei ori.

38

Impresii

Cei trei prieteni părăsiră abia spre seară clubul primitor al pionierilor. Mergeau încîntați spre casă pe Sadovaia, vorbind despre cele văzute.

— „Pionierul trebuie să fie sănătos și oțelit" — asta-i o lege strașnică ! gesticula Ghenka de zor. Cea mai bună dintre toate. Prin urmare, trebuie să facem cît mai mult sport, să ne dezvoltăm mușchii.

— Sînt alte legi mai importante ca asta, observă Slava.

— Care ? întrebă arţăgos Ghenka.

— De pildă : „Pionierul năzuieşte spre ştiinţă. Ştiinţa şi priceperea sînt o armă în lupta pentru cauza proletariatului“.

— Şi zici că e mai importantă ? Habar n-ai de nimic ! Dacă eşti slab fiziceşte, burghezii te înving, şi nici o ştiinţă nu-ţi mai poate ajuta. Este, Mişa ?

— Două sînt legile cele mai importante, vorbi sfătos Mişa. Întîi : „Pionierul este credincios clasei muncitoare“. Şi al doilea : „Pionierul este curajos, perseverent şi nu se descurajează niciodată“. Dar mai presus de orice sînt cuvintele lui Lenin. Aţi auzit ce-a citit instructorul ?... „Copiii — tînăra generaţie de proletari — trebuie să sprijine revoluţia.“ E legea cea mai importantă din toate !

— Aţi văzut cum vorbea paznicul tipografiei despre ei ? spuse Slava. Cu multă preţuire şi respect.

— Păi, s-ar putea altfel ? ripostă Mişa. Sînt cunoscuţi ei în întreg raionul, şi să nu-i cunoască la tipografie ?

— De ce naiba nu-s înarmaţi ? întrebă nedumerit Ghenka. Măcar o puşcă, acolo... Pentru detaşamentul nostru va trebui să facem rost musai de ceva arme.

— Cînd vom organiza detaşamentul, plănui Mişa, să dăm grupelor alte nume. Ce rost are toată menajeria asta ? E prea copilăros. Mai potrivit ar fi numele unui revoluţionar. Bunăoară, Karl Liebknecht sau Spartacus.

— Crezi că te-ai gîndit primul la asta ?! sări Ghenka. Tocmai sînt pe cale să le schimbe chiar ei. N-ai auzit ce spunea instructorul ?

— Ba da, dar eu mă gîndeam la asta înainte să văd steguleţele lor. Aţi auzit ce spunea instructorul ? „De Ziua Internaţională a Tineretului, vom da Comsomolului pe cei mai buni dintre pionieri". Vedeţi ? ! Azi-mîine, bălaiul o să fie comsomolist, şi noi nici măcar pionieri nu sîntem.

— Bălaiului trebuie să-i tragem odată o mamă de bătaie, să ne ţină minte ! îngăimă Ghenka.

— De ce ? se împotrivi Mişa. Şi-au apărat drapelul. Nu ştiau cine sîntem. Eh, bălaiul pare un băiat de nădejde.

— Să mergem la Imprimeriile Statului, spuse Slava. Poate ne primesc şi pe noi în detaşamentul lor. Dacă nu, barem să ne spună unde-i Casa Pionierilor.

— De ce să ne ducem la alţii, cînd avem fabrica noastră ? zise Mişa. Instructorul spunea că se vor organiza detaşamente pe lîngă toate uzinele şi fabricile. E hotărîrea Comsomolului.

— Fiu ! fluieră Ghenka a pagubă. Aşteaptă tu asta de la directorul nostru sau de la taică-său — şi arătă din cap spre Slava. Mătuşica mi-a spus că nu vor să dea o copeică. Pentru nimic în lume. Zgîrciţi, frăţioare, ce crezi !

Slava se simţi jignit :

— Nu ştii nimic, şi te trezeşti vorbind ! Acum fabrica nu are... asta... cum le zice... mijloace financiare. O mulţime de ateliere n-au început încă să lucreze, şi fabrica trebuie să se gospodărească prin propriile ei mijloace. Îţi închipui că aşa uşor se conduce o fabrică ?

— Trebuie să mergem la organizaţia de partid şi la comitetul raional, hotărî Mişa. Să mergem şi la

Jurbin. Jurbin vorbea despre pionieri încă de cînd am fost la el.

Ajunseră acasă.

Auziră larmă şi ţipete în curtea din dos. Alergară acolo şi văzură o droaie de băieţi strînşi în jurul lui Korovin.

Korovin se lipise cu spatele de zid şi se uita buimac în toate părţile, ca un pui de lup hăituit.

— Ce cauţi aici ? se răstea Borka la el. Ai venit să furi ? Spune ? Să furi ? Pe el, băieţi !

Mişa îşi făcu drum prin îmbulzeală şi se aşeză în faţa micului vagabond.

— Ce-aveţi cu el ? Săriţi toţi pe unul ? Ce, Borka, ai căpiat ?

— Lasă-l, Mişa, se amestecă Ghenka. Ăsta ţi-a furat banii. N-ai de ce să-l aperi. Îi ştiu eu... adăugă el dispreţuitor. Vagabonzi... Criminali minori...

Korovin trase cu putere aer pe nas şi îngăimă :

— Tu eşti minor... Criminal roşcovan !

Răsunară hohote de rîs.

— Haidem la club, zise Mişa. Mergi cu noi, şi-l apucă de mînecă, dar numaidecît se lăsă păgubaş, aducîndu-şi aminte că mînecile lui Korovin nu-s prinse prea trainic.

— Nu merg, bombăni morocănos Korovin, cătînd pe sub sprîncene la Ghenka.

— Bine faci, sări Borka. Să nu te duci cu ei, tontule ! Mai bine jucăm amîndoi ţurca.

— Hai odată !... îşi pierdu Mişa răbdarea, apucîndu-l din nou de mînecă. Nu face nazuri. Să mergem.

Pictorii

La club, cercul dramatic era în păr. Șurka Vlăjganul și ceilalți pictau de zor decorurile. Toată scena era acoperită cu coli albe de hîrtie. Vovka Baranov, pe care băieții îl porecleau „vițeluș", se dădea de ceasul morții să picteze casa chiaburului Pahom.

— Uf, Vițeluș, tu mi-amărăști zilele ! icnea cu năduf Șura. Nu ești în stare să pictezi o casă, și mai zici că ești „băiat de pictor".

— Și ce dacă-s „băiat de pictor" ? se apără micul Vovka. Tata face numai miniaturi. Dacă vrei să știi, talentul se transmite abia la a treia generație...

Spre surprinderea tuturor, Korovin luă un cărbune și începu să deseneze. Pe hîrtia albă apărură într-o clipă soba, ferestrele și lavițele lungi din casă...

— Ai văzut ? șopti Mișa, înghiontindu-l ușor pe Ghenka.

— Mare lucru ! mormăi Ghenka, scuturîndu-și chica a dispreț. Ce dacă știe să deseneze ? Tocmai cu el ți-ai găsit să te împrietenești ?

— Ia mai taci din gură, i-o reteză Mișa. Dacă fiecare dintre noi se împrietenește cu cîte unul de-alde Korovin, măcar cu unul, n-au să mai fie copii vagabonzi.

Cînd isprăvi de pictat, Korovin spuse :

— Pensulele astea nu-s bune de nimic.

Șura mai aduse cîteva, dar nici ele nu-l mulțumiră.

— Trebuie alte pensule.

Mișa scoase restul banilor strînși din vînzarea biletelor de loterie și-i întinse lui Korovin :

— Du-te și cumpără pensule.

Băiatul îl privi în tăcere, fără să ia banii.

— Hai, du-te ! repetă Mișa. Ce te holbezi așa la mine ?

Korovin luă banii cam îndoit, se uită la toți cei din jur și plecă fără să scoată o vorbă.

— Fiu ! fluieră Ghenka cu ciudă. Adio bănișori !

— Dacă așa înțelegi tu să gospodărești bugetul cercului, declară Șura, eu nu-mi iau nici o răspundere în privința spectacolului.

— Să nu ne pripim. Lasă, vă ieșiți din pepeni mai tîrziu, zise nepăsător Mișa. Să așteptăm...

Se lăsă o tăcere apăsătoare.

Începură să sosească cei mari. Korovin nu mai venea.

„E cu putință să ne păcălească ? se gîndi Mișa și, amintindu-și cum l-a privit Korovin cînd a luat banii, hotărî : Nu. O să se întoarcă !"

Korovin însă nu mai venea.

— Așteptăm degeaba ! pufni Șura în cele din urmă. Haide, Vițeluș, pictează tu.

Vovka tocmai se apucase să amestece vopselele, cînd ușa se deschise și apăru Korovin. Nu era singur : o fată înaltă, cu fața smeadă și părul negru tăiat scurt, îl ținea de umăr. Purta o fustă albastră, o bluză militară kaki și era încinsă cu o centură lată, cu diagonală. Lucrul cel mai neașteptat e că avea o cravată roșie de pionier. Fata îl ținea cu o mînă pe Korovin, iar în cealaltă ținea un mănunchi de pensule. Părea grozav de severă.

— Cine dintre voi l-a trimis după pensule ? întrebă ea tăios, după ce se apropie fără să-i dea drumul lui Korovin.

— Eu, răspunse Mișa cuprins de sfială. Ce s-a întîmplat ?

— De ce aveți nevoie de pensule ?

— Pictăm niște decoruri.

Fata îi dădu drumul lui Korovin, păși spre scenă și se uită mirată la decoruri.

— Ce piesă pregătiți ?

Șurka Vlăjganul luă un aer grav și ieși înainte.

— „Chiaburul și argatul", spuse el. Dați-mi voie să mă prezint : Alexandr Ogureev, îndrumător artistic și regizor. Și-i întinse mîna.

Fata rîse și-i strînse ceremonios mîna, prezentîndu-se și ea :

— Valia Ivanova, de la Casa Raională a Pionierilor.

— Permiteți-mi să aflu în ce constă miezul incidentului ? întrebă Șura la fel de grav.

— Da, răspunse fata laconic. Pe băieții de felul lui noi îi dezvățăm de furat, dar voi faceți tocmai pe dos. El a venit și ne-a furat pensulele.

— Nu le-am furat, mormăi Korovin. Le-am luat cu împrumut...

Mișa se uita cu mirare la fata de la Casa Raională a Pionierilor. Părea să aibă cel mult șaptesprezece ani, și uite, era instructoare și lucra la Casa Pionierilor.

— Unde-i Casa Pionierilor ? se interesă el cam neîncrezător.

—În cîmpul Devici... zîmbi fata. La drept vorbind, abia acum se organizează... Ce fel de cerc e cercul vostru ? Cine-i responsabilul ? De ce organizație depindeți ?

— De comitetul locatarilor ! strigă Ghenka.

— Ei, asta-i ! rîse fata și, după ce se uită la toți, întrebă : Copii, voi știți ce sînt pionierii ?

— Știm ! strigară în cor Mișa, Ghenka și Slava, dar glasurile lor se pierdură în larma celorlalți.

— Nu, nu știm !

— Liniște ! ceru autoritar fata, ridicînd mîna.

După ce tăcură, continuă :

— Pionierii sînt schimbul de mîine al Comsomolului. Acum, toți copiii se organizează în detașamente de pionieri. Aici ei se pregătesc să devină comsomoliști, bolșevici adevărați.

Fata zîmbi șiret :

— Credeți cumva că eu am venit aici pentru pensule ? Nu ! Puteam să i le iau și gata ! Dar el mi-a spus că le duce unor băieți care au un cerc dramatic. Ei, și am ținut să vă cunosc...

— Păi chiar merităm să ne cunoașteți ! strigă Ghenka.

Izbucniră cu toții în rîs.

— Curînd vom fi și noi pionieri ! o încunoștință Ghenka.

— Da, veți fi, îi întări fata spusele. Acum, cînd știu ce e cu clubul vostru, voi chibzui cum s-ar putea să fiți ajutați. Deocamdată, veniți la noi, la Casa Pionierilor. Acolo vor funcționa tot felul de ateliere și cercuri. Veniți negreșit. Și-atunci aduceți și pensulele... Cine-i responsabilul aci la voi ?

Ghenka îl împinse înainte pe Mişa :

— El.

— Bine ! încuviinţă fata aprobator, după ce îl cîntări cu privirea. Pensulele rămîn în seama ta. Tu strînge băieţii şi veniţi la noi, la Casa Pionierilor. Cît mai curînd.

— O să venim, făgădui Mişa. Duminică avem spectacolul, vino şi dumneata.

După ce plecă instructoarea, Korovin îi înapoie banii lui Mişa şi se apucă de decoruri.

— De ce n-ai cumpărat pensulele de la magazin ? întrebă Mişa.

— Ce rost avea să prăpădesc banii ? mormăi Korovin, uitîndu-se la Ghenka. N-am făcut asta pentru mine.

— El nu-i deprins să plătească, observă răutăcios Ghenka, dar după o clipă adăugă împăciuitor : Haide, haide, pictează.

40

Detectivi cu experienţă

— Uite-l ! şopti Ghenka, înghiontindu-l pe Slava. Haidem !

Filin ieşi în poarta depozitului, apoi apucă pe ulicioara Nikolski şi se îndreptă către strada Precistenka. Ghenka şi Slava, care stăteau la pîndă, se luară după el. Cătau la felul cum merge.

— Merge legănîndu-se, şopti Ghenka. A fost marinar, pariez pe orice. Îl vezi cum calcă ? Parc-ar fi pe puntea unui vas.

— Are un mers obişnuit, zise Slava. Nimic deosebit. Ba mai poartă şi cizme, în timp ce marinarii adevăraţi, se ştie, poartă pantaloni lungi.

— Ce amesteci pantalonii aici ? Cînd o întoarce capul, uită-te la mutra lui. E roşu ca sfecla ! Biciuit de briza mărilor, te cred !

— E drept, are mutra roşie, recunoscu Slava. Dar nu uita că trage zdravăn la măsea. Mutra se face roşie şi de votcă.

— Nu-i adevărat ! se înfurie Ghenka. De votcă nu se înroşeşte decît nasul şi mutra se învineţeşte.

— Altceva, continuă Slava. Uite, merge cu mîinile în buzunare. Un adevărat marinar stă cu mîinile în buzunare ? Nici pomeneală ! Îşi leagănă braţele într-una pe lîngă corp, e o deprindere căpătată pe punte.

— Ştii ce, Slavka, slăbeşte-mă, te rog ! se supără Ghenka de-a binelea. Auzi : „Stă cu mîinile în buzunare"... Dacă vrei să ştii, află că un marinar care stă cu mîinile în buzunare şi cu pipa în gură în timpul furtunii e privit cu mare admiraţie. Aşa. Şi dacă tu nu crezi că Filin e omul pe care-l căutăm, mai bine rămîneai acasă !

Băieţii tăcură, furişîndu-se în urma lui Filin. Filin tăie strada Precistenka. Ajuns în dreptul magazinului filatelic, se uită în jur şi intră.

— Destul. Hai să ne-ntoarcem, spuse Slava.

Ghenka rămase pe gînduri.

— Hai să intrăm şi noi ! propuse el.

— Cum de nu ţi-e ruşine, Ghenka ? îl mustră Slava. Doar ne-am înţeles. Şi Mişa ne-a spus limpede : nu intraţi înăuntru... Bătrînul l-a dat odată afară... O să ne alunge şi pe noi.

— Nici pomeneală ! Ce, n-avem dreptul să cumpărăm timbre ? Haidem !

Slava vru să-l oprească, dar era prea tîrziu : Ghenka deschisese uşa magazinului, aşa că el se văzu nevoit să-l urmeze.

Bătrînul şi cu Filin stăteau de vorbă lîngă tejghea. Ivirea băieţilor îi făcu să amuţească.

— Ce poftiţi ? întrebă bătrînul, privindu-i bănuitor.

— Să vedem nişte timbre, spuse Ghenka.

— La ce să mai vedeţi ? îşi ieşi el din fire. În fiecare zi vă uitaţi, dar de cumpărat nu cumpăraţi nimic. Ei, ce timbre vreţi ?

— Din Guatemala, murmură Ghenka pierdut. Bătrînul luă din raft o cutie şi scoase la iveală un plic pe care îl aruncă pe tejghea :

— Alegeţi.

Ghenka, fîstîcit, începu să se uite la timbre. Ceilalţi tăceau, cu ochii aţintiţi asupra lui. Pierzîndu-se de tot, băiatul alese la repezeală un timbru.

— Ăsta.

Bătrînul luă plicul, lăsînd pe tejghea numai timbrul arătat.

— Douăzeci de copeici, spuse el.

Ghenka se uită desperat la prietenul său. Slava înțelese: Ghenka nu avea lescaie în buzunar. El, tot așa.

Bătrînul și Filin așteptau cu ochii pe ei.

— Ei! repetă bătrînul. Douăzeci de copeici!

În loc de răspuns, Ghenka se întoarse și o zbughi pe ușă. Slava, la fel. Tăiară strada ca o vijelie și o porniră spre casă.

— Ți-am spus să nu intrăm, începu Slava.

— Ei, și ce? pufni Ghenka nepăsător.

— Cum, „și ce"? Au mirosit că-i urmărim.

— Atîta rău! Ce, puțini băieți fără bani îi trec pragul prăvăliei?

— Bine, bine, mormăi Slava. O să vezi tu de la Mișa.

— Ce tot îi dai zor cu Mișa? Ce, el e șeful meu? se împăună Ghenka, vrînd să pară independent. Auzi la el!

—Nu spun că-i șef, dar stiletul e-al lui, și tu, cu boroboațele tale, strici totul.

— Eu știu ce fac! i-o reteză Ghenka. Am și eu cap!

Cînd ajunseră acasă, Mișa tocmai cobora de la Jurbin.

— Mișka, strigă Ghenka, ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Avem noutăți!

— Hai, dă-i drumul!

— Totul e-n ordine, șopti Ghenka. L-am dibuit pe Filin. S-a dus la bătrînul cu timbrele. I-am studiat mersul. Fost marinar, am stabilit definitiv.

— Ei, vedeţi ! se bucură Mişa. Nu v-am spus eu ?! Acum e rîndul meu să vă dau noutăţi. Totul e-n regulă. Am fost la Jurbin, la Casa Pionierilor şi la secretarul Organizaţiei de Comsomol.

— Şi ?

— Vedeţi voi duminică, făcu Mişa misterios.

— Ce ?

— Răbdare. Deci, totul e-n ordine. Bun. Mai rămîne să aflăm dacă Filin a slujit pe „Împărăteasa Maria". Pe urmă, ne ocupăm de bătrîn. Asta vă revine vouă, fiindcă pe mine nu mă mai lasă în prăvălie.

— Fii pe pace, îl înştiinţă Slava, care tăcuse tot timpul. Nici noi nu mai sîntem buni pentru treaba asta — şi se uită cu înţeles spre Ghenka.

— De ce ?

— Fiindcă nici pe noi nu ne mai lasă în prăvălie.

— Cum aşa ? întrebă Mişa, uitîndu-se nedumerit cînd la Slava, cînd la Ghenka. De ce să nu vă lase ?

— Să spună el singur, arătă Slava din cap spre Ghenka.

Ghenka se împurpură ca focul şi începu grăbit :

— Înţelegi, Mişka, noi îl urmăream pe Filin. Trebuia să aflăm unde se duce. Filin o porneşte pe stradă — noi după el. Filin o ia pe Ostojenka — noi după el. Filin intră în prăvălie — noi după el. Dac-am intrat, de, trebuia să cumpărăm un timbru, numai că n-aveam un ban, nici eu, nici Slava. Ei, atunci am făcut stînga-mprejur şi am plecat liniştiţi. Asta-i tot !

— Am înțeles, tărăgănă Mișa, clătinînd din cap. V-ați dat de gol... Doar v-am spus : nu intrați în prăvălie ! Acum e limpede : nici unul nu se mai poate apropia de bătrîn. Mda, Ghenka ! E-a doua oară cînd dai totul peste cap ! De pălăvrăgit despre lăzi lui Borka i-ai pălăvrăgit, și acum ai stricat totul. E cam prea-prea, frățioare. Ar trebui să ne lipsim de tine ! E cam prea-prea...

Ghenka tăcu mîlc. Nici gînd să înceapă cearta. Știa bine că Mișa se supără, apoi uită. Dar prietenii lui n-au să se lipsească de el în ruptul capului...

41

Spectacolul

De cîteva zile, pe ușa clubului era țintuit un afiș : «Duminică se va reprezenta pentru copii piesa în trei acte : „Chiaburul și argatul". Conducătorul cercului dramatic : Alexandr Ogureev. Regizor : Alexandr Ogureev. În rolul principal : Alexandr Ogureev». Iar jos de tot scria cu litere mici : „Pictor-decorator : Mihail Korovin, sub îndrumarea lui Alexandr Ogureev".

Korovin era foarte mîndru că-și vede numele pe afiș. O mulțime de copii vagabonzi veneau să se uite ce-a ajuns el, Korovin.

Biletele se vîndură cu mult înainte de ziua spectacolului. Băieții duseră banii la redacția ziarului „Izvestia", pentru fondul de ajutorare a infometaților de pe Volga.

Duminică, încă de dimineață, clubul se umplu de copii. Era mare gălăgie. Unii săreau peste scaune, alții se certau. Veniră și copiii din curțile vecine, precum și o droaie de copii vagabonzi de la căminul Rukavișnikovsk, în frunte cu Korovin. Veniră de asemenea cei doi acrobați Buș-Igor și Lena. Mișa îi pofti să stea în primul rînd și-i dădu în grija lui Slava.

Cînd totul fu gata, fugi să-l invite pe Jurbin. Acolo o găsi pe Valia Ivanova, pe care o întovărășea un comsomolist cu șapcă și scurtă de piele. Dintr-un buzunar al scurtei ieșea la iveală un teanc de ziare. Tînărul purta pe sub scurtă rubașcă albastră. Pe piept îi strălucea insigna de comsomolist.

— Iată inițiatorul ! spuse Jurbin, arătînd spre Mișa.

— Noi ne cunoaștem ! intră în vorbă Valia, zîmbind prietenos băiatului.

— Nikolai Sevosteanov, spuse comsomolistul, întinzîndu-i mîna lui Mișa. Mai simplu, Kolea.

Și-l cercetă cu privirea, aplecîndu-se puțin înainte. Era înalt și parcă adus de spate. De sub șapcă, pe fruntea-i palidă cădea o șuviță de păr moale, bălai. Avea privirea sfredelitoare și ochii cenușii plini de inteligență.

— Tovarășul Sevosteanov va veni și el să vadă spectacolul vostru, vorbi Jurbin. La urmă o să vă spună ceva.

Înainte să înceapă piesa, în fața cortinei apăru administratorul clubului — Mitea Saharov.

— Tovarăşi ! începu el, adresîndu-se mai mult lui Jurbin, după ce avu grijă să-şi arunce părul pe spate cu mîinile. Veţi vedea o piesă de teatru jucată de cercul dramatic al copiilor din clubul nostru.

Mitea Saharov îşi trecu din nou mîinile prin păr şi urmă :

— Administraţia clubului, tovarăşi, a făcut toate sacrificiile pentru montarea piesei. Munca cu copiii e o chestiune importantă, mai cu seamă într-un club. Sperăm că eforturile noastre vor fi răsplătite. Iar acum, tovarăşi, să dăm cuvîntul artiştilor... încheie el, şi începu să bată din palme.

Sala răspunse cu ropote de aplauze. Piesa avu succes nemaipomenit.

Înfierbîntată de rolul ei, Zina Kruglova îi trase lui Şura vreo cîteva vătraie pe spinare, de i-au pîrîit oasele. A fost grozav : tinerii spectatori strigau pe întrecute : „Arde-l, Zina, trage-i“ ! Iar Şura, ca un adevărat artist, nici nu arăta că-l doare.

La sfîrşitul piesei, toţi artiştii au cîntat şi au dansat. Pe urmă, Lena şi Igor Buş au făcut cîteva exerciţii acrobatice, acompaniaţi la pian de Slava.

— V-a plăcut ? întrebă el, după ce aruncă o privire atentă asupra sălii.

— Ne-a plăcut ! răspunseră în cor spectatorii.

— Vedeţi, continuă Kolea, copiii de aici au făcut un lucru bun şi folositor. Ei activează în cadrul clubului, venind în ajutorul micuţilor voştri prieteni din regiunile Volgăi. Ce credeţi ? Au făcut bine ?

— Bine ! răspunseră copiii într-un glas.

— Aşa, întări Kolea. Acum o să vă pun o întrebare...

Tăcu o clipă. Toţi erau numai ochi şi urechi.

— Ştiţi voi ce sînt tinerii pionieri ?

— Ştim ! strigă Ghenka cît îl ţinea gura.

— Nu ţipa ! Tu ştii, dar alţii nu ştiu ! îl înghionti Mişa.

Izbucni o larmă de nedescris : „Ştim !“ spuneau unii copii. „Nu ştim !“ spuneau alţii. Fiecare se străduia să strige mai tare decît cel de alături. Ba unii se luară şi la bătaie.

Kolea ridică autoritar mîna. Cînd sala se linişti. zise :

— Copii, tinerii pionieri sînt schimbul de mîine al Comsomolului. Ei trebuie să ducă la bun sfîrşit lupta începută de părinţii şi fraţii lor mai mari — lupta pentru cauza comunismului. Detaşamentele de pionieri ajută Partidul şi Comsomolul în munca de educare comunistă a copiilor. În raionul nostru au şi luat fiinţă trei detaşamente : la „Cauciucul“, la „Livers“ şi la „Imprimeriile Statului“.

— Noi de ce n-avem ? întrebă Mişa.

— Tocmai asta voiam să vă spun şi eu. Clubul vostru, copii, trece de azi înainte sub îndrumarea fabricii. Pe lîngă fabrică va lua fiinţă un detaşament de pionieri...

— Ura ! se bucură Ghenka. O să avem şi noi un detaşament !

Vru să mai spună ceva, dar Mişa îl înghionti din nou, şi amuţi.

— Copii, zise Kolea în încheiere. Cine vrea să devină pionier se poate înscrie acum, la mine. Chiar astăzi, aici, vom ţine prima noastră adunare.

— Eu vreau să întreb ceva, murmură Ghenka.

— Ce anume ? tresări Mişa.

— Pionierii au dreptul să-i bată pe cercetaşi ?

— Tîmpită întrebare ! se supără Mişa. De unde ai luat tu năravul ăsta ? Mereu vrei să te iei la bătaie. Şi bătaia are rostul ei.

PARTEA A PATRA

Detașamentul nr. 17

42

Colțul grupei

— „Pionierul își îndeplinește sarcinile repede și conștiincios !“ spunea răspicat Ghenka, dînd din mîna în care ținea un ciocan.

Băiatul era cocoțat pe o scară aproape de îmbucătura peretelui cu tavanul. Se pregătea să bată în ținte o placardă.

— Da, da „repede și în mod conștiincios !“ îl îngînă Slava, și tu te moșmondești aici de un ceas...

Slava ținea cu o mînă scara, iar cu cealaltă capătul de jos al placardei.

Clubul se pregătea să sărbătorească un mare eveniment : fabrica începea să funcționeze cu toată capacitatea ei de producție.

Din tavan atîrnau ghirlande de brad, înveselite de becuri multicolore. Pionierii abia sfîrşiseră să pavoazeze colţul fiecărei grupe. Mirosea a brad, a clei de lemnărie şi a vopsea. Toţi erau în uniforme noi-nouţe, kaki. Uniformele erau dăruite de direcţiunea fabricii cu prilejul depunerii jurămîntului. Tot atunci se înmînase detaşamentului drapelul, o tobă şi o goarnă.

— Iată, copii, a spus directorul fabricii, semnînd angajamentul pentru înzestrarea detaşamentului. Ţara noastră, abia ieşită din război, are multe greutăţi de întîmpinat ; dar ea nu va precupeţi nimic pentru voi. Să ţineţi minte.

Mişa, cu capul răsturnat pe spate, stătea cu ochii pe Ghenka.

— Mai dă-te jos, măi, că de pălăvrăgit ai pălăvrăgit destul ! strigă el într-un tîrziu, cînd văzu placarda ţintuită de perete.

Tustrei se uitau mulţumiţi la ce-au făcut. Colţul grupei lor era cel mai frumos ! În mijloc se afla un scut bombat, de placaj, pe care scria : „Grupa nr. 1, Flota Roşie". Literele, tăiate la traforaj, erau îmbrăcate în hîrtie roşie. În spatele scutului ardea un bec electric, iar literele păreau ca de foc. Totul arăta minunat.

— Ei ? Straşnic ! se împăună Ghenka. Nimeni nu s-a gîndit la aşa ceva !

Şi arătă spre colţurile celorlalte grupe.

Într-adevăr, nici o grupă nu avea un asemenea scut luminat. Celelalte colţuri, împodobite cu desene, fotografii tăiate din ziare şi lozinci, erau destul de modeste.

Micuţul Vovka Baranov trecu în fugă pe lîngă ei, cu o cutie cu vopsea în mînă, gata să se izbească de Ghenka. Băiatul sări într-o parte şi se uită la mîneca bluzei nou-nouţe, speriat că „Viţeluş" l-a murdărit. Văzu că s-a înşelat şi răsuflă uşurat.

— Deşteptu' ăsta de Viţeluş ! mormăi Ghenka. Aleargă ca un nebun. Cît pe ce să-mi păteze bluza. Ceva extra... adăugă el, pipăindu-şi bluza şi plescăind cu încîntare din buze. Producţie textilă, nu glumă ! Şi ăia de la „Cauciucul" se mai laudă ! „Noi, zice, sîntem chimişti, gumişti"... Lasă, lor o să le dea combinezoane de cauciuc, în loc de bluze... Or să vadă ei, „gumiştii"...

Kolea Sevosteanov, instructorul detaşamentului, se apropie de ei.

— Kolea, spuse Ghenka, ia te uită ce placardă are grupa noastră ! Nimeni nu-i ca noi !

— Mda, nu-i rău, recunoscu instructorul cu nepăsare. Nici n-ar trebui să te lauzi cu asta. Băieţii din grupa voastră sînt mai mari : la voi totul trebuie să fie mai bine decît la ceilalţi ! Poleakov ! se întoarse el către Mişa.

— Ascult.

— Du-te repede cu grupa ta pe platou. A venit Korovin cu ai lui.

— Am înţeles !

— Ai grijă, continuă Kolea. Prima întîlnire e cea mai importantă. Dacă veţi şti să vă împrieteniţi cu ei, au să mai vină. Dacă nu, adio ! Purtaţi-vă simplu ca şi ei. Căutaţi să nu se simtă stingheriţi de purtarea voastră. La început atrage-i în joc. Înţelegi ? Ei, duceţi-vă !

— Grupa „Flota Roşie", alinierea ! strigă Mişa.

Pe platou

Grupa se alinie îndată. Era alcătuită din copiii cei mai răsăriți ai detașamentului : Mișa — responsabilul grupei, Slava, Ghenka, Șura, Zina Kruglova și alți cîțiva băieți și fete de prin curțile vecine.

Ieșiră din club și alergară înșiruiți unul după altul pe platou — așa se numea acum curtea din dos. La drept vorbind, în afară de faptul că aveau o plasă de volei, nimic nu se schimbase aici.

Vreo zece copii vagabonzi stăteau tolăniți grămadă pe ciment, lîngă zid. Cîțiva fumau. Toți erau zdrențăroși, murdari și pletoși. Unul singur cu o șapcă albicioasă, nou nouță, pe care o avea cu siguranță doar din dimineața aceea, părea mai arătos. Ședeau tăcuți, aruncîndu-și cînd și cînd cîte o vorbă, fără să ia în seamă copiii strînși în jurul lor, care îi priveau curioși.

Pionierii se împărțiră în două echipe, așa cum stabiliseră dinainte, și trecură pe terenul de volei.

— Ne mai trebuie șase jucători ! strigă Mișa, vrînd să-i atragă și pe ei în joc.

Nici unul nu se clinti. Rămaseră tolăniți cît ținu jocul, fără să se sinchisească de nimic din jur.

— Îi vezi cum stau ? șopti Ghenka lui Mișa.

În loc de răspuns, Mișa, care tocmai trebuia să servească mingea, o trimise cu putere în grămadă. Nici asta nu-i trezi însă din amorțeală. Singur Korovin catadicsi să lovească mingea cu piciorul.

Jocul era tot mai însuflețit. Strigătele : „pasează“, „trage“, parează“, „sus“, „tușă“, „plaseaz-o“ — răsunau fără încetare. Vagabonzii — nimic, nici nu le

păsa de joc. Unii moțăiau, rezemați de zid, sub soarele ce-ți lua ochii.

„Da, ei își dau seama de tot, cu siguranță. Dar nu-i poți atrage chiar din prima clipă, se gîndea Mișa. Numai de n-ar pleca."

Responsabilul grupei fluieră, și jocul se opri. Fetele rămaseră pe teren, în timp ce băieții se apropiară de grupul vagabonzilor.

— Bună, Korovin ! începu Mișa. Ce mai faci ?

— Bine, mormăi în silă Korovin. Așa și așa.

— Ce-i aia de colo ? întrebă pe neașteptate unul dintre vagabonzi, arătînd spre o bucată de țeavă fixată între doi copaci. Era un băiat cu fața numai pistrui. Nici rapănul și nici jegul nu izbuteau să-i ascundă.

— Un trapez, explică Mișa prietenos.

— La ce folosește ?

— Uită-te...

Mișa se apropie de trapez, își făcu vînt și se prinse cu mîinile de bară.

— Tu poți să faci asta ?

— Nu știu, n-am încercat niciodată.

— Încearcă, îl imboldi Mișa.

— Mda... Ce-ar fi... spuse el leneș.

Pistruiatul abia se sculă, se apropie de trapez și-l cercetă o vreme clătinînd din cap. Deodată sări sprinten, se prinse de bară și se întoarse cu capul în jos și picioarele în sus. Pulpanele paltonului îi veniră peste ochi, dezgolindu-i picioarele murdare. Dar asta era o „figură"...

După cîteva clipe, pistruiatul își dădu drumul la pămînt și se întoarse între ai lui. Ceilalți vagabonzi zîmbeau și se uitau batjocoritor la pionieri.

— Grozav ! exclamă Mişa. Noi nu ştim „figura“ asta... Ghenka, încearcă şi tu !

— Eu ?

— Încearcă ! stărui Mişa.

Ghenka se duse la trapez, se lăsă pe vine, sări uşor şi se prinse cu mîinile de bară. Începu să se balanseze înainte şi înapoi, fără să îndoaie genunchii.

Se balansa repede, mai repede, din ce în ce mai repede, şi deodată... Unu : se ridică cu picioarele în sus, dîndu-se peste cap. Doi : repetă „figura“. Trei : repetă din nou „figura“. Descria cercuri largi, iar cravata îi flutura la gît. Apoi, ritmul balansului se domoli treptat-treptat şi Ghenka sări sprinten la pămînt.

— Nu-i rău... mormăi Korovin.

— Figura asta se cheamă „roata mare“, explică Mişa. E uşor de învăţat.

— Nu foloseşte la nimic ! pufni cel cu şapca albicioasă.

— Totul foloseşte, se amestecă în vorbă Şurka Vlăjganul. Cu cît ştii mai multe, cu atît e mai bine, adăugă el sfătos.

— Uite „chiaburul“ ! chicoti un pici din ceata vagabonzilor. Straşnic te-a mai croit cu vătraiul...

— Ei, ce să-i faci, spuse Şurka. Un adevărat artist trebuie să se obişnuiască cu toate. Arta cere sacrificii.

— Aşa e, încuviinţă cel cu şapcă albicioasă. L-ai văzut pe Lazarenko ? Chiar de-ar şti că-şi rupe gîtul, tot ar sări.

— Da, ăia la circ se învîrtesc sus, sub cupolă. Şi nu se tem să se urce acolo ! zise cu admiraţie pistruiatul.

Vorba se înfiripă pe nesimţite. Şurka Vlăjganul conducea discuţia. Tocmai se pregătea să povestească filmul „Brigadierul-comsomolist Ivanov“, cînd o întîmplare neaşteptată puse capăt sporovăielii lor prieteneşti.

44

Bicicleta lui Iurka

Iurka Cercetaşul şi Borka apărură pe platou din senin. Dar nu oricum — pe bicicletă. Ce-i drept, era o bicicletă de damă, dar o bicicletă adevărată, nounouţă, cu două roţi şi cu o reţea din mătase de culoare ţipătoare la roata din spate.

Iurka pedala, în timp ce Borka stătea cocoţat în şa, cu picioarele desfăcute, şi zîmbea cu gura lui ştirbă.

Ocoliră curtea, apoi Borka se dădu jos, lăsîndu-l singur pe Iurka, care începu să facă diferite „figuri“.

Mergea „fără mîini“, se aşeza în genunchi pe şa, făcea „rîndunica“, învîrtea numai o singură pedală sau sărea sprinten la pămînt... În acest timp, Borka striga cît îl ţinea gura, căutînd să atragă atenţia tuturor asupra lui Iurka : „Aşa, mă“, „Straşnică figură !“, „Încă o dată, Iurka !“ — şi se bătea cu palmele peste genunchi ori şi-azvîrlea şapca în sus de admiraţie.

Toţi ochii erau aţintiţi asupra lui Iurka. Micii vagabonzi lăsară baltă discuţia cu pionierii.

„Fac asta într-adins! se gîndea Mişa. Caută cu orice chip să ne pună beţe-n roate!“

— Să-i gonim! şopti Ghenka.

Mişa dădu din mînă, ca şi cum ar fi vrut să spună: „Doar n-o să ne luăm la bătaie. Atunci chiar că stricăm totul“.

Băiatul chibzuia ce era de făcut, cînd, deodată, îl văzu în poartă pe doctorul Stoţki, tatăl lui Iura. Se uită la Iura: el habar nu avea. Stătea cu Borka după colţul casei şi meşterea ceva la lanţul bicicletei.

— Iurka-a-a-a! strigă Mişa pe neaşteptate. Vino încoace! — şi-i făcu lui Ghenka cu ochiul, arătînd spre doctorul Stoţki.

Iura se întoarse nedumerit.

— Vino încoace, mă! repetă Mişa. Ce, ţi-e frică?

Iura se apropie nehotărît, purtînd bicicleta de ghidon.

— Ce marcă e? întrebă Mişa.

— „Einfild“.

— Aha, „Einfild“! făcu Mişa, cercetînd îndeaproape bicicleta. Nu-i rea!

Korovin şi vagabondul cu şapcă albicioasă se apropiară şi ei să se uite la bicicletă.

Deodată, Ghenka vîrî degetele în gură şi scoase un şuierat asurzitor. Doctorul, care stătea în poartă, se întoarse şi, văzîndu-l pe Iura, se apropie repede.

Tatăl lui Iurka era un om cu o înfăţişare foarte îngrijită, cu nişte mîini albe şi grăsulii, mirosind a parfum sau a farmacie.

Iura, stînd lîngă bicicletă, se uită buimăcit la taică-său.

— Iuri, vorbi doctorul cu asprime, du-te acasă !
— Eu nu-nu... îngăimă Iura.
— Acasă ! repetă doctorul cu o voce ca de gheaţă, uitîndu-se la vagabonzii din jur şi strîmbîndu-se cu dezgust...
Apoi se întoarse brusc şi plecă.
Iura, împingînd cu o mînă bicicleta, porni după tată-său, în hohotele de rîs ale băieţilor.
— Bine i-aţi făcut ! zise Korovin.
— Prea ţinea nasul pe sus ! glăsui înţelept pistruiatul.

45
Panglica

Discuţia se înfiripă iarăşi. Băieţii stătură de vorbă încă vreun ceas.
La plecare, vagabonzii făgăduiră să vină şi a doua zi.
Pionierii erau mulţumiţi de acest prim succes. Vorbeau cu aprindere despre purtarea vagabonzilor, în timp ce Borka, la cîţiva paşi de ei, juca singur ţurca.
— Ei, Gheară, îl necăji Ghenka. Nu te mai plimbi cu bicicleta ?
Borka tăcea.
— Să-ţi intre-n cap şi ţie, şi amărîtului ăla de cercetaş, urmă Ghenka, dacă ne mai sîcîiţi în treburile noastre, vă atîrnăm atîtea cucuie, că nici într-un an nu le puteţi număra.
Borka nu zicea nici pis.
— Ce te legi de el, Ghenka ? sări Mişa împăciuitor. Ce-ai cu el ? Borka-i un băiat bunicel. S-a împrietenit cu Iurka, fiindcă n-a găsit ceva mai bun de făcut.

Borka ciuli urechile, temîndu-se de o cursă.

— La ce-o fi umblînd cu el? se miră Mișa. Iura nici nu-l socotește om. N-ai văzut cu ce ochi s-a uitat taică-său la noi toți?

Borka tăcea nedumerit.

— N-ai văzut? repetă Mișa și se întoarse spre Borka: Spune și tu dacă nu-i așa!

— Ce-mi tot vrăjești acilea? bombăni Borka. Ori vrei să mă înscriu și eu la pionieri? Eu n-am nevoie de pionierii voștri. Îți strici gura degeaba.

— Pe tine nu te primește nimeni! pufni Ghenka.

— Mai taci odată! i-o reteză Mișa, și i se adresă din nou lui Borka: Eu nu te vrăjesc. Spun și eu ce-am de spus. Altceva vreau cu tine... vreau să facem amîndoi o afacere. O afacere serioasă. Uite, chiar aseară îi spuneam despre asta lui Slavka. E-adevărat, Slavka?

Slavka, deși nu pricepea nimic, dădu din cap a încuviințare.

— Ce afacere? întrebă Borka neîncrezător.

— Să vezi, începu Mișa. Jucăm acum o piesă din viața marinarilor și avem nevoie de-o uniformă. Înțelegi? Un tricou, niște pantaloni și o bonetă adevărată. Ne mai trebuie o panglică la bonetă. Veche, nouă — n-are a face. Principalul e să scrie numele vaporului pe ea. Asta voiam să-ți spun. Tu îi cunoști pe toți care vin pe-aici. Ce zici, poți să ne faci rost?

— Ce-mi dați dacă vă fac rost? zîmbi Borka. Ori o vreți pe degeaba? Nu v-ați găsit prostul cu mine!

— Pe degeaba? Nici gînd.

— Hm! se gîndi Borka. Ce-mi dați?

— Întîi să vedem panglica. Poți să ne faci rost?

— Eu fac rost de orice, măcar de-ar fi să mă duc pînă-n fundul pămîntului. Îmi dai briceagul tău?

întrebă el uitîndu-se la Mişa. Te vezi cu panglica numaidecît.

— Una adevărată ?

— Adevărată.

— Bine.

— Nu mă tragi pe sfoară ?

— Pe cuvîntul meu. Adu panglica, şi briceagul e-al tău.

Borka fugi acasă într-un suflet.

— Despre ce-i vorba, Mişa ? se supără Şura Vlăjganul. Ce piesă o să joci tu ? Eu cum de nu ştiu nimic ?

— Îţi spun eu mai pe urmă. Asta... îmi trebuie pentru altceva.

— Cum adică „mai pe urmă" ? Ce, ai uitat !? Eu răspund de cercul dramatic al detaşamentului. Nu poţi să treci peste mine.

— Ia te uită cum s-a înfierbîntat ! sări Ghenka cu gura. Lasă, Vlăjganule, ştie Mişa ce face. El e responsabil de grupă.

— Şi eu sînt regizor. Răspund de partea artistică.

— N-ai decît, ridică Ghenka din umeri. Răspunde, nu te opreşte nimeni.

— Ia tăceţi, spuse Mişa. Uite-l că vine...

Borka se apropie în fugă, ţinînd ceva în pumn.

— Dă briceagul !

— Întîi arată !

Borka desfăcu pumnul, lăsînd să se vadă capătul unei panglici înguste şi negre.

— Întîi s-o văd, zise Mişa, întinzînd mîna. Dacă nu-i adevărată ?

— Aşa nu, băiete ! mormăi Borka, strîngînd repede pumnul. Întîi dă-mi tu briceagul. E-o panglică adevărată, n-ai grijă. Pun capul pentru asta.

— Ei, fie ce-o fi ! se învoi Mişa, şi-i întinse briceagul, pe care Borka îl luă, dîndu-i panglica în schimb.

Mişa o desfăcu. Ghenka şi Slava i se uitară peste umăr.

Pe panglica veche şi decolorată, băieţii văzură lămurit urma unor litere argintii şi citiră aceste două cuvinte : „Împărăteasa Maria".

46

Planuri

Din ziua aceea, micii vagabonzi veneau mereu pe platou, aducînd cu ei de fiece dată alţi şi alţi prieteni de-ai lor. Jucau cu pionierii ţurca, volei sau ascultau povestirile lui Şurka. În ciuda vremii călduroase de iulie, era cu neputinţă să-i convingi să-şi lepede zdrenţele.

Aerul era îmbîcsit de mirosul pătrunzător al asfaltului, care fumega ici şi colo, proaspăt întins pe trotuarele îngrădite cu funii. Tramvaiele de curînd vopsite, cu panouri de reclamă pe acoperiş, abia înaintau din pricina pavatorilor. Vatmanii sunau cu disperare din clopot, cerînd cale liberă. Curţile erau pline de cazane, ţevi, saci cu ciment, grămezi de cărămizi şi de var.

Moscova îşi schimba înfăţişarea...

— „Ţindel" a intrat în funcţiune ! le dădu de veste atotştiutorul Ghenka. De ieri i-au dat drumul... — şi arătă cu mîna o dîră depărtată de fum ce se ridica din coşul unei fabrici nevăzute. De mîine începe treaba „Trehgorka"...

— Tu pe toate le ştii... îl ironiză Mişa. Pînă şi din ce coş iese fumul. Aştia ce sînt ? dădu el din cap spre nişte instalatori care lucrau căţăraţi pe stîlpi la reţeaua electrică.

— La ce mă întrebi ? Vezi şi singur : sînt montori. Repară reţeaua.

— „Repară reţeaua" ! îl îngînă Mişa. Tu pe toate le ştii... Şi de ce o repară ?

— S-o fi stricat pe undeva.

— Aş ! S-a pus în funcţiune uzina electrică „Kaşir", de asta. Uzina merge cu turbă. De-acum înainte, felinarele au să ardă toată noaptea. Şi-au să lumineze pe amîndouă părţile străzii, nu numai pe una singură... Uzina „Satursk" va fi pusă şi ea în funcţiune... O să meargă tot cu turbă. Hai să-ţi mai spun ceva : pe Volhov se construieşte prima hidrocentrală de la noi : apa va pune totul în mişcare.

— Ştiu eu şi fără tine, mormăi Ghenka. Ce, crezi că numai tu citeşti ziarele ?

Într-adevăr, Ghenka avea acasă un teanc întreg de „Izvestia", dar toate din aceeaşi zi. În numărul cu pricina, la rubrica „Pentru fondul de ajutorare al înfometaţilor de pe Volga", scria : „Clubul copiilor de pe lîngă comitetul locatarilor clădirii nr. 267 — 87 ruble".

Copiii se mîndreau grozav cu asta, iar Ghenka purta ziarul la el şi-l arăta la toată lumea.

Zilele treceau, dar băieţii nu găseau o cale să pună mîna pe teacă. Acum, cînd erau încredinţaţi că Filin, tatăl lui Borka, este omul lui Nikitski, trebuiau să lămurească musai dacă Mişa a văzut într-adevăr la bătrînul filatelist teaca stiletului, sau un simplu evantai. Cum să facă ?

— Să pătrundem în prăvălia bătrînului, propuse Ghenka. Dacă sînt bandiți, n-are nici un rost să umblăm cu mănuși.

— Și cum vrei să pătrunzi la el ?

— Foarte simplu : pe fereastră. Cel mai nimerit pentru treaba asta ar fi Korovin, noul tău prieten. El se pricepe la de-alde astea.

— Cel mai nimerit ar fi să taci din gură ! se sborși Mișa. Din cauza ta nu-i chip să mai călcăm în prăvălia bătrînului ! Ieri ne-a gonit de cum ne-a văzut. Ne bănuiește — păi te cred și eu ! Iar pe Korovin nu trebuie să-l băgăm în afacerea asta. Auzi idee : să intre Korovin pe fereastră ! Ce-o să creadă despre pionieri ? El habar n-are de stilet. Nu, trebuie să găsim altceva.

Și într-adevăr, Mișa găsi soluția. Numai că asta se întîmplă la vreo cîteva zile, cînd detașamentul se afla în tabără, la lacul Senej, pentru două zile.

47

Pregătiri pentru tabără

În ziua hotărîtă pentru plecarea în tabără, Mișa se trezi cu noaptea-n cap.

Lumina îngînată a zorilor pătrundea în odaie. Pe fereastră se deslușeau zidurile cenușii ale clădirii din față. Pîlpîiri sfioase, roșiatice, tremurau pe geam.

— Mamă, cît e ceasul ? întrebă băiatul, sărind iute din pat.

— Cinci. Dormi, mai e timp.

Maică-sa umbla ușor de colo-colo, pregătind o gustare.

— Destul cu somnul! se viteji Mișa, și începu să se îmbrace zorit. Trebuie să mă duc pe la băieți. Te pomenești că mai dorm.

— Mănîncă întîi.

— Numaidecît.

Băiatul se spălă, apoi începu să-și pregătească rucsacul.

— Mamă, se tîngui el înspăimîntat. Unde mi-e lingura?

— Acolo unde-ai pus-o.

— N-o găsesc!

După ce mai cotrobăi prin rucsac, exclamă:

— Aha, uite-o!

— Nimeni nu s-a atins de rucsacul tău, zise mama căscînd și strîngîndu-și umerii înfrigurați. Dacă mai scotocești mult, o să le zăpăcești pe toate. Vino de bea ceaiul. Lasă pătura, o strîng eu.

— Nu, nu. Tu nu știi, se împotrivi Mișa, făcînd pătura sul și legînd-o deasupra rucsacului, în partea din spate, unde mai erau o cană și o gamelă prinse în curele. Uite-așa!

— Bine... Rînduiește totul cu mîna ta. Numai vezi să nu pierzi ceva. Și dacă te scalzi în lac nu te duce prea departe de mal.

— Știu, știu, mormăi Mișa, care se oprise la colțul mesei și sorbea grăbit ceaiul fierbinte. De, matale mă crezi și acum tot mic... Cînd viu din tabără o să dărîm afacerea aia de colo, ai să vezi... și băiatul arătă spre soba din colț. Azi-mîine, se instalează calorifere. O s-avem o căldură...

— Eu zic să vedem întîi caloriferele şi pe urmă să dărîmăm soba, murmură mama.

Cu rucsacul în spate, Mişa o zbughi pe uşă. Se ciocni nas în nas cu Ghenka, echipat şi el din cap pînă-n picioare, care venea să-l zorească. Mişa îl trimise după ceilalţi băieţi, iar el urcă la Slava.

Aşa cum se aştepta, îl găsi dormind.

— Ştiam eu ! mormăi supărat Mişa. Cît ai putea tu să tot dormi aşa ?

— Nu ne-am înţeles să vii pe la mine ? încercă Slava să se dezvinovăţească, întinzîndu-se şi frecîndu-şi ochii cîrpiţi de somn.

— Învaţă să te bizui numai pe tine. Şi-acum, îmbrăcarea !

Zicînd acestea, se apropie de pian şi începu să răsfoiască nerăbdător prin teancul de partituri.

Konstantin Alexeevici, tatăl lui Slava, un om cu pîntecul rotofei, spînzurînd peste cingătoare, tocmai ieşea din dormitor. Cămaşa cu gulerul brodat îi dezgolea pieptul puternic, năpădit de păr roşcat. Ochii lui mici, lipiţi de somn, erau şi mai mici, păreau nişte nasturaşi pe faţa-i plină de bunătate.

— Ei, pionieri ! le strigă Konstantin Alexeevici căscînd. Sînteţi gata de marş ? Noroc, tovarăşe comandant ! spuse el, dînd mîna cu Mişa. Cum văd, îi iei la rost de dimineaţă pe cei aflaţi în seama ta. Aşa, aşa, ia-i la rost...

— Bună dimineaţa, răspunse Mişa. Stăteam şi noi de vorbă.

Ori de cîte ori se întîlnea cu Konstantin Alexeevici, băiatul se simţea stingherit, dar nu se dumirea de ce. I se părea că tatăl lui Slava rîde într-ascuns de toţi copiii. Unde mai pui că era şi directorul teh-

nic al fabricii — „specialistul nostru“, cum spunea Agripina Tihonovna.

— Bine, bine, vedeţi-vă de-ale voastre.

Konstantin Alexeevici trecu în bucătărie, tîrîndu-şi papucii. După cîteva clipe se auzi zumzetul primusului.

„Poftim ! se supără Mişa. Mai face şi ceai ! O să întîrziem toţi din cauza lui Slavka !“

Glasul Allei Sergheevna se auzi din dormitor :

— Kostea ! Kostea !...

— Tata e-n bucătărie, răspunse Slavka.

— Slava, Slava !

— Poftim !

— Spune-i tatii să împacheteze pîrjoalele într-o hîrtie pergament.

— Bine, zise Slava, legîndu-şi şireturile de la ghete.

— Nu „bine“. Tu du-te şi spune-i.

Slava tăcea.

— Cine-a venit la tine ? se auzi din nou glasul Allei Sergheevna.

— Mişa.

— Mişa ? Bună dimineaţa, Mişa !

— Bună dimineaţa ! strigă Mişa.

— Mişenka, drăguţule, vorbi Alla Sergheevna, fără să se ridice din pat. Să nu-l laşi pe Slava să se scalde, te rog ! Doctorul i-a interzis categoric.

Slava se făcu roşu la faţă şi începu să tragă bosumflat de şireturi.

— Bine, făgădui Mişa, zîmbind.

— Să ai grijă de el, continuă Alla Sergheevna. Fără tine nu l-aş fi lăsat în tabără. Tu eşti un băiat cu judecată, şi pe tine o să te asculte.

— Bine, bine, o asigură băiatul, strîmbîndu-se la Slava.

Konstantin Alexeevici apăru cu ceainicul pe un suport de sîrmă împletită.

— Ei, drumeţilor, zise el, punînd ceainicul pe masă. Hai să beţi un ceai !

— Mulţumesc, eu mi-am băut ceaiul, spuse Mişa.

— Kostea ! răsună din dormitor vocea Allei Sergheevna. Ce tot faci acolo ? Trezeşte-o pe Daşa.

— Nu-i nevoie, o linişti Konstantin Alexeevici, tăind pîinea felii. Am pregătit singur totul.

— Spune-i Daşei că azi luăm un singur litru de lapte. Cînd vine lăptăreasa să ştie.

— Bine, am să-i spun. Tu dormi...

— Parcă mai pot dormi ! se alintă Alla Sergheevna. Nu înţeleg cum de i-ai dat tu voie lui Slava să plece ! Două zile n-o să mai am linişte. Şi azi am concert.

— Nu-i nimic. Lasă-l să plece ! — şi Konstantin Alexeevici se uită la băieţi cu o sclipire de şiretenie în ochi. Cum să nu-l laşi ? Acum e băiat mare...

— Nu, nu... Asta-i nebunie curată. Să laşi copilul singur două zile, fără să ştii pe unde o să umble şi ce-o să facă... Slava ! Nu care cumva să alergi desculţ !

— Bine, îngăimă băiatul, isprăvind ceaiul.

— Ei, se interesă Konstantin Alexeevici, întorcîndu-se spre Mişa cu aceeaşi şireată licărire în ochi. Ia spune, unde-aţi aruncat menghina pe care v-am dat-o ?

— N-am aruncat-o. E la Casa Pionierilor, în atelierul de lăcătuşerie, răspunse Mişa.

— Şi cum, la menghina asta lucrează toţi pionierii voştri ?

— Toți, rîse Mișa. Am adunat unelte din tot raionul.

— Chiar din tot raionul ?

— Da. Vedeți, la Casa Pionierilor, pe lîngă atelierul de lăcătușerie, avem atelier de tîmplărie, de croitorie, de cizmărie, de legătorie...

— Ce spui ?! Un adevărat combinat !

— Numai tu te-ai zgîrcit, mormăi Slavka, petrecîndu-și curelele rucsacului pe după umeri. Directorul fabricii „Napilnik" ne-a dat un strung.

— Ce să fac ! spuse Konstantin Alexeevici, desfăcînd brațele în lături cu o amărăciune prefăcută. Eu n-am strunguri. Vă dau un război de țesut. De, altfel nu vă pot ajuta... Ce-avem, aia dăm.

— Tu întotdeauna ne iei în rîs, se supără Slava. Haidem, Mișa.

Konstantin Alexeevici îi petrecu pînă la ușă, luîndu-și rămas bun de la amîndoi.

— Sînteți băieți mari, independenți, știu, le spuse el, rîzînd. Cu toate astea, vă dau un sfat : căutați să vă întoarceți cu mîinile și cu picioarele întregi. Ba, dacă se poate, și cu capul întreg...

48

În tabără

Băieții din grupa lui Mișa construiseră o plută mare și se scăldaseră pe săturate. Acum se odihneau pe malul lacului.

Lacul părea nemărginit. Departe, nori mătăhăloși, ca niște munți ninși, cu creste zimțate, acopereau zarea. Zborul pescărușilor aproape că spinteca oglinda albastră a apei. În locurile mai puțin adînci, mi-

șunau mii de peştişori. Tipsiile nuferilor dormitau, legănate de unduirea valurilor. Lujerele lor verzi şi lungi se împleteau prin stuful de lîngă mal, unde orăcăiau broaştele ; din cînd în cînd cîte un peşte mare zvîcnea din apă cu un plescăit răsunător.

— Principalul e să te prăjeşti ca lumea la soare, sporovăia Ghenka, întinzîndu-și nu știu ce unsoare pe piept și pe umeri. Ăsta-i primul semn de sănătate. Mișa, dă-mă tu pe spate, că pe urmă te dau și eu pe tine !

Mișa luă borcănașul, mirosi unsoarea și se strîmbă îngrețoșat :

— Ce porcărie ! Puah !

— Ce știi tu, mă ! E cremă de plajă. Ceva extra. Borcanul miroase. A fost cu cremă de ghete.

Mișa cerceta unsoarea la fel de scîrbit :

— Are și firimituri, coji de ouă...

— Nu contează ! scutură Ghenka din cap. Mi s-au amestecat toate în rucsac... Nu contează. Hai, dă-mă pe spate...

— Nici nu mă gîndesc, zise el, întinzîndu-i borcanul. Descurcă-te singur. Eu nu m-ating de porcăria asta.

— Nici nu-i nevoie. Lasă, diseară o să am pielea cum e bronzul.

— Sus, băieți ! îi îmboldi pe neașteptate. Uite, vine Kolea.

Porniră cu toții spre tabără. Corturile cenușii, conice, se înșiruiau în marginea pădurii.

În mijlocul taberei se înălța un catarg : a doua zi dimineața urma să aibă loc solemnitatea ridicării drapelului pionieresc. Pămîntul proaspăt săpat și bătătorit de copii se ridica într-o moviliță cenușie la

rădăcina catargului, spre deosebire de pămîntul din jur arămit de cetină.

De după primul cort se auzea larma fetelor ce trebăluiau în jurul focului. Deasupra focului agăţat de o prăjină înţepenită în două crăcane atîrna un ceaun. Curînd, un miros de caşă afumată se răspîndi peste tot.

— Ce-or fi făcînd atîta gură ? mormăi Ghenka. Nu-s în stare de nimic fără zarvă, niciodată. Ce poate să fie mai simplu decît să fierbi nişte caşă ? Şi poftim ! Ţipă de parcă ar învîrti un bou în frigare...

Kolea ieşi din pădure, înconjurat de micii vagabonzi — cei zece băieţi care veneau mereu pe platoul detaşamentului. Korovin umbla despuiat pînă la brîu. Ceilalţi erau în zdrenţele lor, ca de obicei.

„Pe unde i-o fi purtat Kolea ? se întrebă Mişa. Da, a plecat într-adins cu ei, lipsind cît noi ne-am organizat tabăra. Ei nu sînt deprinşi să muncească. Pînă ar fi ridicat corturile s-ar fi plictisit, ba poate că şi-ar fi luat tălpăşiţa... Pe unde i-o fi purtat Kolea ?"

— Unde-aţi fost ? îl întrebă Mişa pe Korovin.

Korovin se uită furiş la băieţii din jur şi răspunse încetişor :

— În sat.

— Şi ce-aţi făcut ?

— Ne-am uitat la grîu... Am văzut cum treieră oamenii... Eh, odată şi-ai mei... oftă Korovin. Aveam şi o vacă...

Mişa se uită la Kolea plin de admiraţie.

Instructorul stătea lîngă foc, înconjurat de fete, şi gusta din caşă, rîzînd şi suflînd în lingură.

„Are cap, nu glumă... îşi zise băiatul. S-a dus în sat cu copiii vagabonzi. Dinadins. Doar toţi sînt de

la țară... I-a dus în sat ca să-și aducă aminte de casa și de familia lor..."

— Am fost și la gară, vorbi Korovin.

— De ce ?

— Am văzut un cămin de copii... Ne-am uitat cum trăiesc... Toți au fost... — și Korovin păru încurcat o clipă — toți au fost așa ca noi...

— Ei, și cum e la cămin, bine ?

— Destul de bine. Au tot ce le trebuie... Au și o grădină de zarzavat...

„Într-adins i-a dus și la cămin..." se gîndi Mișa.

Se apropie de Kolea, care stătea lîngă foc, unde era instalată bucătăria taberei.

— Cum să împart ? se plîngea Zina Kruglova. Avem bucate felurite, vreo sută de feluri... Nu-s doi care să fi adus aceeași mîncare. Uitați-vă — și arătă proviziile rînduite lîngă foc. Avem cinci pîrjoale, opt scrumbii, douăsprezece ouă, nouă bucăți de carne, patru de pește sărat și tot soiul de crupe...

Tăcu supărată o vreme.

— Vai, era să uit ! Grupa a doua a prins șaisprezece porcușori... rîse fata, și fața ei, cu năsucul cîrn, îmbujorată de dogoarea flăcărilor, se rotunji ca un pepene.

— Da, rîse și Kolea. Sînt ei cam mititei, dar n-au pereche. O să ne lingem pe degete...

49

Șeful cartierului general

Într-adevăr, bucatele se dovediră la înălțime.

Deși afumată, cașa avea un gust minunat și mai mirosea și a pește, iar în ceai înotau ace de brad, stegulețe de grăsime și fărîmițe de coajă de ou.

Stăteau roată în jurul focului și mîncau cașă cu linguri din coajă de mesteacăn. Deasupra lor foșneau domol brazii și croncăneau ciorile speriate. Kolea încropi o frigare dintr-un capăt de sîrmă și fiecare primi cîte o bucățică de friptură — destul de mică, e drept, dar friptă într-o frigare adevărată.

După ce sfîrșiră de mîncat, Kolea sună adunarea.

— Mîine, începu el, cînd detașamentul se aliniază în front, vom organiza un joc — o luptă cu cei de la cămin : „Luarea Perekopului". Ca să nu ne facem de rîs, o să căutăm de azi să vedem cum va fi. Uitați-vă, colo va fi comandamentul albilor — și arătă păduricea de pe malul drept al lacului. Misiunea noastră e să pătrundem la comandamentul albilor și să le luăm drapelul. Albii vor fi grupa a doua și a patra, avînd comandanți pe băieții mai mari. Vranghel va fi Șura Ogureev, iar șeful statului său major — Ghenka Petrov.

— De ce să fim tocmai noi albii ? protestă Ghenka. Dacă grupa noastră e roșie, și noi trebuie să fim roșii.

— Asta-i drept, spuse Șura. Nu-i just. Și-apoi albii nici n-aveau șef de stat major, ci șef de cartier general.

— Fie, zîmbi Kolea. Prin urmare, Ghenka va fi șeful cartierului general. Ordinul se execută ! Cînd auziți trompeta, înseamnă că jocul s-a sfîrșit și veniți în tabără.

Șura și Ghenka se simțiră peste măsură de jigniți. După ce Perekopul fu luat și comandamentul albilor distrus, Vranghel și șeful cartierului său general dispărură de parcă i-ar fi înghițit pămîntul.

Îi căutară de zor, trompeta sună de cîteva ori, dar degeaba.

— Nu-i nimic, zise Kolea în cele din urmă. Vin ei singuri... Voi beţi-vă ceaiul, pe urmă duceţi-vă în pădure după vreascuri. Vom face un foc mare de tabără.

Spre seară, Şura şi Ghenka apărură. Şura mergea înainte, Ghenka după el. Era amărît, ţinea capul în pămînt şi ofta într-una, ca bătut.

Amîndoi se opriră la cîţiva paşi de Kolea.

— De ce-aţi venit ? întrebă instructorul răstit.

— Ne predăm ! declară Şura plin de importanţă.

— De ce nu v-aţi întors în tabără cînd s-a dat semnalul ?

Şura începu numaidecît o cuvîntare. Se vedea cît de colo că şi-o pregătise dinainte.

— Noi, spuse el, am hotărît că trebuie să respectăm adevărul istoric şi să urmăm întocmai mersul evenimentelor. Vranghel a fugit din Crimeia, de aceea am dispărut şi noi. Dacă socotiţi că asta nu-i o interpretare justă a rolului, adăugă el după un răstimp de tăcere, rog să nu mai am în viitor rolul lui Vranghel.

— Atunci, de ce aţi mai venit ? întrebă Kolea, întorcînd capul ca să-şi ascundă un zîmbet.

— Şeful cartierului meu general e grav bolnav, spuse Şura, arătînd spre Ghenka.

Într-adevăr „şeful cartierului general" arăta jalnic. Tremura, obrajii îi dogoreau ca de febră, ochii îi ardeau în cap. Se scutura din pricina fierbinţelii, de-ai fi zis că-l înţeapă cineva cu un ac.

— Ce-i cu tine, Ghenka ? se îngrijoră Kolea.

Ghenka nu scoase o vorbă.

— Are o eczemă gravă, spuse Şura în locul lui.

Kolea îi săltă cămaşa, desgolindu-i spinarea brobonită de băşici.

— Te-ai uns cu ceva ?
— M-a-a... m-am u... uns, bîigui Ghenka.
— Cu ce ?
— Cu cr... cre-mă de p-plajă...
Și, strîmbîndu-se de durere, scoase borcănașul din buzunar întinzîndu-l lui Kolea.
Instructorul examină crema atent și-l întrebă :
— De unde o ai ?
— Sin... singur... am făcut-o... după o rețetă.
— Ce rețetă ?
— Borka mi-a dat-o.
— Eh ! mormăi Kolea. Asta-i alifie de zinc, amestecată cu vax de cizme. Grozav farmacist mai ești !
Bietul Ghenka se pomeni uns cu vaselină și culcat la iuțeală în cort.

50

Focul de tabără

Seara, întregul detașament era strîns în jurul focului.
Luna așternuse o cărăruie sclipitoare de argint pe întinderea lacului. Corturile se deslușeau ca niște pete albe în marginea pădurii amuțite. Stelele clipeau mărunt pe cer, făcîndu-și parcă semne și priveghind deopotrivă somnul naturii și al oamenilor.
Kolea povestea pionierilor despre țări străine și depărtate ; despre copii care trudeau pe plantațiile de ceai ale Ceylonului, despre cerșetorii care mureau de foame pe străzile orașului Bombay, despre minerii istoviți din Silezia și despre negrii lipsiți de orice drepturi din Statele Unite ale Americii.

În răstimpuri, focul se învîlvora, smulgînd din întuneric chipurile încordate ale copiilor, cravatele lor roşii şi faţa uscăţivă a lui Kolea, cu şuviţa de păr căzută pe fruntea-i palidă. Vreascurile trosneau și se frîngeau în mici vergi de jeratic, cu pîlpîiri viorii. Din cînd în cînd cîte un tăciune aprins sărea din foc, dar era azvîrlit cu grabă înapoi.

Kolea le mai povesti pionierilor despre comuniştii și tineretul comunist din ţările capitaliste, luptători neînfricaţi pentru cauza revoluţiei mondiale.

Mișa asculta lungit pe burtă, cu bărbia sprijinită în pumni. Îşi simţea obrajii încinşi de dogoarea flăcărilor, în timp ce boarea domoală a lacului îi răcorea picioarele şi spatele. Și deodată i se năzări că vede în noapte chipurile aspre ale acelor oameni neînfricaţi care dărîmau lumea veche. Îi vedea ridicînd poporul împotriva burgheziei, îndurînd cu bărbăţie schingiuirile din temniţe şi camerele de tortură, mergînd la moarte cu fruntea sus. Îl cuprinse dorinţa nestăvilită de a săvîrşi fapte de eroism, de a trăi în totul aidoma lor, închinîndu-şi viaţa revoluţiei pînă la ultima suflare...

Tîrziu, Kolea tăcu şi porunci să se sune stingerea.

Sunetul prelung al trompetei tulbură liniştea nopţii şi se pierdu îngînat de ecou, undeva departe.

Pionierii se împrăştiară. Tabăra amuţi.

Mişa nu avea somn. Stătea tolănit lîngă perdeaua de la intrare şi se uita la stele. Lîngă el, cu pătura trasă peste cap, sforăia lunganul de Şurka. Lîngă Șura dormea ghemuit Slava : abia i se auzea răsuflarea. Lîngă Slava, Ghenka se zvîrcolea şi gemea prin somn. Aveau culcuşuri moi de cetină şi pernele umplute cu iarbă.

Mişa se gîndea la Kolea. De unde o fi ştiind el atîtea lucruri ? Citeşte mult, pesemne... Cum de poate el face faţă la atîtea ? Munceşte în fabrică, învaţă la universitatea muncitorească, e instructorul detaşamentului, membru în biroul celulei. Da, Kolea e un adevărat comsomolist !

Trosni o creangă. Mişa ciuli urechile. Erau sentinelele pionierilor.

Din cortul fetelor se auzi un rîs înăbuşit : Zina Kruglova, nici vorbă ! Zina rîde pentru orice...

Pe neaşteptate, băiatul îşi aminti de Lena şi Igor Buş. Pe unde-or fi acrobaţii ambulanţi ? Nu i-a mai văzut de mult, cam de la începutul verii. Ce-o mai fi cu măgăruşul şi căruciorul lor ? Ghenka visa şi acum la căruciorul lor : plănuia să poarte cu el prin oraş reclamele de la cinematograf, şi astfel să vadă filmele pe gratis... Tare sucit mai era şi Ghenka ăsta !

Mişa şi-l închipui purtînd căruciorul pe străzile Moscovei... Şi, din senin, îl fulgeră un gînd.

Căruciorul... Căruciorul... Cum de nu s-a gîndit mai devreme la el ?

Tulburat, băiatul se ridică uşurel în picioare. Se culcă din nou. Da, bună idee ! Nu bună, grozavă !

Văzu limpede totul în minte. La naiba, e straşnic !

Ar fi vrut să-i trezească pe Ghenka şi Slava şi să le împărtăşească planul numaidecît. Nu, o să le spună mîine. Cel mai important era să-i găsească pe cei doi Buş. Pe urmă...

Nu putu să adoarmă încă mult timp. Tot chibzuia asupra planului ce i se închegase atît de neaşteptat în minte... Da, era un plan minunat, minunat...

Într-un tîrziu adormi.

Paşii sentinelelor se depărtară, rîsul din cortul fetelor amuţi şi totul se cufundă în tăcere.

Sub raza lunii, urma focului se desluşea pe malul înalt ca o pată rotundă. Tăciunii clipiră încă multă vreme în noapte, ca nişte licurici prinşi într-un joc „de-a v-aţi ascunselea“.

51

Pregătiri misterioase

August trecuse. Şaluri de frunze ruginii se aşterneau pe bulevarde. Funigeii pluteau prin văzduhul plin de miresmele moi ale verii în prag de bătrîneţe.

După ce adunarea detaşamentului luă sfîrşit, Mişa, Ghenka şi Slava ieşiră împreună de la club. O porniră tustrei spre mînăstirea Novodevici.

Zidurile înalte ale mînăstirii găzduiau cuiburi de ciori prin crăpăturile lor. În apropiere se afla un cimitir. deasupra căruia croncănitul ciorilor răsuna şi mai sinistru. Iarba de pe morminte se uscase şi se îngălbenise. Vîntul trîntea cu zgomot uşiţele de la grilajele mormintelor.

— Trebuie să-i aşteptăm, hotărî Mişa.

Cei trei prieteni se aşezară pe o bancă. Banca era atît de scundă, încît aproape atingea pămîntul.

— Jumătate din morţi sînt îngropaţi de vii, spuse Ghenka cu convingere, uitîndu-se la morminte.

— Cum aşa ? întrebă Slava.

— Ei cred că omul a murit, şi cînd colo... mortul doarme un somn letargic. Abia în mormînt se trezeşte. Mai du-te atunci şi dovedeşte că eşti viu !

— Se întîmplă cîteodată şi aşa, dar foarte rar, interveni Mişa.

— Ba foarte des, ripostă Ghenka. Mortul trebuie pus la curent electric, numai atunci nu greşeşti.

— O nouă teorie a doctorului Ghenka Petrov ! anunţă Mişa.

— Consultaţii între 2 şi 4 după-amiază ! adăugă Slava.

— Rîdeţi, rîdeţi, mormăi Ghenka. Cînd o să vă îngroape de vii, abia atunci o să-mi daţi dreptate. Rîdeţi de mine... şi tăcu jignit, ca după o clipă să întrebe nerăbdător : Ei cînd vin ?

— Vin, n-avea grijă, îl linişti Mişa. Odată ce-au făgăduit, înseamnă că vin.

— Cine ştie... Poate c-ar fi mai bine să renunţăm, murmură Slava, uitîndu-se la amîndoi.

— Şi ce facem ? pufni Mişa.

— Am putea să ne ducem la miliţie şi să spunem totul...

— Ce, ai căpiat ? ! i-o reteză supărat Ghenka. Vrei să umfle miliţia comoara, şi noi să rămînem cu buzele umflate ?

— Avem tot timpul să ne ducem la miliţie, chibzui Mişa. Mai întîi să lămurim totul, fiindcă ne facem de rîs... Eu zic să acţionăm aşa cum am hotărît.

Abia apucă să-şi sfîrşească vorba şi, de după zidul mînăstirii, apărură Lena şi Igor Buş. Dădură mîna cu ei şi se aşezară amîndoi pe bancă.

Lena purta pardesiu şi o minunată basma în culori vii, iar Igor, într-un costum sobru, cu cravată şi o şapcă modernă, avea aerul lui grav de totdeauna. După ce se aşeză pe bancă, se grăbi să se uite la ceas — un ceas mare de buzunar.

— Cred că n-am întîrziat, spuse el cu o voce groasă.

Lena îi cercetă zîmbitoare :

— Ei, cum o duceți ?

— Binișor, răspunse Mișa pentru toți. Dar voi ?

— Tot așa. Am fost plecați, abia ne-am întors.

— Pe unde ați fost ?

— Prin multe locuri : Kursk, Orel, Caucaz...

— Bine mai e în Caucaz ! exclamă Ghenka. Acolo caisele cresc gata uscate.

— Da' de unde... nici pomeneală ! sări Slava.

— Cum rămîne cu rugămintea noastră ? dori să știe Mișa.

— Totul s-a aranjat, rosti Igor cu vocea lui gravă, de bas.

— Da, întări Lena. Totul e-n regulă. Puteți să-l luați. La ce vă trebuie vouă căruciorul ? E stricat și hodorogit ca vai de lume.

— Cauciucurile nu-s bune de nimic ! adăugă Igor.

— Nu contează, rosti Mișa. O să-l reparăm.

— Zău, la ce vă trebuie căruciorul ? stărui Lena.

— Așa... Avem noi o treabă, mormăi Mișa cu jumătate de gură.

— Băieți ! exclamă Lena din senin. Eu sînt sigură că voi căutați o comoară.

Cei trei prieteni se holbară buimăciți la ea.

— Cum așa ? îngînă Mișa, care se înroșise pînă-n vîrful urechilor.

— Destul să se uite cineva la voi, și-a și ghicit ! rîse fata.

— Cum adică ?

— Vreți să vă spun ?

— Mai e vorbă ? !

— Cei care caută comori au o mutră de prostănaci.

— Uite că n-ai ghicit! rosti apăsat Ghenka. Noi nu căutăm nici o comoară. Oricine poate să-şi piardă vremea cu asemenea fleacuri! Eu însă, nu. Pricepi?

— Să lăsăm glumele, îi potoli Mişa. Cînd putem lua căruciorul? Şi cîţi bani trebuie să dăm pentru el?

— Puteţi să-l luaţi oricînd şi nu trebuie să daţi nici un ban, zise Lena. Circul nu mai are nevoie de cărucior.

— L-au scos din inventar, preciză Igor cu importanţă, apoi se uită la ceas şi se ridică: E timpul să mergem, Lena.

Băieţii îi însoţiră pînă la staţia de tramvai. Un vînzător ambulant tropăia din picioare şi îşi freca mîinile să se încălzească. Din pricina frigului, îşi înfundase pe cap chipiul pe care se vedea o inscripţie din litere aurite: „Mosselprom". Ultima literă era îndoită.

Cei trei prieteni cumpărară bomboane „străvezii", oferind şi Lenei şi lui Igor.

După ce Lena şi Igor plecară, Mişa, Ghenka şi Slava o porniră spre casă, apucînd pe Ţariţînskaia, apoi prin cîmpul Devici.

52

Căruciorul cu reclamă

Vîntul toamnei purta de-a rostogolul frunzele prin parcul pustiu şi de-a lungul străzilor, le aduna grămadă, le învîrteja în jurul copacilor dezgoliţi, le azvîrlea pe treptele de piatră ale bisericilor, le aşternea cu foşnet domol pe băncile singuratice, le arunca în picioarele trecătorilor şi apoi, după o îndelungă zbenguială le călătorea în lungul străzii Ostojenka, grămădindu-le sub roţile căruciorului cu o reclamă ţipătoare din colţul ulicioarei Vsevolojski.

Deasupra căruciorului se îmbucau în chip de acoperiş două placarde cu afişele unui nou film : „Brigadierul comsomolist Ivanov". Sus, pe muchia celor două placarde, se înşiruiau nişte litere mari de placaj : *Cinematograful „Ars" — Arbat.*

De cîteva zile, trecătorii de pe Ostojenka se obişnuiseră să vadă căruciorul în colţul străzii. Seara venea un băiat care îl lua de acolo. Bătrînul cel chel cu timbrele îl bruftuluia de fiecare dată, întrucît lăsa căruciorul chiar în faţa magazinului. Băiatul nu scotea o vorbă. Dimineaţa potrivea nişte pietre sub roţile căruciorului şi se depărta liniştit.

Într-una din seri, băiatul veni, scoase pietrele de sub roţi şi trase căruciorul în curte. După aceea intră la îngrijitorul curţii — un tătar slab şi roşcovan. Îl găsi stînd pe marginea patului lat, cu picioarele desculţe atîrnînd spre podea.

— Nene, zise băiatul. Mi s-a stricat căruciorul. Pot să-l las puţin în curte ?

— Iar stricat la el ? bombăni îngrijitorul, leneş, uitîndu-se pe geam. Iar ? ! şi îşi înăbuşi un căscat cu palma. Să stai, nouă nu pare rău...

Băiatul ieşi, cercetă căruciorul cu atenţie, ciocăni încetişor în placardă şi plecă.

Treptat-treptat, curtea deveni pustie. Luminile de pe la ferestre se stingeau una cîte una.

Curînd după ce se întunecă, bătrînul filatelist şi Filin apărură pe poarta din dos. Se opriră chiar lîngă cărucior.

— Zici că s-a hotărît ? întrebă bătrînul în şoaptă.

— Da, murmură nemulţumit Filin. La ce să mai aştepte ? E un an de cînd îl tot duci de nas.

— E un cifru complicat, se tîngui bătrînul. După

toate aparențele — o litoree. Crede-mă, fără cheie nu-i chip să-l descurc.

— Dacă ai ști ce scrie acolo, ți-ai da toată silința ca să descifrezi semnele, șopti Filin, aplecîndu-se spre bătrîn.

— Înțeleg, dar ce să fac ! icni bătrînul, dînd din mîini. Mai mult decît îmi stă în puteri nu pot face. Poate că Valeri Sigismundovici vrea să mai aștepte. Zău, ar fi bine să mai aștepte.

— Nu vrea, pricepi ? Nu vrea, și pace. Pînă duminică, tu pregătește totul. Totul ! N-o să viu eu, trimit băiatul.

Și Filin plecă.

Bătrînul se uită lung în urma lui, bolmojind ceva de neînțeles între gingiile-i știrbe, apoi intră în bucătărie. Statura lui gheboasă apăru în fereastra luminată.

Se plimba încet de colo-colo. După un timp se opri și aprinse primusul. Flăcări roșii și lungi țîșniră de sub ceainic, lingîndu-i smalțul de jur împrejur.

Bătrînul se apucă să curețe niște cartofi : îi curăța încet, cu migală, iar coaja atîrna ca o panglică lungă și întortocheată, pînă cădea în găleată.

Mai apoi trecu în odăița din fundul prăvăliei și se aplecă deasupra mesei. Un timp rămase nemișcat. Deodată ridică ochii, se uită pe fereastra în fața căreia stătea căruciorul și începu să tragă perdeaua. Făcea asta cu o singură mînă. În cealaltă ținea o teacă. Se vedea bine de tot : era o teacă neagră de piele, cu un inel de metal în partea de sus și o bilă în vîrf...

Îngrijitorul curții ieși din bîrlogul lui. Se uită la lună scărpinîndu-se în cap, căscă și se urni spre poartă. Tocmai cînd voia să zăvorească poarta, apărură Ghenka și Slava.

— Ia căruţ la tine, spuse îngrijitorul. Bun este căruţ. Ia la el, ia !

Băieţii scoaseră pietrele aşezate sub roţi şi traseră căruciorul în stradă, în vreme ce tătarul slab şi roşcovan zăvorî poarta...

Ghenka şi Slava duseră căruciorul pe o ulicioară dosnică. După ce se uitară în toate părţile, desprinseră stinghia ce îmbuca cele două placarde, le dădură în lături şi... din cărucior sări Mişa...

Băiatul ajunse acasă tîrziu. Mamă-sa nu era, lucra în schimbul de noapte. Se dezbrăcă şi se vîrî în aşternut. Stătea cu ochii deschişi şi se gîndea.

Straşnică a fost ideea cu căruciorul ! Au putut urmări o săptămînă, zi de zi, tot ce se petrecea în prăvălia bătrînului. Bătrînul îşi însoţea muşterii pînă în stradă şi stătea de vorbă cu ei chiar lîngă cărucior, fără să-i treacă prin minte că i-ar putea spiona cineva.

Noaptea duceau căruciorul în curte. Aşa au putut afla felul lui de viaţă. Ba Mişa a văzut şi teaca de vreo cîteva ori. Dacă scoteai inelul şi deşurubai bila, teaca se desfăcea ca un evantai. Pe evantai era scris ceva. Un singur lucru nu putea înţelege băiatul : bătrînul îi spusese lui Filin că fără cheie nu-i în stare să descurce nimic. Cheia însă trebuia să se afle în teacă. Oare încerca să descifreze altceva ?

Da, trebuia să pună mîna pe teacă. Atunci se vor lămuri cum stau lucrurile. Pe lungan îl chema Valeri Sigismundovici. Ăsta era Nikitski, cu siguranţă ! Adevărat, nu l-au mai văzut prin cartier... Acum, principalul era să pună mîna pe teacă. Cît despre Nikitski, lasă, doar nu s-a dat la fund pentru totdeauna. Totul era acum ceva mai simplu. Pe Borka vor şti

ei să-l tragă pe sfoară. Eh, de cînd jinduiește el să aibă căruciorul...

Da, vor trebui să se despartă de cărucior. Mulțumită căruciorului intrau pe gratis la cinema, e adevărat, dar acum le era totuna: de luni începea școala și nu vor mai avea timp să plimbe reclamele de film pe străzi. În plus, nici nu le ședea bine unor pionieri să se țină de asemenea treburi.

Gîndurile lui Mișa se opriră asupra detașamentului.

Se apropia săptămîna copilului. Urma ca ei să trimită o scrisoare pionierilor din orașul Kemnitz din Germania. Socialiștii trădători de teapa lui Scheideman și Noske s-au obrăznicit din cale-afară. Cum de-i mai răbdau pe capitaliști muncitorii din străinătate? Muncitorii sînt mulți, capitaliștii, o mînă de oameni. Nu s-ar putea să isprăvească o dată cu ei?

Trebuiau apoi să stea de vorbă serios cu Zina Kruglova. Fetele o lungeau cu pregătitul rufelor pentru căminul de copii. Da, adevărat, la adunare s-a hotărît să coase și ei, băieții. Între munca unui bărbat și a unei femei nu se cade să existe nici o deosebire. Asta e o prejudecată burgheză. Și totuși, parcă ar fi mai bine să coase numai fetele!

53

Teaca

Borka venea spre casă pe ulicioara Nikolsk, fluierînd „Iablociko“ [1]. Avea în mînă un pachet învelit într-o foaie de ziar și legat cu sfoară. Se grăbea. Taică-său îi spusese să nu zăbovească nicăieri după

[1] Iablociko — „Merișorul“, cîntec popular rus.

ce va pleca de la bătrînul filatelist și să-i aducă pachetul neatins.

Și dacă n-ar fi fost căruciorul cu reclama cinematografului „Ars", Borka n-ar fi ieșit din cuvîntul lui taică-său.

Căruciorul se afla în curtea bisericii. În jurul lui erau adunați Mișa, Ghenka, Slava și vagabondul Korovin. Tuspatru cercetau căruciorul și vorbeau cu aprindere.

Borka se apropie curios.

— Uită-te la cauciucuri, mă, la cauciucuri ! spunea Mișa, lovind roțile cu piciorul. Numai ele cît fac.

— Nu dau o copeică mai mult ! se fornăi Korovin pe nas.

— Auzi ! se amestecă și Ghenka. Cinci ruble pe un cărucior ca ăsta ! ?

— Vindeți căruciorul ? întrebă Borka.

— Da, îl vindem. Tu ce vrei ? să răsti Mișa, întorcîndu-se spre el.

— Întreb și eu așa. Ce, nu-i voie să întrebi ?

— Nu întreba numai ca să te afli în treabă.

— Poate-l cumpăr,de unde știi ?

— Cumpără-l.

— Cît vreți pe el ?

— Zece ruble.

Borka se lăsă pe vine și începu să se holbeze la cărucior. Dînd să încerce roțile, lăsă pachetul din mînă, jos, lîngă el.

— Ce le tot pipăi atîta ? se oțărî Mișa, apucînd de hulube. Roțile au lagăre cu bile. Să-l vezi cum merge ! — și împinse căruciorul. Auzi roțile ?

Borka păși pe lîngă cărucior, ascultînd zgomotul roților cu aerul unui mare cunoscător.

— Gata ! Merge singur ! se minună Mișa, oprindu-se în loc. Încearcă și tu.

Borka prinse căruciorul de hulube şi-l împinse şi el. Într-adevăr, mergea foarte uşor.

Ghenka și Slava se ţineau și ei după cărucior, ascunzîndu-l pe Korovin, rămas în spate, lîngă pachet.

— Să-ţi arăt altceva, mai important ca orice, făcu Mişa şi desprinse stinghia de sus, depărtînd placardele una de alta. Vezi ? Opreşti căruciorul şi poţi să şi dormi.

— Da, da, mormăi Borka. Te pricepi să-l lauzi, nu zic. Da' uite, cauciucurile-s roase.

— Astea-s cauciucuri roase ? Ce scrie colea ? Fabrica „Treugolnik", calitate extra !

— Multe mai vezi scrise ! Păi și vopseaua s-a şters. Lasă-l mai ieftin...

— Măi Mişka, se auzi vocea lui Korovin, care şedea în acelaşi loc, lîngă pachetul lui Borka. Cumpăr eu căruciorul.

Avîntul lui Mișa se potoli ca prin farmec.

— Foarte bine ! se grăbi el să încheie tîrgul. Ia-l... Na, Gheară, că ţi-a suflat căruciorul și-ai rămas mofluz...

— Poate că eu dau mai mult.

— Prea tîrziu.

— Cum adică ? mormăi Borka, apropiindu-se şi luînd pachetul.

— Uite-așa ! zîmbi Mișa.

Borka se uită nedumerit la ei toţi. Băieţii surîdeau batjocoritor. Korovin era încruntat, ca de obicei.

— Dacă nu vrei... n-ai decît ! se burzului Borka. O să vii să mă rogi, şi n-o să-ţi dau nici douăzeci de copeici pe el.

Şi o luă din loc, fluierînd „Iablociko“.

Cum dădu colţul, băieţii se repeziră în tinda bisericii. Korovin scoase teaca din buzunar.

Mişa i-o smulse nerăbdător şi o suci în mîini. Apoi desprinse inelul şi deşurubă bila... Teaca se desfăcu în chip de evantai.

Băieţii o priviră ţinîndu-şi răsuflarea şi se uitară nedumeriţi unul la altul.

Pe faţa dinăuntru a evantaiului erau nişte semne aşezate în coloane : puncte, liniuţe şi cerculeţe, întocmai ca şi pe plăcuţa de metal din mînerul stiletului. Altceva nimic.

PARTEA A CINCEA

Clasa a VII-a B

54

Mătușa Broșa

La ora de matematici nu era cretă la tablă.

Alexandra Sergheevna, profesoara de matematici, se uită sever la Mișa.

— Monitor, de ce nu avem cretă ?

— Cum, nu este ? se prefăcu mirat Mișa, sărind într-o clipită din bancă. Înainte să înceapă lecția era.

— Ce spui ? ! îl ironiză Alexandra Sergheevna. Te pomenești că a făcut picioare și a plecat la plimbare. Du-te și poftește-o înapoi...

Mișa ieși din clasă și fugi la garderobă la mătușa Broșa, după cretă. O găsi plîngînd.

— Ce ai, mătușă Broșa ? De ce plîngi ? Cine te-a supărat ?

Toată școala îi spunea așa bătrînei garderobiere. Poate că era chiar numele ei, poate numai o pore-

clă, venită de la broșa mare și galbenă pe care o purta la gît, pe bluza ei în dungi, ori poate de la faptul că, așa micuță și bătrînă cum era, semăna leit cu o broșă. Mătușa Broșa veghea veșnic la garderobă, împletind ciorapi. În spatele ei se afla ușița din sîrmă împletită de la scara ce ducea la etaj, iar bătrîna părea un ghem în fundul unei fîntîni cu un capac de rețea. Se zicea că știe să descînte de urcior : ți se uita o dată la ochi, șoptea ceva, și în două zile, cică, urciorul pierea de parcă nici n-ar fi fost.

Mătușa Broșa stătea la garderobă și plîngea.

— Spune, cine te-a supărat ? stărui Mișa.

— Treizeci de ani am slujit la școală, oftă bătrîna, ștergîndu-și ochii cu batista, dar nu mi-a fost dat să aud vorbă de ocară. Și azi aud că-s o babă proastă... Mulțumesc, foarte mulțumesc...

— Cine ? Cine ți-a spus asta ?

— Lasă-l în plata Domnului ! dădu ea din mînă. Lasă-l în plata Domnului.

— Ce amestec are Dumnezeu aici ? se supără Mișa. Nimeni n-are dreptul să te jignească. Cine ți-a spus asta ?

— Iura Stoțki. Azi-dimineață a întîrziat, și eu aveam poruncă să nu las pe nimeni să intre. „Du-te, zic, la tovarășul director, că n-o să te mănînce." Și numai ce-l aud : „Babă proastă" ! Eh, și-are părinți tare cumsecade. Maică-sa a învățat tot aici. Dar vezi, Mișenka, să nu spui la nimeni ! îl rugă ea speriată.

Băiatul luă creta și fugi în clasă, sărind cîte trei trepte deodată.

Filea Kitov, poreclit „Balena", stătea la tablă, legănîndu-se de pe un picior pe altul, în vreme ce Alexandra Sergheevna tăcea într-un fel care nu prevestea nimic bun. Avînd să demonstreze egalitatea

unghiurilor într-un triunghi echilateral, Balena trebuia să înmulţească patratul ipotenuzei cu suma patratelor catetelor, dar el se holba la figura de pe tablă, ca picat din lună. Era al doilea an în clasa a VII-a şi dădea semne că va repeta anul şi a treia oară. La lecţii moţăia sau scrijelea pupitrul cu briceagul, iar în recreaţii cerea de la fiecare de mîncare, fiind un mîncău fără de pereche.

— Ei !? spuse sever Alexandra Sergheevna.

Balena întoarse nişte ochi rugători spre clasă.

— Uită-te la tablă ! îl repezi Alexandra Sergheevna.

Filea Kitov se întoarse neputincios spre tablă, arătînd clasei chica lui bălaie şi umerii laţi.

Alexandra Sergheevna se plimba printre bănci, urmărind cu atenţie pe fiecare. Mică de statură, slăbuţă, cu o pieptănătură înaltă şi nasul pudrat cu grijă, profesoara de matematici ştia să vadă totul şi nu ierta pe nimeni, nici pentru cea mai mică abatere. În clipa cînd ea se întoarse, Zina Kruglova ridică mîna cu degetele desfăcute, arătînd cîte minute mai sînt pînă la recreaţie.

Iura Stoţki şedea în rîndul de lîngă fereastră şi se uita nepăsător pe geam.

Mişa îi aruncă o privire plină de indignare : «Îngîmfat şi prost ! Umblă în pantaloni scurţi vrînd să arate că-i voinic. Se crede un Peciorin [1]. Aşa a scris în fişă : „Vreau să fiu ca Peciorin“. Lasă, după lecţie ţi-arăt eu ţie Peciorin !»

Rupse o foaie din caietul de notiţe şi scrise pe furiş : «Iura a insultat-o pe mătuşa Broşa, spunîn-

---

[1] I. Peciorin — erou al romanului **Un erou al timpului nostru** de Lermontov, tipul omului egoist, rupt de societate.

du-i „babă proastă". Mătuşa Broşa plînge. Trebuie să discutăm asta în adunare !»

În timp ce scria, băiatul stătea cu ochii la tablă, ca şi cînd ar fi fost atent la lecţie, aşa că scrisul arăta ca vai de lume.

Mişa împinse biletul lui Slava, care îl citi şi dădu din cap a încuviinţare. Pe urmă îndoi foaia în patru şi scrise : „Lui Şura Ogureev şi Ghenka Petrov", şi aruncă biletul pe banca din faţă.

Şurka Vlăjganul îl citi, se gîndi o clipă şi adăugă pe furiş cu creionul : „Mai bine facem o judecată publică. Consimt să fiu procuror". Apoi, făcînd biletul ghemotoc, îl aruncă surorilor Nekrasov.

Alexandra Sergheevna simţise ceva şi se întoarse brusc. Toţi elevii stăteau liniştiţi. Zina Kruglova abia avu timp să lase mîna în jos.

— Kruglova, treci la tablă !

Balena se înapoie în banca lui.

De la surorile Nekrasov, prin Liolia Podvoloţkaia, biletul ajunse la Ghenka. După ce-l citi, Ghenka scrise şi el : „De data asta trebuie să-i dăm o lecţie s-o ţină minte !"

Pe aceeaşi cale, biletul se întoarse de unde plecase, Mişa citi cele scrise de Şura şi Ghenka, apoi arătă biletul şi lui Slava. Slava dădu din cap că nu-i de acord.

Mişa luă biletul, vrînd să mai scrie ceva. În aceeaşi clipă, Slava îl lovi cu piciorul pe sub bancă, dar el nu luă în seamă semnalul ce-i vestea primejdia. Slava îl preveni încă o dată. Prea tîrziu : Alexandra Sergheevna stătea în faţa lui.

— Ce scrii tu acolo ? întrebă profesoara, întinzînd mîna spre bilet.

Mişa strînse biletul în pumn şi se ridică în picioare, fără să scoată un cuvînt.

— Arată ce ai în mînă !

Mişa tăcea, uitîndu-se ţintă la planşele cu diferite grafice de pe perete.

— Te întreb, vorbi stăpînit Alexandra Sergheevna, ce scriai acum, în timpul lecţiei ?

Profesoara zări o carte pitită sub caiet.

— Asta ce mai este ? întrebă ea, luînd cartea în mînă, şi citi cu glas tare ca să audă toată clasa : „Istoria ilustrată a armelor albe, din cele mai vechi timpuri pînă în secolul al XIX-lea". Ce caută cartea asta pe bancă, în timpul orei ?

— Era pe bancă, dar n-am citit, încercă Mişa să se dezvinovăţească.

— Nici biletul nu l-ai citit ? Să-ţi fie ruşine ! Monitorul clasei, pionier, membru în comitetul de elevi... Ai să primeşti cartea de la tovarăşul director. Părăseşte clasa.

Mişa, fără să se uite la nimeni, ieşi din clasă.

55

Adunarea clasei

Băiatul se aşeză pe pervazul unei ferestre de pe coridor. De aici se vedea o parte din ulicioara Krivoarbatski, cu două felinare aprinse, deşi era ziuă, precum şi curtea şcolii acoperită de zăpadă.

Era linişte. Se auzea un robinet care picura undeva şi pianul din sala de gimnastică : Tram-tam, tarataram, tram-ta-ta, tram-ta-ta, tram-ta-ta... Un zgomot cadenţat de marş răzbătea în acelaşi timp prin tavan : Tram-ta-ta, tram-ta-ta...

Ce încurcătură ! Acum trebuia să dea ochii cu Alexei Ivanîci, directorul școlii. O să-l întrebe despre carte, nici vorbă... Cum ? de ce ? pentru ce ?... Lui Alexei Ivanîci nu poți să-i ascunzi nimic. Cînd se uită la tine, spui tot. Îți citește pînă și gîndurile.

Numai îngîmfatul de Iurka e de vină. Se ține cu nasul sus. Tip de burghez sadea.

Soneria ce vestea recreația zbîrnîi prelung. Liniștea pieri într-o clipă. Uși trîntite, tropăit de pași, strigăte, țipete...

Iura Stoțki apăru și el pe coridor.

— De ce-ai jignit-o pe mătușa Broșa ? îl întrebă Mișa, aținîndu-i calea.

— Ce te privește pe tine ? zise Iura, privindu-l disprețuitor.

— Ia nu te uita așa la mine... că acum o iei după ceafă !

Băieții, văzînd ceartă, îi înconjurară îndată.

— De unde pînă unde jignești tu pe cei care slujesc în școala noastră ? continuă Mișa. Nu ești acasă la tine, unde zbieri în voie la servitoarea voastră...

— Nu-ți mai strica gura cu el, Mișka ! sări Ghenka, făcîndu-și loc printre băieți și proțăpindu-se în fața lui Iura. Uite cum trebuie să discuți cu el.

Și ridică mîna, gata să lovească. Mișa îl opri :

— Așteaptă... Uite ce e, Stoțki, trebuie să ceri scuze mătușii Broșa.

— Cum ?! se miră Iura, ridicînd din sprîncenele-i subțiri. Să cer scuze unei servitoare ?

— Da, neapărat !

— Mă îndoiesc că am s-o fac ! rîse Iura.

— Te vom sili, rosti Mișa răspicat. Dacă nu ceri scuze, voi pune cazul în adunarea clasei.

— Puțin îmi pasă de adunarea voastră.
— O să-ți pese !
— O să vedem.
— Bine...

Înainte de ora de germană — ultima oră din acea zi, Ghenka dădu buzna în clasă, țipînd cît îl ținea gura :

— Ura ! Allma n-a venit ! Gata, o ștergem !

— Așteaptă, Ghenka ! îl potoli Mișa, și se adresă întregii clase : Băieți, propun să ținem o adunare.

— Asta-i acum ! pufni cu ciudă Ghenka. Mai bine o ștergem acasă cu două ore mai devreme.

— Ce, nu putem amîna pentru altădată ? E musai să ținem adunarea astăzi ? turui Liolia Podvoloțkaia, o fetiță zveltă și frumoasă, cu părul bălai.

— Mișa născocește mereu cîte ceva ! bombăni Șurka Vlăjganul.

— Eu nu stau la adunare, plec ! spuse Balena. Mi-e foame, vreau să mănînc.

— Ba stai aici cu noi. Ție întotdeauna ți-e foame... Pleci după ce ținem adunarea, hotărî Mișa, și închise ușa. Cînd toți se așezară la locurilor lor, continuă : Pun în discuție cazul lui Iura Stoțki. Are cuvîntul Ghenka Petrov, pentru a ne informa asupra celor petrecute.

Ghenka se ridică și începu dînd din mîini :

— Iura Stoțki ne-a făcut clasa de rușine. A insultat-o pe mătușa Broșa, spunîndu-i „babă proastă". Ceva revoltător. Doar nu mai trăim sub regimul țarist. Lui Alexei Ivanîci, vă asigur, Iura nu i s-ar adresa niciodată în felul acesta, fiindcă se teme de el. Poate oare mătușa Broșa să fie jignită fiindcă e o simplă îngrijitoare ? Se impune să stîrpim aceste deprinderi boierești. Afară de asta, cercetașii sînt de

partea burghezilor. Propun ca Iura Stoţki să fie eliminat.

Urmă la cuvînt Slava. După ce se gîndi puţin, spuse :

— Pentru Stoţki a venit timpul să se gîndească cum înţelege el viaţa, ce concepţie are el despre viaţă. Stoţki este individualist, rupt de colectiv. Nu-i cazul să-l imite pe Peciorin. Peciorin e produsul putred al clasei nobililor — asta o ştie oricine. Iura trebuie să ceară scuze mătuşii Broşa. În ce priveşte eliminarea din şcoală, nu sînt de acord : ar fi o pedeapsă prea aspră.

Liolia Podvoloţkaia ceru şi ea cuvîntul.

— Nu înţeleg de ce pionierii sar cu toţii pe Iura, începu fata. Ghenka e de o mie de ori mai bătăuş, deşi e pionier. Nu-i just. Mai întîi să-l auzim pe Iura. Poate că n-a fost nimic.

Stoţki vorbi fără să se ridice din bancă, cu ochii pe fereastră :

— În primul rînd, eu nu mai sînt cercetaş. Dacă Ghenka nu ştie, să tacă. Afară de asta, el nu-i director ca să elimine, şi cred că nu-i bine să-şi ia o răspundere atît de mare. În al doilea rînd, din principiu, eu nu sînt de acord să se închidă garderoba. Asta îngrădeşte libertatea. În al treilea rînd, nu sînt dispus să dau nimănui socoteală de ce fac. N-am să-mi cer scuze, fiindcă nu vreau să mă înjosesc faţă de o simplă îngrijitoare. Puteţi hotărî ce vreţi. Nu-mi pasă de hotărîrile voastre.

După Iura Stoţki ceru cuvîntul Şura Ogureev.

— Tovarăşi, începu el, după ce urcă la catedră. Întîmplarea cu mătuşa Broşa trebuie analizată mult mai adînc. Ce vedem noi aici, tovarăşi ? Vedem două lucruri. Întîi : jignirea unei femei, ceea ce-i de neîn-

găduit. Doi : întrebuințarea cuvîntului „proastă". Asemenea cuvinte urîte murdăresc limba noastră, limba noastră puternică și frumoasă, cum a spus Nekrasov.

— Turgheniev, nu Nekrasov, îl corectă Mișa.

— Greșești ! i-o reteză Șura. Nekrasov a spus-o înaintea lui Turgheniev. Trebuie să mergi la izvoare, dacă vrei să știi ceva ca lumea. Eu propun să se interzică folosirea unor asemenea cuvinte.

Șura se întoarse și, foarte mulțumit de cuvîntarea sa, se duse și se așeză cu un aer vitejesc în bancă.

— Mai ia cineva cuvîntul ? întrebă Mișa și, văzînd-o pe Zina Kruglova că șovăie, o încurajă : Hai, Zina, vorbește, de ce să-ți fie frică ?

Zina se ridică și se porni să turuie :

— Fetelor, asta e-ngrozitor ! Am văzut cu ochii mei cum plîngea mătușa Broșa. Nu trebuie să-l apărăm pe Iura ! Iar dacă Lioliei îi place de el, n-are decît s-o spună. Adineauri, Șura a vorbit foarte frumos despre femei, dar în timpul orelor trimite biletele fetelor. Nici asta nu-i o purtare justă... Pe urmă și Ghenka Petrov. În timpul lecțiilor, el mă face să rîd... și Zina se așeză pe bancă, pufnind și de astădată în rîs.

Mișa vorbi în urma tuturor :

— Iura a insultat-o pe mătușa Broșa fiindcă se crede superior ei. Dar cu ce-i Iura mai presus de mătușa Broșa ? Cu nimic. Mătușa Broșa slujește în școala noastră de treizeci de ani, ea e de folos societății. Iura trăiește pe spinarea lui taică-său. N-a făcut încă nimic în viață, dar de jignit știe să jignească un om care muncește. Propun ca Iura Stoțki să ceară scuze mătușii Broșa ; dacă nu vrea, propun să

supunem cazul comitetului de elevi, să judece întreaga școală purtarea lui.

Adunarea clasei hotărî ca Iura Stoțki să ceară scuze mătușii Broșa.

56

Litoreea

După ce adunarea luă sfîrșit, Mișa se duse la directorul școlii.

Alexei Ivanîci ședea în cabinetul său și răsfoia o carte — cartea pe care o luase Alexandra Sergheevna de la Mișa.

— Stai jos, îi spuse Alexei Ivanîci. Despre ce ați discutat la adunare ? întrebă el, cînd băiatul se așeză.

Mișa îi povesti totul.

— Va să zică așa, murmură Alexei Ivanîci. A te mulțumi cu o hotărîre înseamnă a face lucrul numai pe jumătate. Stoțki trebuie într-adevăr să-și ceară scuze, să recunoască toată josnicia purtării sale. Voi pionierii, urmă el după un răstimp de tăcere, vă limitați activitatea în cadrul detașamentului. Asta nu-i tocmai just. Adevărata voastră activitate trebuie să o desfășurați în școală.

Alexei Ivanîci tăcu din nou, apoi întrebă :

— Dar despre purtarea ta s-a discutat în adunare ?

— Ce purtare ? îngînă Mișa, înroșindu-se.

— Citești în timpul orei, scrii bilețele ?

— Nici nu m-am uitat pe carte... doar că era pe bancă, se dezvinovăți Mișa. Biletul e adevărat, l-am scris...

— Poleakov, ia spune-mi, îl întrerupse Alexei Ivanîci, privindu-l atent. De ce te interesează pe tine armele albe ?

— Așa, murmură Mișa, cu ochii în podea.

— Pe tine și pe prietenii tăi vă interesează și scrierea cifrată, urmă Alexei Ivanîci, ca și cînd nici n-ar fi auzit răspunsul. Pînă aici, toate bune... Spune-mi însă, în ce scop ?

Mișa tăcea. Alexei Ivanîci continuă de parcă nici n-ar fi băgat de seamă :

— Se prea poate ca preocupările voastre să fie foarte interesante. Dar veți ajunge oare la rezultatul dorit ? Dacă totul merge bine, n-am nimic de zis... Dar dacă aveți greutăți, spuneți-mi și mie. Poate vă dau o mînă de ajutor.

Mișa chibzui cu încordare. Oare să-i arate plăcuța cu scrierea cifrată ? De două luni se zbat, se chinuie, dar nu izbutesc s-o scoată la capăt. Pe amîndouă plăcuțele erau semne identice. Și nu aveau cheia cifrului. Polevoi credea că va găsi cheia scrierii în teacă, iar Nikitski credea că ea se află în stilet. În realitate, cheia cifrului nu exista... Da, pesemne că va trebui să i-o arate pînă la urmă. Și dacă nici Alexei Ivanîci n-o să descurce lucrurile, atunci înseamnă că nimeni nu va fi în stare de asta.

Băiatul oftă și scoase din buzunar plăcuța de metal găsită în mînerul stiletului.

— Iată, Alexei Ivanîci, spuse el, întinzîndu-i plăcuța. Nu putem descifra scrierea asta în ruptul capului. Am auzit că ar fi o litoree, dar nu știm ce-i litoreea.

— Mda, făcu Alexei Ivanîci, cercetînd plăcuța. Pare o litoree. Îți explic îndată. Litoreea e o scriere secretă, folosită în rusa veche. E de două feluri : simplă și compusă. Cea simplă se mai numește și scriere încurcată, de aici și denumirea de „șaradă". Cifrul e destul de simplu. Literele alfabetului se

scriu pe două rînduri : cele din rîndul de sus se folosesc în locul celor de jos, iar cele din rîndul de jos în locul celor de sus. Litoreea compusă e mai complicată. Alfabetul se împarte în trei grupe, de cîte zece litere fiecare. Primele zece litere se însemnă cu puncte, de exemplu „a“ — un punct, „b“ — două puncte, și așa mai departe. Al doilea grup se însemnă cu liniuțe ; de exemplu : „l“ — o liniuță, „m“ — două liniuțe, și așa mai departe. În sfîrșit, cel de al treilea grup se însemnă cu cerculețe : de exemplu „h“ — un cerculeț, „ț“ — două cerculețe. Semnele se scriu în coloane. Înțelegi ?

— E foarte simplu ! exclamă Mișa. Acum știu cum trebuie citit ce scrie pe plăcuță.

— Ar fi fost simplu dacă aceste coloane aveau cîte zece semne fiecare, îl domoli Alexei Ivanîci. Dar pe plăcuța noastră fiecare coloană are cel mult cinci semne...

Alexei Ivanîci rămase pe gînduri.

— Dacă e într-adevăr o litoree, rosti el rar, atunci noi avem în față numai jumătate din ea. Cealaltă jumătate trebuie să fie și ea pe undeva.

57

O inscripție ciudată

Va să zică așa stau lucrurile ! Și Mișa pipăi teaca în buzunar. Acum era limpede de ce bătrînul n-a fost în stare să descifreze textul.

— Cealaltă jumătate trebuie să fie și ea pe undeva ! repetă Alexei Ivanîci, privindu-l întrebător.

Eh, ce-o fi, o fi ! Băiatul scoase teaca din buzunar, desfăcu inelul și deșurubă bila, apoi așeză teaca în tăcere pe masă, desfăcînd-o în evantai.

— Buna prevedere nu strică ! rîse Alexei Ivanîci, alăturînd plăcuțele de metal.

Mișa văzu deodată că una din plăcuțe avea marginea bombată, iar cealaltă avea marginea ca o scobitură. Astea cum anume trebuie împreunate ? Cum de n-a băgat de seamă pînă acum ?

După ce potrivi plăcuțele, Alexei Ivanîci le așeză de-a latul, apăsîndu-le cu tamponul de pe birou.

— Vezi ? spuse el. Acum avem o litoree de zece semne. Să încercăm s-o citim.

Alexei Ivanîci se ridică de pe scaun, se duse la bibliotecă și luă o carte, pe care începu să o răsfoiască atent.

— Așa. Ia un creion, o foaie de hîrtie și scrie. Mișa nu așteptă să i se spună de două ori.

— Scrie, repetă Alexei Ivanîci. „C". Ai scris ? „U", „a", „c", „e", „a", „s", „t", „ă". Ei, citește.

— „Cu această", rosti Mișa.

— Bine. Mai departe. Scrie : „v", „i", „p", „e", „r", „ă". Citește.

— „Viperă".

Și așa, literă după literă, băiatul așternu pe hîrtie următoarele :

„Cu această viperă întoarce ceasul ; cînd acele arată amiaza, turnul trebuie ridicat".

— Ciudată inscripție ! făcu Alexei Ivanîci pe gînduri. Foarte ciudată. Cercetă în tăcere teaca și ridică ochii spre Mișa : — Tu ce ai de zis ?

Mișa dădu mut din umeri.

— Oricum, tu știi mai multe decît mine. De exemplu, unde-i pumnalul ?

Băiatul stătea cu ochii pironiți în podea.

— Ai intrat în horă, trebuie să joci! rîse Alexei Ivanîci. Dacă ai teaca, trebuie să ai și pumnalul.

Mișa scoase la iveală stiletul și deșurubă mînerul.

— Ingenios. Pare un stilet.

— Chiar stilet este.

— Ești sigur? ridică din sprîncene Alexei Ivanîci.

— Firește.

— Bine, zise Alexei Ivanîci, cercetînd stiletul. Un mîner care să închidă o taină era ceva foarte răspîndit în Evul Mediu. Astfel, în mînerele săbiilor se puneau moaște de sfinți, iar cavalerii „li se închinau" înainte să plece la luptă. Aici își are obîrșia obiceiul de a săruta sabia. Bun... Și continuă să examineze stiletul. Bun... Șarpele de bronz trebuie că e vipera de care se vorbește. Așadar, nu lipsește decît ceasul, care trebuie întors. Ei, Poleakov, acum spune-mi tot ce știi despre stilet...

Directorul ascultă povestirea lui Mișa și rămase pe gînduri, bătînd darabana cu degetele pe birou.

— Foarte interesant! vorbi el în cele din urmă. Țin perfect de bine minte împrejurările în care s-a scufundat „Împărăteasa Maria". S-a făcut mare zarvă prin ziarele vremii, și mi se pare că asta a fost totul. Foarte interesant! Nikitski nu putea să ucidă un ofițer, fără teama că va fi pedepsit. Dar el își închipuia că explozia va acoperi totul. De aici reiese că știa despre explozia de pe vas...

Mișa îl privi uimit. Într-adevăr: cum de nu s-a gîndit la asta mai de mult? Prin urmare, Nikitski nu era străin de explozia de pe vas.

— Ce te gîndești să faci acum?

— Drept să vă spun, nu știu, zise Mișa. Noi eram siguri că totul se va lămuri prin descifrarea scrierii, dar văd că m-am înșelat. Ar trebui să aflăm cine e

ofițerul ucis... încheie el, uitîndu-se întrebător la Alexei Ivanîci.

— Într-adevăr, întări Alexei Ivanîci. Polevoi ți-a spus numele lui ?

— Da, răspunse Mișa. Dar mi-a spus numai numele mic : Vladimir. Numele de familie nu-l știa. E drept că...

— Spune ! stărui Alexei Ivanîci, văzîndu-l că șovăie.

— Eu cu băieții am mai lămurit unele lucruri în legătură cu stiletul...

— Ați făcut cercetări ?

— Da.

— Bine, rosti Alexei Ivanîci, ridicîndu-se. Zilele astea am să vă chem la mine să-mi spuneți totul.

58

Gazeta de perete

Băieții povestiră întîmplarea cu Iura și lui Kolea Sevosteanov. Instructorul detașamentului le dădu dreptate. Totodată le spuse că în fiecare școală va lua ființă cîte un avanpost, care va cuprinde toți pionierii din școală, și-i sfătui ca fiecare clasă să aibă o gazetă de perete. La vreo cîteva zile apăru pe coridor „Foaia de luptă“ — gazeta de perete a clasei a VII-a B.

Articolul de fond, intitulat „O patimă nesănătoasă“, era scris de Mișa.

O PATIMĂ NESĂNĂTOASĂ

În clasa noastră, a VII-a B, se observă la unii o patimă nesănătoasă pentru oameni ca Peciorin și Mary Pickford.

Încep cu Mary Pickford. Orice film în care joacă se sfîrșește prin căsătoria ei cu un milionar. Ce rost are s-o imităm, cînd se știe doar că în țară la noi nu există milionari și în curînd nu vor mai exista nicăieri ?

Acum, despre Peciorin.

În primul rînd, este nobil și ofițer alb.

În al doilea rînd, este un egoist sută în sută. Din cauza egoismului său, toată lumea suferă : el o nenorocește pe Bella, o înșeală pe Mary (e drept că Mary e contesă, dar și el, Peciorin, e nobil) ; afară de asta, îl privește de sus pe Maxim Maximovici.

Peciorin nici măcar nu-și ascunde egoismul, căci iată ce spune : „Ce-mi pasă mie de necazurile și bucuriile oamenilor ?“ Înseamnă că el nu respectă societatea, că-l interesează numai propria lui persoană. Iar de aci reiese că un asemenea om nu aduce folos, ci dăunează societății, întrucît nu vrea să țină seama de cei din jurul lui. (Asta se vede și din cazul discutat de curînd în adunarea clasei noastre.) Toate acestea arată limpede că dacă fiecare ar căuta să-l imite pe Peciorin și s-ar gîndi numai la persoana lui, atunci toți oamenii s-ar încăiera, și asta ar însemna că sîntem cu adevărat în societatea capitalistă.

POLEAKOV

Gazeta de perete mai cuprindea următoarele articole mai mici :

DETERIORAREA MOBILIERULUI ŞCOLII

Unora dintre elevi le place să scrijeleze băncile cu briceagul. Cu treaba asta se îndeletniceşte Kitov, închipuindu-şi pesemne că are în faţă o bucată de salam. E timpul să se pună capăt acestei deprinderi. Cine scrijelează banca deteriorează mobilierul şcolii.

GHIMPELE

UNDE-I DREPTATEA ?

După cum se ştie, în şcoala noastră există un cerc dramatic. Preşedintele cercului este celebrul actor al zilelor noastre, Şura Ogureev. Cercul funcţionează de jumătate de an, dar în tot acest timp nu s-a întrunit niciodată. În schimb, Şura are delegaţie şi se duce gratis la cinematograf şi la teatru. El se duce, dar altora nu le dă bilete.

Unde-i dreptatea ?

UN SPECTATOR

DESPRE RECREAŢIA MARE

În timpul recreaţiei mari, unii elevi fac tot ce se poate ca să rămînă în clasă (nu dau nume, dar se ştie că ăsta e obiceiul lui Ghenka Petrov).

Aceşti elevi împiedică aerisirea clasei și consumă în mod criminal rezerva de oxigen, şi aşa destul de redusă, din clasa noastră. E timpul să se pună capăt acestei stări de lucruri. Cine vrea să fumeze, să poftească pe coridor.

OCHI DE VULTUR

DESPRE PORECLE

Elevilor din clasa noastră le place să-și dea lor, precum şi profesorilor, diferite porecle. Trebuie să se renunţe la această rămăşiţă din vechea şcoală. Porecla înjoseşte pe om, coborîndu-l în rîndul animalelor.

ELDAROV

Toată şcoala citi „Foaia de luptă". Toţi rîdeau, spunînd că articolul despre Peciorin și Mary Pickford ţinteşte în Stoţki şi Liolia Podvoloţkaia.

Iura citi articolul și rîse dispreţuitor. După cîteva zile, lîngă gazeta de perete cineva lipi o foaie de hîrtie, pe care scria :

CINE-I EGOIST ?

(mesaj de pe lumea cealaltă)

Domnilor !

Sînt Grigori Alexandrovici Peciorin, căruia elevul Mihail Poleakov din clasa a VII-a B i-a tulburat odihna. M-am sculat din mormînt şi, de două săptămîni, duhul meu planează nevăzut în clasa a VII-a B. Iată răspunsul meu :

Poleakov susţine că aş fi egoist. Să zicem. Dar el, Poleakov, cum este? Tocește nopţi întregi ca să fie primul din clasă. De ce? Ca să arate că el e mai bun și mai deștept decît toţi. În același scop, s-a încărcat cu tot felul de sarcini. Este și responsabilul grupei de pionieri, şi monitor, și membru în colectivul de redacţie al gazetei de perete.

Se pune întrebarea: cine-i egoist dintre noi doi?

PECIORIN

Mişa fu revoltat. Cîte afirmaţii, tot atîtea neadevăruri! El, tocilar? Este oare egoist dacă învaţă bine? Trebuie să înveţi bine — asta ştie oricine! Iura e și el destul de silitor, numai că taică-său îi cumpără cîte ceva de fiecare dată cînd ia note mari. Și-apoi, el, Mişa, e de vină că l-au ales reprezentantul grupei şi membru în comitetul de elevi?

— Vezi de ce se ţine Iura? îi şopti Ghenka. De mult îţi spun că trebuie să-l învăţăm minte!

— Cu bătaia n-ajungi nicăieri, zise Slava. În numărul viitor al gazetei trebuie să răspundem acestui mesaj de pe lumea cealaltă. Asta să facem noi.

— Aici nu-i vorba că a scris despre mine ce-a scris, spuse Mişa. E o chestiune de principiu: ce-i egoismul? Iura caută s-o încurce. Noi trebuie să limpezim şi să punem lucrurile la punct.

Băieţii se apucară să pregătească numărul următor al gazetei de perete, care dezbătea această problemă: „Ce este egoismul?“

Maistrul armurier

După cîteva zile, Mişa, Ghenka şi Slava fură chemaţi la directorul şcolii.

Pe un scaun, lîngă Alexei Ivanîci şedea un militar în manta, ţinîndu-şi chipiul pe genunchi.

Citea un ziar. Cînd intrară băieţii, ridică ochii şi-i cîntări pe rînd cu luare-aminte.

— Staţi jos, băieţi, spuse Alexei Ivanîci. Ei, zîmbi el, straşnic v-a mai răspuns Peciorin !

— Nimic nu-i adevărat ! sări Mişa.

— Cum adică „nu-i adevărat“ ?

— În primul rînd, eu nu sînt tocilar ; în al doilea rînd, nu în asta constă egoismul.

— Atunci, în ce ?

— Nu în asta.

— Da, ai dreptate, încuviinţă Alexei Ivanîci. Egoismul este năravul omului de-a pune interesele lui mai presus de interesele societăţii. Poţi numi egoist un elev pentru că învaţă bine ? Desigur că nu. El face asta în interesul societăţii. Cine nu învaţă dăunează societăţii şi totodată e un egoist. Asta ai vrut să spui ?

— Da.

— Ei, atunci e bine.

Alexei Ivanîci tăcu un timp, apoi întrebă :

— Ai adus stiletul ?

Mişa se uită neîncrezător la militarul în manta de lîngă directorul şcolii.

— Poţi vorbi liniştit, îi risipi temerile Alexei Ivanîci.

Militarul în manta cercetă îndelung și cu atenție plăcuțele de metal cu scriere cifrată. După aceea puse stiletul pe birou. Alexei Ivanîci zîmbi încurajator spre băieți :

— Ei, noi vă ascultăm.

Mișa se uită la prietenii lui, tuși să-și dreagă glasul și începu :

— Noi am stabilit că stiletul a aparținut unui maistru armurier din timpul domniei Anei Ioannovna, pe la mijlocul veacului al XVIII-lea.

Necunoscutul în manta militară privi băiatul cu atenție. Alexei Ivanîci ridică a mirare din sprîncene :

— Pe vremea Anei Ioannovna ?

— Întocmai, repetă Mișa.

— Ea și-a clădit un palat din gheață, preciză Ghenka.

Vru să mai spună ceva, dar Slava îi făcu semn cu piciorul să nu se amestece în discuție.

— Cum ați stabilit asta ?

— Foarte simplu ! răspunse Mișa, ridicîndu-se de pe canapea și scoțînd stiletul din teacă. În primul rînd, după marcă. Sînt trei mărci gravate : un lup, un scorpion și un crin. Vedeți ?

— Vedem, vedem, murmură Alexei Ivanîci. Tu spune mai departe.

— Lupul, continuă Mișa, este emblema meșterilor din orașul Sollingen din Germania. Armele făurite de ei erau supranumite „pui de lup". Ele s-au lucrat pînă la jumătatea secolului al XVI-lea.

— Adevărat ! surîse Alexei Ivanîci. Arme cu emblema asta există și sînt vestite.

— Un lup ori un cîine gravat pe tăiş purtau şi armele făurite de meşterul Iulian del Rei din Toledo, Spania, prinse curaj băiatul.

— Maurul creştinat, lămuri Ghenka.

— El a trăit pe la sfîrşitul veacului al XV-lea, preciză Mişa. Acum, scorpionul. Este emblema meşterilor italieni din Milano. În sfîrşit, crinul. Este emblema meşterului florentin...

— Paraggini, îi luă Ghenka vorba din gură.

— Da, Paraggini, care a trăit tot pe la începutul veacului al XVI-lea. Acesta-i tîlcul celor trei embleme ! sfîrşi băiatul, uitîndu-se triumfător la Alexei Ivanîci şi la militarul în manta.

— Care dintre ei a făcut stiletul ? întrebă Alexei Ivanîci.

— Nici unul ! rosti Mişa cu deplină siguranţă.

— Cum aşa ?

— Toate cărţile pe care le-am citit susţin că stiletul a apărut abia pe la începutul veacului al XVII-lea, iar emblemele amintite aparţin veacului al XVI-lea.

Alexei Ivanîci şi necunoscutul se uitară zîmbind unul la altul.

— Logic ! încuviinţă Alexei Ivanîci. Dar în acest caz, ce rost mai au amblemele ?

— Asta n-o ştim, ridică Mişa din umeri.

— Băieţii au dreptate, vorbi militarul în manta, luîndu-i stiletul şi ridicîndu-l în lumină.

În tot lungul lamei era încrustată o ghirlandă de trandafiri. Semăna cu nişte mici valuri şi abia se observa.

— Ştiţi din ce oţel e stiletul ? se adresă el lui Mişa.

— Nu.

— Oțel de Damasc, spuse apăsat militarul. Un oțel care se fabrica numai în Orient. Așadar, emblemele meșterilor europeni nu au nici o legătură cu stiletul. Meșterul care l-a făcut a vrut să arate pesemne că-i mai presus de cele mai vestite arme din lume, de aceea a gravat cele trei embleme pe muchiile lamei. Spune mai departe.

Mișa tăcea, intimidat că omul acesta lămurise dintr-o privire lucrurile pe care ei se trudiseră de atîta vreme să le afle.

— Spune mai departe ! îl încurajă el.

— Asta ne-a hotărît să cunoaștem toate tipurile de stilet folosite în Rusia, începu băiatul din nou. Sînt trei tipuri. În primul rînd, stiletul marinarilor, dar el are lama în patru muchii, iar al nostru numai în trei. Deci, nu era ce căutam noi. În al doilea rînd, stiletul vînătorilor, dar el are lama de 13 verșoci [1], pe cînd al nostru numai de 8. Deci, nici el nu era ce căutam noi. În sfîrșit, în al treilea rînd, stiletul maiștrilor armurieri de regiment, din timpul domniei Anei Ioannovna. El are lama lungă de 8 verșoci, adică la fel ca stiletul nostru, și-n plus, în trei muchii. Întocmai ca stiletul nostru. Mai sînt și alte indicii. Toate astea ne fac să credem că stiletul nostru a aparținut unui maistru armurier din timpul Anei Ioannovna.

Mișa tăcu și se așeză alături de prietenii săi. Aștepta cu emoție ce vor spune Alexei Ivanîci și militarul.

— Ce crezi de presupunerea lui Poleakov ? întrebă Alexei Ivanîci, adresîndu-se militarului.

---

[1] Verșoc — veche măsură rusească, egală cu 4,4 cm.

— E foarte justă, răspunse el. Foarte justă. Să încercăm să-l găsim pe stăpînul stiletului.

Alexei Ivanîci luă de pe birou o carte groasă, pătrată, pe scoarța căreia Mișa citi : „Anuarul marinei — 1916“.

— Așa, făcu Alexei Ivanîci, răsfoind anuarul. Uite, în explozia de pe „Împărăteasa Maria“ au pierit trei ofițeri cu numele de Vladimir : Ivanov — miciman ; Terentiev — căpitan de rangul doi și Neustroev... locotenent. Se pune întrebarea : cui anume i-a aparținut stiletul ? Să vedem ce se spune despre fiecare dintre ei. Iată, urmă Alexei Ivanîci, întorcînd cîteva file : Vladimir Ivanov... tînăr — și așa mai departe... Neustroev... punctual... și aici directorul școlii tăcu un timp, citind în gînd. Deodată i se auzi iarăși glasul : Da, aici cred că ne interesează... Ascultați : „O moarte tragică l-a răpus pe V. V. Terentiev, un remarcabil inginer al flotei ruse. Cunoștințele și temeinica lui pregătire, desăvîrșite sub privegherea lui P. N. Podvoloțki, îndreptățeau speranța că va deveni pentru flota de război ceea ce a fost pentru armatele terestre străbunicul său, vestitul P. I. Terentiev“.

— Mi se pare că am găsit ! întări militarul în manta. Alexei Ivanîci, aveți cumva o enciclopedie militară ?

— Petrov, i se adresă directorul lui Ghenka. Dă fuga la Sofia Pavlovna și cere pentru mine Enciclopedia Militară „Granat“, litera „T“.

Băiatul se întoarse cu tomul cerut, și Alexei Ivanîci începu îndată să-l răsfoiască.

— Am găsit ! exclamă el în cele din urmă. Ascultați : «Terentiev, Polikarp Ivanovici. Născut în în 1701. Mort în 1784. Vestit maistru armurier în

timpul domniei Anei Ioannovna și Elisabetei Petrovna. A slujit pe lîngă feldmareșalul Miniki. A luat parte la luptele de la Ociakov, Stavucian și Hotin. Inventator și constructor al primului costum de scafandru. Cunoscut ca autor al proiectului, fantastic pentru vremea lui, de scoatere la suprafață a fregatei „Trapezund".»

— Vedeți ? se adresă necunoscutul băieților. Maistrul armurier ne-a fost de folos. Eu, urmă el gînditor, țin minte că a mai existat un Terentiev, și el autor al unui proiect de scoatere la suprafață a unui vas. Dar trebuie că e altcineva, fiind vorba de nava „Prințul Negru", și nu de „Trapezund", care s-a scufundat cu optzeci de ani mai tîrziu.

— Remarc o coincidență interesantă, interveni Alexei Ivanîci. Academicianul Podvoloțki, profesor la Academia Militară de Marină, amintit și el în Enciclopedie, e bunicul uneia dintre elevele noastre.

Băieții se uitară unul la altul : Liolia ! Nemaipomenit !

— Ei, copii, meritați toate laudele pentru cercetările voastre, îi felicită militarul în manta. Stiletul, Mișa, ți-l iau. N-ai nici o teamă, adăugă el, ridicîndu-se. Ai să-l primești înapoi. Dar văd că ai și tu un secret. Vrei să ni-l spui ?

— N-am nici un secret, zise Mișa. Noi nu vrem decît să descoperim secretul stiletului.

— Foarte bine ! exclamă militarul, punîndu-i mîna pe umăr.Am să vă ajut și eu. Și-am să vă țin la curent cu tot ce voi afla despre stilet. Iar voi să mă țineți la curent cu cercetările voastre. Numai că ele trebuie să se desfășoare în cadrul bibliotecii, rîse el. În altele nu e cazul să vă amestecați. Ați făcut tot ce trebuia să faceți. Eu mă numesc Sviridov, tova-

rășul Sviridov. Ei, ce ziceți, batem palma ?! sfîrși el, întinzînd lui Mișa o mînă puternică și mare ca a lui Polevoi.

Băiatul i-o strînse fără să stea pe gînduri.

60

Lecția de desen

— Adevărată pacoste ! mormăi bosumflat Ghenka, în timp ce coborau tustrei scara, după ce ieșiseră de la director. Am găsit teaca, am citit toate hîrțoagele din biblioteca Rumeanțev, am lămurit totul, și cînd trebuia să punem mîna pe comoară, rămînem mofluzi.

— Tovarășul Sviridov are dreptate, răspunse Slava. Putem încurca totul.

— Pînă acum n-am încurcat nimic, bufni Ghenka.

— Nu trebuie să-i facem nici un fel de greutăți, e limpede, spuse și Mișa. Dar ce ne împiedică să aflăm cine-a fost Terentiev ? Cu asta doar nu încurcăm pe nimeni.

Băieții intrară în sala de desen unde, în loc de bănci, se aflau rînduite șevalete. Pe pereți atîrnau lucrările celor mai talentați elevi din școală, în mare parte schițe și peisaje. Dedesubt, pe o poliță, erau cîteva „naturi moarte". Statuete ale zeilor greci, animale și fructe din carton presat tronau de jur împrejur pe niște piedestale.

Astăzi aveau oră de desen după natură. Desenau un cal.

La ora de desen era veselie întotdeauna. Puteai sta oricum, puteai să te ridici fără să ceri voie și să vorbești nestingherit. Profesorul de desen, Boris

Fedorovici Romanenko — băieţii îi spuneau „Barfed“ — un ucrainean în vîrstă, de statură mijlocie şi îndesată, cu nişte mustăţi falnice căzăceşti, era un om bun ca pîinea caldă. Umbla neobosit printre şevalete, îndreptînd ici şi colo cîte ceva.

Mişa se aşeză lîngă Liolia Podvoloţkaia.

— Liolia, vreau să te întreb ceva, spuse el după un timp.

— Întreabă-mă ! făcu fata, ridicînd ochii spre model.

— Amiralul Podvoloţki, profesor la Academia de Marină, e bunicul tău ?

— Da. De ce vrei să ştii ? îl privi Liolia mirată.

— Să vezi, spuse Mişa, după o clipă de şovăială. Unul dintre elevii lui de la Academie, o rudă de-a mea, a pierit fără urmă. N-o fi ştiind bunicul tău ceva despre el ?

— Bunicul a murit de mult.

— Aha, da, am uitat. Şi nu mai trăieşte nimeni dintr-ai lui ?

— Ba da : bunica şi mătuşa Sonia.

— Ce crezi, ele îi cunoşteau elevii ?

— Nu prea. Îmi închipui că bunicul ţinea cursurile fără ajutorul bunicăi.

— Asta îmi închipui şi eu, i-o întoarse Mişa cu ciudă. Se poate să-i fi cunoscut totuşi pe unii.

— Nu prea cred.

— Aveţi secrete ? se auzi vocea batjocoritoare a lui Iura Stoţki.

Liolia se înroşi şi îngînă fîstîcită :

— Închipuieţi, Iura : Mişa se interesează de bunicul meu.

— Aşa ! zîmbi Iura înţepător şi se depărtă brusc de ei.

Mişa se ridică şi se duse lîngă Slava.

— Din familia bunicului mai trăiesc bunica şi mătuşa Sonia. Mă gîndesc că poate ştiu ele ceva despre Terentiev.

— Roag-o pe Liolia să te prezinte bunică-si.

— Am vorbit cu ea ! dădu Mişa din mînă.Să te ferească sfîntul de fetişcane ! Cum s-a apropiat Iura Stoţki, i-a spus tot...

Băiatul vru să-i împărtăşească şi lui Ghenka noutăţile aflate, dar acesta avea treabă : îl necăjea pe Kitov, poreclindu-l :

— Baleno, hei, Baleno !

— Ce pofteşti ?

— Din ce ocean eşti ?

Kitov, care era obişnuit cu astfel de glume, tăcea. Ghenka începu să-l bombardeze cu cocolaşe de hîrtie mestecată în gură, suflîndu-le printr-un tub subţire de sticlă. De fiece dată, Balena se freca nedumerit pe ceafă, ca şi cînd ar fi alungat o muscă, spre hazul Zinei Kruglova. Mişa, ca monitor, ar fi trebuit să i-o reteze lui Ghenka, dar Balena se apăra atît de caraghios de musca aceea inexistentă şi îndărătnică, încît şi pe Mişa îl pufnea rîsul.

Cu o mînă, Balena şi-apăra ceafa, iar cu cealaltă se căznea zadarnic să deseneze calul.

La o vreme, Boris Fedorovici se opri lîngă el, clătină mustrător din cap şi se duse la tablă să explice ce este proporţia într-un desen.

— Dumneata, Kitov, spunea Boris Fedorovici, în timp ce desena calul, ar trebui să arăţi mai mult interes pentru desen, să-ţi dezvolţi gustul artistic.

Văd însă că nu te interesează nimic. Ia spune-mi : ce pictori de seamă cunoşti ?

Balena era clei. Se fornăia într-una pe nas, holbînd ochii la Boris Fedorovici.

— Vorbeşte ! stărui Boris Fedorovici. Doar am vizitat cu toţii galeriile Tretiakov. Adu-ţi aminte : ce tablouri ai văzut ? Haide !

— Repin, îi şopti Ghenka din spate.

— Repin, repetă el cu glas tare.

— Aşa, încuviinţă Boris Fedorovici, haşurînd cu creta coama calului. Ce tablouri de Repin ?

— „Ivan cel Groaznic îşi omoară fiul“, şopti Ghenka.

— „Ivan cel Groaznic îşi omoară fiul“, repetă amărît Balena.

— Aşa, bine ! încuviinţă din nou Boris Fedorovici, împărţind calul în patrate. Altul nu mai ştii ? Ia gîndeşte-te.

— „Romanenko a desenat un cal“, şopti Ghenka, pufnind în rîs.

— „Romanenko a desenat un cal“, rosti Balena, şi toată clasa izbucni în rîs.

— Cum ? Ce-ai spus ? exclamă Boris Fedorovici, rămînînd cu mîna în aer.

— El a desenat un cal, scînci Balena jalnic.

Alt hohot de rîs zgudui clasa.

— Cine ?

— A-ă... cum îi zice... Romanenko, îngăimă Balena.

De astă dată nu mai rîse nimeni.

Faţa lui Boris Fedorovici deveni stacojie, mustăţile i se zburliră. Azvîrli creta pe masa de lîngă tablă şi ieşi din clasă...

— Eu habar n-aveam că-l cheamă Romanenko! se căina Balena. Credeam că-l cheamă Barfed, zău. Barfed!

— Credeam! îl îngînă Ghenka, strîmbîndu-se. Eu vorbeam pentru mine, şi tu repeţi totul papagaliceşte... Numai pe şoptit te bizui. Vezi să nu ne dai de gol. Te-a prins, descurcă-te singur.

— Ghenka, spuse deodată Mişa, ca să audă toată clasa. Asta-i o adevărată ticăloşie, să ştii.

— Ce te-a apucat, Mişka? bîigui Ghenka, înroşindu-se. Sînt eu de vină?

Mişa nu mai avu timp să-i răspundă. Uşa se deschise şi toţi fugiră la locurile lor.

Alexei Ivanîci, înalt şi slab, proaspăt bărbierit, apăru în uşă. Se opri la catedră şi rămase tăcut, cercetînd clasa cu o privire rece şi severă. Toţi stăteau încremeniţi.

— N-am de gînd să judec aici purtarea voastră revoltătoare, începu el în cele din urmă, rar şi apăsat. N-am de gînd nici să discut atitudinea voastră faţă de Boris Fedorovici, care şi-a sacrificat atîţia ani din viaţă pentru voi.

Alexei Ivanîci tăcu.

Elevii îl priveau ţintă, ţinîndu-şi răsuflarea.

— Altceva vreau să vă spun, continuă directorul. Cu totul altceva... şi tăcu din nou, rotindu-şi ochii deasupra clasei. Recunosc, nu ştiam de o atare deosebită înclinare spre glumă a lui Kitov, ridică Alexei Ivanîci din sprîncene. Credeam că aptitudinile sale se dezvoltă în cu totul altă direcţie...

În clasă se simți un freamăt ușor. Priviri ironice se întoarseră spre Kitov : se înțelegea limpede despre ce aptitudini vorbea Alexei Ivanîci.

— Se vede că rămînerea a cîte doi ani într-o clasă îi dezvoltă simțul umorului ; dar eu sînt nevoit să spun că e un umor de foarte proastă calitate. Kitov socoate că trebuie să te prăpădești de rîs dacă alături un pictor celebru de un simplu profesor de desen. Eu nu găsesc nimic de rîs în asta. Și iată de ce...

Alexei Ivanîci se uită pe fereastră și își urmă gîndul :

— Kitov își închipuie pesemne să Boris Fedorovici n-a devenit un pictor celebru pentru că i-a lipsit talentul. Îl asigur că se înșeală. La absolvirea Academiei de Arte Frumoase, lui Boris Fedorovici — un puternic talent — i se deschidea un drum larg spre glorie, spre celebritate, adică spre singurul lucru care, după părerea lui Kitov, merită stimă. Boris Fedorovici a pășit însă pe un alt drum : el a devenit un simplu profesor de desen, adică și-a ales acea profesie care, după părerea lui Kitov, nu merită nici o stimă și poate sluji pentru glumele lui proaste.

Kitov, cu capul în piept, nici nu îndrăznea să ridice ochii.

— După absolvirea Academiei, vorbi Alexei Ivanîci, Boris Fedorovici, împreună cu alți colegi, ridicați din mijlocul poporului, ca și el, au înființat școala de pictură, unde copiii muncitorilor învățau gratuit. Și nu o singură școală, mai multe. Se străduiau să descopere copii talentați, cărora le împărtășeau apoi în școală tainele acestei nobile arte. Ce l-a îndemnat să aleagă acest drum ? Viața plină de lipsuri a celui care s-a ridicat din mijlocul poporu-

lui! Cunoscînd din proprie experiență greutățile întîmpinate în studierea picturii, ținea să le înlăture din calea celor săraci ca el. Fiindcă pe atunci numai celor bogați le era accesibilă arta... Nobilă hotărîre! Să-ți închini viața unui țel, să învingi mii de greutăți, să înduri foamea și frigul, să renunți la tot ca să-l poți atinge; iar cînd ai ajuns acolo unde ai dorit atît, să renunți la toate satisfacțiile pe care le puteai dobîndi de dragul unui țel tot atît de greu de atins și tot atît de nobil... Boris Fedorovici s-a hotărît să devină profesor. S-a hotărît să-și închine viața acelor fragede talente din popor care pier cu miile, sugrumate în fașă de mîrșava orînduire capitalistă. Astăzi Boris Fedorovici are în urma lui o întreagă viață de muncă. Ne dăm seama cu toții că a greșit în multe privințe. Întîi trebuia dărîmată vechea orînduire și clădită o lume nouă, care să asigure omului dezvoltarea darurilor sale. Este ceea ce a făurit Revoluția din Octombrie. Privind la viața lui Boris Fedorovici, putem spune totuși că el este îndreptățit să fie mîndru de ea. Fiindcă întreaga viață i-a fost călăuzită de un țel nobil și măreț.

Se auziră pași pe coridor. Ușa se deschise și Boris Fedorovici apăru în prag.

Venirea lui Boris Fedorovici păru să-l stingherească pe Alexei Ivanîci.

— Iată de ce vă spun toate acestea, continuă el, după un răstimp de tăcere. Pictor celebru, mare savant, mare scriitor — toate astea sună foarte frumos! Dar există în cultură o muncă nebăgată în seamă, o muncă de fiece zi, de mare însemnătate, cu care, în bună parte, se ostenește învățătorul, profesorul. El duce făclia culturii în mijlocul maselor, el aruncă cea dintîi să-

mînţă pe ogorul talentului, pentru ca mai tîrziu să răsară şi să crească flori minunate ! Dacă vreunul dintre voi va deveni om mare, celebru, atunci cînd va întîlni un simplu profesor sau învăţător de la ţară să se descopere cu respect. Fiindcă acest modest şi neobservat dascăl educă cea mai preţioasă şi cea mai minunată creaţie a naturii — omul.

Alexei Ivanîci tăcu. În clasă domnea o linişte desăvîrşită.

— Iată ce-am vrut să vă spun. Vă rog să continuaţi lecţia, se adresă el lui Boris Feodorovici.

Şi ieşi din sală.

Ghenka stătea lîngă şevalet şi se uita ţintă la profesorul de desen.

— Tu de ce stai ? întrebă profesorul, ridicînd ochii asupra clasei.

— Boris Feodorovici, vorbi Ghenka, vă rog din tot sufletul să mă iertaţi.

— Pentru ce ?

— Eu i-am şoptit lui Kitov. Iertaţi-mă !

Profesorul se apropie de băiat, îi puse mîna pe umăr şi-l privi drept în ochi.

— Bine, spuse el simplu. Stai şi desenează.

Uitîndu-se la Kitov cu o sclipire şireată în ochi, adăugă :

— Va să zică şi balenele se prind în undiţă !

— Şi porni prin clasă rîzînd pe sub mustaţă, oprindu-se să cerceteze planşele de pe şevalete, pe care elevii desenau un cal „după natură“.

Bunica Podvoloțkaia și mătușa Sonia

Pînă la urmă, Liolia îi dădu lui Mișa adresa bunică-si și, a doua zi pe seară, cei trei prieteni o porniră într-acolo pe ulicioara Borisoglebskaia, făcîndu-și vînt pe ghețușurile de pe trotuar.

Ningea. Fulgii mari și pufoși se legănau prin văzduh, în lumina mată a felinarelor. Deasupra lui „Mosselprom", cu zidurile vopsite în dungi albastre și albe, se aprindea și se stingea o reclamă luminoasă : „Nicăieri ca la Mosselprom !"

De cîteva zile, Ghenka umbla cu patinele legate de pîslari. Îl vedeai cu pulpanele paltonașului ponosit și cu apărătorile pentru urechi de la căciulă fluturînd în vînt.

— Ce porcărie ! vorbea băiatul cu ciudă. Înainte presărau nisip numai pe străzile principale, dar acum li s-a căşunat și pe ulicioare ! Le pare rău că te dai pe gheață, asta-i. N-am încotro... o să mă duc la patinoar. Dac-aș avea niște „norvegiene", i-aș arăta eu lui Iurka ce campion este el...

Ajunseră în fața unei case de lemn.

— Nu se cuvine să intrăm cu toții, chibzui Mișa. Mă duc eu singur. Voi mă așteptați afară.

Băiatul urcă la etaj pe o scară de lemn, cu parmaclîcul șubred, care scîrțîia jalnic.

Scăpără un chibrit. În fund, lîngă un munte de calabalîcuri, se zărea o ușă capitonată. Mușamaua era ruptă și șnurul atîrna. Mișa ciocăni încet.

— Bate cu piciorul ! se auzi prin întuneric glasul cuiva care urca scara. Bătrînele-s cam surde. Bate cu piciorul.

Mişa îi ascultă sfatul. Curînd, în spatele uşii se desluşi un tîrşîit de paşi.

— Cine-i acolo ? întrebă un glas de femeie.

— Caut pe tovarăşa Podvoloţkaia strigă Mişa.

— Din partea cui ?

— Din partea Lioliei Podvoloţkaia.

— Aşteaptă, să iau cheia.

Paşii se depărtară, revenind abia după vreo cinci minute.

Pînă să deschidă, femeia canoni o mulţime cheia în broască.

Băiatul porni în urma ei, împiedicîndu-se de fel şi fel de lucruri aruncate în cale. Aproape că nu vedea, îi auzea numai tîrşîitul paşilor şi vocea care bodogănea : „Cu grijă, cu grijă !“ — ca şi cînd el ar fi putut să desluşească ceva pe coridorul întunecat.

Femeia deschise o uşă, lăsîndu-l să treacă.

O lampă mică, cu sticla afumată, lumina o măsuţă pe care erau împrăştiate nişte cărţi de joc. Bătrîna Podvoloţkaia dădea o pasenţă, iar mătuşa Sonia — căci ea venise să-i deschidă — intră în urma lui.

Mişa se uită împrejur. Odaia semăna cu un magazin de mobilă. Peste tot se vedeau dulapuri, mese, taburete, fotolii, cufere, într-o dezordine de nedescris. Într-un colţ ieşea la iveală coada unui pian. Într-alt colţ era un godin, de la care porneau nişte burlane lungi, agăţate cu sîrmă de tavan şi care ieşeau afară printr-un ochi de geam. Un morman de coji de cartofi zăcea pe podea. Lîngă uşă, un ciot de mătură căta să ascundă gunoiul care nu fusese scos de cînd lumea. De partea cealaltă a uşii se afla un lavoar, sub care stătea o găleată

plină de zoaie.

— Poftește, tinere, vorbi bătrîna.

Purta o rochie ponosită de catifea lungă pînă în podea.

— Poftește, repetă bătrîna, și se întoarse la pasența ei. Scuzați de deranj, e cam strîmt la noi. Bătrîna chibzuia aplecată asupra cărților. Așa ne mai apărăm și noi de frig.

Tăcere. Foșnet de cărți.

— De asta ne-am și mutat într-o singură cameră. Că azi lemnișoarele te mușcă la buzunar.

— Of, mamă ! murmură mătușa Sonia, apucînd de toartă găleata cu zoaie. Nici n-a apucat omul să intre, și dumneata ai și început să te plîngi de lemne !

— Sonia, nu mă contrazice ! se răsti bătrîna, fără să ridice ochii de pe cărți. Ai pus cheia la loc ?

— Da, am pus-o. Să nu te atingi de ea, pentru numele lui Dumnezeu — și mătușa Sonia lăsă găleata din mînă, socotind pesemne că nu-i tocmai plină și că deci nu trebuie golită.

— Și unde-ai pus cheia ?

— În bufet, pufni mătușa Sonia, îndreptîndu-se de mijloc. Uf, mai lasă-mă în pace !

— Uite, nu pot spune și eu un cuvînt ! se tîngui bătrîna, amestecînd cărțile și apucîndu-se de o nouă pasență. Un pic de rușine ! Avem un om străin în casă...

Bătrîna Podvoloțkaia se întoarse spre Mișa.

— Ia loc, te rog, îi arătă ea un scaun. Cu băgare de seamă... E-o nenorocire cu scaunele astea. Tîmplarul ne-a luat o groază de bani și-a făcut treabă de mîntuială. Azi numai cu pungași ai de-a face. Ieri, nu mai departe, vine un domn elegant să cumpere oglinda. Eu îi cer zece milioane, și el îmi

dă cincisprezece ruble. Ba mai şi rîde! „Milioanele — zice — s-au dus!“ Cum adică? mormăi bătrîna, mutînd cîteva cărţi din loc. „Cum adică? zic. Ştiţi, stimabile, cînd a-nceput cu milioanele, n-am crezut un an de zile că-i adevărat, şi mi-am vîndut lucrurile pe ruble. Aşa că, scuzaţi, dacă-s milioane, milioane să fie!“

— Mamă, vorbi rugător mătuşa Sonia, care stătea şi acum nehotărîtă lîngă găleata de zoaie. Cine crezi că ascultă poveştile dumitale? Mai bine l-ai întreba de ce-a venit.

— Sonia, nu mă întrerupe! se supără bătrîna. Vii din partea Abrosimovilor, nu-i aşa? i se adresă ea lui Mişa.

— Nu, eu...

— Atunci din partea Povzdorovilor?

— Nu, eu...

— Atunci din partea Zahlopovilor?

— Eu vin din partea Lioliei, nepoata dumneavoastră. Dumneavoastră l-aţi cunoscut pe Vladimir... pe Vladimir Terentiev? spuse Mişa pe nerăsuflate.

— Cum ai spus? făcu bătrîna.

Mişa rosti rar şi desluşit:

— N-aţi cunoscut dumneavoastră pe Vladimir Vladimirovici Terentiev, ofiţer de marină? A învăţat la Academie, unde era profesor soţul dumneavoastră, amiralul Podvoloţki.

— Terentiev? Vladimir Vladimirovici Terentiev? repetă bătrîna pe gînduri. Nu, nu-mi aduc aminte să-l fi cunoscut.

— Cum de nu-ţi aduci aminte, mamă ? interveni mătuşa Sonia. În răstimp luase găleata în mînă, dar o lăsă din nou pe podea, vărsînd puţin fără să vrea. Bietul Voldemar, bărbatul Xeniei ?

— Aha, exclamă ea, împreunîndu-şi palmele cu zgomot şi dînd pe jos cîteva cărţi pe care Mişa se şi repezi să le ridice. Aha, Voldemar ! Dumnezeule ! Xenia ! Voldemar, Xenia ! murmură ea cu ochii în tavan. Ce nenorocire ! Bietul Voldemar... Şi se întoarse spre Mişa, nedumerită :

— Păi bine, el a pierit.

— Ştiu, spuse băiatul. Eu vreau să aflu de familia lui.

— De, oftă bătrîna. Eu pe Voldemar l-am cunoscut. Şi pe Xenia Sigismundovna, soţia lui. Numai că asta a fost tare demult.

— Iertaţi-mă, zise Mişa, ridicîndu-se de pe scaun. Cum aţi spus că se numeşte soţia lui ?

— Xenia Sigismundovna.

— Sigismundovna ?

— Da, Xenia Sigismundovna. Era o frumuseţe, îi dădea zor bătrîna, o frumuseţe ! O cadră, nu altceva !

— Pe fratele ei nu l-aţi cunoscut ? o iscodi Mişa cu băgare de seamă.

— Cum de nu ! adeveri bătrîna, care era tot mai însufleţită. Şi pe Valeri Nikitski l-am cunoscut ! Ce ofiţer ! Ce chipeş !... A pierit şi el în război. Pe toţi i-am cunoscut, oftă ea. Eh, s-au dus vremurile de altădată... Ce-i drept, mama lui Vladimir Vladimirovici, Terentieva... cum îi mai spunea... da, Maria Gavrilovna Terentieva nu prea îmi plăcea. O femeie nesuferită, din prostime... De altfel, strînse

ea din buze cu demnitate, deşi nu cunosc părerile dumitale, pot să-ţi spun că azi e la modă prostimea.

— Nu ştiţi unde se află acum? întrebă Mişa.

— Nu ştiu, nu ştiu, clătină ea din cap. Ce nu ştiu, nu ştiu. Toţi ai lor erau, cum să spun... tare ciudaţi... Numai taine, legende, coşmaruri...

— Nu ştiţi vechea adresă?

— Nu, nici asta nu ştiu. Au stat la Petersburg, dar nu mai ţin minte unde.

— S-ar putea afla, vorbi pe neaşteptate mătuşa Sonia, care tocmai se pregătea să iasă pe uşă cu găleata de zoaie. Mişa se întoarse spre ea. Adresa lor e trecută pe plicurile trimise tatii. Îi scria tatii, adăugă lămuritor mătuşa Sonia. Dar parcă mai poţi găsi ceva în harababura asta?

— Vă rog din tot sufletul, spuse Mişa, implorîndu-le cu privirea cînd pe una, cînd pe cealaltă. Vă rog din tot sufletul. Ştiţi, o rudă de-a noastră a pierit fără urmă... V-ajut eu, nu vă osteniţi. Spuneţi-mi numai ce să fac — şi sări în picioare cît ai clipi. Vă rog din tot sufletul...

— Caută-i scrisorile celea, Sonia, vorbi bătrîna devenind dintr-o dată binevoitoare şi se apucă iar să întindă cărţile.

Mătuşa Sonia păru descumpănită, dar faptul că amîna deşertarea găleţii de zoaie o hotărî numaidecît. Lăsă găleata în mijlocul băltoacei de pe podea şi-i arătă lui Mişa ce să facă.

Băiatul dădu la o parte un dulap, apoi un scrin, apoi se sui pe pian, apoi mută din loc o ladă, apoi un coş. Nu era prea uşor, dar o scoase la capăt. Mătuşa Sonia se aplecă deasupra coşului, scotoci printr-un morman de hîrţoage şi dădu la iveală un

pachet, pe care scria cu litere șterse de vreme : „De la V. V. Terentiev“.

— Vă mulțumesc ! spuse Mișa, punînd coșul la loc și înfundîndu-și căciula pe cap. Vă mulțumesc din inimă !

— Cu plăcere, tinere, cu plăcere, răspunse bătrîna, fără să ridice ochii de pe cărți. Mai treci pe la noi. La revedere...

Mișa, strîngînd pachetul cu scrisori, coborî într-un suflet în stradă, unde-l așteptau prietenii săi, și o porniră tustrei spre casă.

PARTEA A ŞASEA

Casa din Puşkino

64

Slava

Toate scrisorile se aflau în plicuri aidoma, pe care un scris ordonat aşternuse adresa : „Excelenţei-sale Petru Nikolaevici Podvoloţki, strada Rujcinii, în casă proprie, Moscova ; trimite V. V. Terentiev, strada Spălătoriei, casa S. S. Vasilieva, St. Petersburg“.

Aidoma se dovedi şi conţinutul scrisorilor : toate erau felicitări de ziua onomastică, de Anul Nou şi alte prilejuri asemănătoare. O singură carte poştală, cu data de 12 decembrie 1915, se deosebea întrucîtva de restul scrisorilor.

„Stimate Petru Nikolaevici — îl vestea Terentiev în această carte poştală — vă scriu din gară. Pînă la plecarea trenului mai sînt 30 de minute şi eu, spre marea mea părere de rău, n-am putut veni personal pentru a vă asigura de stima ce vă port.

Am fost reţinut la Puşkino, iar la 15 ale lunii trebuie să mă prezint la unitate. Oricare mi-ar fi soarta, rămîn al dumneavoastră devotat şi prea supus, V. Terentiev."

— Acum ştim tot ce mai trebuia să ştim! exclamă Ghenka. Trebuie să plecăm la Piter[1].

— Aici se pomeneşte şi de Puşkino, observă Mişa.

— Lasă-l încolo! Doar avem adresa, se repezi cu gura Ghenka. Trebuie să plecăm.

— Scrisorile sînt de opt ani, spuse Slava. Poate că la adresa indicată nu mai stă nimeni din familia Terentiev.

— Întîi cerem relaţii de la Biroul de Informaţii, hotărî Mişa.

Băieţii alcătuiră îndată o scrisoare către Biroul de Informaţii din Petersburg, dar fură nevoiţi să amîne pentru a doua zi trimiterea ei, fiindcă nu aveau timbre.

Cei trei prieteni se aflau acasă la Slava. Erau singuri: Alla Sergheevna mai zăbovea la teatru ca de obicei, iar Konstantin Alexeevici nu venise încă de la slujbă.

— Mda... şopti Ghenka visător, cu ochii la plicul verzui de pe masă. Totul se apropie de sfîrşit. Nu ne mai scapă comoara...

— Tot la comoară ţi-e gîndul?! rîse Slava.

— Păi cum? scutură Ghenka îndărătnic din cap. Treaba-i lămurită. Pe-atunci, de frica lui Biron[2],

---

[1] Piter — denumire familiară a oraşului St. Petersburg.

[2] E. J. Biron — om de stat din vremea împărătesei Ana Ioannovna, cunoscut pentru jafurile săvîrşite in tezaurul statului.

toată lumea și-ascundea comorile... Știm asta precis.

— Și ce mai știi ? îl luă Mișa pe sus.

— Știu că dacă găsești o comoară ți se cuvine un sfert din ea, continuă Ghenka netulburat. Așa că s-avem grijă și să luăm de la început partea noastră, fiindcă altfel umblăm după ea un an întreg, adăugă băiatul preocupat.

Izbucniră cu toții în rîs.

— Sînt convins că nu-i vorba de nici o comoară, spuse Slava după o vreme, uitîndu-se la amîndoi. Să admitem însă că ar exista o comoară, și nouă ne va reveni o parte din ea. Ce facem noi cu banii ?

— Ce facem ? strigă Ghenka. Eu m-am hotărît de mult. Dăm toți banii pentru un cămin de copii — să se construiască un cămin de copii. Și să scrie în ziar că noi am dat banii.

— De ce să scrie în ziar ? bombăni Mișa. Să scrie chiar deasupra intrării : „Căminul de copii Ghenadi Petrov“.

— Dacă-i într-adevăr vorba de o comoară, spuse gînditor Slava, eu, unul, aș fi de părere să dăm banii pentru construirea unui sanatoriu de copii. Un sanatoriu impunător, undeva pe malul Mării Negre.

— Nu, te rog ! se împotrivi Ghenka dînd din cap. Ești liber să dai partea ta pentru sanatoriu, dar cu partea mea eu hotărăsc ce fac. Sanatorii, stațiuni climaterice — toate astea-s pentru distracție ! Dacă e să vorbim serios, cu banii noștri ar trebui să se construiască în inima Moscovei un stadion cu teren de patinaj, de fotbal, de tenis... Așa. Și copiii să intre pe gratis, fără bilet. Iar pe controlorii de tot felul și pe cei care vînd bilete să nu-i văd nici măcar la o poștă în jurul stadionului !

— Ei, întrebă ironic Mişa, aţi pus la cale totul, n-aţi uitat nimic ?

— Mişka, eu glumesc, se-nţelege, zîmbi Slava. Dacă e vorba într-adevăr de o comoară, tu ce-ai face ?

— Nu ştiu, bombăni Mişa. Nu m-am gîndit niciodată. Şi-apoi, nici nu cred în vreo comoară.

— N-ai decît ! Eu cred ! turui Ghenka. O să vezi tu ce stadion o s-avem ! Staţiuni climaterice, sanatorii... fantezii de-ale lui Slava ! Numai o şcoală de muzică ne mai lipseşte. Ce zici, Slava ?

— Ce vezi tu rău în asta ? se supără Slava. Crezi că stadionul tău e mai necesar decît o şcoală de muzică ?

— Auzi la el ! Şcoală de muzică ! Deştept mai eşti... Ar cam trebui să te gîndeşti la viitorul tău, îl povăţui grav Ghenka.

— Ce vrei să spui ?

— Mai şi întrebi ? Dacă vrei să fii primit în Comsomol, trebuie să te gîndeşti serios la viitor.

— Adică ?

— Parcă tu nu ştii... Şi te pregăteşti să devii muzicant !

— Să zicem că da. Şi ce-i cu asta ?

— Păi cum ? Tu n-ai fost la adunare ? N-ai auzit ce s-a spus despre sarcinile Comsomolului ? N-ai auzit ce spunea Kolea ? Sarcina comsomoliştilor este construirea comunismului. Ei ?

— Adevărat. Şi ce are asta cu muzica ?

— Cum ce are ? Toţi au să construiască, numai tu o să zdrăngăneşti la pian. N-o să-ţi meargă, băiatule.

— Că mult o să mai construieşti tu! Poftim, ce mai constructor! se bosumflă Slava.

— Chiar aşa, zău! se înveseli Ghenka. Termin şapte clase şi mă înscriu la şcoala unei uzine. Voi fi metalurgist, muncitor adevărat! Iar în Comsomol au să mă primească şi fără stagiu de candidat. Eu cu Mişa am luat de mult hotărîrea asta. Este, Mişka?

Mişa nu se grăbi cu răspunsul.

La ultima şedinţă a detaşamentului, Kolea citise cuvîntarea rostită de Lenin la cel de al treilea Congres al Comsomolului. Ceea ce se spunea într-un loc îl uimise cu deosebire pe băiat: „Dar generaţia care are acum 15 ani va vedea societatea comunistă şi ea însăşi va construi această societate. Ea trebuie să ştie că toată sarcina vieţii sale constă în construirea acestei societăţi". [1]

Mişa cugetase îndelung la aceste cuvinte. Ele i se adresau atît lui, cît şi lui Ghenka şi Slava. Sarcina întregii lor vieţi era construirea comunismului. La fel spunea şi Polevoi: „Dacă trăieşti pentru popor, atunci vei călători pe cea mai mare corabie". Da, asta înseamnă să construieşti comunismul: să trăieşti pentru popor, şi nu pentru tine. Dar cu Slava ce-o să fie? Parcă Slava va compune muzică numai pentru el? Poporul are nevoie de cîntece, sau nu? Dar „Internaţionala"?... Mişa se uită la Slava şi-i spuse:

— Fii pe pace, Slava, eu cred c-au să te primească în Comsomol.

---

[1] V. I. Lenin: **Sarcinile Uniunilor Tineretului.**

65

Konstantin Alexeevici

Se auzi ușa de la intrare. Cineva se dezbrăcă în vestibul, apoi își scoase galoșii și își suflă nasul.

— A venit tata ! zise Slava, care trăgea cu urechea.

Konstantin Alexeevici intră în odaie, ștergîndu-și nasul cu batista lui mare. Obrajii rumeni i se învinețiseră de ger. Butonul de metal cu care era prins gulerul boțit i se vedea de sub cravata înnodată stîngaci. Ochii lui mici priveau ironic, așa ca de obicei, dar cu bunătate.

— Aha, pionierii ! exclamă el, văzînd băieții. Bună ! — și dădu mîna cu fiecare, chiar și cu Slava : Noi încă nu ne-am văzut astăzi !

Femeia din casă, Dașa, intră să așeze masa.

Konstantin Alexeevici se spălă pe mîini, puse prosopul pe spătarul scaunului și se așeză la masă. Slava luă prosopul și se duse de-l atîrnă în dormitor.

— Ei, pionierilor, despre ce vorbeați ? întrebă Konstantin Alexeevici, apoi, văzînd plicul de pe masă, îl luă în mînă : „Petrograd, Biroul de Informații..." Pe cine căutați voi ?

— Un om, pe cine să căutăm ? zise Slava, ascunzînd iute plicul în buzunar.

— Eh, eh, afaceri secrete ! rîse Konstantin Alexeevici, rupînd o fărîmă de pîine și mestecînd-o cu poftă. S-auzim, despre ce vorbeați ?

— Vorbeam despre profesii, tată. Ce va fi fiecare în viață.

— Hm ! Ei, şi pe ce drum apucaţi ?

— Vorbeam şi noi aşa...

— Oricum, făcu el, presărînd piper în supă şi sorbind o lingură. Ceva trebuie să aveţi voi în gînd.

— Eu voi fi muzicant, iar ei... arătă Slava din cap spre prietenii lui — să spună singuri. Ghenka zice că un comsomolist nu poate să fie muzicant.

— N-am spus asta ! protestă Ghenka.

— Cum n-ai spus ? Şi Mişa te-a auzit.

— Văd că nu m-aţi înţeles. Ce-am spus eu ? continuă Ghenka cu ochii la Konstantin Alexeevici. Am spus că în afară de muzică trebuie să ai o profesie, ca să fii de folos...

Băiatul, care ştia discuţia dintotdeauna dintre tată şi fiu, punea dinadins degetul unde doare.

— Ei, da, bravo Ghenka ! încuviinţă Konstantin Alexeevici. Despre asta vorbesc şi eu deseori cu Slava. Trebuie să ai neapărat o profesie. Să te sprijini pe ceva sigur în viaţă. Şi atunci poţi să cînţi cît pofteşti.

— Oricum, eu compozitor mă fac, se îndîrji Slava.

— Poftim, cine te împiedică ! Borodin a fost şi el compozitor, şi parcă nu un oarecare, dar a fost şi chimist... Da, da, chimist !

— Asta-i o chestiune personală, tată.

— Da, fireşte, recunoscu Konstantin Alexeevici, împingînd farfuria din faţă şi ştergîndu-şi buzele cu şervetul. Nu trebuie să fii numaidecît chimist. Poţi să-ţi alegi orice profesie, numai să fie una de nădejde.

— Parcă muzica, teatrul, pictura, arta în general, nu-i o profesie ? ripostă Slava.

— Desigur, dar vezi, e ceva așa... cum să spun... în vînt... — și Konstantin Alexeevici mișca degetele în aer.

— Cum adică ? stărui Slava, fără să se dea bătut. Puțini oameni ai artei au făurit gloria Rusiei ? Ceaikovski, Glinka, Repin, Tolstoi...

— Ei, frate, și tu ! Ei sînt niște uriași, genii... Nu-i e dat fiecăruia talentul lor.

După o scurtă tăcere, Konstantin Alexeevici se uită la Mișa zîmbind :

— Mișa, tu ce zici ?

— Eu sînt de aceeași părere cu Slava. Dacă vrea să devină compozitor, atunci trebuie negreșit să-și urmeze calea. Dumneavoastră susțineți să aibă o profesie : să învețe la universitate și să iasă inginer, bunăoară, apoi să se lase de inginerie și să se apuce de muzică. Atunci, la ce a mai învățat ? La ce a mai cheltuit statul bani cu el ? În locul lui putea să învețe un altul. Că n-avem prea multe universități.

— Mda, făcu el, fărîmițînd îngîndurat un cocoloș de pîine între degete. Mda... Văd că nu ne înțelegem... Sînt un om de modă veche.

Se ridică de pe scaun și începu să se plimbe prin odaie.

— Dar îndărătnic nu sînt, continuă Konstantin Alexeevici. Vă înțeleg. În tinerețe și eu am jucat teatru, și era cît pe ce să devin actor... Apoi, și soția mea e artistă. Înțeleg, tinerețea ia viața piepțiș... Aici însă e vorba despre cu totul altceva ! oftă el zgomotos.

Se plimbă așa o vreme, apoi se opri și împinse scaunul la loc, netezi fața de masă și măsură din nou încăperea.

— Şi eu am fost odată băiat de paisprezece ani! Aveam pe atunci preocupările oricărui băiat de seama mea, interesele mele, prieteni, rude, cărţi, visuri... Şi-n jurul meu clocotea viaţa. Viaţa! repetă Konstantin Alexeevici, ridicînd arătătorul.

O pădure întunecoasă... Interesantă şi înfricoşătoare! Cum mă voi descurca singur?! Singur! Fără ajutorul rudelor, fără prieteni, printre străini. Mama — ţin bine minte — mă tot căina: cum ai să răzbeşti singur?... „Să răzbeşti!" Ce cuvînt... Muncind! Luptînd... iată cum! exclamă Konstantin Alexeevici, despicînd aerul cu pumnul strîns. Şi el, arătă Konstantin Alexeevici spre Mişa — el ţine socoteală statului de banii pe care-i cheltuieşte. Că de ce să cheltuiască statul degeaba... Cînd eram tînăr, îmi ziceam: „Aha, uite un post bun, bănos, cum să fac să ajung acolo?"... Iar Mişa al vostru zice: „Tu, Slava, nu te duce la universitate, în locul tău poate să înveţe un altul..." Altul. Cine adică? Ivanov, Petrov, Sidorov? Cine? O rudă, un prieten? Nu, nici pomeneală. Mişa nu l-a văzut niciodată pe acest „altul"; nu-l cunoaşte şi nici nu doreşte să-l cunoască... Important pentru el este ca statul să aibă încă un inginer. Asta-l doare pe el!

— Şi-i rău? întrebă Slava zîmbind.

— Nu spun că-i rău.

Konstantin Alexeevici îşi urmă în tăcere preumblarea prin odaie, şi deodată se opri în faţa lui Ghenka:

— Vezi, Ghenka, ne-au răzbit pe amîndoi...

— Cum adică „pe amîndoi"? mormăi Ghenka. Pe dumneavoastră singur, nu pe amîndoi.

— Ce spui?! se minună Konstantin Alexeevici. Adineauri parcă erai de părerea mea!

— O ! exclamă Ghenka. Asta a fost demult !... — şi se trase niţel mai încolo.

— Mă rog, mă rog, zise Konstantin Alexeevici, desfăcînd braţele în lături. L-am pierdut pe singurul meu aliat... Ei, Ghenka, şi tu ce vrei să te faci ?

— Marinar ! spuse băiatul.

— Ghenka are şapte vineri într-o săptămînă, rîse Slava. Acum o jumătate de ceas zicea că intră într-o şcoală de meserii, iar acum vrea la marină.

— Întîi la şcoala de meserii, şi pe urmă la marină, preciză Ghenka nepăsător.

— Aşa ! se lumină Konstantin Alexeevici. Dar tu, Mişa ?

— Nu ştiu. Nu m-am hotărît încă.

— Şi el vrea să intre la şcoala de meserii, ştiu eu ! sări Ghenka. Pe urmă o să înveţe mai departe la universitatea muncitorească.

— Nu mai trăncăni tu pe socoteala mea ! i-o reteză Mişa.

— Mda ! clătină din cap Konstantin Alexeevici. Voi ţintiţi departe. Eu, Mişa, credeam că eşti hotărît că termini întîi şcoala medie.

— Nu ştiu, spuse băiatul fără tragere de inimă. Mamei îi vine greu.

— Nu se lasă el, spuse Slava. E cel mai bun din clasă.

— O să învăţ la seral, vorbi Mişa. O mulţime de comsomolişti muncesc ziua, şi seara învaţă. O să văd eu atunci.

Băiatul se uită la ceasornicul fixat într-o statuetă de bronz. Surprinse zvîcnetul acului mare, care rămase înţepenit în dreptul cifrei „9".

Era douăsprezece fără un sfert.

Cei trei prieteni își luară rămas bun.

— Eh, băieți, îi salută cu voioșie Konstantin Alexeevici, strîngîndu-le mîna. Să nu fiți supărați pe mine. Eu unul vă doresc succes în toate...

66

Corespondența

După o săptămînă, băieții primiră răspunsul Biroului de Informații din Petrograd : „ La scrisoarea dumneavoastră, vă comunicăm că pentru a obține relațiile cerute este necesar să indicați locul și data nașterii pentru fiecare persoană căutată".

— Cum adică să aflăm unde și cînd s-a născut această Maria Gavrilovna ? mormăi Ghenka. Trebuie să plecăm la Piter, ce mai încoace și-n colo.

— Avem tot timpul, vorbi Mișa. Răspunsul lor e-ntruchiparea birocratismului și formalismului. Propun să ne adresăm secretarului lor de Comsomol.

Zis și făcut. Scrisoarea suna astfel :

Tovarășului secretar al celulei Uniunii Tineretului Comunist de pe lîngă Biroul de Informații, Petrograd.

Stimate tovarășe secretar, vă rugăm să ne iertați că vă răpim timpul. E vorba de o chestiune foarte importantă. Înainte de război, în 1914, locuia la Petrograd (strada Spălătoriei, casa S. S. Vasilieva), cetățeanul Vladimir Vladimirovici Terentiev, împreună cu soția — Xenia Sigismundovna și cu mama lui — Maria Gavrilovna. Vă rugăm să ne comunicați dacă mai locuiesc la această adresă, sau unde anume s-au mutat. Nu toți, se înțelege, deoa-

rece Vladimir Vladimirovici a pierit pe vasul „Împărăteasa Maria“, scufundat în urma unei explozii. Mama și soția probabil că trăiesc. Noi am mai trimis o scrisoare Biroului dumneavoastră, dar ni se cere să indicăm locul și data nașterii pentru fiecare. Asta e o adevărată întruchipare a birocratismului ! Dumneavoastră, ca secretar al celulei comsomoliste, trebuie să acordați o atenție deosebită unei asemenea atitudini, înfierînd-o așa cum se cuvine. Cu salutări pionierești, Poleakov, Petrov, Eldarov.

Copiii expediară scrisoarea și așteptau răspunsul.

Se apropia sfîrșitul primului semestru.

Băieții învățau bine la toate obiectele. Singur Ghenka era amenințat la germană.

— Ce ne-o fi băgînd pe gît și limba asta — *deutsche Sprache !?* bombănea Ghenka furios.

— Păi cum ? se miră Mișa. Și dacă plecăm în Germania ?

— De ce să plecăm ?

— Foarte simplu : în clipa cînd va fi și acolo revoluție, plecăm !

În aceste zile, copiii învățau pe rupte și aveau multe îndatoriri și în cadrul detașamentului. Aproape că nu le rămînea o seară liberă. Munca la căminul aflat în grija lor, în atelierele Casei Pionierilor, adunările grupei, ale comitetului de elevi, ședințele de Comsomol (băieții nu mai lipseau de la nici o ședință) — toate astea le răpeau săptămîna ca nimic. Iar duminica dimineața se ținea adunarea generală a detașamentului. În plus, grupa lui Mișa era în corespondență cu pionierii din Chemnitz și din raionul Orehovo-Zuevo, precum și cu matrozii din Flota

Roșie. Și de două-trei ori pe săptămînă li se cuvenea să ajungă și ei la patinaj.

Se duceau la patinaj seara, se echipau în grabă pe băncile înguste și se zoreau spre garderobă cu patinele în picioare, ca să dea hainele în păstrare. Bocănitul patinelor pe podea răsuna desluşit în larma vestiarului. Uşa se deschidea în fiece clipă, lăsînd să năvălească aerul înghețat.

Cei mari aveau la dispoziție un vestiar separat, de unde ieșeau pe gheață în tricouri negre, strînse pe corp, cu căciulițe la fel.

— Melnikov... Ipolitov... Kușin ! șopteau copiii cu admirație.

Becurile electrice luminau gheața. Patinatorii alergau în cerc și păreau niște făpturi stranii în mișcarea lor fără rost. Fiecare se plimba de capul lui, deși alunecau ca un grup compact. Singuri sau perechi se întreceau unii pe alții. Novicii grijulii ridicau mult piciorul și se îmbrînceau stîngaci, purtați și ei de valul patinatorilor.

Toți copiii aveau patine „Snegurocika“ sau „Nurmis“. Singur Iura Stoțki se fălea cu niște „norvegiene“.

Iura, într-un costum negru de flanelă, se ținea numai în porțiunea rezervată alergătorilor. Gonea aplecat înainte cu mîinile aduse la spate, iar la bucla de întoarcere trecea cu îndemînare un picior înaintea celuilalt. Nici că exista un mai mare dispreț ca disprețul arătat de Iura față de ceilalți copii.

Mișa și Slava nu-l luau în seamă, dar pe Ghenka îl scotea din fire. Și cum ieși pe gheață se luă la întrecere cu Iura.

Ghenka era cel mai grozav patinator din şcoală. Dar nişte patine „Snegurocika“ puteau oare să lase în urmă „norvegienele“ trufaşului de Iura ? Pe scurt, Ghenka se făcu de ruşine, fiind întrecut cu jumătate de tur.

După aceea, toţi îl sîcîiau, întrebîndu-l cînd se mai ia la întrecere cu Iura Stoţki şi sfătuindu-l să taie vîrfurile întoarse ale patinelor şi să le ascută cu pila. Toţi se ţineau pe gheaţă după el şi-i strigau :

— Hai pîslarilor, bateţi recordul !

Iura triumfa.

De ciudă, Ghenka nici nu mai călca la patinaj. Ba nici pe stradă nu se mai dădea pe gheaţă. Umbla posomorît toată vremea.

Într-una din zile, îi vesti pe Mişa şi pe Slava că sîmbătă îşi sărbătoreşte ziua de naştere şi-i pofti la el.

— Cu trataţia ta ? se minunară amîndoi.

— Eu cu trataţia şi voi cu cadourile.

— Venim ! făgăduiră băieţii. Să vedem cum ne primeşti...

67

Ziua de naştere a lui Ghenka

Sîmbătă seara, ajungînd la Ghenka, Mişa şi Slava se holbară uimiţi la masa aşternută sărbătoreşte. Într-un capăt al mesei sîsîia şi pufăia un samovar pîntecos, pe care era zugrăvit un ceainic. În mijloc stăteau rînduite farfurii cu tot felul de gustări : felioare de slănină, colţunaşi cu smîntînă, plăcinte şi bomboane.

Șase tacîmuri așteptau, și Agripina Tihonovna se învîrtea neobosită în jurul lor.

— Așa da! exclamă Mișa tărăgănat. Bravo, Ghenka!

— Nimic deosebit, făcu Ghenka nepăsător. Luați loc! — și, cu un gest teatral, îi pofti să se așeze.

— Ce-i cu tine, Ghenadi, de-i poftești la masă? Abia au venit! Doar mai așteptăm oaspeți! vorbi Agripina Tihonovna.

— Cine mai vine? întrebară băieții.

— Mișa Korovin, numai el, răspunse Ghenka înroșindu-se.

— Și ăsta pentru cine e? îl iscodi Mișa, arătînd spre cel de al șaselea tacîm.

— E pus numai așa... ca să fie... Poate mai vine cineva...

— De unde-ai tu atîtea bunătăți?

— E treaba gazdei... zîmbi Ghenka, și se întoarse spre Agripina Tihonovna, dar nu apucă să o mai oprească.

— Taică-său i le-a trimis! îl dădu ea de gol. Toate astea ne-ar ajunge pentru o lună, zic, dar el nici să audă. Să pună totul pe masă! Leit taică-său! zise Agripina Tihonovna, pe jumătate cu dojană, pe jumătate cu admirație.

— I-a trimis și bomboane? rîse Mișa.

— Nu, bomboanele le-a cumpărat singur. Și-a vîndut patinele, turui mai departe Agripina Tihonovna.

— Mătușică! se bosumflă Ghenka. Ce te-am rugat?!

— Păi ce? i-o întoarse Agripina Tihonovna, dînd din mîini. Lasă, mai bine, că mai cruți și tu pîslarii.

— Dacă ştiam că ţi-ai vîndut patinele, nu mai veneam, mărturisi Mişa.

— Lasă, trăiesc eu şi fără patine! scutură Ghenka din cap. Patine „Snegurocika“ — ce mare scofală! Cînd intru la şcoala de meserii, o să-mi cumpăr nişte „norvegiene“ pe cinste... Adică, tu nu ţi-ai vîndut colecţia de timbre? Este? De ce-ai vîndut-o?

— N-am avut încotro, îngînă Mişa.

— Ştiu, strîngi bani pentru o haină de piele. Vrei să arăţi ca un adevărat comsomolist.

— Poate, o scăldă Mişa. Slava şi-a vîndut şi el şahul.

— Ai vîndut şahul? se miră Ghenka. Şahul ăla cu figuri de os? Cum aşa?

— N-am avut încotro, îngînă Slava, aidoma lui Mişa.

Soneria zhîrnîi de trei ori.

— La noi sună, vesti Agripina Tihonovna şi se duse să deschidă.

Mişa Korovin intră pe uşă cu chipiu şi manta — uniformă. Dădu mîna cu băieţii, apoi se dezbrăcă, scoase din buzunar un pachet de ţigări „Box“ şi îşi aprinse una.

— Cum îţi merg treburile? întrebă Mişa.

— Aşa şi-aşa. Ieri am trecut examenul categoria a patra.

— Cît o să primeşti pe lună?

— Vreo nouăzeci de ruble, zise Korovin cu nepăsare, dînd la iveală un ceas de mărimea unui deşteptător. Nu mai ajung la un ceasornicar. Trebuie curăţat, spuse el, după ce-l duse la ureche.

— Dă-mi-l să-l văd şi eu! sări Ghenka grăbindu-se să ducă şi el ceasul la ureche. Merge bine.

— Destul de bine, că doar are cin'şpe rubine. Ştiţi, se lăudă Korovin, punînd ceasul în buzunar, la noi s-a organizat o celulă comsomolistă. Am şi dat cererea.

Nouăzeci de ruble pe lună şi ceasul — asta mai mergea cum mai mergea. Dar faţă de înscrierea în Comsomol băieţii nu puteau să rămînă nepăsători. Ei abia erau pionieri şi doar visau la Comsomol — în schimb, Korovin şi dăduse cererea de înscriere.

— Curînd o să intrăm şi noi în Comsomol, spuse Mişa, uitîndu-se cu înţeles la Ghenka şi Slava. Ne trec de-a dreptul din detaşament.

Ghenka şi Slava se împăunară ca şi cînd Mişa ar fi spus adevărul.

— Ştiţi pe cine ne-a trimis în colonie? întrebă Korovin.

— Pe cine?

— Pe Borka, pe Gheară...

— Aiurea!

— Zău. Taică-său era să-l omoare pentru teacă. A fugit de-acasă şi acum e la noi.

— Cum se poartă?

— Binişor, a-nceput să se dea pe brazdă.

Soneria zbîrnîi din nou, tot de trei ori, şi Agripina Tihonovna se duse din nou să deschidă. Ghenka, stingherit dintr-o dată, amuţi.

Apăru Zina Kruglova...

Mişa şi Slava se uitară unul la altul. Va să zică asta era!

Ghenka stătea ca încremenit. Abia izbuti să arate spre masă şi să îngîne:

— Poftim...

Zina pufni în rîs. Rîsul ei îi molipsi pe toţi, şi asta îl făcu să-şi mai vină în fire.

— Dragi oaspeţi, începu Ghenka cu un aer solemn. Primesc felicitările şi cadourile... Vă rog să nu vă înghesuiţi, păstraţi rîndul...

Zina se prăpădea de rîs. Era nemaipomenită. Ea îi dărui o paiaţă cu părul vîlvoi — leit sărbătoritul.

— Minunat ! se bucură Ghenka. Fetele, ca de obicei, sînt mai atente. Băieţi, voi ce mi-aţi adus ?

— Era gata să uit ! mormăi Mişa.

Scoase din ghiozdan un pachet şi începu să-l desfacă cu o mutră atît de serioasă, încît se făcu tăcere. Toţi ochii stăteau aţintiţi asupra lui. Băiatul însă nu se grăbea, ba chiar părea să nu observe nerăbdarea celor din jur.

Cînd pachetul rămase numai într-o foaie de ziar se putu desluşi ceva de formă lunguiaţă.

Mişa se opri un pic şi se uită la toţi. Ghenka, nerăbdător, făcu un pas înainte. Cînd desfăcu ziarul, în mîinile lui sclipi ascuţişul îngust de oţel al unei patine... „norvegiene"...

Ghenka luă patina cu băgare de seamă, o cercetă în tăcere, începu să o pipăie, îi încercă ascuţişul cu degetul, apoi o duse la ureche şi-i sună oţelul cu unghia.

— Straşnic... şi perechea ei unde-i? bolborosi el în cele din urmă.

Mişa dădu din mîini.

— Ţi-am adus numai una... E tot ce-am găsit.

Ghenka făcu o mutră lungă ca o zi de post.

— Nu-i nimic, îl consolă Mişa. Deocamdată patinezi numai cu asta. Pe urmă, mai vedem noi.

Ghenka arăta atît de jalnic, încît pînă şi Zina amuţi. Mare lucru, fiindcă mureai de rîs numai cît şi-l închipuiau gonind pe patinoar cu o singură „norvegiană“ !

Ghenka puse patina pe scaun şi oftă adînc :

— Ei, ce să-i faci ? Hai, poftiţi la masă.

— Stai puţin, îl opri Slava. Ţi-am adus şi eu un cadou.

Scotoci îndelung în servietă și... scoase la iveală cea de a doua patină.

— M-aţi dus ! strigă Ghenka, strălucind de bucurie, dar în clipa următoare tăcu și se uită cu atenţie la prietenii lui : Va să zică... şahul, colecţia de timbre, haina de piele...

— Lasă, i-o reteză Mişa. Nu-i nevoie de explicaţii.

68

Puşkino

În sfîrşit, sosi şi răspunsul de la Petrograd.

„Noroc, băieţi ! Am primit scrisoarea voastră. În fişele noastre se găsesc mulţi de alde Terentiev, dar nu-s cei pe care-i căutaţi. Fosta proprietăreasă, Vasilieva, pe care am vizitat-o personal, mi-a spus că Terentiev şi soţia lui au stat într-adevăr în casa ei înainte de război ; în schimb, mama lui Terentiev a locuit tot timpul undeva pe lîngă Moscova. Asta-i tot ce am putut afla. În privinţa birocratismului, n-aveţi dreptate. La Petrograd locuiesc cîteva mii de Terentievi, şi fără date precise nu pot fi identificaţi. Cu salutări comsomoliste, Kuprianova“.

— Uite, vedeţi ? îi povăţui Mişa. Învăţaţi cum să vă folosiţi de progresul ştiinţei şi tehnicii.

— Ce amestec are tehnica aici ? bombăni Ghenka.

— Cum ? Poşta nu-i un progres al tehnicii ? Vedeţi, aşa procedează oamenii cu cap. Ceilalţi aleargă aiurea...

— Las-că ţi-a zis-o cu birocratismul ! îl înţepă Ghenka drept răspuns. Straşnic ţi-a mai zis-o.

— Ba de loc ! ripostă Mişa. Dar nu despre asta e vorba. Duminică plecăm la Puşkino. Ne luăm şi schiurile.

— De ce să le luăm ? se miră Slava.

— Ca să nu dăm de bănuit.

Zis şi făcut : duminică, cei trei prieteni coborîră din tren în gara Puşkino, fiecare cu schiurile pe umăr şi cu bastoanele în mînă.

În apropierea gării se afla o magazie uriaşă, povîrnită într-o rînă. O platformă înaltă de lemn pornea de la gară pînă la magazie. În lungul ei se înşiruiau nişte gherete acoperite de zăpadă. Din spatele lor se deschideau în toate direcţiile străzi largi, cu grădiniţe înzăpezite pe margini.

Poteci înguste tăiau zăpada în curţile vilelor de lemn, cu verande mari şi geamlîc. Doar fumul albăstrui ce se ridica de prin hornuri dădea viaţă satului.

— O luăm în sus pe partea asta şi ne întoarcem pe cealaltă, hotărî Mişa. Principalul e să nu ne scape nici o tăbliţă.

— Aşa o să căutăm un an de zile, zise Slava. Mai bine întrebăm Sovietul sătesc.

— Nu, se împotrivi Mişa. E un sătuc, şi dăm de bănuit.

— De cine să ne ferim ? sări Ghenka. Bătrînica o să se bucure şi ea cînd vom găsi comoara.

— Nici n-ai văzut-o la ochi, şi gata, ţi-ai şi făcut socoteala ! se repezi Mişa. Haidem.

Căutară toată ziua, dar nici unul nu avu norocul să descopere casa lui Terentiev.

— Aşa n-ajungem nicăieri, bombăni Slava, cînd se regăsiră tustrei în faţa gării. Jumătate din case nici n-au număr. Să întrebăm la Sovietul sătesc.

— Ţi-am mai spus că nu se poate! se supără Mişa. Aţi uitat povaţa lui Sviridov ? Asta-i o chestiune foarte delicată. Duminica viitoare venim şi căutăm din nou.

Cei trei prieteni lăsară jos schiurile. Cînd ajunseră la casa de bilete auziră pe neaşteptate :

— Bună, băieţi !

Întorcîndu-se îi văzură pe Lena şi Igor Buş. Lena zîmbea prietenos. Păru-i bălai se revărsa în inele bogate de sub căciuliţa de blană pe gulerul paltonului. Igor era grav ca deobicei.

— Nu ne-am mai văzut de-un car de vreme ! exclamă el cu vocea lui de bas dintotdeauna, dînd mîna cu băieţii.

— Aţi schiat ? întrebă Lena. De ce n-aţi venit pe la noi ?

— N-am ştiut că staţi aici, răspunse Mişa.

— Da, avem casa noastră. Haideţi la noi.

— E tîrziu, zise Mişa. Lasă, venim duminica viitoare.

— Venim negreşit ! întări Ghenka, şi adăugă misterios : Avem o treabă pe-aici.

— Ce treabă ?

— Nimica toată... îngînă Mişa, uitîndu-se furios la Ghenka.

— Spune-mi şi mie, stărui Lena.

— O caut pe mătuşă-mea, zise Ghenka fără să clipească.

— Nu stă la Moscova ? se miră Lena.
— Asta-i alta. Ce, n-am voie să am două mătuşi ?
— Şi n-aţi găsit-o ?
— Nu, am uitat adresa.
— Cum o cheamă ?
Cei trei prieteni tăceau.
— Aţi uitat şi cum o cheamă ?
— Terentieva. Maria Gavrilovna Terentieva, vorbi deodată Mişa. O cunoaşteţi ?

— Maria Gavrilovna Terentievna ? O cunosc, cum să nu, răspunse Lena. E vecină cu noi. Hai să vă duc le ea...

69

Nikitski

— Băgaţi de seamă, îi preveni Mişa pe drum. Mătuşa nu trebuie să ştie că o caută Ghenka.

— De ce ?

— E o poveste lungă. Ea crede că Ghenka a murit şi trebuie întîi s-o pregătim. Dacă-i spui dintr-o dată, suferindă cum e, poate să și moară de bucurie. Multe se pot întîmpla, mai ales cînd ai un asemenea „nepoţel"...

— Aproape că nici n-o vedem, zise Lena. Trăiește foarte retrasă.

— Să nu scăpaţi nici o vorbă la nimeni despre treaba asta, continuă Mişa. Nici faţă de tatăl vostru...

— Tata a murit, spuse Lena.

— Iartă-mă, nu ştiam, îngînă Mişa, tulburat.
Băiatul tăcu un timp.

— Şi ce faceţi acum ?

— Trăim singuri. Eu şi cu Igor lucrăm la un număr de atracţie aeriană : „2 BUŞ 2".

Ajunseră acasă la ei.

— Uite, aici stă, arătă Lena spre casa vecină. De după gardul înalt se vedea numai acoperişul, cu streşinile tivite de zăpadă îngheţată.

— Ce stradă-i asta ? întrebă Mişa.

— Iamskaia-Sloboda, răspunse Igor. Noi stăm la numărul 18, Terentievii la numărul 20.

— Grozav de bine ai mai căutat ! îl mustră Mişa pe Ghenka din ochi.

— Nu pricep cum de mi-a scăpat... mormăi Ghenka, întorcînd capul în altă parte.

— Nici nu văd urme de schiuri, remarcă Slava.

— Cum adică ? mormăi Ghenka, cercetînd strada. S-au şters ? Da, da, s-au şters ! Nu vedeţi ce forfotă e pe-aici ? căută el să-i convingă, arătînd strada pustie.

— Intraţi un pic la noi, îi pofti Lena. Ce-i drept, n-am mai dat de trei zile pe-acasă. Dar facem focul şi se încălzeşte numaidecît.

Era o căsuţă liniştită, cu ferestrele limpezite de ger. Un ceas de perete ticăia monoton. Podelele curate, aşternute cu preşuri vîrstate, scîrţîiau uşor sub paşi. Deasupra mesei atîrna din tavan o lampă mare, cu abajur înflorat. Pe un perete se vedeau două portrete înrămate — un bărbat şi o femeie. Bărbatul, cu părul cănit, pieptănat cu cărare la mijloc, îşi sprijinea bărbia rasă într-un guler înalt, cu colţurile răsfrînte.

„Seamănă cu portretul bunicului de la Revsk", se gîndi Mişa.

Lena se schimbă. În paltonașul vechi, cu pîslari în picioare și cu o basma pe cap arăta ca o fată de la țară. Avea ochii albaștri, șireți, și năsuc drept.

— Hai după lemne, îl zori ea pe Igor.

— Aducem noi lemne! strigară băieții în cor. Numai să ne arătați unde sînt.

Dădură buzna în curte cu toții. Lena descuie lacătul de la magazie. Mișa cu Ghenka se apucară să spargă lemne, în timp ce Slava și cu Igor le cărau în casă. Lena, zdrăngănind din găleți, se duse după apă. Ghenka se înfierbîntă.

— Spargem toate lemnele! se viteji el, repezind cu nădejde toporul într-un butuc. De ce să vă chinuiți de fiece dată cînd faceți focul...

Un ciot se arăta din cale-afară de îndărătnic.

— Lasă-l și ia altul, îl sfătui Mișa.

— Nu, icni Ghenka cu șapca pe ceafă, roșu de sforțare. O fi el al naibii, da' nici eu nu mă las...

Curînd, focul duduia în amîndouă sobele.

Copiii se strînseră în jurul plitei din bucătărie: Lena și Slava stăteau pe scaune, ceilalți chiar pe podea.

— Acum vedeți cum trăim, începu Lena, luîndu-și lucrul de mînă. Venim acasă numai în zilele libere, cînd nu jucăm.

— Trebuie să ne mutăm la Moscova, preciză Igor, cu vocea lui gravă de bas.

— Mie îmi pare rău, mărturisi Lena. Aici au trăit mama și tata...

Focul duduia vesel. Umbrele roșiatice ale flăcărilor jucau pe podea.

— Rămînem aici toată săptămîna, își urmă Lena vorba. Veniți să ne vedeți.

— Nu ştiu dacă putem, spuse Mişa. Săptămîna asta sîntem tare prinşi. Mîine, la adunarea detaşamentului, se discută intrarea noastră în Comsomol. Dacă ne primesc, urmează să ne confirme biroul celulei, adunarea celulei şi comitetul raional.

— O să fiţi comsomolişti ? se miră Lena.

— Da, răspunse Mişa şi, după o vreme, întrebă : Casa voastră are pod ?

— Are.

— Se vede în curte la Terentievi ?

— Cum de nu. De ce ?

— Vreau să mă uit niţel în curte la ei.

— Hai.

Ieşiră amîndoi în tinda friguroasă şi urcară în pod pe o scară aproape dreaptă.

— Dă-mi mîna, şopti Lena. O să cazi.

Păşiră cu grijă şi se apropiară de ferestruica podului.

Satul se întindea de jur împrejur împărţit în pătrate mari. Se vedea pata întunecată a unei păduri, tăiată prin mijloc de calea ferată ; şinele se pierdeau în zare. Umbrele caselor, pătulelor şi gardurilor se lungeau pe zăpadă. Sîrmele de telegraf alergau de la un stîlp la altul, legate de ceştile de porţelan. Era lumină ca ziua.

Stăteau alături. Faţa Lenei părea străvezie sub argintul lunei — numai sprîncenele subţiri şi genele întoarse străluceau ca tăciunele. Fata îl ţinea de mînă. Tăceau amîndoi...

Mişa scruta curtea Terentievilor.

Era o curte mare şi pustie. În lungul gardului se înşirau nişte dependinţe şi zăceau aruncate cîteva bîrne. Undeva departe sirena unei locomotive ţiui prelung şi amuţi brusc.

Deodată, uşa de la cerdacul din dos se deschise. Un bărbat înalt, cu o scurtă aruncată pe umeri ieşi în curte. Stătea cu spatele spre locul unde se afla Mişa. Fuma. Cînd isprăvi ţigara, aruncă mucul în zăpadă şi se întoarse încet în casă.

Băiatul strînse cu putere mîna Lenei.

Era Nikitski...

70

Tatăl

Copiii se înapoiară la Moscova tîrziu de tot. Mişa ajunse acasă la miezul nopţii.

Mama stătea la masă şi citea. Cînd îl văzu intrînd, ridică ochii şi clătină mustrător din cap, fără o vorbă.

— Înţelegi mamă, turui Mişa, La Puşkino am întîlnit nişte cunoştinţe. Ne-au poftit la ei. Am stat şi la masă — nu te îngriji de mine. Ce citeşti ? vru să afle băiatul, şi i se uită peste umăr. Mda... „Ana Karenina".

— Nu-ţi place ? întrebă mama, simţind nepăsare în glasul lui.

— Nu prea. Îmi place mai mult „Război şi Pace".

În timp ce vorbea, se aşeză pe pat şi începu să se dezbrace.

— De ce ?

— De ce ? repetă Mişa întrebarea şi, după ce se gîndi puţin spuse : În „Război şi Pace" toţi eroii sînt oameni serioşi — Bolkonski, Bezuhov, Rostov... Aici, în schimb, nu mai pricepi ce hram poartă. Stiva, bunăoară, e un pierde-vară. Are patruzeci de ani, dar o face pe tinerelul.

— Nu-s toţi uşuratici, obiectă mama. De pildă, Levin.

— Da, ai dreptate, Levin e mai serios. Dar nu-l interesează decît gospodăria lui, nimic altceva.

— Vezi tu, vorbi mama, căutîndu-şi cuvintele cu grijă. Ei au fost oameni ai timpului lor, ai societăţii de atunci...

— Înţeleg, zise Mişa, care se vîrîse sub plapumă şi stătea cu mîinile sub cap. Societatea înaltă. Dar în „Război şi Pace" tot de societatea înaltă e vorba. Şi totuşi, cîtă deosebire ! Oamenii au idealuri, un ţel în viaţă. Îşi cunosc datoria faţă de societate. În schimb, în „Ana Karenina" nu pricepi de ce mai trăiesc oameni ca Vronski şi Stiva. Spune-mi : omul trebuie să aibă un ţel în viaţă ?

— De bună seamă că da, adeveri mama. Dar eu cred că eroii din „Ana Karenina" au fiecare cîte un ţel în viaţă. Adevărat, sînt ţeluri absolut personale. De pildă, fericirea personală, viaţa alături de omul iubit. Sînt ţeluri meschine, dar sînt ţeluri şi ele.

— Cum, adică, mamă ? ! făcu Mişa, ridicîndu-se într-un cot. Judecînd aşa, nu există om care să nu urmărească un ţel în viaţă. Şi beţivul are un ţel : să se îmbete în fiecare zi ! Şi nepmanul : să strîngă bănet cît mai mult ! Nu, eu nu vorbesc de asemenea ţeluri.

— Atunci ?

— Cum să-ţi spun... Un ţel înalt, înţelegi mamă ? Nobil !

— Fii mai lămurit.

— Uite, noi, băieţii, vorbeam deunăzi cu Konstantin Alexeevici. Înainte, el muncea numai pentru bani, singur ne-a spus. Muncea acolo unde se plătea

mai bine. Va să zică, scopul, ţelul lui în viaţă nu era un ţel nobil. Acum însă, cînd munceşte cîte douăzeci şi patru de ceasuri în şir, ca să pună fabrica pe roate şi noi s-avem cît mai multe mărfuri în ţară, se cheamă că are un ţel, un ţel nobil. Exemplul meu poate că nu-i prea bun, dar eu aşa înţeleg lucrurile.

— Ce-i el vinovat? Pe atunci nici nu putea să aibă un asemenea ţel. Muncea la un capitalist... Cîştigul, încolo nu-l mai interesa nimic.

— N-ar fi trebuit să muncească pentru capitalişti, rosti Mişa cu hotărîre. Tata doar n-a muncit pentru ei.

— Nu-i chiar aşa, clătină mama din cap. Tata a fost nevoit să muncească şi la capitalişti.

— Asta-i altă poveste. Muncea ca să-şi cîştige existenţa. Dar altul a fost ţelul lui în viaţă. Tata era un revoluţionar, a avut în viaţă cel mai înalt şi mai nobil ţel.

Tăcură amîndoi.

— Mamă, vorbi Mişa după o vreme. Ştii, eu mi-l închipui foarte bine pe tata. Cred că nu s-a temut niciodată de nimic.

— Da, încuviinţă mama. A fost un om curajos.

— Şi-apoi, continuă băiatul, îmi închipui că nu se gîndea niciodată la el, la bunăstarea lui, şi că mai presus de orice îl preocupau interesele partidului.

Tăcură iarăşi.

Ştiind bine că mamei îi vine greu să-şi amintească de tata, băiatul isprăvi cu întrebările.

Mama închise cartea, stinse lumina şi se culcă şi ea. Mişa nu putu să adoarmă multă vreme. Stătea

cu ochii deschişi, privind fîşia de lună ce pătrundea în odaie.

Era răscolit pînă în adîncul sufletului. Şi poate că abia acum, după ce vorbise cu mama despre ţelul pentru care merită să lupţi în viaţă, simţi pentru prima oară, cu o deosebită limpezime, că a trecut copilăria şi că păşeşte cu adevărat în viaţă. Cugetînd la viitor, nu-şi dorea altceva decît să trăiască aşa cum trăise tatăl său şi toţi ceilalţi ca el — oameni care se jertfiseră pentru măreaţa cauză a revoluţiei...

71

Greşeala lui Ghenka

A doua zi, Mişa îi povesti lui Sviridov că l-a văzut pe Nikitski la Puşkino. Sviridov le ceru băieţilor să nu se mai ducă la Puşkino şi să aştepte liniştiţi. Ce-i drept, prietenii noştri aveau acum cu totul alte griji. Conducerea detaşamentului hotărîse ca un grup de pionieri — între care Mişa, Ghenka, Slava, Şura Ogureev şi Zina Kruglova — să fie primiţi în Comsomol. Celula îi şi acceptase, şi ei se pregăteau să se prezinte în faţa comisiei Comitetului raional, care urma să confirme primirea.

Mişa se frămînta cumplit. Nu-i venea să creadă că va deveni comsomolist. Oare visul lui atît de rîvnit se va împlini cu adevărat ? Băiatul se uita cu o ascunsă invidie la comsomoliştii ce forfoteau pe coridoarele şi prin birourile Comitetului raional. Ce voioşi erau cu toţii ! Ei ce-au simţit cînd s-au prezentat în faţa comisiei ? Desigur, au cunoscut aceeaşi frămîntare. Dar asta a trecut... şi el, Mişa, aştepta acum sfios în faţa uşii mari, cu fel şi fel de anunţuri.

Aici lucra comisia care va hotărî curînd și soarta lui...

Ghenka fu chemat cel dintîi.

— Ei, cum a fost ? Ce te-au întrebat ? se năpustiră băieții cînd Ghenka ieși pe coridor.

— Totul e-n ordine ! se viteji Ghenka, împingîndu-și căciula pe ceafă. Am răspuns la toate întrebările.

Și le înșiră întrebările comisiei. Una se referea la stagiul hotărît pentru candidatura elevilor.

— Și asta am știut : stagiul e de șase luni !

— Uite c-ai scrîntit-o, sări Mișa. Stagiul elevilor e de un an.

— Nu, șase luni ! susținu Ghenka. Eu așa am spus, și președintele a dat din cap că e bine.

— Cum se poate ? rămase descumpănit Mișa. Eu am citit altfel în statut.

Tocmai atunci se auzi strigat.

În încăperea spațioasă se aflau mai multe birouri. La unul din ele stătea comisia. Kolea Sevosteanov făcea și el parte din comisie.

Mișa se așeză emoționat pe un scaun, așteptînd întrebările.

Președintele, un flăcău bălai, în rubașcă și scurtă de piele, citi grăbit fișa băiatului, mormăind de fiece dată : „așa".

— Poleakov... așa, Mihail Grigorievici... așa, elev... așa.

— Tovarășul face parte din activul nostru, zîmbi Kolea Sevosteanov. E conducător de grupă și membru în comitetul de elevi.

— Nu-i lăuda pe-ai tăi, interveni președintele comisiei. Îl cîntărim noi și singuri.

Mișa răspunse la toate întrebările. Ultima întrebare se referea la stagiul de candidat, dar Ghenka le spusese afară...

— Șase luni îngînă el nesigur.

— Nu, spuse președintele. Stagiul e de un an. Bine, poți pleca.

De la Comitetul raional, cei trei prieteni o porniră în grabă la Sviridov, care-i aștepta la el la ora zece dimineața. Tot drumul, Mișa și Slava îl boscorodiră pe Ghenka de mama focului.

— Acum iar o s-o luăm de la capăt! bombănea Mișa. O să-i primească pe toți, numai pe noi nu. Dăm de rușine toată școala...

— Ce-i pasă lui, toată ziua e la patinaj. Patinează, și iar patinează... Nici pomeneală să mai pună mîna pe un ziar, zise Slava.

Ghenka tăcea copleșit, suflînd cu năduf în geamul geruit al tramvaiului. Tăcerea însă nu-i ajuta cu nimic, fiindcă prietenii lui îl ocărau mai departe. Cel mai mult îl durea că vorbeau de el ca și cum nici n-ar fi fost de față.

— Noi sîntem grozavi, la noi totul merge strună! îl ironiză Mișa. Uite ce grozavi sîntem... Ne credem privighetori și cîrîim ca niște ciori...

— Bușim căciula de pămînt, de sare pînă-n lună! pufni Slava.

— Tot mai visează la comoară! continuă Mișa. Una-două, comoara... Unul ca el n-are pereche în lume...

— Și-a pus în cap s-ajungă milionar! îl săgetă Slava la rîndul său.

Dar Slava parcă se mai îmbunase. Se vede că i se făcuse milă de el. Într-adevăr, Ghenka era negru de supărare.

Coborîră din tramvai în fața unei clădiri impunătoare. Jos, la biroul de informații, găsiră un permis de intrare pentru camera 203, la tovarășul Sviridov.

— De ce-ați întîrziat ? îi luă la rost Sviridov, de cum intrară.

— Am fost reținuți... comisia de confirmare a Comitetului raional, se dezvinovăți Mișa.

— Oho ! făcu Sviridov, ridicînd din sprîncene. Felicitările mele, tovarăși comsomoliști.

Toți trei oftară mîhniți.

— Ce e cu voi ? — și Sviridov îi privi cu băgare de seamă. Ce s-a întîmplat ?

— Ne-au respins, îngînă Mișa, uitîndu-se într-o parte.

— Respins ? se miră Sviridov. De ce ?

— N-am știut stagiul de candidat.

— Din vina mea, se posomorî Ghenka.

— La celelalte întrebări ați răspuns bine ?

— Așa cred.

— Păi de ce vă amărîți ?! rîse Sviridov. N-o să vă respingă pentru o întrebare. Cine-i destoinic și dorește din tot sufletul să devină comsomolist, acela va deveni comsomolist. Hai, lăsați gîndurile. Să trecem la treabă. Ascultați-mă cu atenție. Nikitski susține că este Serghei Ivanovici Nicolski. Se bizuie și pe niște martori, între care și Filin, făcu înveselit Sviridov. Și-atunci, cînd cu teaca stiletului, s-au bătut ca chiorii. Filin arunca vina pe filatelist, iar filatelistul arunca vina pe Filin. Între altele — și aici Sviridov se uită scrutător la băieți — au avut grijă să-i facă de petrecanie comorii. Pesemne că i-a speriat cineva.

Cei trei prieteni se înroșiră și lăsară ochii în pămînt.

— Da, continuă Sviridov cu un zîmbet imperceptibil. I-a speriat cineva. Dar nu-i nimic, n-au reuşit. Ştiu ce vă preocupă, adăugă el, fără să-şi mai tăinuiască zîmbetul. Vreţi să ştiţi ce era în ascunzătoare. Vă spun, n-aveţi grijă. Răbdare. Acum veţi fi confruntaţi fiecare cu Nikitski. Spuneţi tot ce ştiţi. Răspundeţi cinstit la toate întrebările, fără să născociţi nimic. Aşteptaţi în camera vecină. O să fiţi chemaţi. Încă ceva... încheie Sviridov, scoţînd stiletul dintr-un sertar şi dîndu-i-l lui Mişa. Uite, Poleakov, cînd eu am să întreb de ce l-a omorît Nikitski pe Terentiev, tu să arăţi stiletul.

72

Confruntarea

Cel dintîi fu chemat Slava, apoi Ghenka şi la urmă Mişa.

Cînd intră, văzu la birou, alături de Sviridov, un om în vîrstă, în uniformă de marină, cu o pipă între dinţi. Ghenka şi Slava stăteau cu un aer grav pe canapeaua de lîngă perete, ţinîndu-şi şepcile pe genunchi. O santinelă cu arma în mînă veghea lîngă uşă. În mijlocul încăperii pe un scaun, chiar în faţa biroului : Nikitski. Era într-un trenci kaki, cu pantaloni bufanţi şi cizme. Stătea picior peste picior, vrînd să pară nepăsător. Părul lui negru era pieptănat cu grijă peste cap.

Cîteva raze de soare se jucau pe covor.

Văzîndu-l pe Mişa, Nikitski îl fulgeră cu o privire plină de ură. Băiatul îi recunoscu cicatricea roşie de pe obraz, pe care o ştia de atîta vreme : dar acum trecea aproape neobservată. Lasă, aici nu erau nici la Revsk şi nici în căsuţa cantonierului.

Se uită ţintă la Nikitski. Se uită la el şi-l vedea pe Polevoi însîngerat, vedea șinele de cale ferată desfăcute şi întinderea verde a cîmpului pe care goneau nebuneşte caii bandiţilor.

— Îl cunoşti pe omul acesta? întrebă Sviridov, arătînd spre Nikitski.

— Da, îl cunosc.

— Cine este?

— Valeri Sigismundovici Nikitski, rosti Mişa răspicat fără să-şi ia ochii de la el.

Nikitski nu avu nici cea mai mică tresărire.

— Povesteşte amănunţit cum l-ai cunoscut, îi ceru Sviridov.

Mişa povesti despre atacul bandiţilor asupra Revskului, despre atacul asupra eşalonului şi despre depozitul lui Filin.

— Ce ai de spus, cetăţene Nikitski?

— Eu v-am spus lămurit cine sînt, vorbi Nikitski, foarte calm. V-am prezentat dovezi mult mai demne de încredere decît născocirile acestui copil.

— Susţii că eşti Serghei Ivanovici Nikolski?

— Da.

— Și că trăiești în casa Mariei Gavrilovna Terentieva ca fost subaltern al fiului ei, Vladimir Vladimirovici Terentiev?

— Da. Ea poate să confirme.

— Susţii că Vladimir Vladimirovici Terentiev a pierit în explozia de pe vas?

— Da. Asta o ştie toată lumea. Am încercat să-l salvez, dar n-am izbutit. Eu însumi am fost salvat de o şalupă.

— Deci ai încercat să-l salvezi ?
— Întocmai.
— Bine... Acum te întreb pe tine, Poleakov... Tu nu știi cine l-a împușcat pe Terentiev ? întrebă Sviridov, lungind cuvintele, fără să-și ia privirea de la Nikitski.
— El l-a împușcat, zise Mișa cu hotărîre, arătînd spre Nikitski, care era la fel de calm ca și mai înainte. Mi-a spus Polevoi, și Polevoi a văzut totul cu ochii lui.
— Ce ai de spus ? i se adresă Sviridov lui Nikitski.
— E o absurditate ! protestă Nikitski cu un zîmbet strîmb. Și după toate astea să trăiesc în casa mamei lui ! Dacă vreți să credeți asemenea basme, n-aveți decît, vă privește.
— Poleakov, ai vreo dovadă ?
Mișa scoase stiletul și-l puse pe birou. Nikitski își aținti privirile asupra stiletului. Sviridov îl trase din teacă, deșurubă mînerul și dădu la iveală plăcuța de metal. Pe urmă, înșurubă mînerul la loc. Făcu totul tacticos, fără nici o grabă. Nikitski nu-și mai lua ochii de la mîinile lui.
— Cetățene Nikitski, nu cumva cunoști stiletul ăsta ?
— Îl văd pentru prima oară, vorbi Nikitski, lăsîndu-se greoi pe spătarul scaunului.
— Te încăpățînezi. Bine. Continuă... — și Sviridov ascunse liniștit stiletul sub mapa de pe birou. Așa... Martora Maria Gavrilovna Terentieva, se adresă el santinelei.
În încăpere intră încet o femeie înaltă, într-un palton negru și cu basma le fel, de sub care ieșeau cîteva șuvite cărunte.

— Luaţi loc, vă rog, o pofti Sviridov, arătîndu-i un scaun.

Femeia se aşeză şi clipi obosită.

— Cetăţeană Terentieva, cine este omul acesta? întrebă Sviridov.

— Serghei Ivanovici Nikolski, spuse încet Maria Gavrilovna, fără să ridice ochii.

— Unde, cînd şi în ce împrejurări l-aţi cunoscut?

— În timpul războiului. Mi-aducea scrisori de la fiul meu.

— Cum se numeşte fiul dumneavoastră ?

— Vladimir Vladimirovici.

— Unde se află acum ?

— A murit.

— Cînd ?

— La 7 octombrie 1916, în explozia de pe „Împărăteasa Maria".

— Sînteţi convinsă că a pierit din cauza exploziei?

— Desigur, murmură femeia, ridicînd ochii şi uitîndu-se cu mirare la Sviridov. Desigur. Am primit o comunicare oficială.

— Vi s-au trimis şi lucrurile lui ?

— Nu. Parcă mi le puteau trimite ? Doar nu le-a salvat nimeni.

— Prin urmare, atunci au pierit şi lucrurile fiului dumneavoastră ?

— Aşa cred.

— Apropiaţi-vă, vă rog.

— Terentieva se ridică greoi şi se apropie de birou.

— Recunoaşteţi stiletul fiului dumneavoastră ? glăsui Sviridov tăios, scoţînd la iveală stiletul.

— Da... rosti bătrîna, privindu-l cu luare aminte. Da... — şi se uită buimacă la Nikitski, care se arăta

la fel de calm şi acum. Da... e stiletul nostru... al lui Vladimir...

— Nu vă miră să-l vedeţi aici, deşi lucrurile fiului dumneavoastră au pierit atunci ?

Bătrîna tăcea, sprijinindu-se cu mîinile de marginea biroului. Degetele îi tremurau.

— N-aveţi nimic de spus ? stărui Sviridov. Atunci vă întrebă pentru ultima oară, şi vă rog să-mi răspundeţi : cine este omul acesta ?

— Nikolski, murmură bătrîna abia auzit.

— Omul acesta, vorbi răspicat Sviridov, ridicîndu-se, este ucigaşul fiului dumneavoastră !

Şi-l arătă pe Nikitski. Bătrîna îi urmări mîna cu o privire pierdută, se clătină o clipă şi îşi încleştă degetele de marginea biroului.

— Cum ?... şopti ea, înăbuşindu-se. Ce-aţi spus ?...

Fără să o privească, Sviridov citi cu voce seacă :

— „La 7 octombrie 1916, locotenentul Nikitski a împuşcat pe căpitanul de rangul doi Vladimir Vladimirovici Terentiev. Mobilul crimei a fost furtul stiletului".

Se lăsă o linişte apăsătoare. Santinela se schimbă de pe un picior pe celălalt. Patul armei lovi surd covorul. Nikitski şedea nemişcat, privindu-şi ţintă vîrful cizmei. Bătrîna parcă înmărmurise. Se uită la Nikitski şi în aceeaşi clipă degetele lungi şi uscate se încleştară cu desnădejde de marginea biroului.

— Valeri... şopti ea.

Şi se prăbuşi pe covor.

În cădere, faţa ei cadaverică spintecă lumina albăstrie din încăpere.

Sviridov şi ofiţerul de marină săriră îndată să o ridice.

O mașină încăpătoare gonea pe șoseaua Iaroslavskaia. În mașină se aflau Sviridov, ofițerul de marină, bătrîna Terentieva și prietenii noștri — Mișa, Ghenka și Slava.

De amîndouă părțile șoselei alergau în urmă căsuțele suburbiilor Moscovei, stîlpii electrici și semafoarele de la calea ferată Okrujnaia, apoi păduri de pini, vîlcele troienite și satele din jurul Moscovei.

— Stiletul, povestea Maria Gavrilovna, a aparținut lui Polikarp Terentiev, renumitul armurier, care a trăit acum o sută cincizeci de ani. Legenda spune că l-ar fi adus dintr-o expediție în Răsărit.

Mișa își ghionti prietenii, ridicînd cu înțeles degetul arătător.

— Pe vremea Elisabetei Petrovna, continuă bătrîna, Polikarp Terentiev a căzut în dizgrație și a suferit multe nedreptăți. În cele din urmă s-a retras la moșia lui. În casa de aici a construit o ascunzătoare, fie din pricina vremurilor nesigure de atunci, fie din pasiunea lui nemăsurată pentru mecanică. Și azi se păstrează în casă lucruri ieșite din mîna lui : o casetă de lemn cu ascunzătoare, niște scripeți și niște pîrghii. Ba chiar și un ceas. Dar mai cu seamă îl preocupau costumul de scafandru și scoaterea la suprafață a corăbiilor scufundate. Asta era ceva fantastic pentru vremea aceea, se-nțelege. Aceste preocupări au rămas o tradiție în familia noastră. Și fiul, și nepotul lui Polikarp Terentiev, precum și fiul meu, Vladimir, strănepotul lui, au împărtășit această pasiune. Mulți din familia noastră au luat

parte la diferite expediții. De pildă, bunicul lui Vladimir a petrecut cîțiva ani pe insula Ceylon, vrînd să ridice la suprafață nu știu ce corabie, deși pînă la urmă a rămas tot pe fundul apei. Iar tatăl lui Vladimir strîngea date despre altă corabie — „Prințul Negru". Toate acestea erau ținute însă în mare taină și-au devenit taina familiei noastre.

— Interesant ! exclamă Sviridov.

— Ciudățenia acestei ascunzători stă în faptul că numai un singur om din casă știa de ea — capul familiei. Locul unde se află și felul cum se deschide bătrînul le-a tăinuit cu scriere cifrată în mînerul stiletului. Fiul meu a fost ultimul vlăstar al familiei Terentiev. A primit stiletul de la soțul meu în decembrie 1915, cînd a venit anume la Pușkino. Atunci s-a iscat o ceartă între Vladimir și soția sa, Xenia, care pretindea să-i lase ei stiletul și să-i arate ascunzătoarea. Vinovatul în această ceartă era fratele Xeniei, Valeri Nikitski. Pesemne era convins că-n ascunzătoare sînt lucruri de preț. Se înșela, desigur. Dacă ar fi fost așa, Vladimir mi-ar fi lăsat mie stiletul la plecarea pe front.

Mișa și Slava se uitară batjocoritor la Ghenka.

— Anul trecut, își urmă povestirea bătrîna, m-am pomenit cu Valeri. Căuta să mă convingă că-n ascunzătoare ar fi niște hîrtii compromițătoare pentru Vladimir. Îmi spunea că Vladimir a murit în brațele lui, și înainte să moară l-a rugat să distrugă aceste hîrtii, și astfel să-i salveze onoarea. Chipurile, el, Valeri, ar fi rămas anume pentru asta în Rusia și era nevoit să se ascundă...

Maşina ajunse la Puşkino şi se opri în faţa casei Terentiev — o casă de piatră, de modă veche, cu faţada sprijinită de coloane. Mare parte din dependinţele înşiruite în lungul curţii erau lăsate în părăsire şi arătau jalnic. În schimb, casa se păstra destul de bine. În partea dreaptă a curţii zăpada stătea neatinsă. Ferestrele oblonite mărturiseau că numai jumătate din casă era locuită.

Intrară cu toţii în sufragerie. O masă lungă, cu picioare rotunde, sculptate, ocupa aproape toată încăperea. Într-un colţ, faţa de masă era ridicată: pe muşama se vedeau trei grămăjoare de crupe de hrişcă.

— Există multe ceasuri în casă, spuse bătrîna. Nu ştiu pe care-l căutaţi.

— Poate e ceasul despre care aţi pomenit mai înainte, vorbi Sviridov.

— Atunci să trecem în odaia de lucru.

Într-un intrînd al peretelui, o pendulă cu cadranul galben. Pe cadran, alături de locul unde vîrai cheia de întors arcul, se zărea o crăpătură îngustă. Sviridov deschise uşiţa lăcaşului de lemn al pendulei şi puse limba în mişcare. Limba porni să se legene cu zgomot într-o parte şi în alta. Sviridov întoarse apoi acele cadranului la douăsprezece fără un minut, vîrî capul şarpelui încolăcit pe mînerul stiletului în crăpătura de pe cadran şi-l răsuci cu băgare de seamă spre dreapta.

Toţi cei de faţă aşteptau într-o tăcere încordată. Ghenka încremenise cu gura căscată.

Minutarul tresări. Deasupra cadranului se deschise o uşiţă, de după care ţîşni un cuc şi îşi strigă numele de douăsprezece ori. Pendula hîrîi şi cucul mai ţîşni o dată afară. O smucitură zgudui turnul pendulei,

și deodată se deschise o altă ușiță. Lăcașul pendulei avea pereții dubli. Secretul ascunzătorii era că turnul și lăcașul de lemn păreau că formează un singur corp. Abia după ce răsuceai capul șarpelui în crăpătura de pe cadran, se punea în mișcare un alt arc, făcînd să se ridice turnul și dînd în vileag ascunzătoarea.

Ascunzătoarea, ca o cutie adîncă, în formă de cub, era ticsită de acte și hîrtii. Se vedeau acolo schițe făcute sul, cu marginile ferfeniță, burdușite cu fel și fel de hîrtii, vreo cîteva caiete, precum și unul mai gros, în scoarțe de marochin.

Sviridov și ofițerul de marină goliră cu grijă ascunzătoarea, înșirînd totul pe birou.

După aceea începură să cerceteze însemnările, schimbînd din cînd în cînd cîte o vorbă.

Băieții se îngrămădiră în jur, nerăbdători.

— Însemnările sînt grupate pe mări, spuse ofițerul de marină. Iată aici însemnări despre Oceanul Indian. «Nava engleză „Grosvenor" — citi el pe scoarța unei mape — naufragiată în 1782, în apropiere de insula Ceylon. Încărcătură : aur și pietre scumpe. Bricul „Botsy"...»

— Mai bine să vedem însemnările despre mările noastre, propuse Sviridov.

— Ai dreptate. Iată, Marea Neagră ! exclamă ofițerul de marină, umblînd printre mape și trăgînd deasupra una dintre ele. Ascultă : «„Trapezund", corabia hanului Devlet-Ghirei din Crimeea... Corabia „Prințul Negru" naufragiată la 24 noiembrie 1854 în Golful Balaklav, în timpul unei furtuni. Încărcătură — cinci milioane ruble aur...» Tii, e o întreagă listă ! se minună ofițerul. O mulțime de informații ! Un material extraordinar... Se dau coordonatele

exacte ale punctului de scufundare, precum şi relatări ale martorilor oculari...

— Straşnic ! exclamă vesel Sviridov. Pentru noua noastră întreprindere „Sudopodiom“ [1], toate astea vor fi de mare folos.

— De nepreţuit folos ! întări ofiţerul de marină.

74

Primirea în Comsomol

Maşina gonea pe şosea înapoi spre Moscova. Pe locurile din spate stăteau tolăniţi Mişa, Ghenka şi Slava. Sviridov şi ofiţerul de marină rămăseseră la Puşkino, iar pe ei îi trimiseră la Moscova, întrucît se grăbeau să ajungă la şcoală, la adunarea festivă închinată celei de a cincea aniversări a Armatei Roşii.

— Îmi place cu maşina, se răsfăţă Ghenka, fudul, afundîndu-se în perna moale.

— De, obişnuinţa ! îl ironiză Mişa.

— Bătrînelul era cam nesuferit, zise Ghenka.

— De cine vorbeşti ?

— De Polikarp Terentiev.

— De ce ?

— Nu putea s-arunce şi ceva sunători în ascunzătoare ?

— Vezi, vezi... îl preveni Mişa. N-a rămas decît să ne baţi iar capul cu aţa... despre aţă...

— Ce are asta cu aţa ? Crezi că eu nu ştiam că-n depozit la Filin sînt arme ? Ştiam prea bine. Înadins ziceam că-i aţă... ca să păstrez secretul cercetărilor

---

[1] Sudopodiom — întreprindere pentru scoaterea la suprafaţă a navelor scufundate.

noastre. Zău, pe cuvîntul meu. Cît despre Nikitski, l-am mirosit din capul locului că-i spion. Ascultați la mine : pînă la urmă recunoaște tot, doar el a pus la cale explozia de pe „Împărăteasa Maria“.

— Nemaipomenit ! exclamă Mișa. Nikitski stătea ascuns la Pușkino, dar Sviridov le știa pe toate. La graniță tot l-ar fi prins.

— Mișa,ce-i cu scrisoarea aia ? întrebă Slava.

— Aha, da, își aduse aminte Mișa.

Și băiatul scoase la iveală un plic pe care i-l dăduse Sviridov cu cîteva clipe înaintea plecării. Avea un aer tare misterios tovarășul Siviridov... Pe plic scria cu slove mari : „Lui Mihail Poleakov și Ghenadi Petrov — personal“.

— Ai văzut ? făcu Ghenka batjocoritor spre Slava. De tine nici nu pomenește.

— Nu te grăbi, i-o reteză Mișa. Întîi să citim.

Desfăcu plicul și citi cu glas tare :

Noroc, dragi copii, Mișa și Ghenka ! Ia ghiciți de la cine-i scrisoarea ? Ați ghicit ? Ei, sînt sigur că ați ghicit. Da, adevărat, de la mine, Serghei Ivanîci Polevoi. Ei, Mihail Grigorievici, cum merg treburile ? Bine ? Ai ? !

Tovarășul Sviridov mi-a scris despre voi. Bravo ! Nici nu credeam c-o să-i veniți de hac lui Nikitski. În ce mă privește, vă spun drept că mi-e rușine, fiindcă mi-a cam muiat oasele, atunci, la Revsk.

Stiletul vi-l dăruiesc vouă ca amintire. Am auzit că mai aveți un prieten și sînteți trei, așa că eu vi-l dăruiesc la toți trei. Cînd o să fiți mari și-o să vă întîlniți, uitîndu-vă la stilet o să vă aduceți aminte de tinerețea voastră.

Despre mine, pot să vă spun că am intrat iar în marină. Numai că acum am altă muncă. Scoatem

corăbiile scufundate din fundul apei, le reparăm și le dăm drumul să plutească pe mări și oceane...

Cu aceasta închei scrisoarea mea.

Vă doresc din inimă să creșteți adevărați bolșevici, fii credincioși ai Marei noastre Revoluții. Cu salutări comuniste, Polevoi.

...Mașina intră în Moscova. Undeva departe se vedea turnul Suharev.

— Să știi c-am întîrziat la adunare ! se sperie Mișa.

— N-ar fi mai bine să nu ne mai ducem de loc ? propuse Slava. Ce mare plăcere ! Tu stai să privești, și altora li se înmînează carnetul de comsomolist !

— Tocmai de asta ! stărui Mișa. Dacă lipsim au să rîdă și mai și de noi.

— Am ajuns, îi vesti șoferul.

Băieții săriră din mașină și intrară în școală. Adunarea începuse, într-adevăr. Scara și coridorul erau pustii. Doar mătușa Broșa, la garderobă, cu andrelele ei.

— Nu-i voie să intrați, îi opri ea. Să nu mai întîrziați altădată.

— Mătușică Broșa... se rugă Mișa. De dragul sărbătorii...

— De dragul sărbătorii, fie ! se îmbună mătușa Broșa, luîndu-le paltoanele.

Urcară scara și intrară încetișor în sala unde avea loc adunarea. Se opriră lîngă ușă.

Sala era plină de elevi. În fund, pe o estradă, se afla masa prezidiului, acoperită cu o pînză roșie. Pe perete, deasupra ferestrelor mari — o fîșie de pînză roșie, pe care scria : „Să tremure clasele stăpînitoare

în fața revoluției comuniste! Proletarii n-au de pierdut decît lanțurile! Ei au o lume de cîștigat!"

Mișa abia putu să citească lozinca. Discul alb al soarelui de februarie poleia ferestrele, luîndu-ți ochii.

Kolea Sevosteanov tocmai își încheia raportul.

— Tovarăși! rosti el, închizîndu-și bloc-notesul. Ziua de astăzi e cu atît mai însemnată pentru noi cu cît, prin hotărîrea biroului U.T.C.R. al raionului Hamovniki, sînt primiți în Comsomol cei mai vrednici pionieri din detașamentul nostru. Și anume...

Cei trei prieteni se înroșiră pînă în vîrful urechilor.

Ghenka și Slava stăteau cu capul în piept. Mișa se uita ațintit la discul albicios al soarelui: ochii îl dureau și zarea întreagă i se părea acoperită cu mii de sori orbitori.

— Și anume... repetă Kolea, deschizînd din nou bloc-notesul: Voronina Margareta, Kruglova Zinaida, Ogureev Alexandr, Eldarov Sveatoslav, Poleakov Mihail, Petrov Ghenadi...

Ce era asta? Oare n-au auzit ei bine?

Cei trei prieteni se uitară unul la altul. Într-o explozie de bucurie, Ghenka îl înghionti zdravăn pe Slava. Slava vru să-l învețe minte, dar Alexandra Sergheevna, care stătea aproape de ei, ridică degetul amenințător, așa încît băiatul se mulțumi să-l calce pe picior.

Pe urmă se ridicară cu toții să cînte „Internaționala".

Mișa cînta cu o voce răsunătoare, și vocea îi tremura de emoție.

Discul soarelui se împurpura din ce în ce. Razele-i de nestăvilit potopeau zarea, luminînd deopotrivă casele, acoperişurile şi Kremlinul cu turnurile lui.

Mişa se uita aţintit la soare şi i se năzărea că vede înaintea ochilor eşalonul, ostaşii roşii, pe Polevoi în mantaua lui cenuşie şi pe muncitorul acela vînjos care zdrobea cu un ciocan greu lanţurile ce încătuşau globul pămîntesc.

CUPRINSUL

Pag.

Lector : DELIA DAMIRESCU
Tehnoredactor : VALERIA POSTELNICU
Apărut 1971. Comanda nr. 427. Coli de tipar 9,5

Lucrarea executată sub comanda nr. 2612 la Oficiul Economic Central „Carpați", Întreprinderea poligrafică „Bucureștii-Noi", str. Hrisovului nr. 18 A, sectorul 8, București